

FAITHFUL MEN · ISANG AKLATAN NG MGA KLASIKONG
KRISTIYANO

Ang Sulat sa mga Taga-Efeso

Ephesians

H. A. Ironside

Isinalin sa Tagalog mula sa orihinal na Ingles

Faithful Men

PlymouthBrethren.org · KEE Philippine Missions

Orihinal na pamagat sa Ingles: *Ephesians*, ni H. A. Ironside.

Orihinal na edisyon: © 2000 by Loizeaux Brothers, Inc., Neptune, New Jersey.
First Edition, In the Heavenlies, 1937; Revised Edition, *Ephesians*, 2000.

Introductory Notes from Gaebelien's Concise Commentary on the Whole Bible © 1970, 1985 by Loizeaux Brothers, Inc..

Salin sa Tagalog, 2026. Ang mga sipi mula sa Kasulatan ay isinalin mula sa edisyong Ingles ng aklat na ito; ang mga talata ay maaaring basahin sa Ang Dating Biblia.

Faithful Men, mula sa PlymouthBrethren.org at KEE Philippine Missions.
Libreng basahin at ibahagi; huwag ipagbili.

“Ang mga bagay na iyong narinig sa akin sa harap ng maraming saksi, ay ipagkatiwala mo sa mga taong tapat, na makapagtuturo naman sa iba.” (2 Timoteo 2:2)

Mga Panimulang Tala ni Arno C. Gaebelein

Ang Pinadalhan ng Sulat

Ang lungsod ng Efeso ay isang abalang sentro ng kalakalan at siya ring sentro ng pagsamba sa diyosang si Artemis (tinatawag na Diana sa Mga Gawa 19:24-29). Ang marilag niyang templo ay isa sa mga kababalaghan ng sinaunang daigdig.

Sa Mga Gawa 18:19-21 nalalaman natin ang una at maikling pagdalaw ni Pablo sa lungsod na iyon. Nagmamadali siya noon papuntang Jerusalem upang makarating doon sa araw ng Pentecostes. Pagkatapos ng pagdalaw niya sa Jerusalem, bumalik siya sa Efeso (Mga Gawa 19:1) at doon naglingkod nang mga tatlong taon, kaya nasabi niya pagkatapos sa matatanda ng Efeso, “Alalahanin ninyo na sa loob ng tatlong taon ay hindi ako tumigil sa pagpapaalala sa bawat isa, gabi at araw, na may pagluha” (Mga Gawa 20:31). Sa panahong ito naitatag ang kapulungan sa Efeso, na binubuo ng mga Judio at mga Hentil na nakarinig at sumampalataya sa Ebanghelyo. Sa huli niyang paglalakbay papuntang Jerusalem, hindi na dumalaw si Pablo sa Efeso, kundi ipinatawag niya ang matatanda ng iglesya upang salubungin siya sa Mileto, at doon siya nagpaalam at taimtim silang pinangaralan (Mga Gawa 20:18-38).

Ang Sulat sa mga Taga-Efeso ay isinulat ni apostol Pablo noong siya’y bilanggo. Dinala ito ni Tiquico mula Roma hanggang Efeso noong mga A.D. 62, at maaaring ginamit ito na parang liham na ipinapaikot, na ipinadala at binasa rin ng iba pang kapulungan.

Ang Mensahe ng Sulat

Ang pinakamataas at pinakamaluwalhating pahayag na minarapat ng Diyos na ibigay ay ibinigay Niya sa pamamagitan ni apostol Pablo; at sa mga iyon, ang Sulat niya sa mga taga-Efeso ang nangunguna. Ang pahayag sa Sulat na ito tungkol sa mga makasalanang sumampalataya, na tinubos ng Diyos sa pamamagitan ng dugo ng Kanyang Anak at itinaas kay Cristo sa pinakamataas na kalagayang maaaring makamit, ang pinakadakila sa lahat ng pahayag. Dito, ibinubukas ng Diyos ang Kanyang sariling mapagmahal na puso at isinasalaysay sa pamamagitan ng Kanyang Espiritu kung paano Niya tayo inibig at inisip “bago pa itinatag ang sanlibutan” (1:4). Ipinapakita Niya “ang kayamanan ng kanyang biyaya” (1:7) at ipinapaalam ang lihim na Kanyang inilihim noong mga nakaraang panahon. Napakayaman nito! Gaya ng Diyos mismo, ang pahayag na ito na nagmula sa Kanyang mapagmahal na puso ay hindi nauubos.

Masasabi natin na ang Efeso ay ang mayamang Sulat ng “Diyos at Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo,” na “mayaman sa awa,” at nagsasabi sa atin ng “di-masukat na kayamanan ng kanyang biyaya sa kanyang kagandahang-loob sa atin kay Cristo Jesus” (1:3; 2:4, 7). Pero kahit ang paglalarawang ito ay hindi pa nakapagsasabi ng kalahati ng buong kaluwalhati nang laman ng kahanga-hangang sulat na ito. Ito ang pinakamataas at pinakamabuti ng Diyos.

Sa Mga Awit ay mababasa natin, “Ang langit ay nagpapahayag ng kaluwalhatian ng Diyos; at ipinapakita ng kalawakan ang gawa ng kanyang mga kamay” (19:1). Tumitingala tayo at namamasdan ang mga kababalaghan ng nilikha ng Diyos, na Kanyang pinairal sa pamamagitan ng Kanyang Anak at para sa

Kanya (tingnan ang Colosas 1:16). Sa Sulat sa mga Taga-Efeso, may isa pang langit na nabubuksan. Kung ang mga langit ng nilikha ay ganoon na kahanga-hanga at ang kalaliman nila'y hindi kayang arukin, gaano pa kaya kahanga-hanga ang mga dakong makalangit na pinasok ni Cristo upang umupo nang higit na mataas sa lahat ng pamunuan, kapangyarihan at lakas, at kung saan tayo dinala ng biyaya ng Diyos kay Cristo!

Kaya nakiusap si Pablo, “Lumakad kayo nang karapat-dapat sa pagkatawag na sa inyo’y itinawag” (4:1). Kung ano ang pagkatawag na iyon ay inihahayag sa unang tatlong kabanata ng Efeso; at ang huling tatlong kabanata naman ay naglalaman ng mga pangaral at tagubilin upang tayo’y “lumakad nang karapat-dapat” sa mataas na pagkatawag na ito, upang maipakita ang dakilang obra maestra ng Diyos, ang katubusan ng mga makasalan.

Ang nilikha ng Diyos at ang Kanyang pahayag, ang Biblia, ay maaaring pag-aralan gamit ang teleskopyo at ang mikroskopyo. Hindi sapat ang isang mabilis na tanaw na parang sa teleskopyo sa kahanga-hangang Sulat na ito; ang masusing pagsusuri na parang sa mikroskopyo ang naglalabas ng mga kababalaghan nito. Habang lalo nating binabasa at pinag-aaralan ang Sulat na ito, lalo tayong mamamangha sa kadakilaan at kaluwalhatian ng pahayag na dala nito sa ating mga puso. Ito ay paksang pang-walang hanggan.

Balangkas ng Aklat ng Efeso

I. Ang Mahahalagang Doktrina ni Cristo (1:1-3:21)

A. Ang Ating Mana (1:1-23)

1. Ang Pagkatawag sa Cristiano (1:1-3)

2. Pagkahirang at Pagtatalaga (1:4-5)

3. Tinanggap sa Minamahal (1:6)
4. Katubusan sa Pamamagitan ng Kanyang Dugo (1:7)
5. Tinipon sa Isa (1:8-12)
6. Tinatakan ng Espiritu Santo (1:13-14)
7. Ang Panalangin ni Pablo para sa mga Banal (1:15-23)
- B. Ang Ating Kapayapaan (2:1-22)
 1. Ang Nakaraan, Kasalukuyan at Hinaharap ng Cristiano (2:1-7)
 2. Ang Gawa ng mga Kamay ng Diyos (2:8-10)
 3. Inilapit sa Pamamagitan ng Dugo ni Cristo (2:11-18)
 4. Itinatayong Magkakasama Bilang Tahanan ng Diyos (2:19-22)
- C. Ang Ating Pagtitiwala (3:1-21)
 1. Ang Pagpapahayag ng Hiwaga (3:1-13)
 2. Ang Pag-ibig ni Cristo (3:14-21)
- II. Ang mga Praktikal na Tungkulin ng mga Cristiano (4:1-6:24)
 - A. Huwag Na Kayong Maging Parang mga Bata (4:1-32)
 1. Paglakad nang Karapat-dapat sa Ating Pagkatawag (4:1-6)
 2. Mga Kaloob mula sa Umakyat na Cristo (4:7-13)
 3. Pagsasabuhay ng Katotohanan sa Pag-ibig (4:14-16)
 4. Isuot ang Bagong Pagkatao (4:17-24)
 5. Huwag Ninyong Pighatiin ang Espiritu Santo (4:25-32)
 - B. Tularan Ninyo ang Diyos (5:1-33)
 1. Kalinisan ng Pamumuhay (5:1-7)
 2. Ang Bunga ng Espiritu (5:8-14)

3. Ang Pagkapuspos ng Espiritu (5:15-21)

4. Ang Pamilyang Cristiano (5:22-33)

C. Magpakatatag Kayo sa Panginoon (6:1-24)

1. Ang Sambahayang Cristiano (6:1-9)

2. Ang Pakikibaka ng Cristiano (6:10-12)

3. Ang Buong Baluti ng Diyos (6:13-17)

4. Panalangin sa Espiritu (6:18-24)

Panimula ng May-akda

Walang anumang labis o walang silbi sa Salita ng Diyos. Ang mga tao ay sumusulat ng mga aklat at madalas ay pinapahaba nila ito para dumami ang pahina at hindi lang gumanda ang laman, pero walang ganoon sa Biblia. Ang mga salita ng Diyos ay subok na—“gaya ng pilak na sinubok sa hurno sa lupa, dinalisay nang makapito”—kaya nararapat lang na ibigay natin ang pinakamaingat na pansin sa bawat bagay at bawat pananalitang ginamit.

Ano ang pangunahing paksa ng Sulat sa mga Taga-Efeso? Binubuksan nito ang katotohanan tungkol sa mga pribilehiyo at pananagutan ng iglesia bilang katawan at kasintahang babae ni Cristo. Ipinapakita nito sa atin ang ating kalagayan bilang mga mananampalatayang binuhay, ibinangon, at pinaupo kay Cristo sa mga dakong makalangit.

May kapansin-pansing pagkakahawig ang ilang aklat ng Lumang Tipan at ilang Sulat ng Bagong Tipan. Halimbawa, ang Sulat sa mga taga-Roma ay katapat ng aklat ng Exodo; ang sulat sa mga Hebreo ay katapat ng Levitico; at ang Sulat sa mga Taga-Efeso ay ang aklat ng Josue ng Bagong Tipan. Sa Josue, nakikita natin ang bayang Israel na pumapasok sa pag-aari ng kanilang mana. Sa Efeso, tinatawag ang mga mananampalataya na pumasok ngayon, sa pananampalataya, sa pag-aari ng manang iyon na balang araw ay lubos nating tatamasahin. Mas mayaman tayo kaysa inaakala natin. Atin ang lahat ng bagay, pero napakaliit pa lang ng talagang inaangkin natin!

Sinasabi sa hula ni Obadias na kapag bumalik ang Panginoon at naitatag na ang Kanyang kaharian, ang bayang Israel ay “aangkin ng kanilang mga pag-aari.” Hamon ito sa atin.

Inaangkin mo na ba ang iyong mga pag-aari? O ang mga makalangit mong ari-arian ay parang mga kastilyo sa hangin na pinapangarap mo lang pero hindi mo talaga naaangkin? Nagtitiwala ako na aakayin tayo ng Espiritu ng Diyos sa kasalukuyang pagtatamasa ng ating mana kay Cristo. Para sa layunin natin, mahahati natin nang napakasimple ang Sulat na ito, nang hindi pinaghahati-hati sa maraming bahagi na mahirap tandaan. Hahatiin natin ito sa dalawa: ang unang tatlong kabanata ay nagbibigay sa atin ng doktrina, at ang huling tatlo, ng praktikal na bunga nito; ang unang bahagi ay nagbibigay sa atin ng ating mana, at ang huli, ng pag-uugaling dapat makita sa mga taong pinagpala nang ganoon kasagana. Madalas, iyan ang banal na kaayusan ng Kasulatan: pagtuturo muna ng katotohanan, at pagkatapos ay pagsasabuhay na naaayon sa katotohanan.

Efeso 1

Ang Saklaw ng Pribilehiyo ng Cristiano (1:1-3)

Pagtingin pa lang natin sa unang talata ng Efeso, agad nating mapapansin ang pangalan ng sumulat, si Pablo. Labintatlong Sulat sa Bagong Tipan ang nagsisimula sa salitang *Pablo*. May isa pang tiyak na galing kay Pablo, pero nagsisimula ito sa napakadakilang salitang *Diyos*. Ang tinutukoy ko ay ang Sulat sa mga Hebreo. Madalas ba nating itanong, gaya ng nararapat, kung paano ba naging Pablo ang pangalan ng lalaking ito? Hindi iyon ang pangalan niya noong una. Saulo ang orihinal niyang pangalan. Siya ay mula sa lipi ni Benjamin, at dala niya ang pangalan ng unang hari ng Israel, na mula rin sa lipi ni Benjamin. Sa loob ng maraming taon, si Pablo ay isang mapagmataas at mapagmagaling na Fariseo, ipinagmamalaki ang kanyang angkan at ang kanyang sigasig sa relihiyon, hanggang isang araw ay nakatagpo niya ang ating Panginoong Jesu-Cristo. Nakatagpo mo na rin ba Siya nang ganoon? Mula sa sandaling iyon, nagbago ang lahat para sa kanya. Masasabi niya:

*Naglalakbay ako sa katanghaliang-tapat,
Nang liwanag Niya'y sa daan ko'y sumikat;
At nakita ko Siya sa kaluwalhatian,
Si Jesus, Anak ng Diyos, aking namasdan.*

*Huwag magtaka na si Cristo sa kaluwalhatian
Ang buong kaluluwa ko'y nakamtan;
Nakakita ako ng liwanag mula sa langit,
Higit pa sa araw na pinakamarikit.*

Ang pangitaing iyon ni Cristo ang nagpabago kay Saulo na Fariseo, at ginawa siyang Pablo, ang mapagpakumbabang lingkod ni Cristo. Natatandaan ninyo, hindi niya agad ginamit ang bago niyang pangalan. Tila kinuha niya ito matapos niyang madala kay Cristo ang una niyang tanyag na Hentil na nanampalataya, si Sergio Paulo, sa pulo ng Cyprus. Mukhang ibinigay ito sa kanya bilang pagkilala sa kanyang ministryo bilang apostol. Ang ibig sabihin nito ay "ang maliit," napakagandang pangalan para sa isang dating akala niya'y napakalaki niya; pero iyan ang ginagawa ni Cristo sa isang tao. Gaya ng isinulat ni Pablo

Ngunit ang mga bagay na sa akin ay pakinabang, ay inari kong lugi dahil kay Cristo. Oo nga, at inaari kong lugi ang lahat ng bagay dahil sa kagalingan ng pagkakilala kay Cristo Jesus na aking Panginoon: na dahil sa Kanya ay tiniis ko ang pagkalugi ng lahat ng bagay, at inaari kong sukal lamang, upang tamuhin ko si Cristo (Filipos 3:7-8).

Lahat ng ipinagmamalaki ni Saulo, itinapon ni Pablo alang-alang kay Jesus. Kontento na siyang maging maliit, "mababa pa sa pinakamababa sa lahat ng mga banal," upang sa kanya ay maipakita ni Cristo Jesus ang Kanyang walang-hanggang pagtitiis.

Naaalala ko minsang pumunta ako sa isang camp meeting, at ang mahal na mga kapatid ay umaawit ng isang maikling koro na ganito:

*Ang pinakamabilis na paakyat ay pababa,
Ang pinakamabilis na paakyat ay pababa;
Kahit umakyat ka nang mataas, at magsikap nang*

magsikap,

Ang pinakamabilis na paakyat ay pababa pa rin.

Kay tagal bago matutunan ng ilan sa atin ang aral na iyan! Lagi tayong nagsisikap na maging "somebody," at nalilimutan nating sinabi ni Jesus, "Sapagkat ang sinumang magnais na iligtas ang kanyang buhay ay mawawalan nito: at ang sinumang mawalan ng kanyang buhay dahil sa Akin ay makakasumpong nito" (Mateo 16:25). Mapalad ang marangal na si Saulo kapag naging maliit na Pablo siya, nakayukod sa paanan ng Tagapagligtas.

Tinawag ni Pablo ang sarili niyang apostol. Ano nga ba ang apostol? Puwedeng isalin ang salitang ito na "isang mensahero," "isang isinugo," "isang ipinadala sa isang misyon," kaya sa isang diwa, bawat misyonero ay isang apostol. Pero may mas mataas na diwa kung saan ang salitang *apostol* ay tumutukoy sa mga tanging inatasan ng ating Panginoong Jesu-Cristo na humayo sa sanlibutan at dalhin ang katotohanang naging daan sa pagkatatag ng iglesia. Hindi kabilang si Pablo sa mga nakakilala sa Panginoon noong narito Siya sa lupa, pero itinalaga siyang apostol sa mga bansa sa mismong paghirang Niya nang magpakita sa kanya ang nabuhay na mag-uling si Cristo noong araw na iyon sa daan patungong Damasco. Sinabi Niya sa kanya, "Napakita Ako sa iyo dahil dito, upang ikaw ay gawin Kong ministro at saksi ng mga bagay na iyong nakita, at ng mga bagay na doo'y pakikita Ako sa iyo" (Mga Gawa 26:16). Kaya si Pablo, apostol ni Jesu-Cristo sa kalooban ng Diyos, ay nakahayo na nagsasabi:

Si Cristo, ang Anak ng Diyos, ang sa aki'y nagsugo

Sa mga lupaing balot ng hatinggabi;

*Akin ang makapangyarihang pagkatalaga
Ng mga kamay na pinako't sinugatan.*

Ayaw ko sanang pumasok sa mga usaping kritikal sa mga pag-aaral na ito, pero dito ay kailangan kong gawin. May mga taong hindi maingat sa pagpansin sa mga banal na pangalan, at ito ang dahilan kung bakit ang mga kumopya ng mga manuskrito ay hindi laging maingat kung "Jesu-Cristo" ba o "Cristo Jesus" ang kanilang isinulat. Sina Pedro, Santiago, Juan at Judas ay tinawag ang ating Panginoon na "Jesu-Cristo." Pero sa Efeso 1:1, "Cristo Jesus" ang sinabi ni Pablo. Bakit? Dahil Jesus ang Kanyang pangalan bilang tao, at sa pagkabuhay na mag-uli ay ginawa Siyang Panginoon at Cristo. Nakilala Siya ng mga alagad dito sa lupa bilang Jesus, ang Isang nagpakababa. Pero hindi Siya kailanman nakilala ni Pablo sa ganoong paraan; hindi niya Siya nakilala bilang Jesus dito sa lupa. Una niya Siyang nakita sa kaluwalhatian, at labis na napukaw ang kanyang kaluluwa sa kanyang nakita kaya hindi na niya Siya inisip na iba pa kundi ang Isang niluwalhati. Kaya sa orihinal na teksto, laging "Cristo Jesus" ang isinulat niya, at ang kanyang mensahe ay tinatawag, sa natatanging paraan, na "Ang Ebanghelyo ng kaluwalhatian." Ang ibang mga alagad ay nakasama Niya sa paglalakad dito sa lupa at natutuwang alalahanin Siya kung paano Siya noong narito Siya, kaya "Jesu-Cristo" ang tawag nila sa Kanya. Lilinaw ang pagkakaibang ito sa alinmang kritikal na salin.

Si Pablo ay isang mensahero, isang isinugo ni Cristo Jesus "sa kalooban ng Diyos." Hindi lang ito basta naisip niya kaya siya humayo sa misyong ito. Hindi dahil napagpasyahan niyang ito ang pinakamabuting paraan para gugulin ang buhay niya. Ang Siyang nagligtas sa kanya ang siya ring nag-atas sa kanya, at nagsugo sa kanya upang maging guro ng mga Hentil sa

pananampalataya at katotohanan. Kaya iginiiit niya ang banal na katangian ng kanyang pagkaatas, "Apostol ni Cristo Jesus sa kalooban ng Diyos."

Isang simpleng sapatero ang ipinakilala minsan sa isang medyo pormal at seryosong pari. Nang sabihin ng sapatero, "Hindi ko po nakuha ang pangalan ninyo," sumagot ang pari, "Ang Reverendo Doktor Blank, sa kalooban ng Diyos." Sabi ng sapatero, "At ako naman po si John Doe, sapatero sa kalooban ng Diyos. Ikinagagalak ko kayong makilala, ginoo."

Napakagandang bagay, anuman ang katayuan mo sa buhay, na kilalanin ito na "sa kalooban ng Diyos." Isa ba akong mangangaral ng Ebanghelyo? Dapat ay dahil lamang may narinig akong banal na pagtawag na nag-uudyok at nagtutulak sa akin. Isa ba akong negosyante? Tinawag ba ako upang kumita ng pera para sa kaluwalhatian ng Diyos? Kung gayon, alalahanin ko na ako'y negosyante sa kalooban ng Diyos. Dapat akong makatiyak na naroon ako kung saan ako inilagay ng kalooban ng Diyos, at dapat kong sikaping maging tapat sa Kanya.

Ang sulat ng apostol ay para "sa mga banal na nasa Efeso, at sa mga tapat kay Cristo Jesus." Baka isipin ng iba na dalawang uri ng tao ang kanyang kinakausap: ang *mga banal*, ibig sabihin ay lahat ng mananampalataya, at *ang mga tapat*, na parang isang espirituwal na mataas na antas. Pero mas mabuting isalin ang talatang ito na, "Sa mga banal na nasa Efeso, samakatuwid бага'y sa mga nananampalataya kay Cristo Jesus." Sa madaling salita, ang pananampalataya kay Cristo Jesus ang dahilan kung bakit itinuturing na banal ang isang tao. Banal ka ba? Sasabihin mo, "Ay, huwag naman po nating sabihing ganyan. Hindi pa naman ako walang kasalanan." Ang banal ay hindi taong walang

kasalanan; ang banal ay taong ibinukod, ibinukod para sa Diyos kay Cristo Jesus. Akala ng mga tao, kapag namuhay ka nang napakabanal, balang araw ay magiging banal ka rin. Sabi ng Diyos, "Sumasampalataya ka ba sa Aking Anak? Nagtiwala ka ba sa Kanya? Kung gayon, ginagawa kitang banal; siguraduhin mong mamuhay ka nang ayon sa pagiging banal." Hindi tayo nagiging banal dahil sa kabanalan, kundi dapat makita sa atin ang kabanalan dahil banal na tayo.

Sa talatang 2 ay naroon ang pagbati ng apostol, "Biyaya nawa sa inyo, at kapayapaan, mula sa Diyos na ating Ama, at sa Panginoong Jesu-Cristo." Hindi niya tinutukoy dito ang nagliligtas na biyaya. Ligtas na ang mga taong ito. Sinasabi niya sa kanila, "Sapagkat sa biyaya kayo'y naligtas sa pamamagitan ng pananampalataya; at ito'y hindi sa inyong sarili: ito'y kaloob ng Diyos: Hindi sa mga gawa, upang ang sinuman ay huwag magmapuri" (Efeso 2:8-9). Napakagandang bagay na tiyak at ayos na ang iyong kaligtasan.

Ang kakulangan ng matibay na paniniwala at malinaw na katiyakan ay lumilitaw sa maraming himnong inaawit natin. Kay hirap humanap ng mga himnong lubos na ayon sa Kasulatan. Sa isang pulong noong nakaraan, nagbigay ako ng mensahe tungkol sa "Ang Espiritu Santong Nananahan." Sa pagtatapos ng pagtitipon, tumayo ang mahal na pastor at nagsabi, "Sa liwanag ng napakagandang mensaheng ito, awitin natin ang 'Holy Spirit, faithful Guide, ever near the Christian's side.'" Parang lumubog ang puso ko habang iniisip ko, *Matapos kong gugulin ang apatnapung minuto para ipakita sa kanila na ang Espiritu Santo ay hindi lang nasa tabi natin, kundi nananahan sa atin, hindi pa rin nila nakuha.* Pagkatapos ay

dumating sila sa malungkot na huling taludtod, at sinabi ko, "Pakiusap, huwag na po nating awitin ang taludtod na iyan":

*Kapag ang mga araw ng pagpapagal ay natapos,
Naghihintay pa rin ng matamis na paglaya;
Wala nang natira kundi langit at panalangin,
Nagtataka kung naroon ang aming pangalan;
Lumulusong nang malalim sa malungkot na baha,
Walang ibang samo kundi ang dugo ni Jesus.*

Anong halo-halo! Ayaw kong awitin iyan. Alam kong naroon ang pangalan ko! Hindi ko maunawaan kung bakit napakabagal ng mga Cristiano sa paghawak sa banal na katotohanan.

Dito sa Efeso 1:2, ang ibig sabihin ng apostol ay biyayang nag-iingat at nagpapanatili sa atin, hindi biyayang nagliligtas. Para sa mananampalataya, ayos na ang kaligtasan magpakailanman, pero kailangan natin ang araw-araw na biyaya para sa araw-araw na pagsubok.

Paano ba makakamtan ang biyayang ito?

Sapagkat tayo'y walang isang dakilang saserdote na hindi maaaring makiramay sa ating mga kahinaan; kundi Siya'y tinukso sa lahat ng mga paraan na gaya natin, gayon ma'y walang kasalanan. Kaya't magsilapit tayong may lakas ng loob sa trono ng biyaya, upang tayo'y magsikamit ng awa, at makasumpong ng biyaya na pinakatulong sa panahon ng pangangailangan (Hebreo 4:15-16).

Naligtas tayo sa biyaya, nagsimula tayo sa biyaya, pero kailangan natin ng biyaya sa bawat hakbang ng daan upang mapagtagumpayan natin ang sanlibutan at ang likas na hilig ng

ating kawawang puso. Bilang mga Cristiano, nasa atin pa rin ang likas ng lumang pagkatao, at madali itong lilitaw kung hindi ito sinusupil at pinananatili sa lugar nito ng banal na biyaya.

"Biyaya nawa sa inyo, at kapayapaan." Hindi ito ang kapayapaan sa Diyos, na ginawa para sa atin ng dugo sa krus ng Kalbaryo. Dapat alam ng bawat mananampalataya sa Panginoong Jesus kung ano ang "magkaroon ng kapayapaan sa Diyos sa pamamagitan ng ating Panginoong Jesu-Cristo" (Roma 5:1). Pero ito ang kapayapaan *ng* Diyos, na pumupuno at nagbabantay sa ating mga puso habang tayo'y naglalakbay patungo sa ating makalangit na tahanan—ang mismong kapayapaang pumuno sa puso ni Jesus noong narito Siya sa lupa.

Puwede ba akong gumamit ng isang halimbawa mula sa buhay ni Jesus para ilarawan ang kapayapaang ito? Sa Lucas 8 ay mababasa natin na isang araw ay sinabi ni Jesus sa Kanyang mga alagad sa bangka, "Tumawid tayo sa kabilang ibayo." Saan sila pupunta? Sa kabilang ibayo ng lawa. Nang makasakay na sila sa bangka, nakatulog Siya nang may lubos na kapayapaan, at sa kalagitnaan ng gabi ay nagngalit ang kalikasan, pinukaw ng diyablo ang isang napakalakas na unos, pero hindi Siya nito malulunod. Imposibleng lumubog ang bangkang sinasakyan Niya. Pero takot na takot ang mga alagad at ginising nila ang banal na natutulog na iyon at sinabi, "Guro, Guro, mamamatay kami!" Nagising si Jesus, tumingin sa kanila at sinabi, "Nasaan ang inyong pananampalataya?" Sa Mateo 8:26 ay mababasa natin na sinabi Niya sa kanila, "Bakit kayo natatakot, kayong maliliit ang pananampalataya?" Tinawag Niya silang mga taong "maliit ang pananampalataya," habang dumadagundong ang

kulog, kumikislap ang kidlat, umiihip ang malakas na hangin, at nagngangalit ang dagat sa paligid nila. Hindi mo naman siguro masisisi ang mga tao kung natakot sila sa ganoong kalagayan! Pero tingnan mo, hindi sinabi ni Jesus sa kanila, "Pumunta tayo sa gitna ng lawa at malunod." Sinabi Niya, "Tumawid tayo sa kabilang ibayo," at dapat sana'y nanalig sila sa Kanyang salita. Magkakaroon sana sila ng parehong kapayapaang mayroon Siya kung pinaniwalaan lang nila ang Kanyang salita.

Sinusubok ba kung minsan ng mga pagsubok sa buhay ang iyong kaluluwa? Iniisip mo ba kung ano ang mangyayari sa iyo? Ito ang mangyayari sa iyo: Kung umabot man sa pinakamasama at mamatay ka sa gutom, uuwi ka sa Langit! Libu-libong tao ang namamatay at napupunta sa walang-hanggang kapahamakan, pero anuman ang dumating sa iyo, kung ligtas ka, pauwi ka na! Habang nauunawaan natin na tayo'y nasa Kanyang kamay, ang kapayapaan ng Diyos, gaya ng isang himpilan ng mga sundalo, ay nagbabantay sa ating mga puso at nag-iingat sa atin mula sa lahat ng alinlangan at takot.

"Biyaya nawa sa inyo, at kapayapaan, mula sa Diyos na ating Ama" (Efeso 1:2). Gustung-gusto mo bang pagbulay-bulayan ang mga salitang iyon, "Mula sa Diyos na ating Ama"? Dumating ang Panginoon upang ihayag ang Ama, at tinutulungan tayo ng Espiritu Santo na makilala ang Ama, at isa sa mga unang palatandaan na ang isang tao ay ipinanganak ng Diyos ay itinataas niya ang kanyang puso sa Langit at sinasabing "Ama." Hindi ito ang aral na ang Diyos ay Ama ng lahat ng tao at magkakapatid ang lahat ng tao. Hindi iyon ang isinusulat ng apostol. Ang kinakausap niya ay ang mga banal, ang mga mananampalataya kay Cristo Jesus, at nang sumulat siya sa kanila, sinabi niya, "Diyos na ating Ama." Sa pamamagitan

lamang ng muling pagsilang, sa ikalawang kapanganakan lamang, tayo nakapapasok sa pinagpalang ugnayang ito. Sinasabi ng Kasulatan na ang mga hindi pa ipinanganak na muli ay sa laman, hindi sila mga anak ng Diyos. Sinabi ng ating Panginoong Jesus sa ilan, "Kayo'y sa inyong amang diyablo, at ang mga nasa ng inyong ama ang ibig ninyong gawin" (Juan 8:44). Hindi iyan masyadong tunog na ang Diyos ay Ama ng lahat at magkakapatid ang lahat ng tao! Sinasabi sa akin ng mga tao na iyan daw ang dumating si Jesus upang ituro. Hinahamon ko ang sinuman na humanap ng ganoong bagay saanman sa lahat ng turo ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Sinabi Niya kay Nicodemo, "Malibang ang tao ay ipanganak na muli, hindi niya makikita ang kaharian ng Diyos" (Juan 3:3). Sa talatang iyan ay itinanggi Niya na ang Diyos ay Ama ng lahat at magkakapatid ang lahat ng tao. Alam kong magkakapatid ang lahat ng tao kay Adan at iisa tayo sa kasalanan, pero sa bagong kapanganakan lamang magiging kapatid ng mga banal at anak ng Diyos ang isang tao.

"Biyaya nawa sa inyo, at kapayapaan, mula sa Diyos na ating Ama, at sa Panginoong Jesu-Cristo." Natutuwa ang Espiritu Santo na ibigay sa ating Tagapagligtas ang buo Niyang titulo, "ang Panginoong Jesu-Cristo." Siya ang Panginoon ng lahat, kaya ang lahat ng tao ay tinatawag na magpasakop sa Kanya.

Pansinin ang Efeso 1:3, sapagkat dito talaga nagsisimula ang pag-aaral natin sa Sulat: "Purihin ang Diyos at Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo." Nasabi na niya na ang Diyos ay ating Ama, at ngayon ay ipinapakita niya na sa natatanging paraan ay may ganitong ugnayan ang Diyos sa Panginoong Jesu-Cristo. Siya ang Diyos ng ating Panginoong Jesu-Cristo dahil si Jesus ay naging tao, at bilang tao ay tumitingala Siya sa Ama bilang

Kanyang Diyos. Siya ang Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo dahil si Cristo ay ang Diyos Anak mula pa sa walang-hanggang nakaraan. Napakayaman ng aral na nakapaloob sa pananalitang iyon, "Ang Diyos at Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo."

Hindi Niya inihayag ang natatanging ugnayang ito hanggang sa pagkabuhay na mag-uli. Sinabi Niya kay Maria, "Pumaroon ka sa Aking mga kapatid, at sabihin mo sa kanila, Aakyat Ako sa Aking Ama at inyong Ama, at sa Aking Diyos at inyong Diyos" (Juan 20:17). Hindi Niya sinabing, "Aakyat Ako sa *ating* Diyos at *ating* Ama." Iba ang ugnayan Niya kaysa sa atin. Hindi lang Siya isang taong napag-isa sa Diyos, kundi Siya ang Anak ng Diyos, na bumaba sa lupa sa biyaya, at naging tao para sa ating katubusan.

Sa mas dako pa ng Sulat na ito ay may dalawang panalangin—isa sa huling bahagi ng kabanatang ito, at ang isa naman ay sa kabanata 3—at kapansin-pansin kung paano sila tugma sa mga titulong ito. Sa kabanata 1:17 ay nanalangin si Pablo na "ang Diyos ng ating Panginoong Jesu-Cristo" ay gumawa ng ilang bagay. Pagkatapos, pagbaling natin sa kabanata 3:14 ay mababasa natin, "Dahil dito'y iniluluhod ko ang aking mga tuhod sa Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo." Bakit magkaiba? Dahil sa unang panalangin ay nagsalita siya tungkol sa mga banal na panukala at kapangyarihan, kaya sa Diyos siya dumulog. Sa ikalawang panalangin ay inisip niya ang ating ugnayan sa Diyos at dumulog siya sa "Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo." Kahanga-hanga ang katumpakan ng Kasulatan.

"Purihin ang Diyos at Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo, na nagpala sa atin ng lahat ng pagpapalang espirituwal sa mga dakong makalangit kay Cristo." Pansinin, "Siya'y *nagpala* na sa atin." Hindi isinusulat ng apostol ang isang bagay na baka

mapasaatin kapag nakarating na tayo sa Langit, kundi dito at ngayon mismo ay pinagpala na ako ng bawat pagpapalang espirituwal kay Cristo Jesus. Madalas akong tanungin ng mga tao kung nakamit ko na raw ba ang "ikalawang pagpapala," at karaniwan kong sinasabi, "Ikalawang pagpapala? Aba, nasa daan-daang libo na siguro ako kung iyan ang pag-uusapan, kung karanasan ang tinutukoy ninyo. Pero ang totoo, nakamit ko ang *bawat* pagpapalang mayroon ang Diyos para sa isang tinubos na makasalanan nang magtiwala ako sa Panginoong Jesu-Cristo." Hindi Niya tayo binibigyan nang kaunti ngayon at kaunti mamaya, kundi ibinibigay Niya sa atin ang lahat kay Cristo. Iyo ang lahat ng ito. Pasukin mo ito at tamasahin.

Iba ang magkaroon ng mga pagpapala at iba rin ang angkinin mo ang mga ito. May nabasa ako tungkol sa isang lalaki sa Montana na matagal nang hinahanap ng mga awtoridad. Ilang taon na ang nakalipas, namatay ang isang maharlikang Briton, na nag-iwan ng isang ari-arian na, dahil wala siyang anak, ay mapupunta sa pinakamalapit niyang kamag-anak. Ang lalaking ito na nasa malayong kanluran ang pinakamalapit na tagapagmana, nabubuhay sa kahirapan, at halos hindi makaraos, nang matagpuan nila siya at ibalita sa kanya na sa kanya na ang ari-arian. Sa kanya na iyon noon pa man, pero hindi niya alam. Ano ang ginawa niya nang malaman niya? Sinabi ba niya, "Aba, mabuti at alam kong may masasandalan ako, at balang araw ay pupuntahan ko iyon at titingnan"? Hindi, pumunta siya sa bayan, at dahil sa magandang balita ay bumili siya ng bagong amerikana at tiket, at umalis papuntang Great Britain. Nabasa ko ang panayam sa kanya ng mga reporter. Tinanong nila, "Saan po kayo pupunta?" Sumagot siya, "Para angkinin ang aking ari-arian." Ikaw at ako ay mas mayaman pa

kaysa sa kanya, pero talaga bang inaangkin natin sa pananampalataya ang mga bagay na atin kay Cristo?

Baka sabihin mo, "Pero banggitin mo nga ang ilan sa mga bagay na ito na atin." Pinagpala Niya tayo ng pagpapala ng kapatawaran ng ating mga kasalanan, ng pagkaaring-ganap sa lahat ng bagay, ng pagpapakabanal kay Cristo, ng balabal ng ganap na katuwiran, ng makalangit na pagkamamamayan, sa pagbibigay sa atin ng lugar sa katawan ni Cristo, at sa paggawa sa atin na mga tagapagmana ng Kanyang kayamanan sa pamamagitan ni Cristo! Pero kay hirap pa rin ng pamumuhay ng ilan sa atin, halos hindi makaraos sa kawawa, kahabag-habag at miserableng pamumuhay! Para tayong mga pulubi sa espirituwal gayong dapat ay namumuhay tayo na parang milyonaryo. Ginawa ng Diyos si Cristo Jesus na ating karunungan, katuwiran, pagpapakabanal at katubusan, pero sa loob ng anim na taon matapos akong maligtas ay hinahanap ko pa rin ang katuwiran at pagpapakabanal. Pero isang araw ay namulat ako sa katotohanang akin na ang lahat ng ito kay Cristo Jesus, at kailangan ko lamang itong angkinin at tamasahin.

Ngayon, pansinin na isinulat ni Pablo na ang aking mga pagpapala ay ligtas sa Langit, at tinatawag Niya ako sa Espiritu na umakyat sa aking makalangit na pagkamamamayan at mamuhay sa sanlibutang ito gaya ng nararapat sa isang taong makalangit. Maaari akong humugot sa Diyos ng lahat ng kailangan ko upang maging higit pa sa mananagumpay araw-araw, habang dumaraan ako sa sanlibutang ito.

Pansinin kung gaano kaingat mo dapat basahin ang Kasulatan: "Na nagpala sa atin ng lahat ng pagpapalang espirituwal sa mga dakong makalangit kay Cristo." Kay laking pagkakamali kung

isasalin iyan na "kasama ni Cristo." Nakikita mo ba ang pagkakaiba? Kay dalas nating marinig na mali ang pagsipi ng mga tao sa Efeso 2:6, at sinasabing tayo raw ay "pinaupo ng Diyos na magkakasama sa mga dakong makalangit *kasama ni Cristo Jesus*." Hindi ganoon. Hindi tayo nakaupong *kasama ni Cristo*; nakaupo tayo sa Kanya. Naroon Siya bilang ating kinatawan, at ibang-iba iyon sa pagiging nakaupong *kasama* Niya. Hindi ito nangangahulugan na pinagpala lang tayo at nakaupong magkakasama kay Cristo kapag mayroon tayong talagang maganda, masaya at espirituwal na pulong. Kung minsan, kapag maganda ang pulong at pakiramdam ng mga tao ay natulungan sila, may isang mabuting-loob na kapatid na magtatapos sa panalangin at sasabihing, "O Panginoon, salamat po na nakaupo kaming magkakasama sa mga dakong makalangit kay Cristo Jesus ngayong umaga." Sinasabi ko sa sarili ko, *Hindi pa rin ito nakukuha ng mahal na kapatid. Akala niya, dahil may init sa kanyang puso, dahil masaya ang pakiramdam niya, ibig sabihin ay nakaupo siya sa mga dakong makalangit kay Cristo*. Pero nakaupo ako sa mga dakong makalangit kay Cristo nang totoong-totoo kahit pinapasan ko ang mga pagsubok sa daan, gaya ng kapag masagana ako at nasa akin ang lahat ng naisin ng puso ko. Ito ay usapin ng katotohanan: si Cristo ay nasa mga dakong makalangit, at nakikita ako ng Diyos sa Kanya. Pinagpala ako sa Kanya, at lahat ng kayamanan ng Langit ay nakalaan para sa akin, at dapat akong humugot sa mga ito ayon sa aking pangangailangan upang ako'y mapalakas at makapagsaya habang humahayo ako sa paglilingkod sa Kanya dito sa ibaba.

Ang Ating Pagkahirang at Pagtatalaga (1:4-5)

Sunod ay ibinabalik ng apostol ang ating isipan sa walang-hanggang nakaraan upang maunawaan natin na ang kaligtasan ay lubos na mula sa Diyos, at hindi kailanman mula sa ating sarili. Ganito ito sinasabi ng isang lumang himno:

*Hindi dahil Ikaw ay aking pinili,
Sapagkat, Panginoon, iyon ay di mangyayari,
Ang pusong ito'y tatanggi pa rin sa Iyo,
Ngunit Ikaw ang sa aki'y pumili.*

At sa isa pang himnong kilalang-kilala natin, tinuturuan tayong umawit:

*Hinanap ako ni Jesus nang ako'y dayuhan pa,
Naliligaw palayo sa kawan ng Diyos;
Siya, upang iligtas ako sa panganib,
Ay ibinigay ang Kanyang mahalagang dugo.*

Robert Robinson

Ang Diyos mismo ang nagpanukala ng ating kaligtasan sa walang-hanggang nakaraan. Si Jesu-Cristo ang tumupad ng ating kaligtasan sa krus nang dumating ang kaganapan ng panahon. Ang Diyos Espiritu Santo ang sumusumbat sa atin at nagdadala sa atin sa pagsisisi at sa nakapagliligtas na pagkakilala sa biyaya ng Diyos na inihayag kay Cristo. Wala tayong anumang maipagmamalaki sa ating sarili para sa ating kaligtasan. Isang batang lalaki ang tinanong, "Natagpuan mo na ba si Jesus?" Tumingala siya at nagsabi, "Pasensya na po, hindi ko po alam na nawawala pala Siya; pero ako po ang nawawala, at Siya ang nakatagpo sa akin." Hindi tayo ang kinailangang

humanap sa Kanya; Siya ang humanap sa atin dahil sa pag-ibig na nasa Kanyang puso mula pa sa walang hanggan.

"Ayon sa pagkapili Niya sa atin sa Kanya bago itinatag ang sanlibutan" (Efeso 1:4). Ito, siyempre, ang katotohanan ng pagkahirang. Paulit-ulit na tinutukoy ang mga mananampalataya bilang mga hinirang, bilang mga anak na pinili ng Diyos. Sabi ni Charles Spurgeon, "Tiyak na pinili na ako ng Diyos bago pa ako dumating sa mundong ito, kung hindi ay hindi na Niya ako pipiliin pagkatapos." Inilagay Niya ang Kanyang pag-ibig sa atin sa walang-hanggang nakaraan. Ito'y nakababagabag kung minsan sa mga tao, pero paano nga ba ito magiging iba? Ang Diyos na walang hanggan ang karunungan, na sa Kanya ang nakaraan at ang hinaharap ay iisang walang-hanggang ngayon, ay nagpasya sa Kanyang puso bago pa umiral ang sanlibutan na magkakaroon Siya ng isang bayan na magiging kapurihan at kaluwalhatian ng Kanyang biyaya magpakailanman. Tinanaw Niya ang lahat ng panahon at nakita tayo bilang mga taong pagbibigyan Niya ng Kanyang Anak upang madagdagan ang kaluwalhatian ng Panginoong Jesu-Cristo. Kahanga-hangang makita kung gaano kalapit ang pagkakaugnay ng kagalakan ni Cristo at ng ating kaligtasan. Sabi ni John Bunyan, "Oh, ang Korderong ito ng Diyos! Nasa Kanya ang buong langit, napakaraming anghel ang sumusunod sa Kanyang utos, pero hindi Siya nasiyahan sa mga ito. Kailangan Niya ng mga makasalanang makakasalo Niya roon."

Pansinin na ang Diyos ang nagpanukala ng kaligtasan sa ganitong paraan; ang Diyos ang nagplano; ang Diyos ang pumili sa atin kay Cristo bago itinatag ang sanlibutan. Pansinin, hindi lang basta pinili Niya ang iglesya bilang isang kabuuan, kundi pinili Niya ang bawat indibidwal na magiging bahagi ng

iglesyang iyon, upang maging kaisa ni Cristo magpakailanman. Sasabihin mo, "Hindi ko iyan maintindihan." Ako rin. Tuwing pinag-iisipan ko ang isang paksa gaya ng humihirang na biyaya ng Diyos at ng Kanyang nagtatalagang pag-ibig, pinaaalalahanan ko ang aking sarili na sinasabi ng Salita, "Sapagkat ang Aking mga pag-iisip ay hindi ninyo mga pag-iisip, ni ang inyong mga lakad ay Aking mga lakad, sabi ng Panginoon. Sapagkat kung paanong ang langit ay mataas kaysa sa lupa, gayon ang Aking mga lakad ay mataas kaysa sa inyong mga lakad, at ang Aking mga pag-iisip kaysa sa inyong mga pag-iisip" (Isaias 55:8-9). Pero baka makatulong nang kaunti kung pag-iisipan natin ang pagtatalaga nang hiwalay sa usapin ng pagkahulog ng tao. Bago pa nilikha ang sanlibutan, bago pa pumasok ang kasalanan, pinili na tayo ng Diyos kay Cristo upang makasama ng Kanyang Anak magpakailanman. Hindi binago ng pagpasok ng kasalanan ang layunin ng Diyos. Tutuparin pa rin Niya ito sa kabila ng lahat ng ginawa ni Satanas upang sirain ang Kanyang magandang nilikha.

Ang layunin ng Diyos ay ayon sa Kanyang biyaya, biyaya sa mga hindi ito kayang pagtrabahuhan, sa mga walang nararapat kundi walang-hanggang paghatol. May nagsabi nang tama, "Ang katotohanan ng pagkahirang ay isang lihim ng pamilya." Hindi ito isang bagay na lalabas tayo at ipapahayag sa sanlibutan. Mababasa natin, "Huwag ninyong ihagis ang inyong mga perlas sa harap ng mga baboy," at alam naman ninyo, marumi ang mga baboy. Hindi tayo dapat pumunta sa mga taong hindi ligtas, na nasa karumihan ng kanilang kasalanan, at pag-usapan ang pagkahirang. Hindi nila ito mauunawaan kailanman. Ito ay isang lihim ng pamilya na gustong ibulong ng Diyos sa tainga ng Kanyang mga minamahal na anak.

Ganito inilarawan ang aral ng pagkahirang. Narito ang napakaraming tao na nagmamadali sa malapad na daan, ang isip ay nakatuon sa kanilang mga kasalanan, at may isang taong nakatayo at itinaturo ang isang pinto— ang pasukan sa makipot na daan na patungo sa buhay na walang hanggan. Sa pintong ito ay malinaw na nakasulat ang talata, "Ang sinumang may ibig, ay pumarito." Inaanyayahan ang bawat tao, walang dapat mag-atubili. Baka sabihin ng ilan, "Aba, baka hindi ako kabilang sa mga hinirang, kaya walang saysay na sumubok akong lumapit, dahil hindi naman bubukas ang pinto para sa akin." Pero lubos na tapat ang paanyaya ng Diyos: para ito sa bawat tao, "Ang sinumang may ibig, ay kumuha ng tubig ng buhay nang walang bayad" (Apocalipsis 22:17). Kung ayaw lumapit ng mga tao, kung ipagpapatuloy nila ang sarili nilang lakad na walang Diyos pababa sa hukay, sino ang masisisi nila sa kanilang walang-hanggang paghatol kundi ang kanilang sarili? Ang mensahero ay nanawagan sa lahat, ang tawag ay dumarating sa lahat, ang pinto ay mapapasukan ng lahat, pero marami ang ayaw lumapit at napapahamak sa kanilang mga kasalanan. Hindi kailanman masisisi ng ganitong mga tao ang Diyos sa kanilang walang-hanggang pagkapahamak. Bukas ang pinto, ibinigay ang paanyaya, tumanggi sila. Malungkot na sinasabi sa kanila ng Diyos, "Ayaw ninyong lumapit sa Akin, upang kayo'y magkaroon ng buhay." Pero habang iniaalok ang paanyaya, bawat isa o dalawang minuto ay may humihinto at nagtatanong, "Ano iyan?" "Ang daan patungo sa buhay," ang sagot. "Ah, sana'y matagpuan ko ang daan patungo sa buhay! Wala akong nakitang kasiyahan sa lumang mundong ito. Gusto kong malaman kung paano makalaya sa aking kasalanan, kung paano maging karapat-dapat sa harapan ng Diyos." Kaya lumalapit siya at nakikinig, at itinanim ng Espiritu ng Diyos

ang mensahe sa kanyang puso at budhi. Dahil dito ay sinasabi niya, "Papasok ako: tatanggapin ko ang paanyaya; papasok ako sa pintong iyan," at nagpupumilit siyang pumasok at sumasara ang pinto sa likod niya. Paglingon niya ay nakita niyang nakasulat sa loob ng pinto ang mga salitang, "Pinili kay Cristo bago itinatag ang sanlibutan." "Ano?" sabi niya, "nakatuon na pala ang puso ng Diyos sa akin bago pa umiral ang sanlibutan?" Oo, pero hindi niya iyon malalaman hangga't hindi siya nakapapasok. Kita mo, puwede mong lampasan ang pinto kung gusto mo, puwede mong yurakan ang pag-ibig ng Diyos sa ilalim ng iyong mga paa, puwede mong tanggihan ang Kanyang biyaya kung determinado kang gawin iyon, pero bababa ka sa hukay at ikaw ang mananagot sa sarili mong kapahamakan.

Walang itinaturo ang Salita ng Diyos na pagtatalaga sa walang-hanggang kaparusahan. Kung napapahamak ang mga tao, napapahamak sila dahil hindi sila lumalapit kay Cristo. Kapag lumapit nga ang mga tao kay Cristo, natututunan nila ang kahanga-hangang lihim na alam na pala ng Diyos ang lahat ng ito mula sa walang hanggan, at naipasya na Niya bago pa umiral ang sanlibutan na makakabahagi sila sa kaluwalhatian ng Kanyang Anak sa walang katapusang mga panahon. Sinasabi noon ni D. L. Moody sa kanyang nakatutuwang paraan, kapag pinag-uusapan ng mga tao ang paksa ng pagkahirang, "Ang mga 'sinumang may ibig' ang mga hinirang, at ang mga 'sinumang ayaw' ang hindi hinirang." Kaya ikaw ang makapagpapasya kung kabilang ka sa mga hinirang ng Diyos o hindi.

Nang hilingang ipaliwanag ang aral ng pagkahirang, sinabi minsan ng isang kapatid, "Ganito po iyan: bumoto ang Panginoon para sa aking kaligtasan; bumoto ang diyablo para

sa aking kapahamakan. Bumoto ako kasama ng Panginoon, kaya kami ang nanalo sa mayorya." Hangad ng diyablo ang aking walang-hanggang kapahamakan at hangad ng Diyos ang aking walang-hanggang pagpapala, at sinasabi ng aking puso, "Oo, gusto ko." Kaya alam ko na kabilang ako sa mga pinili kay Cristo bago itinatag ang sanlibutan. Iugnay ko ito sa isa pang Kasulatan, 2 Tesalonica 2:13, "Ngunit nararapat sa amin na magpasalamat lagi sa Diyos dahil sa inyo, mga kapatid na minamahal ng Panginoon, sapagkat kayo'y pinili ng Diyos mula sa pasimula sa ikaliligtas sa pagpapakabanal ng Espiritu at sa pananampalataya sa katotohanan." Naroon ang layunin ng Diyos sa walang-hanggang nakaraan. Pinili na kayo ng Diyos mula sa pasimula sa ikaliligtas, at tinutupad Niya ang Kanyang layunin sa pamamagitan ng gawain ng Espiritu Santo habang ang nakaririnig ng mensahe ay sumasampalataya sa katotohanan.

Pakinggan naman ang apostol Pedro, "Mga hinirang ayon sa paunang kaalaman ng Diyos Ama, sa pagpapakabanal ng Espiritu, upang magsitalima at mangawisikan ng dugo ni Jesu-Cristo: Biyaya nawa at kapayapaan ang sa inyo'y dumami" (1 Pedro 1:2). Naroon ang eksaktong parehong pagkakasunod-sunod. Kilala na tayo ng Diyos Ama mula sa walang hanggan, pero nasa atin kung susuko tayo kay Cristo o hindi. Nang sumuko nga tayo sa pagsunod ng pananampalataya, pumuwesto tayo sa ilalim ng iniwisik na dugo ni Jesus at ang ating kaligtasan ay naging tiyak magpakailanman. Sinusubukan kung minsan ng mga tao na ipasa ang buong pananagutan sa Diyos at sinasabing, "Kung hindi ako pinili ng Diyos, hindi ako maliligtas." Kung magtitiwala ka kay Cristo, malalaman mo na pinili ka ng Diyos.

Natatandaan ninyo ang kapansin-pansing halimbawang ibinigay mismo ng Espiritu ng Diyos sa dulo ng aklat ng Mga Gawa. Nang si Pablo at ang kanyang mga kasama ay papunta sa Roma, sumiklab ang isang napakalakas na bagyo, at itinatapon nila ang ilan sa mga kargamento upang gumaan ang barko, pero sa huli ay nawalan na sila ng pag-asa. At pagkatapos ay nagpakita ang isang anghel at nakipag-usap kay Pablo, at ipinatawag ni Pablo ang kapitan ng barko at sinabi:

Ipinamamanhik ko sa inyo na lakasan ninyo ang inyong loob: sapagkat walang mawawalan ng buhay sa inyo, kundi ang barko lamang. Sapagkat tumayo sa tabi ko ngayong gabi ang anghel ng Diyos, na ako'y Kanya, at Siya kong pinaglilingkuran, Na nagsasabi, Huwag kang matakot, Pablo; kinakailangang humarap ka kay Cesar: at narito, ipinagkaloob sa iyo ng Diyos ang lahat ng mga kasama mong naglalayag (Mga Gawa 27:22-24).

Naroon ang paunang kaalaman ng Diyos. Bawat isa sa barkong iyon ay ligtas na makararating, walang isa man sa kanila ang mapapahamak. Pero makalipas ang kaunting panahon ay may napansin si Pablo na nangyayari sa mga marino. Inihahanda nila ang isang maliit na bangka at handa na itong ibaba sa dagat, nilalagyan ng ilang baon at naghahandang kumalas at iwan ang barko. At sinabi ni Pablo sa kapitan, "Malibang manatili ang mga ito sa barko, hindi kayo maliligtas" (Mga Gawa 27:31). Hindi ba't nasabi na niya sa kanila na walang mamamatay? Iyon ang panig ng Diyos; ang panig naman nila ay "manatili sa barko." Pananagutan nilang tiyakin na walang aalis sa barko, at ganoon din ang tungkol sa aral ng pagkahirang at ng pananagutan ng tao. Bawat isang ligtas ay mapapasa-Langit

dahil pinili siya kay Cristo bago itinatag ang sanlibutan, gayunman bawat taong maliligtas ay naroon dahil, bilang isang makasalanang may sala, inilagak niya ang kanyang personal na pagtitiwala sa Panginoong Jesu-Cristo. Baka sabihin mo, "Hindi ko mapagtugma ang dalawang ideyang ito." Hindi mo kailangang gawin iyon; paniwalaan mo lang ito at magpatuloy ka sa iyong lakad nang may kagalakan.

Tingnan ang Efeso 1:4, "Ayon sa pagkapili Niya sa atin sa Kanya bago itinatag ang sanlibutan, upang tayo'y maging mga banal at walang dungis sa harapan Niya." Ang Diyos, na nakakita nang patiuna sa lahat ng magtitiwala kay Cristo, ay naglaan ng paraan upang mabayaran ang lahat ng ating kasalanan at kasamaan, upang tayo'y maiharap na banal at walang dungis sa harapan Niya. Ito, siyempre, ay sumasaklaw sa gawain ng krus. Ang katubusan ay hindi isang bagay na naisip lang ng Diyos pagkatapos. Nailaan na ang lahat ng ito nang magpasya Siyang lumikha ng mga nilalang na makapagbibigay sa Kanya ng kusang pag-ibig at paglilingkod.

Baka itanong, Bakit hindi lumikha ang Diyos, na nakaaalam ng lahat ng bagay, ng isang lahi ng tao na hindi magkakasala at hindi tatanggi sa Kanya, kundi laging gagawa ng tama sa Kanyang paningin, at laging iibig at susunod sa Kanya? Hindi ba't sa isang diwa ay may pananagutan ang Diyos sa kasalanan dahil lumikha Siya ng isang nilalang na sapat na mahina para magkasala? Hindi ba Siya makalilikha ng isang napakalakas na hindi magkakasala? Tiyak na kaya Niya. Kaya Niyang gumawa ng mga nilalang na hindi kailanman bibigo sa Kanya. Kaya Niyang likhain ang sangkatauhan sa paraang hindi ito lilihis sa tamang daan. Pero ang pasya ng Diyos na lumikha ng lalaki o babaeng maaaring *pumili* na magbigay sa Kanya ng tapat na

pagsunod, mapagmahal na paglilingkod, at kusang debosyon, ay nangailangan ng paglikha ng mga lalaki at babaeng maaaring tumalikod sa Diyos kung gugustuhin nila at tumangging sumunod sa Kanya kung iyon ang nais nila. Kung hindi, walang kalayaan sa kanilang pag-ibig, debosyon, paggalang, at pagmamahal. Handa ang Diyos na harapin ang lahat ng panganib na Kanyang hinarap upang magkaroon Siya ng mga nilalang sa sansinukob na ito na magbibigay sa Kanya ng masaya at bukal sa pusong pag-ibig at debosyon. Kaya nang pumasok ang kasalanan, ibinigay ang Tagapagligtas, at dinurog ng Binhi ng babae ang ulo ng ahas. Ngayon, sa pamamagitan ng gawain ni Cristo, maihaharap tayo ng Diyos sa Kanyang maluwalhating presensya na banal at walang dungis sa Kanya. Hindi ito kung ano tayo nang likas sa ating sarili, kundi kung ano tayo kay Cristo Jesus.

Ngayon, pansinin na sa Efeso 1:5 ay may isa pang salitang nakababagabag sa mga tao. Mababasa natin, "Sa pag-ibig ay itinalaga Niya tayo." Mapapansin ninyo na sinimulan ko ang pagbasa sa talatang 5 sa huling bahagi ng talatang 4. Tinapos ko ang talatang 4 sa salitang Niya—"Upang tayo'y maging mga banal at walang dungis sa harapan Niya." Ganito tinatapos ng King James version ang talatang 4: "Upang tayo'y maging mga banal at walang dungis sa harapan Niya sa pag-ibig." Pero naniniwala ako na mas mabuting salin ang ilagay ang pariralang "sa pag-ibig" sa simula ng talatang 5: "Sa pag-ibig ay itinalaga Niya tayo sa pagkukupkop bilang mga anak sa pamamagitan ni Jesu-Cristo para sa Kanyang sarili, ayon sa mabuting kaluguran ng Kanyang kalooban." Hindi gaanong nakatatokot ang salitang *itinalaga* kapag nauunahan ito ng salitang *pag-ibig*. Walang basta-basta o pabigla-biglang pasya roon, kundi lahat ay "sa pag-ibig." Ang pagtatalaga ay isang

pagpapakita ng pag-ibig ng Ama. Kung paanong ang Diyos ang pumili sa atin sa biyaya, ang Ama naman ang nagtalaga sa atin sa pagkukupkop bilang mga anak. Wala saanman sa Biblia na itinalaga ang mga tao na mapunta sa Impiyerno, at wala ring saanman na basta itinalaga lang ang mga tao na mapunta sa Langit. Hanapin mo at tingnan. Pinili tayo kay Cristo upang makabahagi sa Kanyang kaluwalhatian magpakailanman, pero ang pagtatalaga ay laging patungo sa isang natatanging kalagayan ng pagpapala.

Sa Roma 8:29 ay mababasa natin: "Sapagkat ang mga nakilala Niya nang una pa, ay itinalaga naman Niya na maging katulad ng larawan ng Kanyang Anak, upang Siya'y maging panganay sa maraming magkakapatid." Itinalaga para saan? Itinalaga "na maging katulad ng larawan ng Kanyang Anak." Kita mo, ang pagtatalaga ay hindi ang Diyos mula sa walang hanggan na nagsasabing, "Ang taong ito ay sa Langit at ang taong ito ay sa Impiyerno." Hindi, kundi itinuturo sa akin ng pagtatalaga na kapag sumampalataya na ako kay Cristo at nagtiwala sa Kanya bilang aking Tagapagligtas, malalaman ko sa awtoridad ng Diyos na naipasya na magpakailanman na balang araw ay magiging katulad na katulad ako ng aking Tagapagligtas. Nilulutas nito ang tanong tungkol sa katiyakan ng aking kaligtasan. Anuman ang hindi kasiya-siyang mga karanasan ko ngayon, balang araw ay magiging lubos akong katulad ng Isang tumubos sa akin.

"Itinalaga Niya tayo sa pagkukupkop bilang mga anak sa pamamagitan ni Jesu-Cristo para sa Kanyang sarili" (Efeso 1:5). Nalilito ang ilan sa salitang *pagkukupkop*. Sinasabi nila, "Ibig bang sabihin ay mga ampon lang tayo at hindi talaga ipinanganak sa pamilya? Ganoon ba ang ibig sabihin ng

pagkukupkop?" Ang literal na kahulugan ng salitang ito ay ang ganap na paglalagay bilang mga anak. Mababasa natin ang talatang ito nang ganito, "Itinalaga Niya tayo sa paglalagay bilang mga anak sa pamamagitan ni Jesu-Cristo para sa Kanyang sarili." Mas mauunawaan natin ang konseptong ito ng pagkukupkop kung tatandaan natin na noong panahong isinulat ang ating Biblia, ang isang lalaki ay maaaring may ilang asawa at ang ilan ay talagang mga alipin niya. Kailangan niyang piliin kung sinu-sino sa mga anak ang nais niyang paghatian ng kanyang ari-arian, sapagkat baka ayaw niyang hatiin ito sa lahat ng iba't ibang anak niya. Dadalhin niya ang mga pinili niyang tagapagmana sa forum, at doon ay hayagang kikilalanin sila sa harap ng wastong awtoridad bilang kanyang mga anak at pagkatapos ay dadaan sa isang seremonya ng pagkukupkop. Mula sa araw na iyon ay kinikilala na sila bilang kanyang mga tagapagmana. Ipinanganak tayo sa pamilya ng Diyos sa pamamagitan ng muling pagsilang kaya tayo'y naging mga anak ng Diyos. Tinanggap natin ang Espiritu Santo, na siyang Espiritu ng pagkukupkop, at minarkahan tayo ng Diyos bilang mga makakabahagi sa lahat ng bagay kasama ng Anak magpakailanman. Tayo ay mga kinupkop na anak at mga anak na ipinanganak na muli.

"Sa pag-ibig ay itinalaga Niya tayo sa pagkukupkop bilang mga anak sa pamamagitan ni Jesu-Cristo para sa Kanyang sarili, ayon sa mabuting kaluguran ng Kanyang kalooban." Ang ating Panginoon ang Isang dinaraan ng lahat ng pagpapalang ito. May magandang talata sa Lumang Tipan na nagsasalita tungkol sa darating na Tagapagligtas bilang isang "pakong nakabaon sa matibay na dako" (Isaias 22:23). Ang paghahambing ay kinuha mula sa pamumuhay sa tolda ng mga taong palipat-lipat ng tirahan. Ang mga pako, na sabitan nila ng kanilang mga damit

at kumot, ay ikinakabit sa mga nakatayong poste ng kanilang mga tolda, at isinasabit ng mga babae ang kanilang mga kagamitan sa ganoon ding mga pako. Inilalarawan ng Kasulatan ang lahat ng uri ng sisidlan na nakasabit sa isa sa mga pakong ito na nakabaon sa matibay na dako, at sinasabi nito, "At kanilang ibibitin sa Kanya ang buong kaluwalhatian ng sambahayan ng kanyang ama" (Isaias 22:24). Kaya ang Panginoong Jesu-Cristo, matapos tuparin ang katubusan, ay naging "pakong nakabaon sa matibay na dako," at bawat isa sa atin ay nakasabit sa Kanya. Kung bumagsak ang pako, babagsak tayong lahat; kung mabigo si Cristo, sabay-sabay tayong babagsak. Pero dahil hindi kailanman mabibigo si Cristo, aalalayan Niya ang bawat isa sa atin hanggang sa pinakadulo. Iyan ang katotohanang inihahayag dito.

Ang katotohanang ito ng pagkahirang at pagtatalaga at ng pagiging anak ay nagpapakita kung gaano kahalaga ang ating Panginoong Jesu-Cristo! Sabihin mo ito nang paulit-ulit sa iyong kaluluwa hanggang mapukaw ang buong mong pagkatao, "Panginoong Jesus, utang ko sa Iyo ang lahat." Saka mo mauunawaan kung bakit ang isang nabighani sa Kanyang pag-ibig ay nakaawit:

*Jesus, ang isipin Ka lamang
Ay pumupuno ng tamis sa aking dibdib;
Ngunit higit na matamis ang mukha Mo'y mamasdan,
At sa Iyong harapan ay mamahinga.*

Bernard of Clairvaux

Utang natin sa Kanya ang bawat pagpapala para sa panahong ito at sa walang hanggan. Ibinibigay ba sa atin ang mga pagpapalang iyon ayon sa ating pang-unawa o sa lakas ng ating

pananampalataya, o sa ating debosyon? Hindi kailanman! Kung gayon ay ayon saan? "Ayon sa mabuting kaluguran ng Kanyang kalooban." Alam ninyo, may mga taong natatakot sa kalooban ng Diyos, pero kalooban ng Diyos na ikaw at ako na nagtiwala sa Panginoong Jesus ay makabahagi sa kaluwalhatian ng Tagapagligtas magpakailanman. At sa paghahayag Niya ng Kanyang kalooban sa atin nang hakbang-hakbang sa daan, nais Niyang lalo't lalo tayong maging katulad Niya habang narito pa tayo sa lupa. Oh, sana'y masabi natin mula sa puso, "Malugod kong tinatanggap ang Iyong matamis na kalooban, O Diyos." Ang pinakamalaking pagkakamaling magagawa ng sinumang Cristiano ay ang ipalit ang sarili niyang kalooban sa kalooban ng Diyos.

Tandaan, kalooban ng Diyos na ang bawat ligtas ay sa huli'y makasama ni Cristo at maging katulad ni Cristo magpakailanman.

*Hindi ko alam kung saan ako dadalhin ng Kanyang kamay,
Sa ilang na tigang, o sa parang na may bulaklak;
Sa gitna ng gusot na kasukalang may tinik,
Sa gitna ng dilim ng gabi o liwanag ng umaga;
Ngunit alam ko pa rin na ang kamay ng aking Ama
Ay dadalhin ako sa Kanyang mabuting lupain.*

Kung hindi ka pa ligtas, ang pinakanakatatakot na pagkakamaling magagawa mo ay ang isiping kapag isinuko mo ang iyong sarili sa kalooban ng Diyos ay mawawala ang iyong kapayapaan, kaligayahan at kagalakan. Ang tanging tunay na kapayapaan, ang tanging tunay na kaligayahan, ang tanging tunay na kagalakan para sa mga nilalang ay matatagpuan sa pagsunod sa kalooban ng Diyos. Ang Kanyang kalooban ang

nagplano ng ating katubusan, ang Kanyang kalooban ang nagpanukala ng ating kaligtasan, at ang Kanyang kalooban ang nagtitiyak ng ating lugar sa kaluwalhatian magpakailanman.

Tinanggap sa Minamahal (1:6)

Mapapansin agad ninyo na ang talatang ito ay hindi isang buong pangungusap sa sarili nito. Bahagi ito ng isang mahabang pangungusap na nagsimula sa ikatlong talata. Inaakyat natin ang isa sa mga kahanga-hangang tuktok ng bundok ng Diyos mula pa sa talatang 3, at ngayon ay narating na natin ang tuktok. Nakatayo rito sa talatang 6, may pribilehiyo tayong tumingin sa ibaba at makita ang kalaliman na pinanggalingan natin, at pagkatapos ay tumanaw sa unahan at makita ang kaluwalhatiag naghihintay sa atin.

Walang puwang para sa pagmamalaki ng tao. Ang ating kaligtasan ay ayon sa mabuting kaluguran ng kalooban ng Diyos, sa kapurihan ng kaluwalhatian ng Kanyang sariling biyaya, at walang taong makapag-aangkin ng anumang papuri para sa kanyang sarili. Sa kapurihan ng kaluwalhatian ng biyaya ng Diyos na tinanggap Niya tayo sa Minamahal. Sana'y malinaw sa ating lahat ang tungkol sa biyaya. Palagi natin itong ipinangangaral, inaawit, at binabasa, pero kay kaunti ng talagang nakauunawa sa mahalagang katotohanang ang ating kaligtasan ay lubos na sa biyaya. Ilang beses mang mangaral ang isang tao tungkol sa kaligtasan sa biyaya, tuwing tatayo siya sa harap ng mga nakikinig ay marami pa rin ang hindi pa nakakikilala sa biyaya ng Diyos. Huwag nating kalimutan kailanman na ang biyaya ay ang libre at hindi pinaghirapang kagandahang-loob ng Diyos na masaganang ibinubuhos sa mga walang nararapat kundi ang Kanyang paghatol. Hindi mo

mapagtatrabahuan ang biyaya, hindi mo mapagtatrabahuan ang Kanyang kagandahang-loob.

Baka natatandaan ninyo ang kuwento ng babaeng nagtangkang pumatay kay Reyna Elizabeth I. Nagbihis siya bilang isang batang alalay, at nagtago sa silid ng reyna, naghihintay ng tamang sandali upang saksakin ito hanggang mamatay, hindi niya alam na ang mga tagapaglingkod ng reyna ay maingat na naghahalughog sa mga silid bago pahintulutang magpahinga ang kamahalan. Nakatago roon sa gitna ng mga gown, natagpuan nila ang babaeng ito at dinala siya sa harapan ng reyna. Kinuha nila sa kanya ang punyal na balak sana niyang isaksak sa puso ng kanyang soberana. Naunawaan niya na, sa pananaw ng tao, wala nang pag-asa ang kanyang kaso, kaya lumuhod siya at nagmakaawa sa reyna na kaawaan siya at pagpakitaan ng biyaya. Tahimik siyang tiningnan ni Reyna Elizabeth, at mahinahong nagsabi, "Kung pagpapakitaan kita ng biyaya, ano ang ipapangako mo para sa hinaharap?"

Tumingala ang babae at nagsabi, "Ang biyayang may kondisyon, ang biyayang nakatali sa mga pag-iingat, ay hindi biyaya kailanman." Agad itong naunawaan ni Reyna Elizabeth at nagsabi, "Tama ka; pinapatawad kita dahil sa aking biyaya," at inakay nila siya palabas bilang isang malayang babae. Sinasabi ng kasaysayan na mula sa sandaling iyon ay wala nang mas tapat at mas debotong lingkod si Reyna Elizabeth kaysa sa babaeng iyon na nagbalak sanang kumitil sa kanyang buhay.

Tandaan, ang biyayang may kondisyon, ang biyayang nakatali sa mga pag-iingat, na naghihingi ng mga sumpa at pangako para sa hinaharap, ay hindi biyaya kailanman. Ang biyaya ay kagandahang-loob na malayang ipinapakita sa mga walang nararapat kundi paghatol, kaya mababasa natin na ang ating

kaligtasan ay sa kapurihan ng kaluwalhatian ng Kanyang biyaya. Kapag sa wakas ay nakauwi na tayo sa Langit, sa Kanya ang lahat ng papuri at lahat ng kaluwalhatian. Buong pasasalamat nating kikilalanin sa Kanyang maluwalhating presensya na kung tayo'y pinabayaan sa ating sarili ay nagtuloy-tuloy sana tayo sa walang-hanggang paghatol, at Siya ang nagpakita sa atin ng ating napakalalim na pangangailangan. Nang tingnan Niya tayo mula sa itaas ay naawa Siya sa atin habang nagmamadali tayo patungo sa walang katapusang kapighatian at ibinigay Niya ang Kanyang Anak upang mamatay. Ito ang biyaya ng ating Panginoong Jesus na nag-udyok sa Kanya na pumunta sa krus ng Kalbaryo at bayaran ang singil na hindi natin kailanman mababayaran. Kaya sa biyaya, at sa biyaya lamang, tayo naligtas.

Pansinin na tayo'y ginawang "tinanggap sa Minamahal." Ang naligtas na makasalanan ay hindi tumatayo sa harap ng Diyos sa anumang sarili niyang katuwiran, ni hindi niya inihaharap ang anumang sarili niyang kabutihan sa harap ng banal na trono. Hindi lamang pinatawad, hindi lamang inaring-ganap, hindi lamang hinugasan sa kanyang mga kasalanan o nilinis sa kanyang karumihan, kundi tinanggap siya nang may kagandahang-loob sa mismong puso ng Diyos ayon sa pagpapahalaga ng Ama sa Kanyang sariling minamahal na Anak. Sa Juan 17 ay mababasa natin ang panalangin ng ating Panginoon sa Ama para sa Kanyang mga sarili—ikaw at ako, kung sumampalataya tayo sa Kanya, sapagkat ipinapanalangin Niya ang mga "magsisisampalataya sa Akin sa pamamagitan ng kanilang salita." Kaya isinama Niya ang lahat ng mananampalataya hanggang sa pinakadulo ng panahon, at sa pagsasalita tungkol sa kanila ay sinabi Niya sa Ama, "Upang makilala ng sanlibutan na Ikaw...ay umibig sa kanila, gaya ng

pag-ibig Mo sa Akin." Hindi ko mapaniniwalaan ang pahayag na iyan kung wala iyan sa aking Biblia. Hindi ko mapaniniwalaan na ang Diyos, ang Isang banal, ay umiibig sa akin, isang kawawang makasalanan sa aking sarili, gaya ng pag-ibig Niya sa Panginoong Jesu-Cristo, ang Kanyang walang-dungis na Anak.

Hindi na natin kailangang lumayo para sa patunay ng Kanyang pag-ibig. Makikita ito sa ipinakita ng Diyos ang Kanyang pag-ibig sa atin sa pagsusugo ng Kanyang Anak upang maging pampalubag-loob sa ating mga kasalanan. Kung ibinigay Niya ang Kanyang Anak para sa akin, kung gayon ay tiyak na iniibig Niya ako nang kasinlaki ng pag-ibig Niya sa Kanyang Anak, kung hindi ay hindi Niya kailanman pahihintulutang mamatay Siya para sa akin. Gayundin sa 1 Juan 4:17 ay mababasa natin ang katulad na talata: "Upang magkaroon tayo ng lakas ng loob sa araw ng paghuhukom: sapagkat kung ano Siya, ay gayon din tayo sa sanlibutang ito," ibig sabihin, kung ano Siya kaugnay ng paghuhukom. Dumaan na Siya sa paghuhukom at hindi na Niya kailanman kailangang pumasok muli roon. Hindi na Niya muling mararanasan ang pagpapabaya ng Diyos, ang pagbalot sa Kanyang kaluluwa ng kadiliman ng kadiliman, ang lasa ng mapait na saro, ang hirap, kahihiyan, at sumpa ng krus. Lahat ng iyon ay nakaraan na. Dinaanan Niya ang lahat ng iyon para sa atin at ngayon ay totoong-totoong kaugnay na tayo Niya kaya "kung ano Siya, ay gayon din tayo sa sanlibutang ito."

May isang napakagandang aklat na inilathala, na nagsasalaysay ng buhay at gawain ni Dr. Usher, na sa loob ng napakaraming taon ay naglingkod bilang medikal na misyonero sa Turkey. Sa kahanga-hangang kuwentong ito ay isinalaysay niya ang isang pangyayari na kapansin-pansing naglalarawan sa paksang nasa

harap natin. Ikinuwento niya kung paanong isang kilalang miyembro ng kilusang Turko ang naging gobernador ng isang lalawigan kung saan naroon ang ospital at mga paaralan ng misyon. Napakatalino ng lalaking ito at matibay ang paninindigan, pero isang napakahigpit na Muslim. Ipinasya niyang ipatupad ang isa sa mga lumang batas ng Turkey na nagsasabing ang mga dayuhang pumapasok sa bansa ay papayagang manirahan doon nang isang taon, pero kung sa pagtatapos ng panahong iyon ay hindi pa sila nagiging Mohammedano, kailangan nilang umalis sa Turkey. Matagal nang patay na batas iyon, pero ipinasya niyang palayasin ang lahat ng misyonero, Katoliko man o Protestante, sa kanyang lalawigan.

Gayunman, ipinasya niya na para maging patas ay bibigyan niya silang lahat ng pagkakataong maging Mohammedano, kaya sa buwan ng Ramadan, ang kanilang taunang pag-aayuno, inanyayahan niya ang lahat ng misyonerong ito sa isang malaking piging sa kanyang tahanan. Pinapayagan silang kumain nang marami sa gabi pero hindi sa araw. Nang matanggap ng lahat ng misyonerong ito ang mensahe, alam nilang isa itong pagpapatawag. Ayon sa batas ng Turkey, hindi puwedeng magdahilan, sapagkat ang paanyayang kumain kasama ng gobernador ay katumbas ng isang utos. Si Dr. Usher ay naupo sa kaliwang kamay ng gobernador, at ang Katolikong obispo ay naupo sa kanyang kanang kamay, kasama ang ibang mga misyonero sa magkabilang panig, at ilang tagapaglingkod ng gobernador na nakaabang.

Makalipas ang ilang sandali ay bumaling ang gobernador sa Katolikong obispo at nagsabi, "Mahal kong obispo, maaari mo bang sabihin sa akin kung paano sa palagay mo makapapasok

ang isang tao sa paraiso?" Sumagot ang obispo, "Masasabi ko na naniniwala ako na sa pamamagitan ng mga merito ni Jesu-Cristo, mapapatawad ng Diyos ang aking mga kasalanan at madadala ako sa paraiso." "Hindi ganoon," sabi ng gobernador; "Hindi ako makapaniniwala na mas mababa ang katuwiran ng Diyos kaysa sa akin, at hindi ako naniniwala na magiging matuwid para sa Diyos, dahil sa Kanyang pakikipagkaibigan sa iba, na patawarin ang isang makasalanan at dalhin siya sa paraiso. Kung may isang tao rito na nagkautang sa pamahalaan at kinailangan ko siyang ikulong, at may nagsabing, 'Kaibigan ko ang lalaking iyan, alang-alang sa akin ay nakikiusap ako na palayain mo siya,' gaano ko man naising pasayahin ang aking kaibigan, magiging di-matuwid na gobernador ako kung palalayain ko siya dahil lamang sa aking pakikipagkaibigan sa isang taong may malasakit sa kanya. Hindi ako naniniwala na mas mababa ang katuwiran ng Diyos kaysa sa akin." Wala nang maisagot ang obispo at naupo na lang doon na nalilito.

Naramdaman ni Dr. Usher na napakalaki ng nakataya, at alam niyang siya na ang susunod na tatanungin, kaya itinaas niya ang kanyang puso sa Diyos, inaalala ang talata, "Datapuwat kapag kayo'y ibinigay nila, huwag kayong mangabalisa kung paano o kung ano ang inyong sasabihin: sapagkat ibibigay sa inyo sa oras ding iyon ang inyong sasabihin" (Mateo 10:19). Nanalangin siya, "Panginoon, sa pamamagitan ng Iyong Espiritu, ibigay Mo sa akin ngayon ang mensahe."

Bumaling ang gobernador at nagsabi, "Ano naman ang sasabihin mo? Paano makatitiyak ang isang tao na makapapasok siya sa paraiso?" Sumagot si Dr. Usher, "Kamahalan, papayagan po ba ninyo akong gamitin ang inyong sariling halimbawa, babaguhin ko lang nang kaunti? Isipin po

natin kayo hindi lamang bilang gobernador ng lalawigan ito, kundi bilang hari. Mayroon kayong iisang anak na lalaki, ang prinsipe, na buong lambing ninyong minamahal. Ipagpalagay po nating ako ang taong may utang sa pamahalaan, at napakalaki ng utang ko kaya hindi ko mababayaran kahit isang bahagi sa isang libo. Ayon sa batas, ako'y ikinulong. Kahit hindi ako karapat-dapat, kaibigan ko ang inyong anak: malalim ang malasakit niya sa akin at tunay ang pagmamahal niya sa akin. Pinuntahan niya kayo at sinabi, 'Ama ko, nakakulong ang kaibigan ko dahil sa utang niya sa pamahalaan, na hindi niya kayang bayaran. Papayagan po ba ninyo akong bayaran ang lahat ng iyon para sa kanya upang siya'y makalaya?' At sinabi ninyo sa kanya, 'Anak ko, dahil ganyan kalaki ang malasakit mo at handa kang bayaran mismo ang utang, pumapayag akong ganoon nga, at higit pa ryan, makikibahagi ako sa iyo rito.'

"At kaya pumunta ang prinsipe sa wastong awtoridad at binayaran nang buo ang aking utang, wala nang natirang sisingilin. Kinuha niya ang resibo, at bumaba sa akin sa aking selda sa bilangguan. Puwede ko siyang tratuhin sa tatlong paraan. Kapag lumapit siya sa akin at nagsabing, 'Kapatid, bayad na ang utang mo at malaya ka nang umalis,' puwede akong tumalikod nang may kapalaluan at sabihing, 'Hindi; ayokong magkautang ng loob kaninuman,' nalilimutan na ang utang ko ay isa nang obligasyon at ngayon ay papasok lamang ako sa isang obligasyon ng kagandahang-loob, samantalang dati ay obligado ako dahil sa batas. At ipagpalagay nating ipinagpatuloy ko, 'Hinding-hindi ako aalis sa bilangguang ito maliban kung ako mismo ang makapagbabayad ng utang.' Kailangan kong manatili sa bilangguan, sapagkat hindi ko mababayaran ang utang.

"O baka tingnan ko ang resibo at sabihing, 'Hindi ako makapaniwala; may pagkakamali rito. Hindi ako makapaniwala na ganito kalaki ang malasakit mo sa akin. Hindi ako maglalakas-loob na umalis; hayaan mo na lang akong manatili rito. Natatakot akong lumabas baka arestuhin ulit ako.' Pero puwedeng sabihin ng prinsipe, 'Tao, kalokohan ang magsalita ka nang ganyan.' At kung ipilit niyang hilahin ako palabas ng bilangguan, palihim akong maglalakad sa kalye at nanginginig habang iniisip ang aking utang, at magiging bilangguan ang aking tahanan, sapagkat matatakot akong sumilip sa bintana o lumapit sa pinto. Wala akong katiyakan kung hindi ko paniniwalaan ang mensaheng dinala ng inyong anak.

"Pero sa ikatlong paraan ay puwede akong tumayo at magpatirapa sa paanan ng prinsipe, ang inyong anak, at sabihing, 'Hindi ko kailanman masusuklian ang ginawa mo para sa akin, pero sisikapin kong ipakita sa aking buhay kung gaano ako nagpapasalamat sa iyo.' At kaya ako'y lalaya. Ipagpalagay nating isang araw ay nakita ko ang prinsipe na nakasakay sa kabayo sa isa sa mga kalye ng lungsod, at napansin kong may nag-iwan ng isang malaking tambak ng kahoy sa kalye na humaharang sa kanyang pagdaan. Maghahanap ba ako ng ibang tao na mag-aalis nito? Hindi, sa halip ay ako mismo ang matutuwang tumakbo palabas at linisin ang daan para sa prinsipe. Kung sabihin niyang, 'Salamat; hayaan mong bayaran ko ang iyong pagod,' sasabihin ko, 'Ay, hindi po; binayaran ninyo ang aking utang; kagalakan ko pong gumawa ng anuman upang maipakita ang aking pasasalamat.'"

Maingat na nakikinig at matamang nagmamasid ang gobernador na Turko, at biglang may liwanag na sumilay, at sinabi niya, "Oh, kung gayon, Dr. Usher, ito ba ang dahilan kung

bakit mayroon kayong ospital dito sa Turkey? Ito ba ang dahilan kung bakit itinatayo ninyo ang mga paaralang ito at kung bakit kayong mga misyonero ay ibinibigay ang inyong buhay para sa aming bayan? Hindi kayo nagsisikap na pagtrabahuhan ang pagpasok ninyo sa paraiso?" "Hindi po," sabi ni Dr. Usher, "ayos na ang aming pagpasok sa paraiso dahil binayaran na ni Jesus ang utang, at ngayon ay naglilingkod kami dahil iniibig namin Siya."

Nag-isip muli ang gobernador na Turko at pagkatapos ay tumingala at nagsabi, "Ginamit mo ang halimbawa ng aking anak na nagbabayad ng utang, at sinabi mong may Anak ang Diyos. Pero ang Diyos ay iisang Diyos; hindi Siya nanganganak, at hindi Siya ipinanganak. Hindi ko matanggap ang ideya na bababa ang Diyos sa mundong ito at magkakaanak." Sabi ni Dr. Usher, "Pero, Kamahalan, kapag nagsasalita ang Diyos sa atin ay kailangan Niyang gamitin ang ating wika. Ang Kanyang mga pag-iisip ay mataas kaysa sa ating mga pag-iisip at ang Kanyang mga salita ay mataas kaysa sa ating mga salita. Nagsasalita tayo sa isa't isa sa iba't ibang wika. Kung sasabihin ko sa inyo sa Ingles, 'In a little while I am going home,' ibang-iba ang kahulugan nito sa mensaheng maipararating sa wikang Turko, sapagkat sa wikang Turko ay walang salita para sa *home* (tahanan). Kailangan kong sabihing, 'Maya-maya ay pupunta ako sa bahay.' Pero hindi ko ibig sabihin na pupunta ako sa gusali, ang ibig kong sabihin ay pupunta ako sa pag-ibig ng aking asawa at mga anak, may gusali man o wala. Iyon ang tahanan para sa akin. At kita po ninyo, ang ating kawawang wika ng tao ay walang salitang makapagpapahayag sa walang-hanggang hiwaga ng ugnayan ng Ama at ng Anak, sapagkat hindi ito ugnayang gaya ng alam natin; ito ay ugnayang umiiral na mula pa sa walang hanggan."

Naramdaman ng gobernador na hindi niya mapalalayas ang mga misyonero, at pinahintulutan niyang magpatuloy ang gawain at siya mismo ay inalis sa kanyang puwesto dahil sa kanyang kagandahang-loob at kabaitan sa pag-iingat sa kanila. Lagi nilang inaasahan na sa kaibuturan ng kanyang puso ay bumaling siya kay Cristo.

Nakita tayo ng ating Panginoon sa ating malaking pangangailangan. Binayaran Niya tayo, at nang mabayaran na ang utang ay dinala Niya tayo ngayon sa maharlika ng pamilya, hinugasan tayo sa bawat mantsa ng kasalanan, dinamitan tayo ng mga kasuotan ng kaluwalhatian at kagandahan, at binigyan tayo ng upuan sa hapag ng Hari. Tinanggap Niya tayo sa Kanyang kagandahang-loob sa Minamahal kaya ang mga pag-iisip ng Ama tungkol kay Cristo ay Kanya ring mga pag-iisip ng pag-ibig para sa ating nagtitiwala kay Cristo. Mula sa ating pagpapahalaga rito ay bumubukal ang pagsunod ng pananampalataya. Mula sa ating pasasalamat sa Kanyang pag-ibig ay bumubukal ang taimtim na hangaring magpagal, gumawa, at mamuhay para sa Diyos nang sa gayon, sa darating na araw na iyon na makaharap natin ang ating Tagapagligtas sa kaluwalhatian, tayo'y maging kalugud-lugod sa Kanya at marinig natin Siyang magsabi sa atin, "Mabuti ang ginawa mo, mabuti at tapat na alipin; pumasok ka sa kagalakan ng iyong panginoon" (Mateo 25:21). Hindi Niya ibig sabihin na papasok tayo sa paraiso dahil sa ating paglilingkod, kundi na sa pagpasok natin sa Langit sa buong walang-hanggang halaga ng Persona at gawain ni Cristo ay makakabahagi tayo sa Kanyang kagalakan sa mga panahong darating.

Katubusan sa Pamamagitan ng Kanyang Dugo (1:7)

Sa pag-aaral natin sa unang anim na talata ng Efeso 1, napansin natin na inisip na tayo at pinlano na ng Diyos ang ating kaligayahan bago pa nagsimula ang sanlibutan. Nang dumating ang kaganapan ng panahon, isinugo Niya ang Panginoong Jesu-Cristo sa sanlibutan upang tuparin ang Kanyang banal na layunin. Mula nang Siya'y mamatay at mabuhay na mag-uli, mula nang Siya'y umakyat sa kanang kamay ng Diyos sa Langit, tinanggap na Niya tayo kay Cristo. Sa talatang 7 ay naroon ang katiyakan ng ating kaligtasan, "Na sa Kanya ay mayroon tayong katubusan." Sana'y matibay na nakatanim iyan sa ating isipan. Hindi na natin kailangang manalanging, "Alisin Mo ang lahat ng aking sala"; hindi na natin kailangang magmakaawa sa Diyos na iligtas tayo o ariing-ganap, sapagkat ang mga bagay na ito ay pinagpalang naayos at natatakan na magpakailanman kung nagtiwala na tayo sa Panginoong Jesu-Cristo. Kaya hindi tayo umaasang *balang araw* ay matatanggap natin ang katubusan ng ating kaluluwa. Mayroon na tayong katubusan. Mayroon tayong "katubusan sa pamamagitan ng Kanyang dugo, ang kapatawaran ng mga kasalanan, ayon sa kayamanan ng Kanyang biyaya."

May tatlong magkakaibang salita sa Bagong Tipan para sa *katubusan*. Ang isa sa mga salitang ito ay nangangahulugan lamang ng pagpunta sa palengke at pagbili—"bumili"—at kapag binili mo ang isang bagay, siyempre, iyo na iyon. Binili tayo sa isang halaga, ang mahalagang dugo ng Panginoong Jesu-Cristo. Tinubos tayo para sa Diyos sa pamamagitan Niya, at sa Kanya na tayo. Binili Niya tayo; binayaran Niya ang halaga para sa atin, at ginawa tayong Kanya. Ipinagbili natin ang ating sarili nang walang bayad, ngunit tinubos tayo nang hindi sa salapi.

May isa pang salita para sa *katubusan* na mas malalim ang kahulugan: “bilhin at ilabas sa palengke,” upang ang nabili ay hindi na kailanman muling ipagbibili. Halimbawa, noong unang panahon sa mga pamilihan ng alipin, kapag may bumili ng isang alipin, ibinabayad ang salapi at ibinibigay ang alipin sa bumili. Sa ilang bihirang pagkakataon, binibigyan ng bagong may-ari ang alipin ng isang legal na kasulatan na nagbibigay sa kanya ng ganap na kalayaan. Hindi na siya kailanman malalagay muli sa panganib. Ito ang kahulugan ng salitang *tinubos* sa 1 Pedro 1:18:

Kayo'y hindi tinubos ng mga bagay na nasisira, gaya ng pilak at ginto...Kundi ng mahalagang dugo ni Cristo, na gaya ng isang korderong walang kapintasan at walang dungis: Na siya ngang itinalaga na bago itinatag ang sanlibutan, ngunit inihayag sa mga huling panahong ito dahil sa inyo, Na sa pamamagitan niya ay nagsisisampalataya kayo sa Diyos, na bumuhay sa kanya mula sa mga patay, at nagbigay sa kanya ng kaluwalhatian; upang ang inyong pananampalataya at pag-asa ay sa Diyos (1 Pedro 1:18-21).

Tayo'y “binili at inilabas na sa palengke,” hindi na tayo muling ipagbibili. Malaya na tayo.

Ang ikatlong salita para sa *katubusan* ay ang nasa ating teksto. Ito'y isang tambalang salitang Griyego; ang unang bahagi, *apo*, ay nangangahulugang “palayo mula sa,” paglayo mula sa isang bagay o kalagayan. Ang ikalawang bahagi, *lutrosis*, ay nangangahulugang “maging malaya,” “makalag,” kaya ang literal na kahulugan nito ay “makalag palayo mula sa” isang bagay. Nakalag na tayo palayo sa sumpa ng kautusan na dati'y

nakabitin sa ating ulunan. Nakalag na tayo palayo sa paghatol ng Diyos na dati'y mabilis nating tinatahak, nakalag palayo sa pagkakasala ng ating mga kasalanan. Kaya hindi ko inaawit ang, 'Alisin Mo ang lahat ng aking pagkakasala.' Naalis na ang aking pagkakasala, sapagkat nakalag na tayo palayo sa buong usapin ng pagkakasala. Hindi na kailanman pahihintulutan ng Diyos na buksan pang muli ang usaping iyon. Hinarap na iyon sa Kanyang pinagpalang Anak sa krus ng Kalbaryo, nang bumagsak sa Kanya ang buong paghatol na dapat sana'y sa aking pagkakasala, at ngayon ay masasabi ko:

*Kamatayan at paghatol, nasa likod ko na,
Biyaya't kaluwalhatian, nasa harapan ko na;
Lahat ng alon ay humampas kay Jesus,
Doon naubos ang lahat nilang lakas.*

Dapat sana itong magpasigla sa ating kaluluwa at punuin tayo ng umaapaw na kagalakan sa tuwina. Kaya hindi nakapagtataakang minsan ay umaawit tayo:

*Tinubos, tinubos, sa kasalanan at hirap nito.
Tinubos, tinubos, buhay na walang hanggan ay makilala ko,
Tinubos, tinubos, ng dugo ni Jesus!
Tinubos, tinubos! O, purihin ang Panginoon!*

Kung mananahimik tayo kapag naunawaan natin kung ano ang ginawa ng biyaya para sa atin, ang mga bato mismo ang sisigaw.

Tingnan naman ang halaga ng ating katubusan—"Na sa kanya'y mayroon tayong katubusan sa pamamagitan ng kanyang dugo." Walang mas mababang halaga ang sasapat; walang mas

mababang halaga ang makapagpapalaya sa atin, makapagliligtas sa atin mula sa sumpa at paghatol na dati'y nakabitin sa atin. Noong panahon ng Lumang Tipan, lumalapit ang makasalanang sa dambana na may dalang kordero o kambing mula sa kawan, o toro mula sa bakahan, o kung napakadukha, dalawang batu-bato o inakáy na kalapati. Pinapatay ang mga ito, ibinubuhos ang dugo, at inihahandog sa dambana at tinutupok ng apoy ng banal na paghatol, isang larawan ng handog para sa kasalanan. Ngunit,

Lahat ng dugo ng mga hayop

Sa mga dambana ng Judio'y pinatay, Hindi makapagbigay sa may-salang budhi ng kapayapaan

O makapaghugas ng mantas nitong taglay.

Isaac Watts

Bakit? Sapagkat walang sapat na halaga ang mga nilalang na inihandog sa lahat ng nakaraang pamamahala. Wala silang tunay na halaga sa kanilang sarili. Kapag iwinisik ang dugong iyon sa dambana at sa makasalanang, wala itong kapangyarihang makatulong, wala itong kapangyarihang lutasin ang usapin ng kasalanan. Ngunit salamat sa Diyos, sa ating Panginoong Jesu-Cristo ay nakikita natin ang isang handog na walang hanggan ang halaga.

May mga taong sinusubukang pangatwiranan kung hanggang saan ang abot ng Kanyang pagtubos. May mga teologong nagsasalita tungkol sa isang limitadong pagtubos, sapagkat naniniwala sila na ang ating Panginoon ay tumubos lamang para sa mga hinirang, at sa labas ng grupong iyon ay wala nang posibilidad ng kaligtasan para sa sinuman. Ngunit hayaan ninyong sabihin ko ito—sapagkat alam ko sa kaibuturan ng

aking kaluluwa na kasang-ayon ko ang Salita ng Diyos: Kung ang bawat makasalanang nabuhay kailanman sa sanlibutan at ang bawat makasalanang mabubuhay pa ay lalapit sa Diyos sa pananampalataya, ipinagtatapat ang kanyang kasalanan at pagkakasala at nagtitiwala sa Panginoong Jesu-Cristo, napakawalang hanggan ng halaga ng gawa sa krus at ng buhay na ibinigay doon, kaya't ang bawat makasalanan ay matutubos mula sa paghatol. Napakahalaga ng dugong nabuhos sa krus kaya't ang bawat makasalanan ay mapalalaya sa bawat paratang, at may matitira pa ring di-masukat na halaga sa pagtubos ni Cristo, na sasapat para sa mga makasalanan sa isang milyong sansinukob na tulad nito. Hindi masusukat ang halaga ng pagtubos ng dugo ni Jesus.

Naaalala ko na narinig kong sinabi ng isang paring Romano Katoliko na ang isang patak ng mahalagang dugo ni Jesus ay makapaghuhugas ng lahat ng kasalananang nagawa kailanman sa sanlibutang ito. Tama siya, sapagkat sa isang panig ay may mga makasalanang may hangganan, at sa kabilang panig ay ang walang hanggang pagtubos ng Anak ng Diyos. “Mayroon tayong katubusan sa pamamagitan ng kanyang dugo.” Natatakot ka pa bang magpahinga sa kahanga-hangang katotohanang ito ng Ebanghelyo? Natatakot ka pa bang ipagkatiwala ang iyong kaluluwa sa Tagapagligtas na namatay para sa iyong mga kasalanan sa krus?

Si Dr. Joseph Parker ng London, ang bantog na mangangaral na Ingles, na sa loob ng maraming taon ay nangaral ng Salita ng Diyos sa malaking City Temple, ay sumulat sa kanyang talambuhay na may panahong labis niyang binigyang-pansin ang mga makabagong teorya ng kanyang kapanahunan. Ang mga tao noon ay nangangatwiran at nanghuhula at minamaliit

ang Salita ng Diyos, at napansin niya, habang binabasa niya ang kanilang mga aklat at nakikisama sa kanilang mga pulong, na unti-unting lumuluwag ang kapit ng kanyang isip sa dakilang saligang doktrina ng kaligtasan sa pamamagitan lamang ng pantubos na dugo ng Panginoong Jesu-Cristo. Ngunit dumating sa kanyang buhay ang pinakamabigat na dalamhating kinailangan niyang pasanin. Ang kanyang tapat na asawa, na buong lambing niyang minamahal, ay nagkasakit, at sa loob lamang ng ilang oras ay inagaw siya mula sa kanya.

Isinulat ni Dr. Parker na hindi niya maibahagi sa iba ang kanyang dalamhati, at habang naglalakad siya sa mga bakanteng silid ng kanyang tahanan na wasak ang puso, ang kanyang paghihirap ay naghanap ng matatayuan sa makabagong teorya, ngunit wala siyang natagpuan. “At noon,” sabi niya, habang nagsasalita sa isang pangkat ng kanyang mga kapatid sa ministeryo, “mga kapatid ko, sa mga oras na iyon ng kadiliman, sa mga oras na iyon ng paghihirap ng aking kaluluwa, nang ako’y puno ng pag-aalinlangan at nanginginig sa takot, naalala ko ang lumang Ebanghelyo ng katubusan sa pamamagitan lamang ng dugo ni Cristo, ang Ebanghelyong ipinangaral ko noong mga unang araw na iyon, at itinapak ko ang aking paa roon at nakatagpo ako ng matibay na matatayuan. Doon ako nakatayo hanggang ngayon, at mamamatay akong nagpapahinga sa maluwalhating katotohanang iyon ng kaligtasan sa pamamagitan lamang ng mahalagang dugo ni Cristo.”

*Kay Cristo, ang matibay na Bato, ako'y nakatayo;
Ang ibang lupa'y buhanging lumulubog na totoo.*

Edward Mote

Sa paanong paraan tayo inililigtas ng dugo ni Cristo? “Sapagkat ang buhay ng laman ay nasa dugo: at ibinigay ko sa inyo sa ibabaw ng dambana upang ipantubos sa inyong mga kaluluwa” (Levitico 17:11). Anong dugo ang ibinigay sa dambana upang ipantubos? Ito ang mahalagang dugo ni Cristo, na sinasagisag lamang ng lahat ng handog sa lumang tipan. Sa krus ay ibinigay ng Diyos si Jesus, at doon ay ibinigay Niya ang Kanyang buhay nang ibuhos Niya ang Kanyang dugo. Sa pamamagitan ng pagbibigay ng Kanyang buhay, at hindi sa ating paggaya sa buhay ni Jesus, tayo naliligtas. Sa pamamagitan ng pagbubuhos ng buhay ni Jesus sa pagdanak ng Kanyang dugo tayo nakatatagpo ng katubusan: “Ang Anak ng Diyos, na umibig sa akin, at ibinigay ang kanyang sarili dahil sa akin” (Galacia 2:20). Kaya mayroon tayong katubusan sa pamamagitan ng Kanyang dugo, at kasama na rito, nang tiyak, ang kapatawaran ng mga kasalanan.

Ang paksang ito ng kapatawaran ng mga kasalanan ay minsang nakalilito sa mga tao. Ipinapakita sa Kasulatan ang kapatawaran sa tatlong magkakaibang anyo. Una, mayroong *walang hanggang* kapatawaran, at ito ang sinasabi ng apostol sa Efeso 1:7. Ang bawat mananampalataya ay pinatawad magpakailanman sa sandaling lumapit siya sa Diyos sa pamamagitan ni Jesus. Nakatayo siya sa harap ng Diyos na inaring-ganap, pinatawad ang bawat pagsuway, at kasinlinis sa harap ng trono ng Diyos na para bang hindi siya kailanman nagkasala. Hindi na niya kailangang muling lumapit sa Diyos upang humingi ng kapatawaran, sapagkat pinatawad na Niya ang lahat ng kanyang mga pagsuway. Ngunit maaari mong sabihin, “Ibig mo bang sabihin, lahat ng aking pagsuway hanggang sa oras ng aking pagbabalik-loob?” Higit pa roon ang ibig kong sabihin, mas mabuti pa roon. Ang ibig kong sabihin

ay ang mga kasalanan ng mananampalataya, lahat ng iyon, nakaraan, kasalukuyan, at anumang kasalanang maaaring magawa pa sa hinaharap, ay isinaalang-alang na lahat at tinubos na lahat nang mamatay si Jesus. Ito ang walang hanggang kapatawaran ng Diyos, ang Hukom ng lahat. Sa sandaling magtiwala ang isang tao kay Cristo, ang buong halaga ng pantubos na gawang iyon ay itinatala sa kanyang pangalan at pinatatawad ang bawat kasalanan. Iyan ang unang dakilang anyo ng kapatawaran.

Ikalawa, mayroong *nagpapanumbalik* na kapatawaran ng Ama. Sa sandaling natapos ang aking pananagutan sa aking mga gawa bilang makasalanan, sa sandali ring iyon nagsimula ang aking pananagutan bilang anak ng Amang nasa langit. At kung ako'y magkulang (at nagkukulang nga ako, at ikaw rin), lumalapit ako sa Kanya hindi upang magmakaawa ng kapatawaran, sapagkat naayos na iyon sa krus, kundi lumalapit ako na alam ko na, “Kung ipinahahayag natin ang ating mga kasalanan, siya ay tapat at banal na tayo'y patatawarin sa ating mga kasalanan, at tayo'y lilinisin sa lahat ng kalikuan” (1 Juan 1:9). Kapag ako, bilang mananampalataya, ay nagkulang, lumalapit ako sa Diyos bilang aking Ama at isinasalaysay ko sa Kanya ang aking pagkukulang at aking kasalanan. Habang ipinagtatapat ko ang aking kasalanan, inaalís ito at naibabalik ang aking pakikipag-isa sa Ama. Ang kasalanan ng mananampalataya ay hindi nakaaapekto sa kanyang buhay na walang hanggan, sapagkat ang kanyang buhay ay nakatago kasama ni Cristo sa Diyos, ngunit nakaaapekto ito sa kanyang pakikipag-isa sa Ama, at hindi iyon naibabalik hangga't hindi lumalapit ang nagkulang na mananampalataya at ipinagtatapat ang kanyang mga kasalanan. Saka niya tinatanggap ang *nagpapanumbalik* na kapatawaran.

Ang ikatlong anyo ay tinatawag na *pampamahalaang* kapatawaran. May kinalaman ito sa mga bunga ng kasalanan dito sa buhay na ito. Naiisip ko ang isang lalaking Cristiano na nakilala ko sa napakaraming taon, na noong hindi pa siya ligtas ay lulong sa paglalasing. Kahit namuhay ang lalaking iyon ng isang kahanga-hangang buhay-Cristiano sa loob ng mahigit tatlung taon, nagdusa siya sa kanyang katawan sa buong buhay niya dahil sa kanyang mga kasalanan noong kabataan. Minsan ay natutukso siyang mag-isip kung talaga bang pinatawad na siya ng Diyos, gayong tila nagpapatuloy pa ang parusa ng kasalanan sa kanyang katawan. Paulit-ulit mong makikita ito. Pinahihintulutan ng Diyos na sumunod ang parusa dito sa lupa sa kasalanan, ngunit kapag natutunan ng mananampalataya na tanggapin ang lahat ng bagay na mula sa kamay ng Diyos at yumuko sa kalooban ng Diyos, minsan ay ipinagkakaloob pa Niya sa kanya ang *pampamahalaang* kapatawaran at pinanunumbalik ang katawan. Maaari pa Niyang ibalik ang mga taong kinain ng mga balang, at ibalik ang mga pagpapala dito sa buhay na ito na inakala ng isang tao na nawala na magpakailanman.

Saan nakasalig ang Kanyang kapatawaran? Ito'y “ayon sa kayamanan ng kanyang biyaya.” Hindi nito sinasabing “mula sa kayamanan ng Kanyang biyaya,” kundi “ayon sa kayamanan ng kanyang biyaya.” Matataya mo ba ang kayamanan ng biyaya ng Diyos? Gaano Siya kayaman sa biyaya? Milyonaryo ba Siya? Higit pa roon. Multimilyonaryo ba Siya? Higit pa roon. Bilyonaryo ba Siya, trilyonaryo? Higit pa roon. Itutuloy ko pa ba? Walang saysay, sapagkat ang biyaya ng Diyos ay walang hanggan, at ikaw at ako ay pinagpalang iniligtas, pinatawad, tinubos, “ayon sa kayamanan ng kanyang biyaya.”

Uulitin ko, hindi lamang ito *mula* sa kayamanan ng Kanyang biyaya. Halimbawa, sabihin nating lumapit ka sa isang milyonaryo para sa isang mabuting layunin. Pinakinggan ka niya at sinabi, “Sige, sa palagay ko’y may maitutulong ako sa iyo,” at inilabas niya ang kanyang pitaka at binigyan ka ng sampung dolyar. Marahil ay umaasa kang makatanggap ng isang libong dolyar mula sa kanya. Nagbigay siya sa iyo *mula* sa kanyang kayamanan, ngunit hindi *ayon* sa kanyang kayamanan. Kung binigyan ka niya ng isang buong talaan ng mga tseke na may pirma na pero blangko, lahat ay may numero, at sinabing, ‘Kunin mo ito, isulat mo kung magkano ang kailangan mo,” iyon ay *ayon* sa kanyang kayamanan.

Tayong mga ligtas ay talagang may dahilan upang magalak, sapagkat pinatawad na tayo, tinubos na tayo, hindi *mula* sa kayamanan ng biyaya ng Diyos kundi *ayon* sa kayamanan ng Kanyang biyaya. Kung mauunawaan mo ang kaisipang ito, hindi ka na muling makadarama ng pagiging dukha. At utang mo ang lahat ng ito sa gawa sa krus, sa Pinagpalang Isa na namatay doon para sa iyo. Sa buong walang hanggan ay makikiisa tayo sa lahat ng tinubos at iuukol ang lahat ng kapangyarihan at papuri at karangalan at kaluwalhatian sa Korderong pinatay, “na tumubos sa amin para sa Diyos sa pamamagitan ng iyong dugo, mula sa bawat angkan, at wika, at bayan, at bansa” (Apocalipsis 5:9).

Maaari ko bang sipiin ang magagandang salita ng isa sa ating mga makatang Cristiano, bilang pagdiriin sa mahalagang katotohanang ito?

O Korderong walang dungis, aking Handog,
Ikaw ang kaligtasan ng aking kaluluwa;
Sa walang hanggang panukala ng Diyos, Ikaw,

Bago pa nilikha ang lupa,
Ay pinatay na; binalak na ng Diyos ang lahat
Bago pa ibinagsak ni Satanas ang Iyong mga nilalang
Na nagbalot sa kanila sa kadiliman.
Wala kaming magawa upang tawirin ang bangin
Sa pagitan ng Diyos at ng taong nagkasala't nahulog,
Na nilalang sa wangis ng Diyos.

Nakita kami ng Diyos sa malalim, malalim naming
pangangailangan,
Inako Niyang kami'y iligtas;
Hindi iyon munting bagay sa Kanya,
Ang Kanyang pinakamainam ay ibinigay sa amin.
Upang ihayag ang bukal ng awa,
Upang pagalingin ang pagod at maysakit-sa-kasalanang
kaluluwa namin,
Ang puso Niyang Ama ay hindi nagtipid,
Mula sa pinakaganap na kaluwalhatian ng pagka-Diyos,
Isinugo Niya sa lupa ang sarili Niyang Anak—
Nakikita ko Siya ngayong pasan ang aking pasanin.

O, pag-ibig ng Diyos, kay dakila at kay lakas,
Higit sa kayang isalaysay ng tao!
O, kahanga-hangang kaloob! Ang Anak ng Ama,
Pumapawi sa lahat ng alinlangan at lungkot,
Ang Panginoon ng kaluwalhatian ay dumating sa lupa,
Isang Birheng pinili ang nagsilang sa Kanya,
Ang Kanyang higaan ay hamak na sabsaban;
Mga anghel na sumasamba ay nag-aaligid sa malapit,
Mga pastol ang nakarinig ng dakilang masayang balita,
Ngunit sa sarili Mong bayan ay isang dayuhan.

*Sa pagsamba, papuri, at pag-ibig,
Ang aking puso'y nakayuko sa harap Mo;
Nagtitiwala ako sa Iyong biyaya, sumasampalataya sa
Iyong Salita.
Binibigyan ako nito ng ganap na katiyakan Na ang lahat
kong kasalanan ay nahugasan na
Ng sarili Mong dugo! O, hayaan Mo akong manatili
Sa tabi Mo magpakailanman.
Ako'y Iyo, at Ikaw ay akin!
Sino ang makapaghihiwalay sa akin sa Iyong puso at
dakilang pag-ibig,
At sa kagalakan at kapayapaan?*

H.A.M.

Ang Pamamahala sa Kaganapan ng mga Panahon (1:8-12)

Maraming panukala ang Diyos ngunit iisa lamang ang Kanyang layunin, at ang layuning iyon ay buong inihaharap sa atin sa mga talatang ito. Sa pagsasakatuparan ng layuning ito ay may mga panukala Siya tungkol sa bayang Israel at tungkol sa mga bansang Hentil. “Sa iyo'y pagpapalain ang lahat ng angkan sa lupa,” sabi Niya kay Abraham (Genesis 12:3). At ngayon ay ipinaalam na Niya ang Kanyang panukalang dating nakatago tungkol “sa iglesia, Na siyang kanyang katawan, ang kapuspusan [kabuuan] niya na pumupuspos ng lahat sa lahat” (Efeso 1:23). May mga panukala Siya tungkol sa maluwalhating darating na kaharian, kapag maghahari na ang ating Panginoong Jesus sa buong lupa. Ngunit ang lahat ng ito ay magkakaibang bahagi lamang ng Kanyang iisang maluwalhating layunin.

“Pinasagana niya ito sa atin sa buong karunungan at katalinuhan.” Maaari muna nating isipin ito bilang pagpapakita ng Kanyang banal na karunungan at talino. Ngunit higit pa roon, mayroon ding panig na nararanasan natin sa loob: “Pinasagana niya ito sa atin sa buong karunungan at katalinuhan.” Ibig sabihin, ang Diyos, sa pamamagitan ng paghahayag ng Kanyang layunin sa Kanyang Salita, ay nagbibigay ng karunungan at kaalaman sa mga banal na bagay na hindi kailanman taglay ng sinuman sa lahat ng nakaraang panahon. Bagaman napakaraming banal ng Diyos sa mga naunang pamamahala, wala ni isa ang nagkaroon ng pang-unawa sa mga banal na bagay na dapat taglay mo at ko ngayon.

Kahit ang mga anghel ay hindi kailanman nagkaroon ng kaalaman tungkol sa Kanyang kahanga-hangang plano na maaari na ngayong taglayin ng pinakamahinang Cristiano kung gugustuhin lamang niya. Sinasabi sa atin na ang mga anghel ay natututo ng karunungan ng Diyos sa pamamagitan natin. Hindi Niya kailanman ibinigay sa kanila ang ganap na paghahayag ng mga darating; ngunit natututunan nila ang karunungan, ang mga panukala, ang layunin ng Diyos, habang nakikita nila ang Kanyang biyaya na ipinapakita sa atin. Kaya ang iglesia ay isang buháy na aral sa mga anghel. Ibinigay sa atin na maunawaan ang mga bagay na ito, at hindi lamang para masiyahan ang ating isip, kundi upang ang katotohanan ay magpatibay sa atin kay Cristo, humubog sa ating pag-uugali, at gawin tayong kung ano ang nais ng Diyos na maging tayo. “At ang bawat tao na may ganitong pag-asa sa kanya ay naglilinis ng kanyang sarili, gaya naman niyang malinis” (1 Juan 3:3). Hindi natin dapat tingnan ang mga banal na hiwaga bilang katotohanan lamang na pagsasanayan ng ating talino; kundi dapat tayong pakabanalin sa pamamagitan ng katotohanan.

Ang paghahayag na ibinigay ng Diyos ay dapat humawak nang mahigpit sa ating kaluluwa at pumukaw sa ating budhi, upang akayin tayong mamuhay bilang bayang tunay na mga dayuhan at manlalakbay dito sa lupa, na naghihintay sa maluwalhating panahong dadalhin ni Cristo kapag Siya'y bumalik.

“Pinasagana niya ito sa atin sa buong karunungan at pang-unawa”— na siyang tunay na kahulugan ng salitang *katalinuhan*. “Na ipinaalam sa atin ang hiwaga ng kanyang kalooban.” Kailangan nating paalalahanan ang ating sarili na ang salitang *hiwaga*, na madalas gamitin sa Bagong Tipan, ay hindi nangangahulugang isang bagay na misteryoso o mahirap unawain, kundi isang lihim na walang makauunawa hangga't hindi ito inihahayag. Ang hiwaga ng kaharian ng Langit (Mateo 13:11), ang hiwaga ng kasamaan (2 Tesalonica 2:7), ang hiwaga ng Babilonia (Apocalipsis 17:5), ang dakilang hiwaga ni Cristo at ng iglesia (Efeso 5:32), ang hiwaga ng Ebanghelyo (Efeso 6:19), ang hiwaga ng kasalukuyang pagkakatakwil sa Israel na inilalarawan ng puno ng olibo sa Roma 11—lahat ng ito ay dating nakatagong mga lihim na walang taong makauunawa, ngunit ngayon ay binuksan na sa bayan ng Diyos. Kaya pananagutan ng isang lingkod ni Cristo na ipaliwanag ang mga hiwagang ito sa mga banal. Mababasa natin na ang mga ito ay “mga katiwala ng mga hiwaga ng Diyos” (1 Corinto 4:1). Mula sa kayamanang ibinigay sa kanila ng Diyos ay naglalabas sila ng mga bagay na bago at luma, at binubuksan ang mga ito sa bayan ng Diyos upang kanilang maunawaan.

Ano ang hiwaga ng Kanyang kalooban?

Na ipinaalam sa atin ang hiwaga ng kanyang kalooban, ayon sa kanyang mabuting kaluguran na kanyang pinanukala sa kanyang sarili: Na sa pamamahala sa

kaganapan ng mga panahon ay kanyang tipunin sa isa ang lahat ng bagay kay Cristo, ang mga bagay na nasa langit, at ang mga bagay na nasa lupa; sa kanya nga.

Narito, maikli, malinaw, sa isang maikling talata, ang buod ng hiwaga ng kalooban ng Diyos. Ang lahat ng bagay ay patungo sa iisang malapit nang dumating na banal na pangyayari na siyang hinihintay ng buong sangnilikha, kapag ilalagay ng Diyos ang lahat ng bagay sa ilalim ng iisang Ulo, si Cristo.

Ano ang ibig sabihin ng “pamamahala”? Ang salitang *pamamahala* (dispensation) ay ilang ulit na ginamit sa Bagong Tipan, at may iba pang mga salitang ginamit upang isalin ang parehong salitang Griyego: *pangangasiwa*, *kaayusan*, *pamamalakad*. Makikita natin na ang orihinal na salita ay tuwirang dinala sa Ingles; ito ang ating salitang *economy* (ekonomiya). Sa ibang salita, “Na sa ekonomiya ng kaganapan ng mga panahon ay mailagay Niya ang lahat ng bagay sa ilalim ng iisang Ulo, si Cristo.” Ano ang ekonomiya? Ang ekonomiya ay ang pagsasaayos ng isang sambahayan. Ngunit ang ekonomiya ng isang bahay ay hindi naman laging ekonomiya ng lahat ng ibang bahay. Kung tatandaan lamang ito ng mga Cristiano, maiiwasan ang napakaraming kalituhan. Mayroon ding pampulitikang ekonomiya—ang pagsasaayos ng mga gawain ng isang bansa. Hindi pare-pareho ang paraan ng pagsasaayos ng mga bansa sa kanilang mga gawain. Ang ekonomiya ng Russia ay hindi ang sa Estados Unidos ng Amerika; ang ekonomiya ng Italy ay hindi ang ekonomiya ng England. May sariling paraan ang mga bansang ito ng pagsasaayos ng kanilang mga gawain, at kung may manggagaling sa Russia patungong Estados Unidos at susubukang mamuhay ayon sa ekonomiya ng Russia, hindi iyon

papayagan dito. Maaaring legal at tama iyon doon, ngunit hindi rito. Kaya mayroong iba't ibang ekonomiyang ito na dumadaloy sa buong Salita ng Diyos. Kung gayon, ang pamamahala o ekonomiya ay ang tanging kaayusan o kalagayan ng mga bagay na umiiral sa isang natatanging panahon na hindi naman laging umiiral sa iba.

May pagkakaiba ang pamamahala at ang panahon. Ang panahon ay isang yugto ng oras kung kailan umiiral ang isang tanging ekonomiya. Nariyan ang ekonomiya bago ang baha, kung kailan nakikitungo ang Diyos sa mga tao ayon sa budhi. Hindi natin alam kung paano eksaktong nagtitipon ang mga anak ng Diyos at nagpapatuloy ng pampublikong patotoo noong mga araw na iyon. Ang lahat ng impormasyong mayroon tayo tungkol sa panahong iyon ay nasa dalawa o tatlong maiikling kabanata sa Genesis. Ngunit pagkatapos ng baha, nagkaroon ng bagong ekonomiya; itinatag ng Diyos ang pamahalaang sibil upang pigilan ang asal ng tao. Pagkatapos ay nakikita natin ang Diyos na tumatawag kay Abraham, at ginagawa siyang pasimula ng isang bagong lahi ng mga tao na pinagkatiwalaan Niya ng isang bagong ekonomiya, ang pangako ng darating na Binhi na sa pamamagitan Niya ay pagpapalain ang lahat ng bansa sa lupa. At saka sa bundok ng Sinai ay ibinigay ang kautusan sa bayang Israel. Umiral ang ekonomiyang iyon hanggang sa sumigaw ang ating Panginoon ng, “Natapos na,” sa krus ng Kalbaryo.

Ngayon, sa kasalukuyang panahon ng biyaya ng Diyos, mayroon tayong kahanga-hangang pamamahalang ito ng Espiritu Santo, kung saan ang Ebanghelyo ng Diyos ay ipinadadala sa buong sanlibutan. Walang iisang bansang tanging pinapaboran, kundi ang biyaya ng Diyos ay umaabot sa

lahat ng bansa. Wala tayo sa ilalim ng kautusan bilang prinsipyo ng kaligtasan o ng pamumuhay, kundi nasa ilalim tayo ng biyaya; iniligtas ni Cristo, iniingatan ni Cristo, tinawag upang lumakad kay Cristo sa ikapupuri ng kaluwalhatian ng Kanyang biyaya. Sa hinaharap ay magkakaroon ng isa pang maluwalhating ekonomiya, “Ang pamamahala sa kaganapan ng mga panahon.” Iyon ang huling maluwalhating panahon, na mula pa sa buwang-liwayway ng panahong Cristiano ay tinatawag nang “ang milenyo” o “ang paghahari ng katuwiran,” kung kailan,

*Si Jesus ay maghahari saanman ang araw,
Ay tumatahak sa kanyang sunud-sunod na paglalakbay;
Kaharian Niya'y lalaganap mula baybayin hanggang
baybayin,
Hanggang ang buwan ay hindi na lumaki't lumiit pa man
din.*

Isaac Watts

Ang huling pamamahalang iyon ng pagpapala ay hindi lamang para sa sanlibutang ito, kundi ang Langit at lupa ay pagbubuklurin sa isang kahanga-hangang pagkakaisa, at ang mga banal na makalangit at mga banal na makalupa ay makatatagpo ng kanilang Ulo kay Cristo.

Kung gayon, gaano kahalaga na may alam tayo tungkol sa ginagawa ng Diyos, na maunawaan natin nang may talino ang ating kinalalagyan sa mga pamamahala sa mga daan ng Diyos. Maraming Cristiano ang nalito sapagkat, bagaman nabubuhay sila sa panahong ito at nasa ilalim ng ating tanging pamamahala, sinusubukan nilang mamuhay ayon sa ibang pamamahala, pinaghahalo ang kautusan at biyaya. Nalilito sila

sapagkat hindi nila nakikita ang pagkakaiba ng kaayusan ng Diyos para sa sambahayan ng Israel sa Lumang Tipan, at para sa sambahayan ng Diyos, ang iglesya, sa kasalukuyang panahon. Ang panahon ng iglesya ay susundan ng maluwalhating pamamahala sa kaganapan ng mga panahon na darating pa sa milenyo. Sinabi ni St. Augustine, “Pag-ibahin ang mga panahon, at magiging malinaw ang mga Kasulatan.”

Kaya inihayag sa atin ng Diyos ang Kanyang layunin ng biyaya. Binuksan Niya ang mabuting kaluguran ng Kanyang kalooban upang maunawaan natin kung ano ang Kanyang plano para sa Israel, sa iglesya, at sa sanlibutan. Napakagandang panahon iyon kapag ibinagsak na ang lahat ng bagay na hindi maka-Cristo, kapag kikilalanin na ang kapamahalaan ng Panginoong Jesu-Cristo hindi lamang ng lahat ng nasa Langit kundi ng lahat ng nasa lupa. Ito ang panahong tinutukoy sa Colosas 1:20: “Na nakipagpayapaan sa pamamagitan ng dugo ng kanyang krus, sa pamamagitan niya ay pagkasunduin ang lahat ng bagay sa kanyang sarili; sa pamamagitan niya, sinasabi ko, maging ang mga bagay sa lupa, o ang mga bagay sa langit.” Pansinin na dalawa lamang ang dako kapag nagsasalita ang Kasulatan tungkol sa darating na pakikipagkasundo. Hindi kailanman kasama rito ang malungkot at kahabag-habag na tahanan ng mga napahamak; sinasabi lamang nito na ang lahat ng bagay sa Langit at lahat ng bagay sa lupa ay pagkakasunduin balang araw sa Diyos sa pamamagitan ni Jesu-Cristo.

Nagsasalita rin ang Kasulatan tungkol sa pagpapasakop ng lahat ng bagay kay Cristo, “Upang sa pangalan ni Jesus ay lumuhod ang bawat tuhod, ng mga nasa langit, at ng mga nasa lupa, at ng mga nasa ilalim ng lupa” (Filipos 2:10). Ang lahat ng nilikhang may talino ay kikilala sa kapamahalaan ng ating

Panginoong Jesu-Cristo. Ngunit ang lahat ng nasa Langit at lahat ng nasa lupa ay pagkakasunduin sa Kanya sa pamamahala sa kaganapan ng mga panahon, kapag Kanyang “titipunin sa isa ang lahat ng bagay kay Cristo, ang mga bagay na nasa langit, at ang mga bagay na nasa lupa; sa kanya nga.”

Sunod ay naririnig natin si Pablo na nagsasalita bilang isang Judio, bilang isa sa bayang unang pinadalhan ng mensahe:

Na sa kanya rin naman ay nagkamit tayo ng mana, palibhasa'y itinalaga [itinakda nang una pa] ayon sa layunin niya na gumagawa ng lahat ng bagay ayon sa payo ng kanyang kalooban: Upang tayo'y maging kapurihan ng kanyang kaluwalhatian, tayong mga unang nagtiwala kay Cristo [literal, na nauna nang nagtiwala kay Cristo] (Efeso 1:11-12).

Ang Ebanghelyo ng Diyos ay una sa Judio. Ang mga tumanggap ng mensahe noong araw ng Pentecostes ay pawang taga-Israel, bagaman nanggaling sila sa maraming iba't ibang bahagi ng mundo kung saan sila nangalat dahil sa kanilang mga kasalanan. Saanman umabot ang mensahe, una ito sa Judio noong mga unang araw na iyon, at si apostol Pablo, na isa ring Judio, ay makapagsasalita tungkol sa mga maluwalhating pribilehiyong para sa kanila na naging bayan ng Diyos kay Cristo. Gumawa ang Diyos ng mga kahanga-hangang pangako sa Israel, na matutupad kapag “makikita nila ang hari sa kanyang kagandahan,” at sisigaw sila, “Ito ang ating Diyos; hinintay natin siya.*” Sa araw na iyon ang Israel ay ipanganganak na muli at magbabalik-loob sa Panginoon. Ngunit sinabi ni Pablo, “Kami (siya at ang kanyang mga kasama) ay nagtiwala na kay Cristo. Nauna na kaming nagtiwala sa

Kanya bago pa ang araw na ito ng Kanyang maluwalhating pagpapakita.”

“Na sa kanya rin naman kayo [mga Hentil] ay nagtiwala, pagkarinig ninyo ng salita ng katotohanan, ang Ebanghelyo ng inyong kaligtasan: na sa kanya rin naman, pagkasampalataya ninyo, kayo'y tinatakan ng Espiritu Santong ipinangako” (13). Una ay nagsalita si Pablo tungkol sa kanyang mga kapwa Judio, at pagkatapos ay tungkol sa mga taga-ibang bansa na dating hiwalay at kaaway ng Diyos.

Pansinin na ang pinakadakilang hinihintay ng lahat ng Cristiano ay ang siya ring madalas pabayaan ng napakaraming minamahal na bayan ng Diyos—ang katotohanan ng muling pagdating ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Ang ganap na pagpapala ng iglesya ay naghihintay sa Kanyang pagdating; ang pagtubos sa ating mga katawan ay naghihintay sa Kanyang pagdating; ang pagbabalik-loob ng Israel ay naghihintay sa Kanyang pagdating; at ang ganap na pagtubos sa lahat ng bayang Hentil ay naghihintay sa pagdating ng ating Tagapagligtas. Gaano natin dapat pananabikan ang dakilang pangyayaring ito, abangan ito gaya ng pag-aabang ng isang tao sa umaga. Magandang ipinahayag ni Frances Havergal ang saloobin ng Cristiano:

Ikaw ay darating, O aking Tagapagligtas!

Darating, Haring pinahiran ng Diyos!

Bawat dila'y ipahahayag ang Iyong Pangalan,

Kaya't tayo'y magalak at umawit nang lubos.

Ikaw ay darating! Mga sinag ng kaluwalhatian

Sa tabing na pinunit ng Iyong kamatayan,

Ay nagpapasaya ngayon sa landas naming manlalakbay,

Kaluwalhatian mula sa Iyong harapan.

*Ikaw ay darating! Ikaw ay darating!
Sasalubungin Ka namin sa Iyong daan.
Ikaw ay darating! Makikita Ka namin,
At magiging tulad Mo sa araw na iyan.
Ikaw ay darating! Ikaw ay darating!
Jesus, aming minamahal na Panginoon;
O, ang galak na makita Kang naghahari,
Sinasamba, niluluwalhati, pinupuri noon!*

*Ikaw ay darating! Walang anino,
Walang ulap, at walang luha,
Walang kasalanan, at walang dalamhati,
Sa buwang-liwayway na iyon na dakila't maliwanag na.
Ikaw ay darating! Jesus na Tagapagligtas
Wala nang ibang tila karapat-dapat isipin:
O, kay kahanga-hanga ng kaluwalhatian,
At ng ligayang binili ng Iyong hapdi sa amin.*

*Ikaw ay darating! Kami'y naghihintay
Na may 'pag-asang' hindi mabibigo kailanman,
Hindi itinatanong ang araw o oras,
Nakaangkla nang ligtas sa loob ng tabing.
Ikaw ay darating! Sa Iyong hapag
Kami'y mga saksi nito,
Habang sinasalubong Ka namin sa pakikipag-isa,
Paunang bayad ng aming darating na ligaya rito.*

Hinango mula kay Frances R. Havergal

Nawa'y maunawaan natin nang lalo't lalong lubos, sa magalang at mapanalanging pag-aaral at pagbubulay sa Salita ng Diyos, ang maluwalhating layunin ng Kanyang biyaya. At nawa'y lumakad tayo ngayon sa liwanag ng darating na pamamahalang

iyon kapag makikita ni Cristo ang bunga ng paghihirap ng Kanyang kaluluwa at Siya'y masisiyahan!

Tinatakan ng Espiritu Santo (1:13-14)

Sunod ay bumaling si Pablo sa mga nagbalik-loob na Hentil, kaya ang mga salita ay lalong angkop sa atin, “Na sa kanya rin naman kayo ay nagtiwala.” Pansinin ang pagbabago ng panghalip, mula sa *kami* sa talatang 12 tungo sa *kayo*, na tumutukoy sa mga Hentil: “Na sa kanya rin naman kayo ay nagtiwala, pagkarinig ninyo ng salita ng katotohanan.” Hindi niya sinasabing may mahabang panahong lumipas matapos nilang marinig ang salita ng katotohanan. Maaaring isalin ang talata nang ganito, “Na sa kanya rin naman kayo ay nagtiwala, nang marinig ninyo ang salita ng katotohanan.” Ang mensahe ng Ebanghelyo, kapag pinaniwalaan, ay nagbubunga ng agarang kaligtasan. Hindi kailangang dumaan ang mga tao sa mahabang panahon ng pagsisiyasat sa kaluluwa at paghihirap ng espiritu matapos marinig ang Ebanghelyo bago sila magbalik-loob sa Diyos. Maaaring marinig ng isang tao ang mensahe sa unang pagkakataon, at sa pagkarinig ay sumampalataya at mabuhay.

Gayunman, lubos nating mauunawaan ang nakaaawang tanong ng isang babaing Intsik na nabuhay sa kadiliman ng paganismo sa buong buhay niya. May ilang naglalakbay na misyonero na dumating sa kanyang nayon, at sa unang pagkakataon ay narinig niya ang mensahe ng biyaya. Lumapit siyang nanginginig at nagsabi, “Napakagandang kuwento. Hindi ko pa ito narinig kailanman, at aalis na kayo bukas. Baka hindi ko na ito marinig muli, ngunit naniniwala ako. Sa palagay ba ninyo ay sapat na ang minsan upang maging tiyak ang kaligtasan ng aking kaluluwa?” Oo, sapat na ang minsan!

Minsan magpakailanman, O makasalanan, tanggapin mo;
Minsan magpakailanman, O kapatid, paniwalaan mo;
Kumapit sa krus, ang pasanin ay mahuhulog,
Tinubos tayo ni Cristo minsan magpakailanman.

Philip P. Bliss

Karamihan sa atin ay paulit-ulit nang nakarinig ng mensaheng ito. Iniisip ko kung ilan sa atin ang makapag-aangkin ng mga salitang ito para sa ating sarili, “Na sa kanya rin naman kayo ay nagtiwala, pagkarinig ninyo ng salita ng katotohanan, ang Ebanghelyo ng inyong kaligtasan.” Ang Ebanghelyo ay talagang ang “good spell.” Iyan ang eksaktong kahulugan ng salitang Anglo-Saxon na *gospel*. Mga siglo na ang nakararaan, ang salitang *spell* ay nangangahulugang “balita” o “mensahe.” Ang isang masiglang mananalumpati ay maaaring tawaging *spellbinder* sapagkat nabibihag niya ang mga tagapakinig sa kanyang mensahe. Ang *gospel* ay ang “good spell,” ang “mabuting mensahe.” Ito ang mabuting balita ng Diyos para sa mga napahamak na makasalanan; ang mabuting balita ng Diyos tungkol sa Kanyang pinagpalang Anak. Hindi kailanman labis na idiin na ang Ebanghelyo ay hindi mabuting payo na susundin; ito’y mabuting balita na paniniwalaan. At kapag pinaniwalaan natin ang mensahe, tayo’y naliligtas.

Ngayon, kasunod ng ating kaligtasan, tayo’y tinatakan ng Espiritu Santo—“Na sa kanya rin naman, pagkasampalataya ninyo, kayo’y tinatakan ng Espiritu Santong ipinangako.” Marami ang nailigaw ng salin sa King James version: “Na sa kanya rin naman *pagkatapos* ninyong sumampalataya.” Inakala nila na kailangang may pagitan sa pagsampalataya at sa pagtatatak ng Espiritu. Ngunit nais kong ituro sa inyo na

eksaktong parehong mga salita ang nasa naunang bahagi ng talatang ito: “Na sa kanya rin naman kayo ay nagtiwala, *pagkatapos* ninyong marinig ang salita ng katotohanan.” Mas mabuting salin ang, “Na sa kanya rin naman kayo ay nagtiwala, *nang marinig* ninyo ang salita ng katotohanan.” Hindi naman isang linggo o isang buwan, o kahit sampung minuto *pagkatapos*, kundi *nang marinig*. Ganoon din sa huling bahagi ng talata: *nang sumampalataya* tayo ay tinatakan tayo ng Espiritu Santo.

May pagkakaiba, siyempre, ang gawa ng Espiritu Santo sa muling pagsilang at ang pagtatatak. Kasinlaki ito ng pagkakaiba ng pagtatayo ng bahay at paglipat dito. Maaari kang lumipat dito sa sandaling handa na ito. Kapag nilikhang muli ng Espiritu ng Diyos ang isang tao kay Cristo Jesus, sa sandaling iyon ay naitayo ang isang bahay, naihandang isang templo, at saka lumilipat ang Espiritu Santo ng Diyos at inaangkin siya. “Kayo’y tinatakan ng Espiritu Santong ipinangako.” Ibig sabihin, ang Espiritung ipinangako noong mga nakaraang panahon at ng ating pinagpalang Panginoon noong Siya’y narito sa lupa, ay dumating na ngayon upang manahan sa bawat mananampalataya.

Tatlong beses sa Bagong Tipan natin nababasa na ang mananampalataya ay tinatakan ng Espiritu. Makikita natin ito rito (Efeso 1:13), at sa 2 Corinto 1:22, “Na siya rin namang nagtatak sa atin, at nagbigay ng paunang bayad ng Espiritu sa ating mga puso,” at muli sa Efeso (4:30), “Huwag ninyong pighatiin ang Espiritu Santo ng Diyos, na sa pamamagitan niya ay tinatakan kayo hanggang sa araw ng pagkatubos.” Ito lamang ang tatlong tuwirang pagbanggit sa pagtatatak ng Espiritu Santo kaugnay ng mananampalataya. Ngunit sa Juan

6:27 ay mababasa natin na ang ating Panginoon Mismo ay tinatakan: “Huwag kayong magpagal dahil sa pagkaing nasisira, kundi dahil sa pagkaing nananatili hanggang sa buhay na walang hanggan, na ibigay sa inyo ng Anak ng tao: sapagkat siya’y tinatakan ng Diyos Ama.” Natatandaan ninyo na pagkatapos ng Kanyang bautismo sa Jordan, bumaba sa Kanya ang Espiritu ng Diyos na gaya ng isang kalapati, at isang tinig mula sa Langit ang nagsabi, ‘Ito ang minamahal kong Anak, na siya kong lubos na kinalulugdan” (Mateo 3:17). Iyan ang pagtatatak sa pinagpalang Tagapagligtas. Laging kawili-wiling pansinin na sa Juan 6, kung saan nagsasalita si Cristo tungkol sa Kanyang sarili bilang ang buháy na Tinapay na bumaba mula sa Langit, na kung kakainin ng tao ay mabubuhay siya magpakailanman, doon din nagsasalita ang ating Panginoon tungkol sa Kanyang sarili bilang tinatakan.

Ang tatak ay isang marka, isang tanda ng pagmamay-ari, isang tanda ng pagsang-ayon. Noong araw, kapag bumili ka ng isang tinapay sa tindahan, may maliit itong tatak, o kaya’y nakatatak sa tinapay ang pangalan ng panaderya o ang marka nito.

Ginagawa ito sa pamamagitan ng pagdiin ng masa sa hulmahang may pangalan sa metal. Ang pangalang iyon sa tinapay ay garantiya ng panadero. Para bang sinasabi niya, “Pinananagutan ko ang tinapay na ito.” Ganoon din sa ating pinagpalang Panginoon. Siya ang Tinapay ng Diyos, ang buháy na Tinapay, ang Tinapay ng Buhay, at tinatakan Siya ng Diyos Ama nang ibigay Niya sa Kanya ang Espiritu Santo. At ngayon, kapag sumampalataya tayo sa Kanya, nagtiwala sa Kanya bilang ating Tagapagligtas, ang siya ring Espiritu Santo ay dumarating upang manirahan sa atin. Tinatatakan tayo ng Diyos Ama sa pamamagitan ng Espiritu, at para bang sinasabi, “Ang lalaking

ito, ang babaing ito, ay sa Akin; mula ngayon ay pinananagutan Ko siya, inaangkin Ko siyang Akin.”

Kapansin-pansin na ang tanging dalawang Sulat kung saan mababasa natin ang tungkol sa pagtatatak ng Espiritu ay ang mga isinulat sa mga taga-Corinto at sa mga taga-Efeso. Ang Corinto at Efeso ay malalaking sentro ng industriya ng troso noong sinaunang panahon. Isang balsa ng mga troso ang dadalhin mula sa Black Sea at magpapadala ng pasabi sa iba't ibang kompanya ng troso na nasa daungan na ang balsa. Magpapadala ang mga kompanyang ito ng kanilang mga tauhan at susuriin nila ang mga troso at pipili. Sasabihin ng isa, “Kukunin ko ang mga trosong iyon,” ng isa pa, “Kukunin ko ang mga ito,” at magbibigay sila ng paunang bayad at saka uukit ng isang tanging hiwa sa bawat trosong napagkasunduang kunin ng kompanya. Ito ang tinatawag na tatak. Maaaring hindi maiahon ang mga troso mula sa tubig sa loob ng maraming linggo, ngunit bawat isa ay may tatak na ng marka ng kompanyang nangakong bibili sa mga ito.

Nakatayo ako minsan sa isang mataas na tulay sa St. Cloud, Minnesota, pinanonood ang isang siksikan ng mga troso, at habang pinagmamasdan ko ang mga lalaking nagtatrabaho ay sinabi ko sa aking kaibigan, “Iisang kompanya ba ang may-ari ng lahat ng trosong ito?” “Naku, hindi,” sabi niya, “may mga kinatawan ng maraming iba't ibang kompanya na nagtatrabaho rito sa mga kagubatan ng Minnesota.” “Kung gayon,” tanong ko, “paano kaya nila napag-iiba-iba ang mga troso?” Ipinakita niya sa akin mula sa tulay kung paano minarkahan ang mga ito, upang pagdating nila sa kanilang patutunguhan sa ibaba ng ilog, mapipili ng iba't ibang kompanya ang kani-kanilang troso. Bagaman ikaw at ako ay pinagpapalipat-lipat pa ng mga alon sa

tubig ng kawawang sanlibutang ito, tayo'y tinatakan na ng Espiritu Santong ipinangako. Pagdating ng itinakdang araw at kunin ng Panginoon ang Kanyang mga sarili upang makasama Niya, iyon ang araw ng pagtubos sa Kanyang biniling pag-aari. Saka Niya kukunin mula sa sanlibutang ito ang lahat ng tinatakan ng Kanyang Espiritu. Pupunta tayo upang makasama Siya sa kaluwalhatian.

Mabuting alalahanin natin ang paalala, “Huwag ninyong pighatiin ang Espiritu Santo ng Diyos, na sa pamamagitan niya ay tinatakan kayo.” Siya na dumating upang manahan sa loob natin ay mananatili sa atin magpakailanman. Kapag nananahan ang Espiritu ng Diyos sa isang mananampalataya, hindi Niya ito iniwan kailanman sa buhay man o sa kamatayan, hanggang ang mananampalataya ay maiharap na walang kapintasan sa harap ng kaluwalhatian ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Ang mga katawan ng ating mga minamahal na namatay kay Cristo ay nasa pag-iingat ng Espiritu Santo, at ang mga buháy na banal ay tinatahanan ng Espiritu at mananatiling ganoon hanggang sila'y tawagin upang makasama ang Panginoon magpakailanman.

Tinutulungan tayo nito na maunawaan ang paglipat ng kaisipan habang tumutuloy tayo sa talatang 14. Sa talatang 13 ang Espiritu Santo ay isang tatak, at sa talatang 14 Siya ang paunang bayad (garantiya), “Na siyang paunang bayad ng ating mana hanggang sa pagtubos sa biniling pag-aari, sa ikapupuri ng kanyang kaluwalhatian.” Nabanggit ko ang mangangalakal ng troso na nagbabayad ng maliit na halaga bilang garantiya, at ang natitira ay babayaran nang buo kapag naiahon na ang mga troso mula sa tubig. Ibinigay sa atin ng Diyos ang Espiritu Santo bilang garantiya na sa wakas ay kukunin tayo mula sa

sanlibutang ito at gagawing ganap na kawangis ng larawan ng Kanyang Anak. Ngayon ay may pribilehiyo tayong angkinin sa maliit na sukat ang tatamasahin natin sa buong kapuspusan nito pag-uwi natin sa Langit.

Kung dito sa lupa ang pag-iisip sa pag-ibig ni Jesus ay nag-aangat sa ating kawawang puso sa itaas ng pagod na sanlibutang ito, Kung kahit dito ang lasa ng mga bukal ng Langit ay labis na nagpapasigla sa espiritu kaya umaawit ang manlalakbay, Ano pa kaya ang sikat ng araw ng Kanyang kaluwalhatian? Ano pa kaya ang dalisay na kapuspusan ng Kanyang pag-ibig? Anong mga aleluya ang ibubunsod ng Kanyang presensya? Ano pa kundi isang malakas at walang hanggang pagsabog ng papuri?

Ano ang kahulugan nito kapag nakita na natin Siya nang mukhaan, kapag nawala na ang huling bakas ng kasalanan at kahinaan, at tayo'y magiging tulad Niya na ating hinihintay? Tayo'y magiging “kapurihan ng kanyang kaluwalhatian.” Isipin mo iyan! Ang bawat makasalanang iniligtas ng banal na biyaya ay makadaragdag sa kaluwalhatian at kasiyahan ng puso ng Diyos sa buong walang hanggan. Upang tayo'y makamit para kay Cristo at ibukod para sa Kanyang sarili, kaya ang ating pinagpalang Panginoon ay dumating sa biyaya mula sa trono sa Langit pababa sa krus ng Kalbaryo. Namatay Siya upang tubusin tayo para sa Diyos sa pamamagitan ng sarili Niyang dugo at gawin tayong angkop na tahanan para sa pananahan ng Espiritu Santo.

Ang Unang Panalangin ni Pablo para sa mga Banal (1:15-23)

Sa sulat na ito ay may dalawang panalanging inialay ni apostol Pablo, hindi lamang para sa mga taga-Efeso kundi para sa

buong bayan ng Diyos. Ang una ay ang ating kasalukuyang talata at ang ikalawa ay nasa ikatlong kabanata. Pansinin na sinabi niya, “Ako rin naman, pagkarinig ko ng inyong pananampalataya sa Panginoong Jesus, at ng pag-ibig sa lahat ng mga banal, Ay hindi naglilikat ng pagpapasalamat dahil sa inyo, na binabanggit kayo sa aking mga panalangin.” Inialay niya ang kanyang kahilingan para sa mga ligtas na. Kapag ang mga tao ay ipinanganak ng Diyos, isa sa mga unang patunay na taglay nila ang bagong likas ay nadarama nila ang pagdepende sa Panginoon at nagsisimula silang manalangin, una para sa kanilang sarili, at saka ang kanilang puso ay umaabot sa pamamagitan-ng-panalangin para sa iba.

Nang isugo ng Panginoon si Ananias kay Saulo ng Tarso, tumutol si Ananias, na sinasabi, “Panginoon, nabalitaan ko sa marami ang tungkol sa taong ito, kung gaano kalaking kasamaan ang ginawa niya sa iyong mga banal sa Jerusalem: At dito’y may kapamahalaan siya mula sa mga punong saserdote na gapusin ang lahat ng tumatawag sa iyong pangalan.” Ngunit sinabi ng Panginoon tungkol kay Saulo, “Narito, siya’y nananalangin.” Ito ay patunay ng isang tunay na gawang nagsimula sa kaluluwa ng dating mang-uusig sa iglesia ng Diyos. Kaya nagtungo si Ananias sa kanya nang may pagtitiwala at ipinatong ang kanyang mga kamay sa kanya, na sinasabi, “Kapatid na Saulo, ang Panginoon, si Jesus nga, na napakita sa iyo sa daan nang ikaw ay naparirito, ay nagsugo sa akin, upang ikaw ay muling makakita, at mapuspos ng Espiritu Santo,” at iniutos niyang siya’y bautismuhan (Mga Gawa 9:10-17). Kasinlikas ng paghinga para sa taong likas ang pananalangin para sa taong binago.

Pansinin kung paano sinabi ng apostol sa mga banal ang kanyang pagtitiwala sa kanila. Narinig niya nang may kagalakan ang paraan ng kanilang paglago sa biyaya, ang kanilang pananampalataya sa Panginoong Jesus, at pag-ibig sa lahat ng mga banal. Kung saan tunay ang pananampalataya, lagi itong makikita sa pag-ibig—hindi lamang sa sarili nating tanging grupo, kundi pag-ibig sa lahat ng mga banal. Ang salitang *mga banal* ay sumasaklaw sa lahat, kasama ang bawat isang ipinanganak sa pamilya ng Diyos. May mga nag-aakalang ang lahat ng mga banal ay nasa Langit, ngunit hindi natin kailangang ipanalangin ang mga nasa harapan na ng Panginoon. Ang mga mananampalataya sa lupa ay tinatawag na mga banal, at para sa kanila ay kailangan nating mamagitan sa panalangin.

Tatlong magkakaibang bagay ang ipinanalangin ni Pablo, ngunit una ay hiniling niya, “Na ang Diyos ng ating Panginoong Jesu-Cristo, ang Ama ng kaluwalhatian, ay magbigay sa inyo ng espiritu ng karunungan at ng pahayag sa pagkakilala sa kanya.”

Nakita na natin na sa talatang 3 ay napabulalas si Pablo, “Purihin ang Diyos at Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo.” Sapagkat ang walang hanggang Anak ay naging tao para sa ating katubusan, tama lamang na banggitin ang Diyos ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Sapagkat ang Kanyang kaugnayan ay laging bilang Anak, tama rin namang banggitin ang Diyos bilang Kanyang Ama. Kapag iniisip natin ang Diyos bilang ganoon, iniisip natin Siya bilang Manlilikha, ang pinagmumulan ng lahat ng panukala at karunungan (ang Diyos ay liwanag), at napapansin natin na sa partikular na panalanging ito, ang apostol ay lalong nakatuon sa mga panukala o layunin ng Diyos. Ang panalangin sa kabanata 3 ay may kinalaman sa

kaugnayang pampamilya. Ang Diyos ay pag-ibig gayundin ay liwanag.

Lubhang kapansin-pansin kung gaano kaeksakto ang paggamit ng mga banal na titulo sa Banal na Kasulatan. Ipinanalangin ni Pablo, “Na ang Diyos ng ating Panginoong Jesu-Cristo, ang Ama ng kaluwalhatian” (o kadakilaan)—ang lahat ng kaluwalhatian ay nagmumula sa Kanya, at ang kaluwalhatian ay patunay ng banal na kadakilaan—“ay magbigay sa inyo ng espiritu ng karunungan at ng pahayag sa pagkakilala sa kanya.” Hindi niya ibig sabihing kailangan mong tanggapin ang Espiritu Santo sa isang bago at ikalawang paraan. Kung ikaw ay Cristiano, ang Espiritu Santo ay nananahan na sa iyo, ngunit Siya na nananahan sa iyo ay nalulugod sa Kanyang tanging gawain na ihayag ang mga bagay ni Cristo sa Kanyang mga banal. Paano Niya ginagawa iyon? Sa pagbibigay ng malalim na pang-unawa sa katotohanang nasa Salita ng Diyos. Ang buong Kasulatan ay kinasihan ng Diyos. “Ang mga banal na tao ng Diyos ay nagsalita ayon sa pagkakilos sa kanila ng Espiritu Santo,” ngunit ang taong likas lamang ay bumabasa ng Salita at walang nakikita rito, sapagkat hindi niya kilala ang May-akda nito. Ang mananampalatayang tinatahanan ng Espiritu Santo ay bumabasa, at sa pagbabasa ay naririnig ang tinig ng Diyos. Kaya napakalaki ng pagkakaiba ng pagbabasa ng Biblia sa malamig at pang-isip na paraan lamang at ng pagbabasa nito sa harapan ng Diyos, na umaasa sa Kanyang Espiritu Santo upang buksan ang katotohanan nito sa iyong puso at isip. Doon Siya kumikilos bilang Espiritu ng karunungan at pahayag, binibigyan ang mananampalataya ng liwanag upang matamasa ang mahahalagang bagay na hindi pa niya nakita kailanman.

Hindi ba madalas mong marinig ang isang lingkod ng Diyos na nagpapaliwanag ng Salita sa paraang tumagos sa iyong puso nang may kahanga-hangang kapangyarihan at pagpapala? Marahil ay nasabi mo, “Paulit-ulit ko nang nabasa ang talatang iyan, pero hindi ko pa ito nakita nang ganoon kailanman. Hindi ko maintindihan kung bakit kapag ako mismo ang nagbabasa ng Biblia ay hindi ko napapahalagahan ang mga bagay na ito.” Kadalasan ang tunay na problema ay hindi tayo gumugugol ng sapat na panahon sa harapan ng Diyos, na umaasa sa Kanya na buksan sa atin ang Kanyang katotohanan.

Naaalala ko, maraming taon na ang nakararaan, noong buháy pa ang mahal kong ina, umuwi ako upang dalawin ang pamilya, at may nadatnan akong isang lingkod ng Diyos mula sa Northern Ireland. Bata pa akong Cristiano noon, abala sa gawain ng Ebanghelyo. Siya ay mas matanda nang di-hamak, isang maysakit, na namamatay sa tinatawag naming noon na “quick consumption” (mabilis na tisis). Pumunta siya sa southern California, umaasang makatutulong sa kanya ang klima. Ngunit halatang malala na ang kanyang lagay at hindi na siya gagaling pa. Ayon sa sarili niyang kagustuhan, nanirahan siya sa isang maliit na tolda sa ilalim ng mga puno ng olibo, hindi kalayuan sa aming tahanan. Pinuntahan ko siya roon. Naaalala ko kung paano naantig ang aking puso habang tinitingnan ko ang kanyang payat at pagod na mukha na kung saan malinaw kong nakikita ang kapayapaan ng Langit. Andrew Fraser ang kanyang pangalan. Halos pabulong na lamang siyang makapagsalita sapagkat humina na ang kanyang mga бага, ngunit naaalala ko pa kung paano, matapos ang ilang salita ng pagpapakilala, sinabi niya sa akin, “Binata, sinisikap mong ipangaral si Cristo, hindi ba?” Sumagot ako, “Opo.” “Kung gayon,” pabulong niyang sabi, “maupo ka muna, at mag-usap

tayo tungkol sa Salita ng Diyos.” Binuksan niya ang kanyang lumang-luma nang Biblia, at sa simple, matamis, at taimtim na paraan ay inilantad niya ang isa’t isang katotohanan habang lumilipat siya mula sa isang talata patungo sa iba, sa paraang hindi pa kailanman naunawaan ng aking espiritu.

Nagsalita siya hanggang halos maubos ang kanyang lakas. Hindi ko namalayan, umaagos na ang luha sa aking mukha, at nagtanong ako, “Saan po ninyo nakuha ang mga bagay na ito? Masasabi po ba ninyo sa akin kung saan ako makakakita ng aklat na magpapaliwanag ng mga ito sa akin? Natutunan po ba ninyo ang mga ito sa isang seminaryo o kolehiyo?” Hindi ko malilimutan kailanman ang kanyang sagot. “Mahal kong binata, natutunan ko ang mga bagay na ito nang nakaluhod sa sahig na putik ng isang maliit na kubong yari sa damuhang-lupa sa hilaga ng Ireland. Doon, na nakabukas ang aking Biblia sa harapan ko, lumuluhod ako nang ilang oras, at hinihiling sa Espiritu ng Diyos na ihayag si Cristo sa aking kaluluwa at linawin ang Kanyang Salita sa aking puso. Higit pa ang itinuro Niya sa akin habang nakaluhod ako sa sahig na putik na iyon kaysa sa maaari ko sanang natutunan sa lahat ng seminaryo at kolehiyo sa mundo.” Ilang linggo lamang matapos iyon ay wala na sa katawan si Mr. Fraser at kasama na ng Panginoon, ngunit ang alaala ng pagdalaw na iyon ay laging nanatili sa akin at isang napakahalagang alaala. Hindi ba totoo na karamihan sa atin ay hindi nananatili nang sapat na katagal sa harapan ng Diyos? Hindi tayo tumatahimik nang sapat upang hayaan Siyang makipag-usap sa atin at ihayag sa atin ang Kanyang isip.

“Ang pagbubulay,” sabi ng isang tao, “ay nagiging isang nawawalang sining sa ating panahon.” Isa pang salitang nangangahulugang “magbulay” ay *ruminate*, na

nangangahulugan ding “ngumuya ng kinain nang muli” (gaya ng baka). Kung paanong kinakain ng mga baka ang kanilang pagkain nang magaspang at saka nginunguya itong muli at nakukuha ang tamis at sustansya nito, gayundin ang mananampalataya ay kailangang bumasa ng Salita at saka gumugol ng panahon nang tahimik sa harapan ng Diyos, binabalik-balikan ito, nginunguyang muli, hanggang maging tunay itong mahalaga sa kanyang puso.

Ipinagbawal sa mga Israelita ng Lumang Tipan na kainin ang laman ng anumang hayop na hindi ngumunguya ng kinain nang muli at walang biyak na kuko (Levitico 11:3). Ang biyak na kuko ay paang umaangat sa itaas ng karumihan ng sanlibutang ito. Mabuting nasabi na isang dakilang bagay kapag nagkakasundo ang bibig at ang paa—kapag kumakain tayo ng Salita at lumalakad sa kapangyarihan ng katotohanan nito. Kapag nasa harapan na tayo ng Diyos, saka nalulugod ang Espiritu Santo na ipakita sa atin ang mga banal na bagay upang lumago tayo sa pagkakilala kay Cristo. Iyan ang isang dahilan kung bakit dumating ang Espiritu.

Ang bawat mananampalataya ay may pagkakilala kay Cristo sa isang antas, ngunit ang orihinal na salitang *pagkakilala* sa Efeso 1:17 (KJV) ay may higit pang kahulugan. Hindi lamang ito basta kaalaman; ito'y tunay na higit na kaalaman, o ganap na kaalaman: “Na ang Diyos ng ating Panginoong Jesu-Cristo, ang Ama ng kaluwalhatian, ay magbigay sa inyo ng Espiritu ng karunungan at ng pahayag sa *ganap na pagkakilala* sa Kanya.” Marahil ay kilala mo Siya bilang iyong Tagapagligtas, bilang Siya na tumubos sa iyo mula sa walang hanggang kapahamakan, bilang maluwalhating Ulo ng iglesya, na sa Kanya ay nakaugnay ka sa pamamagitan ng Espiritu Santo.

Nais Niyang lalo mo pa Siyang makilala, sapagkat may mga kayamanan kay Cristo na tiyak na hindi mo pa natatamasa kailanman. Hindi natin kayang maging pabaya, o hayaang siksikin ng ibang bagay ang pagpapalang maaari sanang mapasaatin kung maglalaan tayo ng mas maraming panahon sa pagtuturo ng Espiritu Santo.

*O ang dalisay na galak ng iisang oras
Na sa harap ng Iyong trono'y aking ginugugol,
Kapag lumuhod ako sa panalangin, at sa Iyo, aking Diyos,
Ay nakikipag-usap gaya ng kaibigan sa kaibigan.*

Fanny J. Crosby

Minsan ay inaawit natin ang mga salitang ito nang basta-basta lamang. Gaano karami ang alam natin sa katotohanan ng paggugol ng isang oras sa Kanyang harapan, natututo pa tungkol sa Kanya habang inilalahad ng Espiritu ng Diyos ang mahahalagang katotohanang kung hindi ay hindi kailanman mauunawaan ng ating puso?

Nabanggit na natin na may tatlong magkakaibang kahilingan sa panalangin ni Pablo ayon sa nakatala sa Efeso 1:18-19. Hiniling niya,

1. “Na ang mga mata ng inyong [puso] ay maliwanagan; upang inyong maalaman kung ano ang pag-asa ng kanyang pagtawag.”
2. “At kung ano ang kayamanan ng kaluwalhatian ng kanyang mana sa mga banal.”
3. “At kung ano ang lubhang dakilang kapangyarihan niya sa atin na nagsisisampalataya, ayon sa paggawa ng kanyang makapangyarihang lakas.”

Ganito ang mababasa sa ating King James version, ‘Ang mga mata ng inyong pang-unawa’ (18). Ngunit hindi lamang ang isip ang nasa isip ni Pablo, kundi ang puso. Mas mabuting salin ng talatang ito ang, “Na ang mga mata ng inyong puso ay maliwanagan.” Ang mga Cristiano ay nakauunawa sa pamamagitan ng kanilang puso. “Sa puso ang tao ay sumasampalataya sa ikatuwiran.” Sa puso natin naaabot ang mga banal na katotohanan. Maaaring napakatalino ng isang tao sa isip, ngunit hindi iyon garantiya kahit sandali na magkakaroon siya ng pang-unawa sa mga espirituwal na bagay. Kapag ang puso lamang ay sinanay sa harap ng Diyos, kapag nabuksan ang mga mata ng puso, saka makikilala ang mga espirituwal na bagay. Iyan ang isang dahilan kung bakit kailangang ipanganak na muli ang mga tao, kung hindi ay hindi nila mauunawaan ang mga bagay ng Diyos.

Marahil ay makatutulong ang isang halimbawa upang linawin ang ibig kong sabihin. May mga taong ipinanganak sa mundo na may kahanga-hangang talino sa musika, at may mga wala nito kahit kaunti. Ang isang taong walang pandinig sa tono ay hindi maaaring maging musikero, gaano man siya turuan ng iba. Maaaring pumunta ang ganoong tao upang makinig sa pinakakahanga-hangang oratorio, ngunit wala itong anumang kahulugan sa kanya. Kailangan talaga niyang ipanganak na muli, wika nga, upang mapahalagahan ang musika, at gayundin sa mga espirituwal na bagay, kailangang magkaroon ang isang tao ng bagong likas kung nais niyang pumasok sa mga ito nang may pagpapahalaga.

Ngunit kung nabuksan ang mga mata ng puso, mauunawaan ng isang tao ang kaunti tungkol sa “pag-asa ng kanyang pagtawag.” Nauunawaan mo ba kung ano ang ibig sabihin ng

“pag-asa ng kanyang pagtawag”? Ito ang naituro na sa ating pansin sa unang bahagi ng kabanata: “[Siya] ay nagpala sa atin ng bawat pagpapalang espirituwal sa mga dakong makalangit kay Cristo: Ayon sa pagkapili niya sa atin sa kanya bago itinatag ang sanlibutan, upang tayo'y maging mga banal at walang kapintasan sa harap niya” (3-4). Ito ang pag-asa ng Kanyang pagtawag; na balang araw ay makikita natin Siya kung ano Siya at magiging tulad Niya. Pinili tayo ng ating Diyos para rito, at hindi Siya kailanman susuko hangga't hindi natin naaabot ang ganap na tayog ng mga lalaki at babae kay Cristo Jesus.

Ikalawa, ipinanalangin ni Pablo na maalaman natin “ang kayamanan ng kaluwalhatian ng kanyang mana sa mga banal.” Sa naunang bahagi ng kabanata ay nabasa natin ang tungkol sa kayamanan ng Kanyang biyaya; dito naman ay ang kayamanan ng Kanyang kaluwalhatian. Tinatamasa natin ngayon ang kayamanan ng Kanyang biyaya at papasok tayo at tatamasahin ang kayamanan ng Kanyang kaluwalhatian sa hinaharap.

Pansinin ang pananalitang ito, “Ang kayamanan ng kaluwalhatian ng kanyang mana sa mga banal.” Ano ang ibig sabihin niyon? Hindi nito ibig sabihin na ang mga banal ang Kanyang mana, gaya ng nais ipaniwala sa atin ng ilan, kundi ibig sabihin nito na kapag inangkin na Niya ang Kanyang mana, aangkinin Niya ito sa pamamagitan ng Kanyang mga banal. Hindi ito ang ating mana sa Kanya, kundi ang Kanyang mana sa atin. Sa Lumang Tipan ang lupain ng Canaan ang Kanyang mana, ngunit inangkin Niya ito sa pamamagitan ng Kanyang bayang Israel. Balang araw ay aangkinin Niya ang isang tinubos na sansinukob sa pamamagitan ng Kanyang mga banal at maghahari tayong kasama Niya. Sino ang tunay na makauunawa sa ating bahagi sa kaluwalhati ang iyon?

Pagkatapos ay pansinin ang ikatlong kahilingan ni Pablo: “Kung ano ang lubhang dakilang kapangyarihan niya sa atin na nagsisisampalataya, ayon sa paggawa ng kanyang makapangyarihang lakas.” Kita ninyo, ang mga Cristiano ay hindi mga bateryang imbakan ng kuryente. Gaano kadalas nating marinig ang mga taong nananalangin, “O Diyos, bigyan Mo ako ng higit na kapangyarihan,” at aakalain mong para tayong mga flashlight na maaari mong buksan at lagyan ng baterya, saka pindutin ang isang pindutan at magkaroon ng ilaw Aakalain mong bilang mga Cristiano, naglalagay ang Panginoon ng bateryang may kapangyarihan sa atin, pinipindot ang isang pindutan, at saka tayo nagliliwanag para sa Kanya. Hindi ganoon! May kapangyarihan lamang tayo habang nabubuhay tayo sa pakikipag-isa sa Kanya na siyang pinagmumulan ng lahat ng kapangyarihan. Habang lumalakad tayo sa pakikipag-isa sa Kanya, ang siya ring kapangyarihan ang gumagawa sa loob at sa pamamagitan natin na gumawa kay Cristo nang Siya'y buhayin ng Diyos mula sa mga patay. Iyon ang pinakaganap na pagpapakita ng banal na kapangyarihan na nakilala kailanman ng sanlibutan.

Hindi itinuturo ni Pablo ang ating pansin sa kapangyarihang lumikha ng langit at lupa, sa kapangyarihang naglabas sa bayang Israel mula sa Ehipto, humati sa Dagat na Pula, at umakay sa kanila nang may tagumpay sa lupain ng Canaan. Ni hindi niya itinuturo ang ating pansin sa paggawa ng makapangyarihang mga himala sa pamamagitan ng Panginoon at ng Kanyang mga apostol, kundi sa pinakadakilang pagpapakita ng kapangyarihan ng Diyos—ang pagkabuhay na muli ng Panginoong Jesu-Cristo. Ito rin ang kapangyarihang gumagawa sa mga mananampalatayang lumalakad sa pakikipag-isa sa Kanya:

Ayon sa... makapangyarihang lakas, Na kanyang ginawa kay Cristo, nang siya'y buhayin niya mula sa mga patay, at siya'y pinaupo sa kanyang kanan sa mga dakong makalangit, Sa itaas ng lahat ng pamunuan, at kapangyarihan, at lakas, at paghahari, at ng bawat pangalang pinangangalanan, hindi lamang sa sanlibutang ito, kundi sa darating din naman (1:19-21).

Sa mga pananalitang “pamunuan,” “kapangyarihan,” “lakas,” “paghahari,” ay dapat nating maunawaan ang di-mabilang na hukbo ng mga anghel, maluwalhating mga espiritung walang kasalanan na naglilingkod sa ating Panginoon, at gayundin ang siksik na hanay ng masasamang anghel na sumasalungat sa Diyos at sa Kanyang Cristo.

Bumaba ang ating Panginoon sa kalaliman, sa libingan, bumaba sa mga pinakamababang bahagi ng lupa, at nagalak si Satanas at ang kanyang mga hukbo nang makita nila Siyang nasa ilalim ng kapangyarihan ng kamatayan. Ngunit binuhay Siya ng Diyos mula sa mga patay, itinaas Siya sa Kanyang kanan sa pinakamataas na kaluwalhatian, kung saan bilang tao ay nakaupo Siya ngayon sa trono. Ang kahanga-hangang kapangyarihang iyon ng pagkabuhay na muli ang sentro ng panalangin ng apostol dito. Iyan ang kapangyarihang gumagawa sa atin bilang mga mananampalataya kung hindi natin ito hahadlangan ng ating kababawan at pagkamakamundo. Nakikiusap ako sa inyo, huwag na kayong magreklamong muli na wala kayong kapangyarihang harapin ang tukso, na wala kayong kapangyarihang mapagtagumpayan ang isang makasalanang ugali. Kung nasa ganoong kalagayan ka, iyon ay sapagkat wala ka sa pakikipag-isa sa Diyos. Ituwid mo ang iyong kaugnayan sa Kanya; hatulan mo ang kasalanang

humadlang sa pakikipag-isa. Kung gayon, kung paanong kapag ikinabit mo ang kuryente ay dumadaloy ang kapangyarihan sa kawad upang paandarin ang malalaking makinarya, gayundin ay mabubuhay ka nang nakaugnay sa Diyos, at ang banal na kapangyarihan ay gagawa sa loob at sa pamamagitan mo upang ikaw ay magtagumpay laban sa kasalanan at mabuhay sa Kanyang kaluwalhatian.

Sinasabi sa atin na si Cristo ay umakyat “sa itaas ng lahat ng pamunuan, at kapangyarihan, at lakas, at paghahari, at ng bawat pangalang pinangangalanan, hindi lamang sa sanlibutang ito, kundi sa darating din naman.” At saka sinasabi sa atin na Kanyang “ipinasakop ang lahat ng bagay sa ilalim ng kanyang mga paa” (22). Hindi pa natin nakikitang ang lahat ng bagay ay nasa ilalim Niya, ngunit nakikita natin Siyang nakaupo sa mga dakong makalangit sa itaas ng lahat ng bagay, bilang patunay na ang lahat ay kikilala sa wakas sa Kanyang karapat-dapat na paghahari.

Pagkatapos ay may idinagdag na salitang hindi kailanman inihayag noong panahon ng Lumang Tipan ngunit ipinaaalam ngayon sa pamamahalang ito ng biyaya: “At siya'y ibinigay na pangulo sa lahat ng mga bagay sa iglesya, Na siyang kanyang katawan, ang kapuspusan niya na pumupuspos ng lahat sa lahat.” Ang ulo na walang katawan ay hindi buo. Ang kahanga-hangang bagay ay ang iglesya ang kabuuan ni Cristo. Sa kasalukuyang panahong ito ay inihahayag Niya ang Kanyang sarili sa sanlibutan sa pamamagitan ng Kanyang iglesya. Balang araw ang mga sangkap ng katawan ay makakasama ng Ulo sa kaluwalhatian, at ang iisang bagong pagkatao ay mahahayag sa buong kasakdalan nito. Hindi ba kahanga-hangang bagay na maunawaan ito: na sa ganitong diwa ay hindi magiging buo ang

ating Panginoon kung wala tayo? Isipin mo iyan! Tayo'y mga kawawang napahamak na makasalanan sa mga Hentil, walang nararapat kundi ang paghatol ng Diyos, ngunit ngayon sa pamamagitan ng Kanyang biyaya ay naligtas tayo, at hindi lamang iyon kundi ginawa pang mga sangkap ng Kanyang katawan—ang katawan ni Cristo—ang kabuuan Niya na pumupuspos ng lahat sa lahat. Napakabanal na pananagutan ang iniaatang nito sa atin na katawanin Siya nang wasto sa sanlibutang ito; na ipakita ang Kanyang biyaya, ang Kanyang kabanalan, ang Kanyang pag-ibig, ang Kanyang pagkamuhi sa kasalanan, ang Kanyang habag sa makasalanan, ang Kanyang taimtim na pagnanais na abutin ang mga napahamak na tao at ipaalam sa kanila ang kayamanan ng Kanyang biyaya. Iniwan tayo rito upang ipagpatuloy ang Kanyang gawain sa sanlibutang nagpako sa Kanya sa krus. Nawa'y kilusin tayo ng Diyos na bumangon sa wastong pagkaunawa sa ating banal na pananagutan at sa gayon ay maipakilala Siya gaya ng nararapat.

Efeso 2

Ang Nakaraan, Kasalukuyan, at Hinaharap ng Cristiano (2:1-7)

Minsan, habang nagdaraos ako ng mga pulong sa Southern California, sumakay ako ng pampublikong sasakyan isang Sabado mula Los Angeles papunta sa isang kilalang pasyalan sa tabing-dagat. Kaaalis pa lang namin ng lungsod nang may lumapit at umupo sa tabi ko na isang babaeng medyo kakaiba ang itsura. Ang suot niya ay parang pinagdugtong-dugtong na pulang bandana, may balabal sa ulo, at maraming kumikinang na palamuti sa noo. Tanong niya, “Kumusta, ginoo? Gusto mo bang mahulaan ang kapalaran mo?” Sabi ko, “Kaya mo bang hulaan ang kapalaran ko?” Inilahad niya ang maliit at kaakit-akit niyang palad at sinabi, “Lagyan mo ng pilak na beinte-singko sentimos ang palad ko, at sasabihin ko sa iyo ang iyong nakaraan, kasalukuyan, at hinaharap.” “Siguradong-sigurado ka bang kaya mo iyan kapag binigyan kita ng beinte-singko?” sabi ko. “Kasi, Scotch ako, at ayaw na ayaw kong maglabas ng beinte-singko nang hindi sulit ang kapalit.” Saglit siyang natigilan, pero pagkatapos ay nagpumilit, “Oo, ginoo, kaya kong sabihin ang nakaraan, kasalukuyan, at hinaharap mo. Hindi ako pumapalya; may kahanga-hanga akong ikalawang paningin. Lagyan mo na ng beinte-singko ang palad ko. Sige na, ginoo. Sasabihin ko sa iyo ang lahat.” Sabi ko, “Hindi na talaga kailangan, kasi nahulaan na ang kapalaran ko, at may maliit akong aklat sa bulsa na nagsasabi ng aking nakaraan, kasalukuyan, at hinaharap.” “Nasa aklat?” tanong niya. “Oo, at hindi ito nagkakamali kailanman. Babasahin ko sa iyo,” sabi ko, at inilabas ko ang aking Bagong Tipan.

Nagulat siya nang makita iyon, pero binuklat ko ang Efeso 2 at sinabi, “Ito ang aking nakaraan: ‘At kayo’y binuhay Niya, kayong mga patay na dahil sa inyong mga pagsalangsang at mga kasalanan: Na inyong nilakaran nang una ayon sa takbo ng sanlibutang ito, ayon sa prinsipeng ng kapangyarihan ng hangin, ang espiritung ngayo’y gumagawa sa mga anak ng pagsuwat: Na sa kanila’y nangamuhay rin tayong lahat nang una sa mga pita ng ating laman, na ginagawa ang mga nais ng laman at ng pag-iisip; at tayo’y likas na mga anak ng kagalitan, gaya naman ng iba.”

“Ay, oo,” sabi niya; “sobra na iyan, ayoko nang makarinig pa.” “Pero,” sabi ko, habang marahan kong hawak ang braso niya, “gusto ko ring sabihin sa iyo ang aking kasalukuyan: ‘Datapuwa’t ang Diyos, palibhasa’y mayaman sa awa, dahil sa Kanyang malaking pag-ibig na iniibig Niya sa atin, kahit noong tayo’y mga patay sa ating mga kasalanan, ay binuhay Niya tayong kalakip ni Cristo, (sa biyaya kayo’y nangaligtas;) At tayo’y ibinangong kalakip Niya, at pinaupong kalakip Niya sa mga dakong makalangit, kay Cristo Jesus.”

“Sobra na iyan, ginoo,” sabi niya; “ayoko nang makarinig pa.” “Naku, pero,” sagot ko, “may kasunod pa, at kailangan mong marinig; at hindi mo rin ako babayaran ng beinte-singko para rito. Ibinibigay ko ito sa iyo nang libre. Ito ang aking nakaraan, kasalukuyan, at hinaharap. Ito naman ang hinaharap: ‘Upang sa mga panahong darating ay maipakita Niya ang di-masukat na kayamanan ng Kanyang biyaya sa Kanyang kagandahang-loob sa atin kay Cristo Jesus.”

Nakatayo na siya, at hindi ko na siya mahawakan nang mas mahigpit baka pa ako makasuhan ng pananakit, at tumakbo

siya palayo sa pasilyo habang sinasabi, “Maling tao ang nilapitan ko! Maling tao ang nilapitan ko!”

Talagang interesado ang mga tao na sumilip sa mga bagay na mahiwaga at hindi alam. Kung hindi dahil sa kakatwang pagkamausisa ng napakaraming tao, ang mga manghuhulang ito at mga espiritistang nagsasabing kaya nilang ituro kung paano kumita ng napakalaking pera, pero sila mismo ay kasing-hirap ng daga sa simbahan, ay mamamatay lahat sa gutom. Gusto ng mga tao na malaman ang mga bagay na hindi inihayag ng Diyos. Pero nakapagtataka kung gaano sila walang pakialam sa napakahalagang kapahayagang ibinigay Niya sa atin sa Kanyang Salita. Ipinaalam Niya ang nakaraan, kasalukuyan, at hinaharap ng sansinukob, ng bansang Israel, ng mga dakilang bansang Hentil, ng iglesia ng Diyos, at pagkatapos—ito ang tumatama sa puso ng bawat Cristiano—ng bawat mananampalataya sa Panginoong Jesu-Cristo.

Sa King James version ay mababasa natin, “At kayo’y binuhay Niya.” Mapapansin ninyong naka-italiko ang mga salitang “binuhay Niya.” Ibig sabihin, wala ang mga ito sa orihinal na tekstong Griyego, kundi idinagdag dito para maging maayos ang pagkabasa ng pangungusap. Ang pandiwang *binuhay* ay nasa ikalimang talata sa orihinal na mga manuskrito. Ang buhayin ay gawing buhay. Dahil patay tayo, kailangan nating tumanggap ng buhay mula sa Diyos.

“Kayo’y binuhay Niya, kayong mga patay na dahil sa inyong mga pagsalangsang at mga kasalanan: Na inyong nilakaran nang una ayon sa takbo ng sanlibutang ito.” Napakalungkot na nakaraan! Wala talaga tayong kakayahang iligtas ang ating sarili, sapagkat walang magagawa ang isang patay para mapabuti ang kanyang kalagayan, at bawat taong hindi ligtas

ay patay—patay sa Diyos, patay sa espiritu. Kung wala ka kay Cristo, kahit isang tibok ng puso ay hindi ka pa nagkaroon para sa Diyos; patay ka sa mga pagsalangsang at mga kasalanan. Hindi lang ginawang may-sala ng kasalanan ang tao kaya kailangan niya ng kapatawaran; inilubog din ng kasalanan ang buong sangkatauhan sa kalagayan ng espirituwal na kamatayan kaya kailangan ng tao ang buhay na mula sa Diyos. Kaya nga kailangan tayong ipanganak na muli. Ang ipanganak na muli ay ang pagtanggap ng bagong buhay mula sa Diyos sa pamamagitan ng pananampalataya sa Panginoong Jesu-Cristo.

Siyempre, may iba't ibang antas ang pagiging makasalanan sa moral na pamumuhay. Hindi natin sasabihin kahit saglit na ang lahat ay pare-parehong kasingsama, kasingdumi, kasingsama ng ugali, at kasing-kasuklam-suklam ng iba. Hindi iyon totoo; pero kung patay ang tao, patay siya. Ang magandang batang dalaga, ang anak ni Jairo, ay ilang minuto pa lang patay nang dumating ang Panginoon sa bahay ng kanyang ama. Pero patay siya; wala nang buhay. Tiyak na maganda pa siyang tingnan, lalo na sa paningin ng kanyang mapagmahal na mga magulang, parang isang magandang estatwang marmol, pero kahit hindi pa nagsisimulang mabulok ang kanyang katawan, patay pa rin siya. Sa Ebanghelyo ni Lucas, nakita natin na nang dumating ang Panginoon sa nayon ng Nain, may isang binatang inilalabas para ilibing. Marahil isa o dalawang araw na siyang patay. Sa lupain ng Palestina, kadalasan ay inililibing ang patay sa mismong araw na siya'y namatay o sa kasunod na araw. Kaya mas matagal nang patay ang binatang ito kaysa sa batang dalaga, pero kasingtotoo ring wala nang buhay ang dalaga gaya niya. Pagkatapos ay nakita natin si Jesus sa libingan ni Lazaro. Sinabi ng magkapatid na babae na huwag nang igulong ang bato, sapagkat apat na araw nang patay ang kanilang kapatid at

nangangamoy na ang kanyang bangkay. Nagsimula na ang pagkabulok, pero binigyan ng Panginoong Jesus ng bagong buhay ang taong iyon. Sa bawat pagkakataon, eksaktong parehong makapangyarihan at nagbibigay-buhay na kapangyarihan ang kinailangan para buhayin ang patay.

Ang Anak lamang ng Diyos ang makapagsasalita ng buhay sa anak ni Jairo, sa binata ng Nain, at kay Lazaro. Ganoon din tayo—patay tayong lahat na ngayo’y ligtas na. Ang ilan ay lubhang nabulok dahil sa kasalanan, ang iba naman marahil ay hindi gaanong nakaranas ng karumihan at kabulukan nito, pero lahat ay pare-parehong patay sa harap ng Diyos at nangailangan ng bago at banal na buhay mula sa Diyos.

“Patay dahil sa mga pagsalangsang at mga kasalanan.” Pansinin ang pagkakaiba ng dalawang salitang ito. Ang pagkakasala ay ang hindi pagtama sa marka. Ang pagsalangsang ay ang paglabag sa isang tiyak na batas. Nakikita natin ang karatulang “Bawal Pumasok” at alam nating ibig sabihin noon ay hindi tayo puwedeng lumampas sa isang hangganan nang hindi nagkakasala ng paglabag. Ikaw at ako ay may-sala sa dalawang ito. Makasalanan tayo, sapagkat sinunod natin ang sarili nating daan; at mga lumalabag tayo, sapagkat talagang nilabag natin ang alam nating inihayag na kalooban ng Diyos. Kaya patay tayo sa Diyos sa ating likas na kalagayan. Pero nakalakad pa rin tayo—“Na inyong nilakaran nang una ayon sa takbo ng sanlibutang ito.” Patay tayo sa Diyos at hindi tayo makahakbang kahit isa kasama Niya.

Ikinuwento ni Dr. Gaebelein na nagdaraos siya ng mga pulong sa isang auditorium ng YMCA, at isang araw ay ipinakita sa kanya ang isang kard na laging ipinamimigay ng kalihim ng YMCA. Nakasulat doon, “Tapat akong nangangakong mula

ngayon ay mamumuhay ako ng isang relihiyoso at Cristianong buhay,” at may puwang para lagdaan ng pangalan. Sabi ng kalihim, “Ano sa palagay mo? Hindi ba magandang pagkakasabi iyan?” Sabi ni Dr. Gaebelein, “Paano naman makapamumuhay ng anumang uri ng buhay ang isang patay? Ano ang silbi ng pag-abot ng ganyang kard sa isang patay na makasalanan, at palagdaan siya at pasabihin ng, ‘Tapat akong nangangakong mula ngayon ay mamumuhay ako ng isang relihiyoso at Cristianong buhay’? Hindi ka makapamumuhay para sa Diyos hangga’t hindi ka tumatanggap ng buhay mula sa Diyos.”

Puwede kang mamuhay ayon sa sanlibutan, mamuhay nang may mabuting asal, at maging ng tinatawag ng ilan na relihiyosong buhay, pero iyon ay “ayon sa takbo ng sanlibutang ito” lamang. Sapagkat, sa totoo lang, hinahangaan ng sanlibutan ang mabuting asal at relihiyon. Kung binata ka na naghahanap ng mapapangasawa, hindi ka maghahanap sa pinakamasamang bahagi ng lungsod ng isang kawawang babaeng walang pagkatao. Hahanap ka ng may kaunting relihiyon at mabuting asal. Ganoon din ang dalagang naghahanap ng mapapangasawa. Akala ng mga tao, ang mabuting asal at relihiyon ay tiyak na Cristiano. Siyempre, dapat makilala ang Cristiano sa dalawang ito, pero dahil sa mas mataas na dahilan kaysa sa sanlibutan. Ang takbo ng sanlibutang ito ay kadalasang relihiyoso at may mabuting asal, pero hiwalay kay Cristo.

Limandaang taon bago si Cristo, may maliit na grupo ng mga pilosopong Griyego na nag-uusap, at may nagtanong, “Ano ang pinakamaikling posibleng kahulugan ng tao?” Sabi ni Plato, “Ang tao ay hayop na may dalawang paa.” Lumabas ang isa sa kanila at nagdala ng isang tandang. Itinaas niya ito at sinabi,

“Masdan ninyo ang tao ni Plato!” Pagkatapos ay may sumigaw, “Alam ko na; ang tao ay hayop na relihiyoso.” Iyon nga. Wala nang ibang nilalang sa mundo maliban sa tao na tumitingala sa Diyos at sa Langit, na nakararamdam ng pananagutan sa isang mas mataas na kapangyarihan, kaya ang tao ay likas at hindi mapigilang relihiyoso. Kahit ang ateista ay hindi mapigilang relihiyoso. Sinasamba niya ang sarili niya; siya ang sarili niyang diyos. Kaya, sinasabi natin, ang takbo ng sanlibutang ito ay maaaring relihiyoso at may mabuting asal. Sa kabilang banda, maaari rin itong marumi, kasuklam-suklam na masama, at makasalanang, pero iisa lang ang lahat ng iyon—“ang takbo ng sanlibutang ito.” Iyan ang takbong nilakaran natin bago tayo ipinanganak na muli.

“Ayon sa prinsipeng ng kapangyarihan ng hangin.” Ito, siyempre, ang diyablo. Noong namumuhay pa tayo sa ating mga kasalanan, ang diyablo ang ating panginoon at inaakay tayo ng kanyang kalooban.

“Ang espiritung ngayo’y gumagawa sa mga anak ng pagsuway [ang mga ayaw sumunod sa Diyos]; na sa kanila’y nangamuhay [ang ating paraan ng pamumuhay, ang ating hangarin] rin tayong lahat nang una sa mga pita ng ating laman, na ginagawa ang mga nais ng laman at ng pag-iisip.” Minsan iniisip natin na ang salitang *pita* ay tumutukoy lamang sa isang uri ng nakasisirang kasalanan, pero ang ibig sabihin nito ay anumang uri ng labag na pagnanasa. Kasingtotoo ng mga pita ng laman ang mga pita ng pag-iisip. Kapalaluan, kayabangan, pagsunod sa sariling kagustuhan, kasakiman, pagsasarili nang hiwalay sa Diyos—lahat ng ito ay mga pita ng pag-iisip, at kasingdumi ang mga ito sa paningin ng Diyos ng mga pita ng laman. Sa unang tatlong kabanata ng Sulat sa mga taga-Roma ay makikita natin

ang larawang iginuhit ng Diyos ng mga pita ng laman, at sa unang tatlong kabanata ng Unang Corinto ay makikita natin ang larawang iginuhit ng Diyos ng mga pita ng pag-iisip. Kasingmakasalanan ng isa ang isa pa.

“At tayo’y likas na mga anak ng kagalitan, gaya naman ng iba.” Ibig sabihin, ipinanganak tayo sa kasalanan. Ipinanganak tayo mula sa isang lahing marumi, hindi banal, at kasuklam-suklam sa paningin ng Diyos. Pero may mga layunin ang Diyos na puno ng biyaya at kagandahang-loob, na isinakatuparan Niya sa pamamagitan ni Cristo Jesus, para sa kaligtasan ng makasalanang lahing iyon.

Nakikilala mo ba ang larawan ng iyong nakaraan? Baka ito pa ang iyong kasalukuyan sa halip na nakaraan. Kung ganoon, ipagkaloob nawa ng Diyos na ito’y maging nakaraan mo na, at tapusin mo na nang tuluyan ang ganitong uri ng buhay. Ang tunay na buhay ay matatagpuan lamang kay Cristo.

Ngayon, tingnan natin ang kasalukuyan ayon sa paglalarawan sa Efeso 2:4-6. “Datapuwa’t ang Diyos”—napakalalim ng kahulugan ng pananalitang iyan! Dito ay namagitan ang Diyos. Patay tayo, walang magawa, hindi makagawa ng kahit isang bagay para maibangon ang ating kakila-kilabot na kalagayan, pero dumating ang Diyos. Sa paglikha, dumating ang Diyos noong ang mundong ito ay “walang anyo at walang laman; at ang kadiliman ay sumasaibabaw ng kalaliman.. .At sinabi ng Diyos, Magkaroon ng liwanag: at nagkaroon ng liwanag.” Ganoon din, noong patay tayo sa mga pagsalangsang at mga kasalanan, dumating ang Diyos at binigkas ang salitang may buhay na kapangyarihan.

“Datapuwa’t ang Diyos, palibhasa’y mayaman sa awa...” Saan ba Siya hindi mayaman? Nakita natin sa Efeso 1 na mayaman Siya

sa biyaya at mayaman sa kaluwalhatian, at dito ay mababasa natin na mayaman Siya sa awa. May walang-hanggang kayamanan ng awa para sa pinakamasamang makasalanang. Walang taong walang awang nakalaan para sa kanya. “Ang Diyos, palibhasa’y mayaman sa awa, dahil sa Kanyang malaking pag-ibig na iniibig Niya sa atin”—lahat ng ito ay nagmula sa puso ng Diyos. Wala ni isang bagay sa atin na makapagpapakita sa atin na karapat-dapat sa Diyos, pero, “Gayon na lamang ang pag-ibig ng Diyos sa sanlibutan, kaya’t ibinigay Niya ang Kanyang bugtong na Anak, upang ang sinumang sumampalataya sa Kanya ay hindi mapahamak, kundi magkaroon ng buhay na walang hanggan.”

Dito’y nahayag ang pag-ibig ng Diyos sa atin, na sinugo ng Diyos ang Kanyang bugtong na Anak sa sanlibutan, upang tayo’y mabuhay sa pamamagitan Niya. Narito ang pag-ibig, hindi sa tayo’y umibig sa Diyos, kundi Siya ang umibig sa atin, at sinugo ang Kanyang Anak na pinakapampalubag-loob sa ating mga kasalanan” (1 Juan 4:9-10).

Dahil patay tayo, isinugo Niya si Jesus para bigyan tayo ng buhay; dahil may-sala tayo, isinugo Niya si Jesus para maging pampalubag-loob sa pamamagitan ng pagpasan ng ating mga kasalanan sa Kanyang sariling katawan sa ibabaw ng puno.

“Ang Diyos, palibhasa’y mayaman sa awa, dahil sa Kanyang malaking pag-ibig na iniibig Niya sa atin, Kahit noong tayo’y mga patay sa ating mga kasalanan, ay binuhay Niya tayong kalakip ni Cristo” (Efeso 2:4-5). Ang buong sangkatauhan ay patay sa mga pagsalangsang at mga kasalanan. Ang bahaging Judio ng sangkatauhan ay may kapahayagan mula sa Diyos, pero sinikap pa rin nilang ariing-ganap batay sa mga gawa.

Pero mga patay na gawa ang mga iyon, at kasingtotoong patay sa mga pagsalangsang at mga kasalanan ang mga Judio gaya ng mga Hentil, ang malaking sanlibutang walang Diyos sa labas. Pero ngayon ay dumarating ang Diyos at gumagawa nang may kapangyarihan. Sa pamamagitan ng buhay na Salita ay nagsasalita Siya sa mga patay na Judio at Hentil, at nagdudulot ng buhay ang Salita, at sinasampalatayanan nila ito at magkasama silang binibigyan ng bagong buhay. Silang dating magkahiwalay, na sa pagitan nila ay may pader na panghati, ay naging isa kay Cristo Jesus. Iyan ang kahulugan ng salitang ito na *kalakip* (magkasama). Giniba ng Diyos ang mga hadlang na naghihiwalay sa mga Judio at Hentil at ginagawa silang isa kay Cristo sa pamamagitan ng pananampalataya, binibigyan tayo ng buhay na *kalakip ni* Cristo, hindi lamang *kay* Cristo. Bakit ganito ang pagkakasabi Niya? May panahong dahil sa aking mga kasalanan ay nakahimlay na patay si Jesu-Cristo sa libingan, pero nang matapos Niya ang gawaing nagliligtas, binuhay Siya ng Diyos at ibinalik nang matagumpay mula sa libingan. Ang muling pagkabuhay ni Cristo ang pangako ng sa atin. Sumasampalataya tayo sa Kanya at inilalabas tayo mula sa dako ng mga patay at binubuhay na *kalakip* Niya. Siya ang Tagapagligtas, tayo ang mga iniligtas, at magkasama tayong bumubuo ng isang pinagpalang samahan na Siya ngayon ang niluwalhating Ulo.

“Sa biyaya kayo’y nangaligtas,” at inaalís ng biyaya ang anumang kaisipan ng pagiging karapat-dapat. Hindi tayo naligtas dahil taimtim tayong nanalangin, mapait tayong nagsisi, nagbagong-buhay, nagbayad-pinsala sa mga nakaraang kasalanan, nagsikap gumawa ng mabuti, tumupad sa kautusan at sumunod sa sermon sa bundok, o anupamang bagay na kaya nating gawin. Naligtas tayo sa biyaya, at ang biyaya ay ang

kagandahang-loob ng Diyos na hindi pinaghirapan, na ibinibigay sa mga karapat-dapat sa kabaligtaran nito.

Maraming tao ang nababalisa kapag sinabihan silang kapag naligtas sila nang minsan ay ligtas na sila magpakailanman. Akala nila, kapag lumapit sila kay Cristo, simula pa lang iyon at nasa panahon pa sila ng pagsubok. Iniisip nila na kung magpapatuloy sila at magiging sapat ang kanilang kabutihan, maliligtas din sila sa wakas. Hindi tayo *inililigtas pa lang*. Tapos na iyon at tiyak na. Walang taong naliligtas nang pansamantala at pagkatapos ay nawawalan ng kaligtasan, sapagkat para mawalan ng kaligtasan ay kailangan mong maging hindi ipinanganak, at paano mangyayari iyon? Ang taong ligtas ay binuhay mula sa mga patay, ipinanganak sa pamilya ng Diyos, binigyan ng bagong buhay, at ang buhay na iyon ay walang hanggan. Kung ang buhay na iyon ay maaari pang mawala, buhay na nasa pagsubok lamang iyon, nakadepende sa kakayahan ng tao na panatilihin ito. Mayroon akong buhay na walang hanggan, at hindi ito nakadepende sa aking pagsunod kundi sa buhay na Cristo na Siyang magdadala sa akin hanggang sa pinakadulo. Huwag na huwag mong sasabihing ligtas ka kung ang ibig mong sabihin ay hindi ka ligtas magpakailanman. Kung tanungin ka ng mga tao kung ligtas ka at ang paniwala mo ay maliligtas ka pa lang sa wakas, kailangan mong sabihing, “Ah, hindi pa; pero umaasa akong maliligtas kung makakatagal lang kaming dalawa ng Diyos!” Pero kung nagtiwala ka na sa Panginoong Jesus at sinasampalatayanan mo ang Salita, sabihin mo, “Oo, salamat sa Diyos, ligtas ako magpakailanman sa pamamagitan ng mahalaga at tumutubos na dugo ng Panginoong Jesu-Cristo.”

Isang bagay ang maligtas at magkaroon ng buhay na walang hanggan, pero iba pang bagay ang maiharap sa Diyos sa buong kasakdalan ng Kanyang banal na Anak. Ito ang mababasa natin sa Efeso 2:6, “At tayo’y ibinangong kalakip Niya, at pinaupong kalakip Niya sa mga dakong makalangit, kay Cristo Jesus.”

Pansinin ang pariralang “kay Cristo Jesus.” Balang araw ay aagawin tayo pataas at makakasama ni Cristo, pero mangyayari iyon kapag nakauwi na tayong lahat sa kaluwalhatian. Habang nandito pa tayo, nakikita tayo ng Diyos *kay* Cristo.

Kinakatawan tayo Niya at nasa Kanya tayo. Noong pumapasok ang punong saserdote ng lumang tipan sa dakong banal, dala niya ang mga pangalan ng mga Israelita sa kanyang dibdib at sa kanyang mga balikat, at nakikita silang lahat sa kanilang punong saserdote. Ganoon din, nakikita tayo *kay* Cristo, at bawat sandali ng ating buhay ay ganap Niya tayong kinakatawan sa harap ng trono ng Diyos. Kasingtotoong ibinangon akong kalakip Niya at nakaupo sa mga dakong makalangit *kay* Cristo Jesus kapag nakahiga ako nang patihaya sa ospital gaya noong nasa iglesya ako. Nakikita ako ng Diyos doon sa itaas *kay* Cristo. Ito ay pinagpalang katotohanan na totoo sa bawat Cristiano at hindi nakadepende sa karanasan. Napakagandang bagay kapag tumutugma ang ating karanasan sa ating kalagayan sa harap ng Diyos, at nangyayari iyon sa paglakad na may pakikipag-isa sa Kanya.

Pero paano naman ang ating hinaharap? “Upang sa mga panahong darating ay maipakita Niya ang di-masukat na kayamanan ng Kanyang biyaya sa Kanyang kagandahang-loob sa atin *kay* Cristo Jesus” (7). “Ang mga panahong darating”—dinadala tayo nito nang malayo pa sa kabila ng milenyo. Ang milenyo, o ang sanlibong taong paghahari ni Cristo, ay “ang *panahong* darating,” at dito ay mayroon tayong “ang mga

panahong darating.” Iyan ang pananalitang Griyego para sa walang hanggan. Binubuo ito ng di-mabilang na milyun-milyong panahon na nagpapatuloy magpakailanman. Sa lahat ng mga panahong darating ay ipapakita ng Diyos ang di-masukat na kayamanan ng Kanyang biyaya. Balang araw, makakasama ako sa isang dakilang pagtatanghal, kapag tinipon mula sa mga dulo ng lupa ang lahat ng tinubos ng Panginoon. Sa panahong iyon ay ipapakita ng Diyos sa lahat ng nilikhang may pang-unawa kung paanong naging kagalakan ng Kanyang puso ang magpakita ng dakilang biyaya sa malalaking makasalan. Iyan ang ating hinaharap—isang hinaharap na hindi nakadepende sa ating katapatan kundi sa katapatan Niya na nagligtas sa atin sa biyaya upang maipakita natin ang Kanyang mga kaluwalhatian magpakailanman.

Gawa ng Diyos (2:8-10)

Habang nagbubulay-bulay ako sa Efeso 2:8 naisip ko, Ano pa ang maisusulat ko tungkol dito na hindi pa naisusulat nang isandaang beses! Pero hindi ito maaaring iba, sapagkat sa pagsisikap na ipahayag ang kaligtasan ng Diyos ay kailangang paulit-ulit na maalala ang ganitong talata, sapagkat ito mismo ang puso ng usapin.

Masigasig na binabantayan ng ating Diyos na hindi ipagwalang-bahala ang Persona at gawa ng Kanyang minamahal na Anak. Ganoon na lamang ang pag-ibig ng Diyos sa mga kawawang makasalan kaya isinugo Niya ang Kanyang Anak sa sanlibutan para maging pantubos sa ating mga kasalan. Pero ganoon din kalaki ang pag-ibig Niya sa Kanyang Anak kaya hindi Niya papayagang makapasok sa Langit ang sinumang nagwawalang-bahala sa gawang tinapos ng Panginoong Jesu-Cristo. Sa pamamagitan lamang ng

Kanyang tapos na gawa nagkaroon ang sinuman sa atin ng karapatan sa isang lugar sa Langit, kaya ang ating kaligtasan ay buong-buo sa biyaya. At lubusang inaalangin ng biyaya ang kaisipan ng karapatan ng tao. Kung may anumang usapin ng pagiging karapat-dapat sa ating panig, hindi na iyon biyaya. “Ngayon, sa gumagawa ay hindi ibinibilang na biyaya ang upa, kundi utang” (Roma 4:4). Kapag nagtatrabaho ka, napapautang mo sa iyo ang taong nagpapatrabaho sa iyo, at hindi siya makakaalis sa pagkakautang hangga’t hindi niya nababayaran ang iyong pinaghirapan. Kaya, kung sa pamamagitan ng ating mga gawa o pagsisikap ay makakamit natin ang kaligtasan ng Diyos, mapapautang natin sa atin ang Diyos, at hindi Siya makakaalis doon hangga’t hindi Niya tayo naiuuwi sa Langit bilang gantimpala o bayad sa ating ginawa. Pero walang gawa natin, walang pagsisikap natin, walang paggawang kaya nating gawin, ang makapag-aalis kailanman ng sala ng kahit isang kasalanan; nakasalalay lamang tayo sa biyaya, sa kagandahang-loob na hindi natin pinaghirapan. Hindi lamang ito kagandahang-loob na hindi pinaghirapan, kundi kagandahang-loob na salungat sa nararapat sa atin, sapagkat ang nararapat sa atin ay ang mismong kabaligtaran.

“Sa biyaya kayo’y nangaligtas.” Pansinin na hindi sinabi ng apostol, “Sa biyaya kayo’y inililigtas pa,” o, “sa biyaya kayo’y maliligtas balang araw,” kundi ipinahahayag niya ang isang bagay na totoo na sa bawat mananampalataya sa Panginoong Jesu-Cristo: ang gawain ng katubusan ay ganap nang natapos. Kaya ang ating kaligtasan ay itinuturing ng Diyos na isang bagay na tapos at buo na. Kung may anumang posibilidad na sa daan patungong Langit ay mawala sa akin ang kaligtasan ng Diyos, hindi masasabing ligtas na ako, kundi inililigtas pa lang. Pero salamat sa Diyos, hindi lamang tapos na ang gawaing

nagliligtas, kundi ang aking kaligtasan ay itinuturing na isang bagay na naganap na. Ang ikawalong talata ay maaaring isalin nang ganito, “Sa biyaya kayo’y nailigtas na.”

“Sa pamamagitan ng pananampalataya”—ito ang daluyan. Ang pananampalataya ay ang kamay lamang na humahawak sa kaloob na iniaabot sa akin ng Diyos. Sa pagsampalataya sa Ebanghelyo, ako’y naligtas. Ang ilang tao ay nanganganib na gawing tagapagligtas ang kanilang pananampalataya, sapagkat sinasabi nila, “Kung makakapanampalataya lang ako nang matibay, kung makakapanampalataya lang ako sa tamang paraan, sa palagay ko ay maliligtas ako.” Hindi ito usapin ng kung paano ka sumasampalataya; usapin ito ng kung kanino ka sumasampalataya. Sinabi ni Pablo, “Nakikilala ko Siya na aking sinampalatayanan, at lubos akong naniniwala na Siya’y makapag-iingat ng aking ipinagkatiwala sa Kanya hanggang sa araw na yaon” (2 Timoteo 1:12). Huwag mong gawing tagapagligtas ang iyong pananampalataya. Si Cristo ang Tagapagligtas, at ang pananampalataya ang humahawak sa Kanya. At, baka isipin ng tinubos na siya ang may karapatang papurihan dahil lumapit siya kay Cristo at sinampalatayanan ang mensaheng ito, agad na idinagdag ng apostol, “At ito’y hindi sa inyong sarili: ito’y kaloob ng Diyos.”

Tingnan muli ang buong mensahe, “Sa biyaya kayo’y nangaligtas sa pamamagitan ng pananampalataya; at ito’y hindi sa inyong sarili: ito’y kaloob ng Diyos.” Pinagtalunan ng mga teologo kung ang “hindi sa inyong sarili” ay tumutukoy sa kaligtasan o sa pananampalataya. Maaari natin itong ilapat sa buong paksang pinag-uusapan. Ang biyaya, ang kaligtasan, ay hindi sa inyong sarili. Ang pananampalataya ay hindi sa inyong sarili; lahat ng ito ay kaloob ng Diyos. Pero may magsasabi,

“Kung ang pananampalataya ay kaloob ng Diyos at hindi minarapat ng Diyos na ibigay sa akin ang kaloob na iyon, paano ako makasasampalataya?” Sinasabi ng Kasulatan, “Ang pananampalataya ay nanggagaling sa pakikinig, at ang pakikinig ay sa pamamagitan ng salita ng Diyos.” Ibinibigay ng Diyos ang kaloob na pananampalataya sa lahat ng nakikinig sa mensahe ng Ebanghelyo. Matapos itanim ng Espiritu ng Diyos ang mensaheng iyon sa puso, lubos na posibleng labanan ang Espiritu Santo. Posible rin namang sundin ang paglilingkod ng Espiritu, at sa gayon ay maakay sa sariling pananampalataya sa Panginoong Jesu-Cristo. Ang pananampalataya ay isang kaloob, at kung wala ito ay hindi ka maliligtas kailanman, pero upang tayo’y magkaroon ng pananampalataya, “Gayon na lamang ang pag-ibig ng Diyos sa sanlibutan, kaya’t ibinigay Niya ang Kanyang bugtong na Anak, upang ang sinumang sumampalataya sa Kanya ay hindi mapahamak, kundi magkaroon ng buhay na walang hanggan.” Tanggihan mo ang Salita, at hindi kailanman magkakaroon ng pananampalataya; pakinggan mo ang Salita, at ang pananampalataya ay nanggagaling sa pakikinig. Kaya masasabi natin na ang lahat ng bahagi ng ating kaligtasan ay “hindi sa mga gawa, upang walang sinumang magmapuri.”

Si John Nelson, isa sa mga mangangaral ni Wesley, ay isang mahirap, walang Diyos, at lapastangang panday hanggang iligtas siya ng Diyos. Pagkatapos noon ay naging isa siya sa mga unang mangangaral na Methodist, makapangyarihang ipinangangaral ang Ebanghelyo ng biyaya ng Diyos at inaakay ang marami sa nagliligtas na pagkakilala sa Panginoong Jesu-Cristo. Isang araw ay may kausap siyang taong napakamatuwid sa sariling tingin, na nagsabi, “Hindi ko kailangan ang Tagapagligtas mo; ang buhay ko lang ang kailangan ko. Kaya

kong iharap sa Diyos ang sarili kong buhay, at kampante akong hindi Siya magiging malupit sa akin. Kung may makakapasok man sa Langit, makakapasok ako dahil sa kabutihang nagawa ko at sa paraan ng pamumuhay ko.” “Pakinggan mo ako,” sabi ni John Nelson, “kung makapasok ka sa Langit, magdadala ka roon ng di-pagkakatugma. Lahat ng nasa Langit ay mga makasalanang iniligtas, at aawit tayo ng, ‘Luwalhati sa Korderong pinatay at naghugas sa atin mula sa ating mga kasalanan sa Kanyang sariling dugo.’ Hindi mo maaawit iyon, kaya sisirain mo ang himig. Ang aawitin mo ay, ‘Luwalhati sa akin dahil sa aking sariling mabuting buhay at palagiang matuwid na pamumuhay, sa aking pagkakawanggawa at mabuting asal, ginawa kong karapat-dapat ang sarili ko sa Langit.’ Kapag nahuli ka ng mga anghel na ginagawa iyon, dadamputin ka nila sa batok at ihahagis ka sa kabila ng pader.” Medyo magaspang ang pagkakasabi, pero alam niya ang katotohanan ng kaligtasan sa biyaya. Sinabi ni David, “Ang aking kaluluwa ay magmamapuri sa Panginoon” (Awit 34:2). Wala akong sariling kabutihan, walang katapatan, walang karapatan, pero magmamapuri ako sa Kanya.

Sa Efeso 2:10 ay mababasa natin, “Sapagkat tayo’y Kanyang gawa, nilalang kay Cristo Jesus para sa mabubuting gawa, na inihanda ng Diyos nang una upang ating lakaran.” Ang salitang isinaling “gawa” rito ay dalawang beses lamang ginamit sa Bagong Tipan. Bukod dito sa Efeso, makikita rin ito sa Roma 1 kung saan nagsasalita si Pablo tungkol sa patotoo ng paglikha. Isinulat niya sa ikadalawampung talata, “Sapagkat ang mga bagay Niyang di-nakikita, mula pa nang lalangin ang sanlibutan ay malinaw na nakikita, na nauunawaan sa pamamagitan ng mga bagay na ginawa, maging ang Kanyang walang-hanggang kapangyarihan at pagka-Diyos; kaya’t sila’y walang

madadahilan.” Sa talatang ito, ang pariralang “mga bagay na ginawa” ay salin ng iisang salitang Griyego, *poiema*. Dito natin nakuha ang salitang Ingles na *poem* (tula). Ang paglikha ay tula ng Diyos, na nagpapatotoo sa Kanyang walang-hanggang kapangyarihan at kaluwalhatian. Ang mismong mga bituin sa langit ay, “Laging umaawit habang nagniningning, / Ang kamay na lumikha sa amin ay banal.”

Ang *Poiema* ay ginamit muli rito lamang sa ikalawang kabanata ng Sulat sa mga taga-Efeso, at dito ay isinalin itong “gawa,” na ang ibig sabihin ay isang bagay na ginawa ng isang tao. Kaya mababasa natin, “Tayo’y Kanyang gawa [Kanyang tula], nilalang kay Cristo Jesus para sa mabubuting gawa.”

Napakagandang akda ang isang tula! Ibang-iba ito sa karaniwang pagsulat! Kailangan ng isang taong may talento para makagawa ng tulang may halaga. Ito ay isang malikhaing sining, at kahit gaano kasipag ka ay hindi ka makagagawa nito kung wala kang likas na hilig sa pagtula. Isang mataas na sining ang pagtugtog ng organ, at kahit mag-aral ako at magsanay nang maraming taon ay hindi ako makapagpapalabas ng dakilang musika mula rito dahil wala akong musika sa loob ko. Kung iba ang Diyos sa kung ano Siya, hindi Niya kailanman mapalilitaw ang sansinukob na ito ni maililigtas ang kahit isang kawawang makasalanan. Ang paglikha ang unang tula ng Diyos, pero ang katubusan ang Kanyang ikalawang tula, at ikaw at ako na mga ligtas ang bumubuo sa mga pantig ng dakilang tula ng katubusan ng Diyos. Bawat isa ay inilagay ng Diyos Mismo sa tamang lugar, “Tayo’y Kanyang gawa,” kaya sa Kanya ibinibigay ang lahat ng papuri, sapagkat ginawa Niya ang lahat ng ito sa pamamagitan ng Kanyang Anak.

Tayo'y "nilalang kay Cristo Jesus para sa mabubuting gawa." Pansinin ang pagkakasunod-sunod. Sinabi na Niya sa atin na hindi tayo naligtas sa mabubuting gawa, pero ngayon ay sinasabi Niyang hindi natin dapat ipagwalang-bahala ang mabubuting gawa, sapagkat isa sa mga layunin kung bakit Niya tayo iniligtas ay upang gumawa tayo ng mabubuting gawa. Sa mga pangkalahatang Sulat ay may dalawang dakilang "pananalita": Sa 1 Timoteo 1:15 ay mababasa natin, "Tapat ang pananalitang ito, at karapat-dapat tanggapin ng lahat, na si Cristo Jesus ay naparito sa sanlibutan upang iligtas ang mga makasalanan." Pero sa Tito 3:8 ay mababasa natin, "Tapat ang pananalitang ito, at ang mga bagay na ito ay ibig kong patuloy mong patunayan, upang ang mga sumampalataya sa Diyos ay maging maingat na magpatuloy sa mabubuting gawa. Ang mga bagay na ito ay mabuti at mapapakinabangan ng mga tao." Nakikita mo ang lugar ng mabubuting gawa: hindi dapat ipagwalang-bahala ang mga ito, pero hindi rin nagbibigay ng karapatan. Hindi tayo naligtas dahil sa mga ito, pero tayo'y nilalang kay Cristo Jesus *para sa* mabubuting gawa. Sa madaling salita, dahil sa katotohanang tayo'y naligtas at naging gawa ng Diyos, ang dakilang tula ng Diyos ng katubusan, ang ating buhay ngayon ay dapat maging tulad ng musika—may indayog at himig. Bawat isa sa atin ay dapat umangkop sa lugar na pinaglagyan Niya sa atin sa dakilang epikong ito ng katubusan.

"Tayo'y Kanyang gawa, nilalang kay Cristo Jesus para sa mabubuting gawa, na inihanda ng Diyos nang una upang ating lakaran." Naniniwala ka ba sa pagtatalaga nang una? Kung ikaw ay Cristiano, itinalaga ka nang una para gumawa ng mabubuting gawa, para mamuhay ng buhay na lubos na nakalulugod sa Diyos. Iyan ang iginuhit Niyang landas para sa

iyong. Ang landas ng Cristiano ay isang buhay na ipinamumuhay sa pagsunod sa Kanya.

Inilapit sa Pamamagitan ng Dugo ni Cristo (2:11-18)

Sa talatang ito, kinausap ng apostol ang mga Hentil na nanumbalik bilang isang grupo at binanggit ang mga Judiong nanumbalik bilang isang grupo. Noong unang panahon, tinawag ng Diyos ang isang tao, si Abraham, mula sa sanlibutan at ginawa siyang tagapag-ingat ng ilang mga pangako.

Pagkatapos ay ibinigay Niya sa kanyang binhi ang tipan ni Moises sa bundok ng Sinai, at sa pamamagitan nito ay ibinukod ng Diyos ang bayang Israel sa lahat ng iba pang bayan sa mundo. Ang mga nasa labas ng Israel ay tinawag na mga Hentil. Nang pumarito si Cristo sa sanlibutan at unang ipangaral ang Ebanghelyo, masasabi na ang mga Hentil sa laman, tulad natin, ay “walang Cristo, mga hiwalay sa bayan ng Israel, at mga dayuhan sa mga tipan ng pangako, walang pag-asa, at walang Diyos sa sanlibutan.”

May tiyak na pag-asa ang Israel. Nangako ang Diyos sa kanila ng ilang bagay. Pero ang mga Hentil ay walang ganoong pag-asa; nasa labas sila ng lahat ng ito, kaya sila ay walang Diyos sa sanlibutan. Hindi lang dahil sumasamba sila sa mga diyus-diyosan, mga diyos na kahoy at bato, kundi ang punto ay hindi talaga nila kilala ang tunay na Diyos. Wala silang Diyos, mga “ateista” sila sa sanlibutan. Pero ngayon, dahil sa pagdating ng ating Panginoong Jesu-Cristo at dahil sa Kanyang kamatayan sa krus ng Kalbaryo, kahanga-hangang pagpapala ang dumarating sa mga Hentil, mga pagpapalang hindi man lang nila pinangarap noong una.

“Ngunit ngayon kay Cristo Jesus kayong dating malalayo ay inilapit sa pamamagitan ng dugo ni Cristo” (13). Kita ninyo, ang Judio ay nasa lugar na malapit sa Diyos dahil sa tipan, samantalang ang Hentil ay malayo, dayuhan sa lahat ng iyon. Pero dahil hindi tinupad ng Judio ang kanyang bahagi sa tipan ng mga gawa, siya mismo ay napalayo rin sa Diyos, kaya sa paningin Niya, gaya ng mababasa natin sa Sulat sa mga taga-Roma, “Walang pagkakaiba, sapagkat ang lahat ay nagkasala at hindi nakaabot sa kaluwalhatian ng Diyos.” Kaya ang biyaya ring dumaloy sa Israel ang siyang umaapaw hanggang sa mga Hentil. Hindi kailanman nakamit ng mga Judio ang kaligtasan dahil sa kanilang kabutihan, o dahil sila ang natatanging bayan ng Diyos na ibinukod sa mga bansa sa pamamagitan ng tipan ng pagtutuli, o dahil sa mga handog na inialay nila sa buong panahon ng Kautusan. Ang mga naligtas sa kanila ay may utang ng lahat sa walang kapantay na biyaya ng Diyos na nagbigay sa Panginoong Jesu-Cristo, ang ipinangakong Mesiyas nila, upang mamatay para sa kanilang mga kasalanan sa krus ng kahihiyan. At ang dakila ring Handog na iyon na inialay sa puno ay may bisa para sa lahat ng tao saanman na nagtitiwala sa Kanya. Kaya kahit walang tipang ginawa sa mga Hentil, bawat Hentil na sumasampalataya ay tumatanggap ng lahat ng espirituwal na pagpapala ng bagong tipan sa sandaling magtiwala siya kay Cristo, dahil ang kaligtasan ay purong biyaya.

Ang pagpapadanak ng dugo ng ating Panginoong Jesu-Cristo ang pinakamalaking krimeng nagawa sa ibabaw ng lupa. Kapag pumatay ang isang tao ng kapwa niya, pananagutan niya ang pagkitil sa buhay ng kanyang kapwa; pero kapag iniunat ng tao ang kamay niya laban sa Diyos na nagkatawang-tao, ano pa ang masasabi tungkol sa kanyang kasalanan! Gayunman, iyan ang kakila-kilabot na krimeng pinagsamahan ng mga Judio at

Hentil. Nang ipako ang Panginoong Jesu-Cristo sa puno ng Kalbaryo at ibuhos ang Kanyang dugo, iyon ang naglantad sa pinakamalaking kasalanan ng sanlibutan; pero iyon din ang naging pinakadakilang pagpapakita ng walang hanggang pag-ibig at biyaya ng Diyos. Ang mismong naglantad sa bigat ng kasalanan ng tao at sa kabulukan ng kanyang puso ang siya ring nagpapakita ng pag-ibig ng Diyos sa pinakasukdulan. Nakita na ang lahat ng ito noon pa.

Nasabi ni Pedro, “Siya, na ibinigay ayon sa takdang pasiya at paunang kaalaman ng Diyos, ay inyong dinakip, at sa pamamagitan ng masasamang kamay ay inyong ipinako sa krus at pinatay” (Mga Gawa 2:23). Gayunman, ang Jesus ding ito ay ginawa na ngayong Panginoon at Cristo, at sa pamamagitan Niya ang lahat ng sumasampalataya, gaya ng sabi ni apostol Pablo, ay “inaaring-ganap sa lahat ng bagay.” Ang sibat ng Romanong itinusok sa mismong puso ng Anak ng Diyos ay nagpakita ng kasamaan ng puso ng tao, pero ang naglilinis na dugong bumulwak upang hugasan ang ating mga kasalanan ay nagpakita kung gaano kalawak ang pag-ibig ng Diyos.

Napakaganda kung paanong ang biyaya ng Diyos ay nanaig sa lahat ng ating kasalanan! Tayong dating malalayo, tayong kawawa at abang mga Hentil, na napalayo sa Diyos dahil sa masasamang gawa at mga kaaway sa ating isipan, ay dinala na ngayon, sa pagtitiwala sa Kanya, sa isang lugar na napakalapit na hindi kailanman maibibigay ng Kautusan kahit sa mga Judio. At ang Judiong sumasampalataya sa Kanya ay dinala rin sa ganito ring pinagpalang lugar. Magkasama tayong “inilapit sa pamamagitan ng dugo ni Cristo.”

Walang sapat na halaga ang dugo ng mga hayop na inihandog upang lutasin ang usapin ng kasalanan. Pero sa ating

Panginoong Jesu-Cristo, nakikita natin ang Banal, ang Matuwid, ang Hari ng kalangitan, na yumuko hanggang sa kalagayan ng tao. Kinailangang Siya ay kung sino Siya upang magawa ang ginawa Niya; at dahil Siya ang walang hanggang Diyos na naging tao, ang Kanyang dugo ay may halagang pantubos na hindi taglay ng anumang ibang dugo. Kaya tayo ay inilapit sa pamamagitan ng dugong iyon ni Cristo. Tunay ngang maaawit natin:

*Kay lapit, kay lapit ko sa Diyos,
Wala nang mas lapit pa;
Pagkat sa persona ng Anak Niya,
Kasinlapit Niya ako na.*

*Kay mahal, kay mahal ko sa Diyos,
Wala nang mas mahal pa;
Ang pag-ibig Niya sa Anak Niya,
Ganyan din ang sa akin Niya.*

Mahal na Cristiano, nauunawaan ba ng puso mo ang malalim na katotohanang ito? Alam mo ba na sa mismong sandaling lumapit ka, isang mahina at nanginginig na makasalanan, at iniabot mo ang kamay ng pananampalataya at tinanggap ang Anak ng Diyos, sa sandaling iyon, sa pamamagitan ng mahalagang dugo ni Cristo, ay dinala ka sa isang napakalapit na kaugnayan sa Diyos na hindi ka na mailalapit pa? Hindi tayo nailapit sa Diyos dahil sa katapatan ng ating pagsisisi, sa lakas ng ating pananampalataya, sa lalim ng ating debosyon, o sa saya ng ating espirituwal na karanasan, kundi inilapit tayo sa pamamagitan ng dugo ni Cristo. Utang natin ang lahat, hanggang sa walang hanggan, sa mahalagang dugong pantubos ng ating Panginoon; at Siya na nagbuhos ng dugong iyon, Siya

na namatay para sa ating mga kasalanan sa krus, ay Siya mismong ating kapayapaan.

Mababasa natin, “Yamang inaring-ganap tayo sa pamamagitan ng pananampalataya, tayo ay may kapayapaan sa Diyos” (Roma 5:1). Ang kapayapaang iyan ay hindi lang karanasan ng katahimikan sa kaluluwa; ito ay ang pagkaunawa na ang usapin ng kasalanan ay lubos nang naayos. Ang kasalananag naghiwalay sa ating kaluluwa sa Diyos ay naalis na, inalis sa krus, kaya si Cristo mismo ang ating kapayapaan. Kita mo, hindi ako tinatawag na pasakop sa aking damdamin, kundi kay Cristo. Baka masayang-masaya ako ngayon, tapos bukas ay may mga pangyayaring parang ulap na tatakip sa kaluluwa ko at magtatago sa liwanag ng mukha ng Diyos. Baka nasa dilim ako, sa pagdududa, sa hirap at sa pagkalito, pero ang kapayapaan ko ay hindi nagbabago.

*Kapayapaan sa Diyos, si Cristo sa kaluwalhatian,
Diyos ay matuwid at Diyos ay pag-ibig;
Si Jesus ay namatay upang ito’y ipaalam,
Mga kaaway ay dalhin sa Diyos sa langit.*

Kaya kapag nainis na ako sa sarili ko at sa mahina kong karanasan, maaari akong tumingin palayo sa sarili at tumingala sa pananampalataya sa Kanya, ang pinagpalang Cristo ng Diyos na nakaupo roon sa kanan ng Kamahalan sa Langit, at sabihing, “Naroon ang kapayapaan ko; ang puso ko ay nagpapahinga sa Kanya. Ang Diyos ay nagpapahinga sa Kanya, at ako ay nagpapahinga sa Kanya.” Tunay bang naunawaan ito ng kaluluwa mo? Sana ang mga bagay na ito ay maging bahagi ng araw-araw nating buhay, hindi lang mga pahayag ng doktrina,

kundi mga katotohanang tumatagos hanggang sa kaibuturan ng ating pagkatao.

“Sapagkat Siya ang ating kapayapaan, na ginawang isa ang dalawa” (Efeso 2:14). Ibig bang sabihin ni Pablo na ginawang isa ng Diyos si Cristo at tayo? Pinagpalang totoo iyan, pero hindi iyan ang tinutukoy dito. Kanina ay nagsasalita siya tungkol sa dalawang magkasalungat na grupo—ang pagtutuli at ang di-pagtutuli, ang Judio at ang Hentil, ang bayan ng tipan at ang mga dayuhan sa mga tipan ng pangako. Pero nang mamatay si Cristo, namatay Siya para sa dalawa, at tayong mga sumasampalataya mula sa dalawang grupong ito ay pinagkasundo na sa Diyos; kaya mababasa natin, “Ginawang isa ang dalawa.” Kaya ang kapatid kong Judio at ako, ang kapatid niyang Hentil, ay iisa kay Cristo.

“At giniba ang pader na nasa gitna na naghihiwalay sa atin.” Sa tingin ko, ang tinutukoy ng apostol, kahit bilang paglalarawan man lang, ay ang pader sa lumang templo na naghihiwalay sa looban ng mga Hentil at sa looban ng mga Israelita. May nakasulat sa pader na ito na nahukay ilang taon na ang nakararaan, at ganito ang sinasabi: “Walang Hentil, walang tao mula sa mga bansa, ang lalampas sa pader na ito, at kamatayan ang parusa.” Pero isinulat ng apostol na si Cristo ay “giniba ang pader na nasa gitna na naghihiwalay sa atin.”

“Na pinawi sa Kanyang laman ang pagkakaalit, samakatuwid ay ang kautusan ng mga utos na nasa mga palatuntunan; upang lalangin sa Kanyang sarili ang dalawa na maging isang bagong pagkatao, sa gayo’y nagkakaroon ng kapayapaan” (15). Ano ang ibig niyang sabihin sa “isang bagong pagkatao”? Ito ang katawang binubuo ng mga tinubos na Judio at Hentil dito sa lupa at ng ating maluwalhating Ulo, ang ating Panginoong

Jesu-Cristo, sa Langit. Ang mga tinubos na makasalanang na pinag-isa ng Espiritu Santo kay Cristo sa Langit ay bumubuo na mula ngayon ng isang bagong pagkatao; kaya sa dalawang paraan ay nagkaroon ng kapayapaan: sa pagitan ng bawat kaluluwa at ng Diyos, at sa pagitan ng Judio at Hentil na dating pinaghihiwalay ng pader na ito sa gitna. Upang magkaroon ng kapayapaan sa pagitan ng kaluluwa at ng Diyos, kinailangang pawiin ang Kautusan at ang mga patakaran nito.

Ang Kautusang iyon ay nagpahayag ng sumpa at hatol sa lahat ng lumabag dito. Ipinagmamalaki at ipinagyayabang ng mga Judio na sila ang tagapag-ingat ng Kautusan ng Diyos, pero hindi nila napansin na ang Kautusan ding iyon ang naglagay sa kanilang lahat sa ilalim ng sumpa. Akala nila ay pinagpala at may pribilehiyo silang bayan dahil nasa kanila ang Kautusan ng Diyos, pero nakalulungkot, nilabag nila ang Kautusan, at sinabi ng Diyos, “Sumpain ang bawat isa na hindi nananatili sa lahat ng bagay na nasusulat sa aklat ng kautusan upang gawin ang mga ito” (Galacia 3:10). Pero pumunta ang Panginoong Jesus sa krus at naging sumpa para sa atin—“Sapagkat nasusulat, Sumpain ang bawat binibitay sa punong kahoy” (Galacia 3:13). Kaya sa pagtitiis Niya sa krus, sa pagpasan Niya sa hatol, pinawi Niya ang Kautusan. At ngayon ang mga Judio at Hentil ay lumalapit sa Diyos sa iisang batayan: bilang mga makasalanang, pero mga makasalanang pinagkamatayan ni Cristo. Ang mga tinubos mula sa dalawang grupong ito ang bumubuo sa bagong pagkatao na si Cristo ang Ulo.

Pagkatapos, sa talatang 16 ay ginamit niya ang isa pang salita, ang *katawan*: “At upang pagkasunduin ang dalawa sa Diyos sa iisang katawan sa pamamagitan ng krus, na pinatay sa pamamagitan nito ang pagkakaalit.” Bakit hindi sinabing,

“Upang pagkasunduin ang dalawa sa Diyos sa iisang *bagong pagkatao*”? Mababasa natin na ginawa Niya sa Kanyang sarili ang Judio at Hentil na isang bagong pagkatao. Kasama roon ang katawan sa lupa at ang Ulo sa Langit. Pero si Cristo ay hindi kailangang pagkasunduin sa Diyos. Tayo, ang katawan, ang kailangang pagkasunduin sa Kanya, dahil tayong lahat ay mga kawawang makasalanan, minsan ay patungo sa walang hanggang kapahamakan, pero pinagkasundo na tayo sa Diyos sa iisang katawan. Paano tayo pinagkasundo sa Diyos? Natatandaan ninyo, dumating ang ating Panginoon sa sanlibutan upang ipakita ang pag-ibig ng Diyos sa mga makasalanan, at mababasa natin, “Ang Diyos ay na kay Cristo, na pinakikipagkasundo ang sanlibutan sa Kanyang sarili.” Pero ano ang naging resulta? Malugod ba Siyang tinanggap ng mga tao? Kinilala ba nila Siya bilang Tagapagligtas at Panginoon? Sa halip, ipinako nila Siya sa krus ng kahihyan. Pero ang pag-ibig na mas malakas kaysa kamatayan, ang pag-ibig na hindi kayang patayin ng maraming tubig ng paghuhukom, ang nagdala sa Kanya pababa sa dilim ng libingan para sa atin. Winasak Niya ang pagkakaalit sa pagpalit sa ating lugar sa krus at sa pagpasan sa hatol para sa atin. Ngayon, sa pamamagitan ng pananampalataya sa nabuhay na Cristo na namatay para sa ating mga kasalanan, tayo ay pinagkasundo na sa Diyos.

“[Siya] ay dumating at nangaral ng kapayapaan sa inyong nangalalayo, at sa kanilang nangalalapit” (17). Sa kapangyarihan ng muling pagkabuhay, matapos lutasin ang usapin ng kasalanan, matapos tapusin ang gawaing tumutubos, bumalik ang pinagpalang Panginoon sa mismong sanlibutang tumanggi sa Kanya. Nagpakita Siya rito nang apatnapung araw sa Kanyang katawang muling nabuhay, at ibinigay Niya sa Kanyang mga alagad ang mensahe ng Ebanghelyo upang dalhin

sa sanlibutan. Ipinahayag Niya ang mabuting balita ng “kapayapaan sa inyong nangalalayo”— mga makasalanang Hentil na namamatay sa kamangmangan at kadiliman—“at sa kanilang nangalalapit”—mga Judiong dinatnan ng Kanyang Salita. Tinanggap ng mga Judio ang mga orakulo ng Diyos at ang liwanag na hindi alam ng mga Hentil, pero nakisama sila sa mga Hentil sa pagpapako sa Panginoon ng kaluwalhatian. Sa pag-ibig ng Kanyang puso, ipinangaral ni Cristo ang mensahe ng kapayapaan sa mga Judio at gayundin sa mga Hentil.

Sa talatang 18 ay may kahanga-hangang pahayag: “Sapagkat sa pamamagitan Niya”— ang nabuhay na Cristo na laging buhay sa kanan ng Diyos upang mamagitan para sa atin—“tayong dalawa”—mga Judio at Hentil na dating malalayo—ngayon ay “may daan sa isang Espiritu patungo sa Ama.” Sa ilalim ng lumang tipan ay walang tuwirang daan patungo sa Diyos. Ang tabing ng templo ay nagsasabi tungkol sa isang Diyos na nakatago sa dilim. Hindi makalabas ang Diyos patungo sa tao dahil hindi pa naaayos ang usapin ng kasalanan, at hindi makapasok ang tao patungo sa Diyos dahil walang paraan upang malinis ang kanyang mga kasalanan. Pero ngayon, pinunit na ng kamatayan ni Cristo ang tabing na naghihiwalay.

Napunit ang tabing! Lumalapit kami

Sa trono ng biyaya;

Ang kabutihan ng Panginoon ay naroon,

Pinupuno ang dakong banal.

Ang mahal Niyang dugo ay nagsalita roon,

Sa harap at sa trono:

At ang sugat Niya sa langit ay nagpapahayag,

Ang pagtubos ay tapos na.

*Naganap na! Dito kami'y may kapahingahan,
Gawa Niya'y di mabibigo:
Sa Kanya, aming Handog at Saserdote,
Pumapasok kami sa loob ng tabing.

Sa loob ng kabanal-banalang dako,
Nilinis ng mahal Niyang dugo,
Sa harap ng trono kami'y nagpapatirapa,
At sumasamba sa Iyo, O Diyos!*

Sa pamamagitan ni Cristo, tayong dalawa ay may tuwirang daan patungo sa Ama sa pamamagitan ng Espiritu Santo. Ang Espiritung ito ay ibinigay ng Diyos noong Pentecostes, na nagbautismo sa mga sumasampalatayang Judio at Hentil sa iisang katawan, at ginawa tayong kapwa bahagi ng iisang bagong pagkatao. Napakagandang bagay ang maging Cristiano! Napakaganda hindi lang na mapatawad ang iyong mga kasalanan, kundi madala ka sa pamilya ng Diyos at maging kapwa kaanib ng ibang mananampalataya sa katawan ni Cristo. Hindi lang iyan, kundi tanggapin ka ng Diyos at maging kasinlapit sa puso ng Diyos gaya ng sarili Niyang minamahal na Anak. Hindi lang iyan, kundi magkaroon ng tuwirang daan anumang oras patungo sa Kanyang harapan sa kapangyarihan ng Espiritu Santo. At ang lahat ng ito ay nakasalalay sa walang hanggang halaga ng dugo ng Panginoong Jesu-Cristo. Tunay ngang tayo ay “inilapit sa pamamagitan ng dugo ni Cristo.”

Itinayong Magkakasama Upang Maging Tahanan ng Diyos (2:19-22)

Ngayon ay pag-iisipan natin ang kaugnayan natin sa Espiritu Santo, at makikita natin na tayo ay binuo upang maging tahanan na doo'y nananahan ang Diyos sa pamamagitan ng

Espiritu Santo habang tayo ay narito sa lupa, at doon Siya mananahan sa lahat ng darating na kapanahunan. Dalawang larawan ang ginamit—ang tabernakulo gaya ng inilarawan sa aklat ng Exodo, at ang maluwalhating templo gaya ng ipinakita sa atin sa mga aklat ng Mga Hari at Mga Cronica. Ang tabernakulo ay larawan ng pansamantalang kalagayan, ang templo naman ay ng walang hanggang kalagayan na mananatili magpakailanman.

Napansin natin kanina sa ating pag-aaral na sa buong sulat na ito, “kayo” ang sinasabi ng apostol kapag ang kausap niya ay mga Hentil, at “tayo” kapag ang isinusulat niya ay tungkol sa mga Judio. Kaya sa talatang ito ay sinabi niya, “Kayo’y hindi na mga taga-ibang bayan at mga dayuhan, kundi mga kababayan ng mga banal, at mga kasambahay ng Diyos.” Nakita na natin na ang mga Hentil ay “mga dayuhan sa mga tipan ng pangako.” Hindi sila kabilang sa natatanging hinirang na bansang Israel; pero nakalulungkot, marami sa Israel ang hindi pumasok sa kanilang banal na pribilehiyo, kaya sinasabi sa atin sa ibang bahagi na hindi lahat ng mula sa Israel ay tunay na Israel. Gayunman, tumawag ang Diyos ng isang nalabi mula sa Israel, at ang nalabing iyon, sa pagtanggap sa Panginoong Jesu-Cristo bilang Tagapagligtas, ay binautismuhan kay Jesu-Cristo at ginawang mga batong buhay sa bahay ng Diyos. At ngayon ang mga Hentil na sumasampalataya, kahit wala silang bahagi o kaugnayan sa tipan sa Israel, ay dinala rin sa loob at hindi na “mga taga-ibang bayan at mga dayuhan, kundi mga kababayan ng mga banal.”

Ano ang ibig nating sabihin sa “mga banal”? Na tayo ay iniugnay na ngayon sa Israel ayon sa laman? Hindi po. Nawala ng mga Israelita ang lahat ng karapatan mula sa makalupang

pananaw. Ang mga nasa Israel na sumasampalataya sa Panginoong Jesu-Cristo ang tinatawag ditong mga banal. Kaya nang sabihin niyang tayo ay “mga kababayan ng mga banal,” ang ibig niyang sabihin ay ang mga Hentil na sumasampalataya sa Panginoong Jesu-Cristo ay kasintotoong pinag-isa kay Cristo ngayon sa pamamagitan ng Espiritu gaya ng ating mga kapatid na Judio na sumasampalataya sa iisang Tagapagligtas. Ang *banal* ay isang itinalaga, isang ibinukod para sa Diyos. Pero ang kabanalan ay hindi pangunahing usapin ng karanasan. Madalas isipin ng mga tao na ang mga banal ay iyong mga nakarating na sa ganap na kabanalan, pero hindi iyan ang kaisipan ng Diyos. Ang bawat nagtitiwala sa Panginoon ay ibinukod na para sa Diyos kay Cristo, kaya siya ay ginawang banal. Pero ngayong ginawa na siyang banal, tinatawag siyang mamuhay bilang banal. Hindi tayo nagiging banal dahil sa banal na pamumuhay; kundi dahil itinalaga tayo ng Diyos bilang mga banal, tinatawag tayo sa banal na pamumuhay.

Kaya mababasa natin na tayo ay ginawang “mga kababayan ng mga banal.” Anong pagkamamamayan iyan? Ito ay pagkamamamayang makalangit. Mababasa natin sa Filipos, “Ang ating pamumuhay [pagkamamamayan] ay nasa langit.” Ang Filipos ay tinatawag ng mga Romano na *colony*, pero iba ang kahulugan nito sa kanila kaysa sa gamit natin ngayon. Ang Romanong colony ay isang lungsod na nakilala dahil sa natatanging katapatan nito sa pamahalaang imperyal ng Roma. Upang gantimpalaan ang mga mamamayan ng lugar na iyon sa kanilang katapatan, ipinagkaloob sa lungsod ang titulong *colonia*. Ibig sabihin, mula noon ang bawat taong ipinanganak na malaya at nakatira sa lugar na iyon ay itinuring na mamamayang Romano, at may eksaktong parehong karapatan

at pribilehiyo na para bang ipinanganak siyang malaya sa Roma.

Ilang taon bago isinulat ni Pablo ang sulat sa mga taga-Filipos, may labanan ang mga Romano sa mga bayan sa hilaga at silangan ng Macedonia. Nang dumating ang mga hukbong Romano sa Filipos, natagpuan nilang nakapagtipon na ang mga mamamayan doon ng isang malaking hukbo upang tumulong sa kanila, at naghanda ng napakaraming kagamitan para sa hukbo. Tuwang-tuwa ang heneral na Romano sa kanilang kagandahang-loob at katapatan kaya nagpadala siya sa Roma ng napakagandang ulat. Nagpulong ang Senado at ipinagkaloob sa kanila ang titulong *colonia*, kaya ang bawat taga-Filipos ay masasabi na, “Ako ay mamamayang Romano.” Gayunman, ang Filipos ay nasa Macedonia, at siyempre may ilang tungkulin ang mga tao sa pamahalaang iyon, pero ang Filipos ay tuwirang pinamamahalaan mula sa Roma at may kinatawan doon ang pamahalaang Romano. Ginamit ng apostol ang ganito ring kaisipan ng pagkamamamayan sa pagsulat niya sa mga taga-Efeso. Narito tayo sa sanlibutan, mga makasalanang iniligtas ng biyaya at nakaugnay sa ating Panginoong Jesu-Cristo, kahit Siya ay itinatakwil ng sanlibutang ito. At ngayon, labis na pinahahalagahan ng Diyos ang katapatan sa Kanyang pinagpalang Anak sa panahong ito ng Kanyang pagkatakwil, kaya sinasabi Niya, “Ipagkakaloob Ko sa bawat nagtitiwala sa Kanya, sa bawat kumikilala sa Kanyang pagka-Panginoon sa panahong ito na Siya ay hinahamak ng sanlibutan, ang pagkamamamayan sa Aking ‘colonia.’ Sila ay mga mamamayan ng Langit; sila ay sa Langit.” Kahit narito tayo sa sanlibutan, tayo ay “mga kababayan ng mga banal.” May mga tungkulin tayo, may mga pananagutan tayo sa sanlibutang ating tinitirhan, pero ang pangunahin nating tungkulin at

pananagutan ay sa Langit, dahil tayo ay mga mamamayan ng pinagpalang bayang iyon at kabilang sa sambahayan ng Diyos.

Pagkatapos ay ginamit ni Pablo ang larawan ng isang gusali, at sinabi, “Itinayo sa ibabaw ng pundasyon ng mga apostol at mga propeta, na si Jesu-Cristo mismo ang pangulong batong panulok.” Natatandaan ninyo na ganito ring larawan ang ginamit sa ibang bahagi ng Bagong Tipan. Sa 1 Corinto 3 ay mababasa natin ang tungkol sa gusaling itinatayo ng Diyos sa kahanga-hangang panahong ito ng Ebanghelyo. Makikita ninyo rin ito sa 2 Corinto 6 kung saan mababasa natin ang tungkol sa templo ng Diyos, at gayundin sa 1 Pedro 2 kung saan ang mga mananampalataya ay inihahambing sa mga batong buhay na itinatayo sa *ang* Batong buhay, ang ating Panginoong Jesu-Cristo.

Sa Lumang Tipan, nang itayo ang templo ni Solomon sa bundok ng Moria, upang magkaroon ng patag na plataporma na matatayuan ng malaking gusali, nagdala sila ng malalaking bato at idinikit ito sa matigas na bato, at saka inilapat ang mga bato sa templong iyon. Pagkaraan ng pitong taon, iyon na ang pinakakahanga-hangang santuwaryong nakilala ng sanlibutan hanggang noon. Pero may kakaiba sa pagkakatatayo nito.

Tumaas ito nang walang tunog ng martilyo, dahil ang mga bato ay tinibag sa ibang lugar. Pinutol, hinubog at pinakinis din ang mga ito sa ibang lugar, at saka inilagay sa platapormang iyon at pinagdikit nang hindi ginagamit ang martilyo ng manggagawa. Ganyan din ngayon: walang makaririnig ng anumang tunog habang inilalapat ang isang batong buhay sa templo ng Diyos, pero ang Diyos, sa pamamagitan ng Espiritu Santo, ay tumitibag ng mga batong buhay na ito mula sa kailaliman ng

kasalanan. Itinataas Niya sila sa Kanyang dakilang kapangyarihan at itinatayo kay Cristo, ang dakilang pundasyon.

*Masdan ang malawak na gusali, tingnan itong tumataas!
Kay dakila ng gawa, kay talino ng balak!
At hindi maigugupo ang pananampalatayang iyon
Na nakasalig sa Batong Buhay.*

Balang araw ay matatapos ang templong ito, pero sa ngayon ay patuloy pa itong itinatayo. Bawat mananampalataya ay isang batong buhay. Sa Africa, India, China, at sa mga pulo ng dagat, hinahanap ng Diyos ang mga batong buhay na ito at itinatayo sila sa maluwalhating gusaling ito. Mananatili ito magpakailanman bilang maluwalhating santuwaryo na doo'y ipapakita ng Diyos sa lahat ang kayamanan ng Kanyang biyaya. Napakagandang bagay ang maging isang batong buhay sa templong iyon! Kita mo, walang taong makagagawa sa sarili niya na maging batong buhay. Ang Espiritu lang ng Diyos ang makagagawa niyan, kaya ang mga sumampalataya lang sa Panginoong Jesu-Cristo ang inilalagay sa kahanga-hangang gusaling ito.

“Itinayo sa ibabaw ng pundasyon ng mga apostol at mga propeta, na si Jesu-Cristo mismo ang pangulong batong panulok.” Ibig bang sabihin ni Pablo na ang mga apostol at mga propeta ang pundasyon? Hindi po. Ang ibig niyang sabihin, ang templo ng Diyos ay itinayo sa pundasyong inilatag ng mga apostol. Anong pundasyon ang inilatag nila? Isinulat ni Pablo, “Walang taong makapaglalatag ng ibang pundasyon maliban sa nalagay na, na si Jesu-Cristo” (1 Corinto 3:11). Kaya ipinahayag ng mga apostol at mga propeta ang katotohanan tungkol sa

Panginoong Jesu-Cristo, at sa pundasyong iyon itinatayo ang maluwalhating templong ito.

Sasabihin mo, “Pero aling mga propeta ang tinutukoy ni Pablo? Hindi tayo nahihirapan tungkol sa mga apostol, dahil alam nating sila ang mga apostol ng bagong pamamahala. Kasama ba sa mga propeta ang mga propeta ng Lumang Tipan?” Ang sagot namin: Ipinangaral nila si Cristo. Sino pa ang nangaral ng mas maluwalhating Ebanghelyo kaysa kay Isaias? Pakinggan ang kahanga-hanga niyang mga salita: “Siya’y nasugatan dahil sa ating mga pagsalangsang, Siya’y binugbog dahil sa ating mga kasamaan: ang parusang nagdulot sa atin ng kapayapaan ay nasa Kanya; at sa pamamagitan ng Kanyang mga latay ay gumaling tayo” (Isaias 53:5). Pakinggan si Jeremias: “Ito ang pangalang itatawag sa Kanya, Ang Panginoon ay ating Katuwiran” (Jeremias 23:6). Pakinggan si Zacarias: “Gumising ka, O tabak, laban sa Aking pastor, at laban sa lalaking Aking kasama, sabi ng Panginoon ng mga hukbo: saktan mo ang pastor, at ang mga tupa ay mangangalat: at ibabaling Ko ang Aking kamay sa maliliit” (Zacarias 13:7). At marami pa tayong mababanggit. Sa ganitong diwa, ang mga propeta ng Lumang Tipan ay kaisa ng mga apostol ng Bagong Tipan sa pagpapahayag ng katotohanan tungkol sa isang Tagapagligtas na ipinako at muling nabuhay. Pero kung ang nasa isip niya ay ang mga propeta ng Lumang Tipan, aasahan nating sasabihin niya ang “mga propeta at mga apostol,” dahil ang mga propetang iyon ay nauna nang matagal sa mga apostol. Pero binaligtad niya ito at inuna ang mga apostol. Maaari kayang kung paanong may mga apostol sa panahon ng Bagong Tipan, may mga propeta rin? Halimbawa, mababasa natin ang tungkol sa ilang propeta at guro sa Antioquia (Mga Gawa 13:1). Ang ilan sa mga sumulat ng Bagong Tipan, gaya nina Marcos at Lucas,

ay hindi mga apostol kundi mga propeta. Kaya sa palagay ko, ang “mga apostol at mga propeta” sa Efeso 2:20 ay dapat nating limitahan sa mga manggagawa ng Bagong Tipan, iyong mga ibinangon ng Diyos sa simula ng panahon ng iglesia upang ilatag ang pundasyon—upang ipangaral si Cristo at ipahayag ang Ebanghelyo. Ang templo ng Diyos ay itinatayo sa loob ng maraming siglo sa maluwalhating pagpapahayag na ito.

“Na si Jesu-Cristo mismo ang pangulong batong panulok.”

“Walang ibang pangalan sa silong ng langit na ibinigay sa mga tao na sa pamamagitan nito ay maliligtas tayo” (Mga Gawa 4:12). Si Cristo ang nag-iisang Tagapamagitan sa Diyos at sa tao. Ang mga nagtitiwala lang sa Kanya ang itinatayo sa banal na tempong ito. Ang mga iniligtas lang sa pamamagitan ng Kanyang kamatayan, ng Kanyang dugong nabuhos, at ng Kanyang maluwalhating muling pagkabuhay ang mga bahagi ng Kanyang katawan. Ang mga nagpasandal lang ng kanilang kaluluwa magpakailanman sa gawaing tinapos Niya sa Kalbaryo ang binuhay na kasama Niya at sa gayon ay dinala sa pamilya ng Diyos. Sila ang ating mga kapatid. Ang iba ay ating kapwa tao, na labis nating pinagmamalasakitan at kinasasabikan nang may habag ni Cristo. Pero hindi natin maaaring kunin ang banal na salitang “mga kapatid” at gamitin para sa mga tumatanggi sa ating Panginoong Jesu-Cristo at yumuyurak sa Kanyang dugo, dahil sa Kanyang gawa lang tayo nakasandal.

Natatandaan natin na tinanong ni Cristo si Pedro, “Sino Ako ayon sa inyo?” at sumagot si Pedro, “Ikaw ang Cristo, ang Anak ng Diyos na buhay.” Sinabi ni Jesus, “Mapalad ka, Simon Barjona: sapagkat hindi ito ipinahayag sa iyo ng laman at dugo, kundi ng Aking Ama na nasa langit. At sinasabi Ko naman sa iyo, Ikaw ay Pedro, at sa ibabaw ng batong ito ay itatayo Ko ang

Aking iglesya.” Ito ang iisang pundasyon. Inilatag ito sa kamatayan nang mamatay si Jesus sa puno, at ngayon, sa muling pagkabuhay, itinatayo ng Espiritu ang maluwalhating templong ito kay Cristo.

Pero ngayon, gaya ng sinabi namin, hindi pa tapos ang templo. Hangga’t may mga naliligaw na makasalanan pang kailangang madala sa loob, hindi pa buo ang templo. Kung tatanungin mo ang opinyon ko kung gaano na tayo kalapit sa natapos na templo, sasabihin kong sa tingin ko ay kakaunting bato na lang ang ilalagay, isa rito at isa roon sa bubong, at saka ito mabubuo.

“Na sa Kanya ang buong gusali, na mahusay na pinagdugtong-dugtong, ay lumalaki upang maging isang banal na templo sa Panginoon.” Ibig sabihin, ang bawat isa ay inilalapat ng Espiritu Santo sa eksaktong lugar niya bilang batong buhay. Ito ay tuloy-tuloy na proseso. At kapag natapos na ang lahat, napakagandang tahanan iyon para sa Diyos at sa Kordero! Napakagandang santuwaryo sa lahat ng darating na kapanahunan! Kapag inisip mong ikaw ay isang batong buhay sa maluwalhating gusaling iyon, hindi ba nito ipinadarama sa kaluluwa mo kung gaano kahalaga ang banal na pamumuhay at ang pagtatalaga ng sarili kay Cristo, ang pag-uugaling ikalulugod Niyang manahan sa iyo?

Sa 1 Corinto 3 at 2 Corinto 6, ang templo ng Diyos ay ang buong iglesya, pero sa 1 Corinto 6 ang templo ng Espiritu Santo ay ang bawat isa. Sa 1 Corinto 3:16 ay mababasa natin, “Hindi ba ninyo nalalaman na kayo ang templo ng Diyos, at ang Espiritu ng Diyos ay nananahan sa inyo?” At pagkatapos, tungkol sa mga kaaway sa labas, nagpatuloy si Pablo, “Kung sinuman ang gumiba sa templo ng Diyos, siya ay gigibain ng

Diyos; sapagkat ang templo ng Diyos ay banal, at kayo ang templong iyon.” Sa 2 Corinto 6:16 ay mababasa natin, “Anong pagkakasundo mayroon ang templo ng Diyos sa mga diyus-diyosan? sapagkat kayo ang templo ng Diyos na buhay; gaya ng sinabi ng Diyos, Mananahan Ako sa kanila, at lalakad Ako sa gitna nila; at Ako ang magiging Diyos nila, at sila ang magiging bayan Ko.” At dahil ang iglesya bilang kabuuan ang bumubuo sa templo ng Diyos, dumarating ang utos, “Kaya nga lumabas kayo sa gitna nila, at humiwalay kayo, sabi ng Panginoon, at huwag kayong humipo ng bagay na marumi; at tatanggapin Ko kayo” (17). Pero kapag binalikan natin ang 1 Corinto 6:19, makikita nating binago ni Pablo ang larawan at itinuon sa bawat isa. “Ano? Hindi ba ninyo nalalaman na ang inyong katawan ay templo ng Espiritu Santo na nasa inyo, na mula sa Diyos, at hindi kayo sa inyong sarili?” Dito ay makikita nating ginamit niya ang isahang anyo—“ang inyong katawan,” hindi “ang inyong mga katawan.” Ang bawat isa ay templo ng Espiritu Santo na nasa kanya. Sa pagkausap niya sa buong kapulungan, sinabi niyang bilang kabuuan sila ang bumubuo sa templo ng Diyos, pero ang katawan ng bawat mananampalataya ay templo ng Espiritu Santo. Anong kabanalan ang dapat makita sa atin, anong kabanalan at paghiwalay sa sanlibutan: anong katapatan kay Cristo ang dapat tumatak sa atin!

Pagbalik natin sa Efeso 2:20-21, ang templo ang binabanggit, pero sa talatang 22, sa palagay ko, ang kaisipan naman ay ang tabernakulo. Ang buong kalipunan ng mga mananampalataya ang pinag-uusapan niya, at ngayon ay pinakikitid niya ang kanyang pansin upang kausapin ang isang tiyak na grupo ng mga mananampalataya, gaya ng iglesyang ito sa Efeso. “Na sa Kanya kayo man ay itinatayong magkakasama upang maging tahanan ng Diyos sa pamamagitan ng Espiritu.” Iyan ay isang

buong gawa rito mismo sa lupa, gaya ng tabernakulo na maaaring itayo sa isang lugar sa isang araw, baklasin kinabukasan, at ilipat sa ibang lugar. Gawa ito sa maraming tabla na pinagdugtong-dugtong, binalutan ng ginto, at pinag-isa ng mga barakilan. Sa bawat tabla ay may dalawang mitsa na bumabaon sa mga tuntungang pilak. Magagandang tabing ang tumatakip sa pinag-isang balangkas. Noong una, ang mga tablang iyon ay mga punong kahoy sa ilang, gaya natin noong mga kawawang makasalan na walang pag-asa sa sanlibutan. Pagkatapos ay pinutol tayo sa pamamagitan ng gawa ng Espiritu ng Diyos, kinatam at pinagdugtong ng Espiritu, at ngayon ay ginawang tahanan ng Diyos. Ang mga tabla ay binalutan ng ginto—larawan ng katotohanang tayo ay ginawang katuwiran ng Diyos kay Cristo. Ang mga tabing ay nagsasabi tungkol sa lahat ng Kanyang kasakdalan na nagkakanlong sa Kanyang mga sarili. Ito ang larawang ibinigay sa atin sa Efeso. Kayo bilang isang kalipunan ng mga Cristiano ay itinatayong magkakasama upang maging tahanan ng Diyos sa pamamagitan ng Espiritu.

Nauunawaan ba natin ito nang lubos gaya ng dapat? Ang alinmang kapulungan o iglesya ng Diyos na buhay (at ginagamit ko ito sa pinakamahigpit na kahulugan ng Bagong Tipan, isang kalipunan ng mga tinawag na mananampalataya) ay tahanan ng Diyos sa pamamagitan ng Espiritu. Iyan ang dahilan kung bakit dapat panatilihing banal ang iglesya; iyan ang dahilan kung bakit ang mga hindi ligtas ay hindi dapat makabahagi sa pakikisama nito, dahil hindi sila bahagi ng tunay na iglesya. Iyan ang dahilan kung bakit ang mga Cristianong bahagi ng iglesyang iyon ay dapat mag-ingat na iwasan ang lahat ng pagkamakamundo at ang lahat ng bagay na magdudulot ng kahihiyan sa Panginoong Jesu-Cristo. Kilusin

nawa tayo ng Diyos na mamuhay sa paraang luluwalhati sa
Kanyang pangalan sa sanlibutang ito.

Efeso 3

Ang Paghahayag ng Hiwaga (3:1-13)

Sa Efeso 3 ay inilahad ng apostol ang dakilang lihim na nasa puso ng Diyos mula pa sa walang hanggan. Sa isang natatanging paraan, si Pablo ang hinirang upang ipaalam ang hiwagang ito sa buong kaganapan nito. Pero dapat din tayong mag-ingat sa kaisipang wala nang iba pang nakabahagi sa kaalamang ito, dahil sa talatang 5 ng Efeso 3 ay sinabi niya, “Ito ngayon ay ipinahayag sa Kanyang mga banal na apostol at mga propeta sa pamamagitan ng Espiritu.” Kaya may iba pang kasama niya sa pinagpalang kaalamang ito, pero higit sa lahat, siya ang apostol na ginamit ng Diyos upang ihayag ang hiwaga.

Sa lahat ng sumulat ng Bagong Tipan, wala nang iba pang sumulat tungkol sa katawan ni Cristo. Ang aral na ito ay unang dumating kay Pablo upang maibahagi niya sa iba. Pero ang katotohanang ang Judio at ang Hentil ay pagpapalain sa iisang paraan batay sa purong biyaya ay ipinaalam sa labindalawa. Itinuro ito ng ating Panginoon. Ang “Kanyang sariling mga tupa” mula sa kulungan ng mga Judio, at ang “ibang mga tupa” mula sa mga Hentil ay bubuo ng “isang kawan” sa ilalim ng mapagkalingang pag-aalaga ng “isang Pastor” (Juan 10:4,16). Ang pangitain ni Pedro tungkol sa kumot na ibinaba mula sa Langit ay naghayag din ng ganito ring maluwalhating hiwaga. Pero ang paghahayag ng iisang katawan ang natatanging katotohanang ipinagkatiwala kay Pablo, at ibinigay sa kanya na parang binhi sa mismong oras ng kanyang pagbabalik-loob, gaya ng ipinahihiwatig ng mga salitang, “Bakit mo Ako inuusig?” (Mga Gawa 9:4). Ipinakita ng tanong ni Cristo kay Pablo na ang pagsaling sa isang banal sa lupa ay pagsaling sa

Ulo sa Langit. Ganyan natutuhan ni Pablo ang pagkakaisa ng katawan at ang pagkakaugnay nito sa niluwalhating Ulo.

Masasabi nating dahil mismo sa katotohanang ito kaya siya nasa bilangguan nang isulat niya ang sulat sa mga taga-Efeso. Sa tingin ko ay ipinahihiwatig ito ng pananalitang “Ako, si Pablo, ang bilanggo ni Jesu-Cristo dahil sa inyong mga Hentil.” Natatandaan ninyo na sa kanyang pagtatanggol sa hagdanan ng templo sa Jerusalem, sinabi niyang inutusan siya ng Panginoon na pumunta sa mga Hentil. Galit na galit ang mga Judiong nakikinig sa kanya, at sumigaw sila, “Alisin sa lupa ang taong iyan: sapagkat hindi siya karapat-dapat mabuhay” (Mga Gawa 22:22). Kaya tayong mga Hentil ay may natatanging dahilan upang magpasalamat kay Pablo sa kanyang katapatan sa pagpapahayag ng layunin ng Diyos para sa atin sa Kanyang banal na plano. Dahil dito ay dumanas siya ng pag-uusig, at gumugol ng maraming nakapapagod na buwan sa bilangguan sa halip na isuko kahit katiting ang katotohanan ng Diyos na ipinagkatiwala sa kanya.

Sa Efeso 3, gaya rin sa Colosas, ipinakita niya na dalawa ang kanyang ministryo. Una, binanggit niya ang “pamamahala ng biyaya ng Diyos” na ibinigay sa kanya (2). Ang pamamahala ay isang pagkakatiwala. Si Pablo, gaya ng bawat tunay na mangangaral ng Bagong Tipan, ay katiwala ng biyaya ng Diyos. Pansinin kung paano rin isinulat ni apostol Pedro: “Ayon sa kaloob na tinanggap ng bawat isa, gamitin ninyo ito sa paglilingkod sa isa’t isa, bilang mabubuting katiwala ng sari-saring biyaya ng Diyos” (1 Pedro 4:10). Ang biyaya, gaya ng napansin na natin, ay ang hindi pinagtrabahuhan kabutihan ng Diyos sa mga taong ang nararapat ay ang mismong kabaligtaran. Ang biyayang ito ang ipinahahayag sa

Ebanghelyo. At ito, siyempre, ang unang bahagi ng hiwaga. Ipinakita pa ng apostol na hindi lang siya ministro ng Ebanghelyo, kundi sa natatanging paraan ay ministro rin ng lihim na ito na ipinahayag na ngayon.

Sinabi niyang sa pamamagitan ng paghahayag ay ipinaalam sa kanya ang hiwaga, at tinawag niya itong “hiwaga ni Cristo.” Ito ang kahanga-hangang lihim ng Diyos tungkol sa kaluwalhatian ng Kanyang pinagpalang Anak. Napakasarap malaman na ang kaluwalhatian ni Cristo at ang ating kaligtasan ay magkaugnay magpakailanman at hindi kailanman mapaghihiwalay. Tungkol sa hiwaga ay sinabi niya, “Gaya ng isinulat ko na noong una sa ilang salita” (3). Sa palagay ko, tumutukoy ito sa sinabi na niya sa kabanata 1:9-13. Ngayon ay ipaliliwanag niya iyon nang mas lubos. Sumulat na rin siya noon sa iba tungkol sa hiwagang ito (Tingnan ang Roma 16:25-26; 1 Corinto 2:7, at iba pang Sulat ni Pablo). Binabanggit ko ito dahil sa walang batayang paninindigan ng ilan na hindi raw kailanman naihayag ang hiwaga hanggang sa pagkabilanggo ni Pablo. Sa kabaligtaran, ipinahahayag na niya ito mula pa sa simula, sa salita man at sa panulat.

Ngayon, ano ang hiwagang ito na sa ibang mga panahon ay itinago sa mga anak ng tao? Sinasabi sa atin sa talatang 6: “Na ang mga Hentil ay kapwa tagapagmana, at kabilang sa iisang katawan, at kabahagi sa Kanyang pangako kay Cristo sa pamamagitan ng Ebanghelyo.” Paano ito naiiba sa pahayag ng Lumang Tipan na pagpapalain ng Diyos ang mga Hentil sa pamamagitan ng Israel? Ito ang malaking pagkakaiba: Ayon sa mga propeta ng Lumang Tipan, darating ang araw na ibabalik ang Israel sa kaugnayan ng tipan sa Diyos at dadalhin sa lugar ng natatanging pagpapala rito sa lupa. Ang mga bansang Hentil

na nabubuhay sa panahong iyon ay pagpapalain kasama nila at sasailalim sa kanila. Pero ang dakilang katotohanan para sa ating panahon ay tumatawag ngayon ang Diyos ng isang bayan para sa Kanyang sarili upang maging katawan at nobya ng Kanyang Anak sa lahat ng darating na kapanahunan. Sa pamamagitan ng mga tinawag na iyon ay pamamahalaan Niya ang mga gawain ng isang tinubos na sansinukob. Ang grupong ito ay binubuo ng mga Judio at Hentil na ipinanganak na muli at pinag-isa sa Panginoon mismo sa pamamagitan ng Espiritu, kaya naging iisang katawan kasama Niya at ng isa't isa. Ang dakilang katotohanang ito ang natatanging itinawag kay Pablo na ipangaral “ayon sa kaloob ng biyaya ng Diyos” na ibinigay sa kanya. Mabisang gumawa ang Espiritu Santo sa loob niya at sa pamamagitan niya upang dalhin ang mga naliligaw na makasalanang Hentil sa kahanga-hangang lugar na ito ng pribilehiyo at ng pagpapalang hindi maaagaw.

Pansinin kung gaano kapakumbaba ang apostol nang magsalita tungkol sa kanyang sarili, kahit kaugnay ng dakilang ministryong ito na ipinagkatiwala sa kanya, na sapat na upang lumaki ang ulo ng sinumang karaniwang tao. Sinabi niya, “Sa akin, na pinakahamak sa lahat ng banal, ibinigay ang biyayang ito.” Hindi niya ipinagmalaki ang kasaganaan ng paghahayag na ipinaalam sa kanya, kundi tinanggap niya ito bilang banal na pagkakatiwala na dapat niyang gamitin para sa kaluwalhatian ng Diyos at sa ikapagpapala ng iba. Ibang-iba ang diwang madalas mag-udyok sa ilan ngayon, na kapag nakakuha lang ng kaunting katotohanan ay natatangay na ng akala nilang nakahihigit na talino. Nagpapakita sila ng nakagugulat na kapalaluan at kayabangan dahil sa akala nilang mas mababa ang ibang mananampalataya na hindi pa umaabot sa kaalaman nila sa katotohanan! Tiyak na ang bawat bagong katotohanang

mula sa Diyos na ibinigay sa atin ay dapat lalo pang magpakumbaba sa atin habang nauunawaan nating wala tayong anumang hindi natin tinanggap. Kung hindi dahil sa biyaya ng Diyos, nasa likas na kadiliman at kamangmangan pa rin tayo. Napakababa ng loob ni Pablo habang naglilibot siya sa pangangaral sa mga Hentil ng di-matarok na kayamanan ni Cristo. Sa mga nasa pinakamatinding espirituwal na kahirapan ay buong-husay niyang ipinahayag na makakamit nila ang kayamanang hindi kayang ilarawan. Nais ni Pablo na tamasahin ng lahat ng tao ang mga pagpapala at ang katotohanan ng pakikipag-isa sa hiwagang ito. Bumubuo ang mga tao ng kanilang mga lihim na samahan at gustong-gusto nilang magtipon sa mga nakatagong lugar upang magkasamang tamasahin ang mga hiwagang hindi maaaring malaman ng iba. Ang Cristiano, dahil sa biyaya, ay kasapi na ng samahan ng mga tinubos, isang pakikisamang binuo ng Diyos sa pamamagitan ng pananahan ng Espiritu Santo. At bilang kasapi ng samahang iyon, matatamasa niya kasama ng kapwa mananampalataya ang kamangha-manghang lihim na ipinaalam na ngayon ng Diyos.

Mula sa pasimula ng sanlibutan, ang hiwagang ito ay nakatago sa Diyos “na lumikha ng lahat ng bagay sa pamamagitan ni Jesu-Cristo” (9). Pansinin, hindi lang ito nakatago sa Biblia, na para bang ang Lumang Tipan ay naglalaman ng mensaheng ito at kailangan lang nating hukayin. Kundi ito ay nakatago sa Diyos, at hindi ito mauunawaan ng tao hanggang ipaalam ito sa pamamagitan ng paghahayag ng Diyos. Nang tanggihan ng Israel ang Panginoong Jesu-Cristo, at bumaba ang Espiritu Santo upang magpatotoo sa kasakdalan ng tapos na gawa ni Cristo, ikinalugod ng Diyos na ipaalam ang hiwagang ito. Kahit ang mga anghel, mabuti man o masama, ay walang kaalaman dito hanggang sa ibigay ito sa mga banal ng Diyos sa lupa. Sa

pagkaunawa ko, ito ang kahulugan ng kahanga-hangang pahayag sa talatang 10: “Upang ngayon ay maipakilala sa mga pamunuan at mga kapangyarihan sa mga dakong makalangit, [sa pamamagitan ng] iglesya, ang sari-saring karunungan ng Diyos.” Ibig sabihin, ang di-nakikitang mga hukbo ng maluluwalhating nilalang sa Langit, gayundin ang napakalaking hukbo ng mga nahulog na espiritung pinaghaharian ni Satanas, ay natututo ng maraming-panig na karunungan ng Diyos. Habang pinagmamasdan nila ang ginagawa ng Diyos dito sa lupa sa Kanyang iglesya, natututuhan nila “ang layunin [ng mga kapanahunan] na Kanyang itinakda kay Cristo Jesus na ating Panginoon.” Isinulat ng isa sa ating mga makata: “Sa lahat ng kapanahunan / Iisang walang tigil na layunin ang tumatakbo.”

Nakikita ng mapagpakumbabang mag-aaral ng Salita ng Diyos na inilalahad sa Bagong Tipan ang dakilang layuning nasa isip ng Diyos. Nilikha Niya ang sansinukob at ang tao, at sinangguni Niya ang Kanyang sarili na kumuha mula sa sanlibutang iyon, mula sa mga anak ni Adan, ng napakalaking kalipunan na makikiisa sa Kanyang pinagpalang Anak sa buong walang hanggan. Ang lahat ay hahantong sa kaluwalhatian ni Cristo Jesus, ang ating Panginoon.

Sa Kanya ay may tuwirang daan na tayo ngayon, nang may lubos na pagtitiwala, patungo sa harapan ng Diyos (12). Napakalapit ng kaugnayan natin sa Kanya, tunay na kaisa Niya, kaya makalalapit tayo sa trono ng biyaya nang walang pangamba o takot, dahil alam nating ang lahat ng hilingin natin sa Kanyang pangalan o sa Kanyang awtoridad ay ikinalulugod ng Ama na gawin.

Hindi kataka-takang naipagmamapuri ng apostol ang paghihirap dahil sa dakilang katotohanang ito. Ayaw niyang

manghina ang loob ng mga banal dahil sa kanyang mga pagsubok, kundi nais niyang alalahanin nila na anumang kapighatiang dinaranas niya ay para sa kanila at para sa kanilang kaluwalhatian (13).

Kung gaano natin tinatanggap para sa ating sarili ang mahahalagang katotohanang ito, iyon ang magpapasiya ng ating praktikal na pagpapakabanal. Ang Cristianong tunay na nakauunawa sa pagkakaisa niya kay Cristo, at kaya sa lahat ng nasa kay Cristo, ay hindi maaaring maging makasekta sa puso o sa gawa, kundi dapat niyang yakapin ang lahat ng mananampalataya sa kanyang pakikisama at malasakit.

Iba ang magsabing naniniwala ka sa katotohanan ng iisang katawan. Iba naman ang mapamahalaan ng paniniwalang ito. Napakalapit ng ugnayang nagbubuklod sa lahat ng mananampalataya sa isa't isa at sa ating niluwalhating Ulo sa Langit kaya ang lahat ng sinasabi o ginagawa ko bilang Cristiano ay may epekto, sa ikabubuti man o sa ikasasama, sa lahat ng kapwa ko kaanib, gaya ng bawat bahagi ng katawan ng tao na nakaaapekto sa bawat ibang bahagi. Ang kamanghamanghang katotohanang ito ang dapat magpaingat sa atin nang husto sa ating paglakad at sa ating pakikitungo sa isa't isa.

Ang Ikalawang Panalangin ni Pablo para sa mga Banal (3:14-21)

Sa unang kabanata ng mahalagang Sulat na ito ay naroon ang panalangin ni Pablo para sa kaalaman, at sa ikatlo, ang panalangin niya para sa pag-ibig. Pagkabasa natin sa unang panalangin, natural na napapatingin tayo sa malawak na saklaw ng walang hanggang layunin ng Diyos, sinisikap na abutin ang lawak ng Kanyang kahanga-hangang planong itinakda na noon pa. Pero habang binabasa natin at pinagbubulayan ang

ikalawang panalangin, napapatingala tayo nang may sumasambang pasasalamat, at ang ating puso ay dumadaloy sa pag-ibig sa Kanya na unang umibig sa atin.

Mababasa natin sa talatang 14, “Dahil dito ay iniluluhod ko ang aking mga tuhod sa Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo.”

“Dahil dito”—Dahil sa ano? Ano ang nag-udyok kay Pablo na ipanalangin ang mga taong ito? Ang malalim niyang malasakit sa bayan ng Diyos. Nais niyang lubos nilang maranasan ang kanilang mga pribilehiyo kay Cristo at maunawaan ang dakilang hiwagang binanggit niya.

Ang pananalitang “iniluluhod ko ang aking mga tuhod” ay napakaganda at nagpapahiwatig ng matinding damdamin. Napansin mo na ba na kapag tahimik ka lang na nananalangin o nagbubulay, maaaring nakaupo ka, gaya ng madalas kong gawin, sa isang malaki at komportableng silya na nakabukas ang Biblia sa harap mo, at habang dumarating ang isang kaisipan at isa pa, ipinipikit mo ang mata mo at itinataas ang puso mo sa Diyos sa panalangin? O kapag nagtitipon ka kasama ng bayan ng Diyos, gusto mong tumayo nang may banal na katahimikan sa harap ng Diyos, kaisa ng isang nangunguna sa panalangin. Pero kapag taimtim na taimtim ka, kapag may isang bagay na talagang humawak sa iyo na nagtutulak sa iyo sa pinakamalalim na pagsusumamo, halos hindi mo mapigilang mapaluhod.

“Iniluluhod ko ang aking mga tuhod sa Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo.” Napansin natin na ang unang panalangin ay iniukol sa Diyos ng ating Panginoong Jesu-Cristo, dahil ang Diyos ang pinagmumulan ng lahat ng kaalaman. Pero ang ikalawang panalanging ito, na mas may kinalaman sa kaugnayan ng pamilya, ay iniukol sa Ama ng ating

Panginoong Jesu-Cristo. Ang mga titulo ng Diyos ay ginagamit nang may napakaingat na pagkakaiba sa Salita ng Diyos; hindi kailanman sa pabayang paraan na madalas nating gamitin ang mga ito. Baka isipin natin na walang pagkakaiba kung sabihin ng isa, “Iniukol ko ang aking sarili sa Diyos ng ating Panginoong Jesus,” o, “Iniluluhod ko ang aking mga tuhod sa Ama ng ating Panginoong Jesus,” pero malaki ang pagkakaiba nito para sa apostol. Ipinakikita nito ang magkaibang kaisipang nasa isip niya. Kapag iniisip ko ang Diyos, iniisip ko ang Manlilikha ng lahat ng bagay, ang nagplano ng lahat ng bagay na nagdugtong-dugtong sa mga kapanahunan. Pero iniisip ko ang Ama bilang Siya na mula sa Kanyang sinapupunan ay dumating sa sanlibutang ito ang walang hanggang Anak, na naging tao para sa ating kaligtasan. Bago Niya iniwan ang sanlibutang ito, sinabi ni Jesus kay Maria, “Aakyat Ako sa Aking Ama at inyong Ama, at sa Aking Diyos at inyong Diyos” (Juan 20:17). Naroon ang dalawang kaisipan: ang Diyos, ang pinagmumulan ng lahat ng panukala; ang Ama, ang pinagmumulan ng lahat ng pagmamahalan sa pamilya—ang mismong sentro ng kaugnayan ng pamilya.

“Ang Ama... na mula sa Kanya ang buong angkan sa langit at sa lupa ay pinangalanan.” Ang “buong angkan” ay walang dudang tamang salin dito, pero ang “bawat angkan” ay tama rin. Pero ang “buong angkan” ang nagdadala ng pinakamahalagang kaisipan. Ibig sabihin ng pariralang ito, ang lahat ng banal sa lupa at sa Langit ay bumubuo ng iisang malaking pamilya ng mga ipinanganak na muli, na ang Diyos ang kanilang Ama. Pero iniisip ko rin ang napakalaking hukbo ng mga anghel na hindi kailanman tinubos ng dugo ni Cristo dahil hindi sila kailanman nahulog; at kahit ang mga nahulog ay walang natagpuang Tagapagligtas. Kinikilala rin ng mga anghel ang pagka-Ama ng

Diyos, pero sila ay mga lingkod na naglilingkod sa pamilya. Nariyan din ang pamilya ng mga banal sa Lumang Tipan. Nariyan ang pamilya bago ang baha, ang pamilya ng mga patriyarka, ang mga Israelita, iyong mga tunay na mula sa Israel. Ang lahat ng ito ay mga pamilya sa mga nagdaang pamamahala. Ngayon ay nariyan ang iglesya ng panahong ito ng biyaya, at sa hinaharap ay magkakaroon ng maluwalhating pamilya ng kaharian. May mga pagkakaiba sa mga pamamahala, pero ang lahat ay tumatanggap ng buhay mula sa iisang pinagpalang Persona, at ang lahat ay magkakasamang humahanga at sumasamba sa Kanya. Pansinin na ang buong pamilya ay nasa Langit at nasa lupa. Ang mga patay na para sa atin ay buhay sa Diyos sa itaas.

Habang sinisikap nating unawain ang panalangin ito, gusto kong isipin ninyo ang pitong salita na sa palagay ko ay tutulong sa ating maunawaan ang saklaw nito. Una, nariyan ang ating *kaloob na kayamanan*. “Na ipagkaloob Niya sa inyo, ayon sa kayamanan ng Kanyang kaluwhatian.” Maaari kang lumapit sa Diyos sa panalangin para sa anumang bagay, at dahil napakalaki ng kayamanang mapagkukunan mo, hindi mo kailangang matakot na iharap ang iyong mga kahilingan sa Diyos. Hindi ka makahihingi nang sobra. Naaalala natin ang lalaking lumapit sa isang hari na may hinihiling, at binigyan siya ng hari mula sa sagana nitong kabang-yaman hanggang sa sabihin ng lalaki, “Mahal na hari, sobra na po iyan! Sobra na po iyan!” Ngumiti ang hari at sinabi, “Baka sobra iyan para sa iyo na tanggapin, pero hindi iyan sobra para sa akin na ibigay.” Ganyan din ang ating pinagpalang Diyos: nagbibigay Siya mula sa Kanyang kasaganaan.

Siya ay “makagagawa ng lalong sagana nang higit sa lahat ng ating hinihingi o iniisip.” Hindi Niya sinasabi, gaya ng minsan ay akala natin, “Makagagawa ng lalong sagana nang higit sa lahat ng *kaya* nating hingin o isipin,” dahil baka maging gaya tayo ng maliliit na batang humihingi ng buwan. Pero sinabi ni Pablo na ginagawa ng Diyos para sa atin ang “lalong sagana nang higit sa lahat ng ating hinihingi o iniisip.” Kapag lumalapit tayo sa Kanya sa pangalan ni Jesus, dala ang ating mga kahilingan, mas marami ang nasa dakilang kabang-yamang iyon kaysa sa kaya nating ubusin kailanman.

“Ayon sa kayamanan ng Kanyang kaluwalhatian.” “Ayon sa,” hindi “mula sa kayamanan ng Kanyang kaluwalhatian.” Napansin na natin ang pagkakaiba ng dalawang pananalitang ito nang ipaliwanag natin ang katulad na talata sa Efeso 1:7, kaya hindi na natin kailangang ulitin ang halimbawang ginamit noon. Pero malaki ang kahulugan nito sa kaluluwa kapag tunay na nakita ng isa ang pagkakaibang ito.

Pagkatapos ay ipinanalangin ni Pablo na ang mga taga-Efeso ay “palakasin ng kapangyarihan sa pamamagitan ng Kanyang Espiritu sa panloob na pagkatao.” Ito ay tungkol sa ating *pagbibigay-kapangyarihan* o pagpapalakas. Nararamdaman mo ba minsan ang iyong mga limitasyon, ang iyong kahinaan, ang kawalan mo ng direksiyon, ang kawalan mo ng lakas pagdating sa pamumuhay para sa Diyos at pagpapatotoo para sa Kanya? Pakiramdam mo ba ay mabuti pang sumuko ka na lang dahil kaunti lang naman ang nagagawa mo? Sinasabi mo ba, “Kung may mas malakas lang sana ako, ibang-iba sana”? Makinig ka! Ang kadakilaan ng kapangyarihan ay sa Diyos, hindi sa atin, at ang Espiritu Santo na nananahan sa atin ay handang gumawa sa loob natin at sa pamamagitan natin para sa kaluwalhatian ng

ating Panginoong Jesu-Cristo. Kaya ang panalangin ay na tayo ay “palakasin ng kapangyarihan sa pamamagitan ng Kanyang Espiritu sa panloob na pagkatao.” May ilang nag-aakala na ang Cristiano ay parang naglalakad na baterya. Maririnig mo ang mga taong nananalangin, “O Diyos, bigyan Mo ako ng mas maraming kapangyarihan, punuin Mo ako ng kapangyarihan.” Ang akala nila, halos ubos na ang lumang baterya. “Lagyan Mo po ng bago, Panginoon,” parang iyan ang sinasabi nila. Hindi, hindi ka baterya; nakakonekta ka sa dakila at walang hanggang planta ng kuryente, at gumagawa ang Espiritu Santo sa loob mo at sa pamamagitan mo para sa kaluwalhatian ng Panginoong Jesu-Cristo habang isinusuko mo ang sarili mo sa Kanya. Siya mismo ang pinagmumulan ng lahat ng kapangyarihan, at ang kapangyarihang iyon ay para gamitin ng bayan ng Diyos.

“Upang si Cristo ay manahan sa inyong mga puso sa pamamagitan ng pananampalataya.” Ang susunod na salita ay *pagluluklok*. Ito ay si Cristo na nakaupo sa trono ng ating puso, naghahari at kumokontrol sa atin para sa kaluwalhatian ng Diyos, ang Kanyang pinagpala at butas na mga kamay ang gumagabay at nagtuturo sa lahat ng bagay. Hindi ito si Cristo na tinatanggap bilang paminsan-minsang dalaw, hindi si Cristo na kinikilala lang bilang bisita, kundi si Cristo na nananatili sa loob bilang ating buhay at mapagmahal na Panginoon: si Cristo na nananahan sa puso sa pamamagitan ng pananampalataya. Natatandaan ninyo ang kasabihan, “Kung si Cristo ay hindi Panginoon ng lahat, hindi Siya Panginoon kahit kaunti.” Ayaw Niya ng ikalawang puwesto. Dapat Siyang mauna kung ang buhay mo ay magiging ayon sa nararapat.

“Upang kayo, na nakaugat at nakasalig sa pag-ibig.” Ang pariralang ito ay nagpapahiwatig ng ating *pagkatatag*. Ang *nakaugat* at *nakasalig* ay dalawang magkaibang-magkaibang salita. Noong bata pa ako, sinasabi sa akin ng guro sa paaralan na hindi ko dapat paghaluin ang aking mga talinghaga. Halimbawa, hindi ako dapat magsimula sa larawan ng barko at lumipat sa larawan ng tren sa iisang pangungusap. Pero kahanga-hanga ang kalayaan ng Espiritu Santo sa paggamit Niya ng mga talinghaga. Nagsasalita Siya tungkol sa pagkakaugat gaya ng isang puno, at pagkakasalig gaya ng isang gusaling itinayo sa isang malaking pundasyon. Nakaugat at nakasalig saan? Sa pag-ibig. Ano ang pag-ibig? Ito ang dakilang batong pundasyon na pinagtatayuan natin, dahil ang Diyos ay pag-ibig. Ang nakaugat sa pag-ibig ay nakaugat sa Diyos, kaya “ang matuwid ay yayabong na gaya ng puno ng palma: siya ay lalaki na gaya ng sedro sa Lebanon” (Awit 92:12). Ang mananampalataya ay gaya ng mga punong ito, dahil kumukuha sila ng kanilang sustansiya mula sa Diyos na buhay mismo. Matatag na pagkatao-Cristiano ang mabubuo kapag ang isa ay nakasalig sa Batong ito, nagtatayo sa Diyos mismo, “nakaugat at nakasalig sa pag-ibig”!

“Upang kayo... ay magawang maunawaan kasama ng lahat ng banal.” Ito ay tungkol sa ating *pagkaliwanagan*. Kung mag-isa ka, hindi mo kailanman lubos na mauunawaan ang mga layunin ng Diyos sa biyaya. Pero nakauunawa ka nang kaunti, ang isa pang Cristiano nang kaunti, at ako nang kaunti, at kasama ng lahat ng banal, nagsisimula tayong magkaroon ng kaunting ideya tungkol sa kahanga-hangang layunin ng Diyos sa biyaya. Kaya kailangan natin ang isa’t isa; kailangan natin ang pakikisama; kailangan nating tulungan ang pananampalataya ng isa’t isa. Kailangan ang pinakamahina at pinakamaliit na

kaanib ng katawan ni Cristo, dahil maaaring magbigay ang Diyos ng pagkaunawa sa isang mahinang kapatid na baka hindi kailanman makamtan ng isang malakas at masipag na Cristiano. Ipinanalangin ni Pablo na magawa nating “maunawaan kasama ng lahat ng banal kung ano ang luwang, at haba, at lalim, at taas.” Ng ano? Sabi ng ilan, ng pag-ibig. Pero bago nito sa kabanata ay nagsasalita siya tungkol sa kahanga-hangang layunin ng Diyos sa mga kapanahunan, ang dakilang plano ng Diyos. Ipinanalangin ni Pablo na sa pamamagitan ng Espiritu ay maunawaan mo kasama ng lahat ng banal kung ano ang luwang, at haba, at lalim, at taas ng malawak na sistema ng biyaya na isinasakatuparan ng Diyos sa mga kapanahunan ng panahon, at magiging ganap sa mga darating na kapanahunan.

Sa paaralan ay itinuro sa akin na walang solidong bagay na may higit sa tatlong sukat—haba, luwang, at kapal. Pero narito ang haba, luwang, lalim, at taas—apat na sukat. Maiguguhit mo ba ito? Makaguguhit ka ba ng larawan ng haba, luwang, lalim, at taas? Paano mo ito gagawin? Ang ilan sa mga sinaunang pilosopong Griego ay nangangatwiran tungkol sa posibleng ikaapat na sukat, at para sa kanila ito ay isang kakaibang uri ng espirituwal na sukat. Hindi naman masamang ideya iyan. Nang buksan ng mga sundalo ni Napoleon ang bilangguan ng Inkisasyon, sa isang piitang nasa ilalim ng lupa ay natagpuan nila ang kalansay ng isang bilanggo. Matagal nang naglaho ang laman at ang damit, pero naroon pa ang natira sa isang buto ng bukung-bukong na may nakakabit na kadena. Sa pader ay nakita nilang may krus na inukit sa bato gamit ang matalim na piraso ng metal. Sa itaas ng krus ay nakasulat sa wikang Kastila ang salitang *taas*, sa ibaba nito ang salitang *lalim*, sa isang braso ang salitang *haba*, at sa kabila ang salitang *luwang*.

Habang namamatay sa gutom ang kawawang bilanggong iyon noong unang panahon, pinagbubulayan ng kanyang kaluluwa ang kahanga-hangang layunin ng Diyos sa biyaya, at para sa kanya ang larawan ng krus ang nagbubuod sa lahat ng iyon—ang haba, ang luwang, ang lalim, ang taas!

Pagkatapos ay ipinanalangin ni Pablo na “makilala natin ang pag-ibig ni Cristo, na di-maabot ng kaalaman.” Tiyak na ito ang ating *paglawak*. Nagagalak tayo habang nauunawaan natin ang kaalaman sa pag-ibig ni Cristo. Pero kay kakaibang pananalita ang kahilingan ni Pablo! Ipinanalangin niya na makilala natin ang hindi makikilala: “Ang pag-ibig ni Cristo, na di-maabot ng kaalaman.” Nakikita mo ba ang napakacute na sanggol sa bisig ng kanyang ina, nakatingala, humuhuni at sumasagot sa ngiti ng kanyang ina? Maaaring sabihin mo o ko, “Puwede ko bang kargahin ang bata?” at iabot ang ating mga kamay, at titingnan niya tayo at lalo pang kakapit nang mahigpit sa kanyang ina. Kung ipipilit nating kunin siya, baka umiyak siya nang malakas na parang nagsasabing, “Hindi kita kilala; hindi ko alam kung mahal mo ang mga sanggol o hindi, pero kilala ko ang pag-ibig ng nanay ko at mapagkakatiwalaan ko siya.” Gayunman, ano ba talaga ang alam ng sanggol tungkol sa pag-ibig ng isang ina? Ano ang naiintindihan niya tungkol sa mga dahilan ng pag-ibig ng isang ina? Pero tinatamasa pa rin niya ito. Ganyan din, ang pinakabatang banal kay Cristo ay nakakikilala sa pag-ibig ng Tagapagligtas, at ang pinakamatandang banal ay naghahangad na makilala nang mas lubos ang pag-ibig na iyon na di-maabot ng kaalaman.

O, ang pag-ibig ni Cristo ay walang hangganan,
Malawak at mahaba at malalim at mataas!
Bawat duda at takot ay walang batayan,

Malapit na ang Salita ng pananampalataya.
Si Jesu-Cristo, para sa ating kaligtasan,
Dumating at nagbuhos ng mahal Niyang dugo;
Malaya na tayo sa kahatulan,
Sa muling nabuhay na Anak ng Diyos.

Pagkatapos ay pansinin ang huling punto sa panalangin ni Pablo, “Upang kayo ay mapuno [hanggang sa] buong kapuspusan ng Diyos” (19). Ito ang ating *pagpapayaman*. Ang salin ng King James, “Mapuno ng buong kapuspusan ng Diyos,” ay hindi lubos na wasto, dahil hindi mo kayang lamanin ang buong kapuspusan ng Diyos. Sinabi ni Solomon, “Narito, ang langit at ang langit ng mga langit ay hindi Ka magkasya” (1 Hari 8:27). Gayunman, mababasa natin na nananahan Siya sa puso ng taong mapagpakumbaba at nagsisisi. Minsan, habang naglalakad sa tabing-dagat, may isang taong nakaabot sa tunay na kahulugan ng salitang ito. Pinulot niya ang isa sa magagandang kabibe at inilapag sa buhangin kung saan umurong ang tubig nang ilang sandali. Habang nanonood sila, dumaluyong ang dagat at napuno ang kabibe, at sinabi niya, “Tingnan ninyo! Napuno hanggang sa buong kapuspusan ng karagatan.” Ganyan din, ikaw at ako, habang namumuhay tayo sa pakikisama sa Diyos, ay mapupuno hanggang sa Kanyang kapuspusan. Tayo ay nasa Kanya at Siya ay nasa atin, at sa gayon ay sinasagot ang panalangin ni Pablo.

At ngayon ay pansinin ang kahanga-hangang pagpapalang pangwakas ng panalangin ni Pablo: “Ngayon sa Kanya na makagagawa ng lalong sagana nang higit sa lahat ng ating hinihingi o iniisip.” Sinasabi ba nitong “Ngayon sa Kanya na makagagawa nang *higit* sa lahat ng ating hinihingi”? Hindi, kulang pa iyan. Ito ba ay, “Makagagawa nang *sagana nang higit*

sa lahat ng ating hinihingi”? Kulang pa iyan. Ito ba ay, “Makagagawa nang *lalong sagana nang higit* sa lahat ng ating hinihingi?” Hindi, hindi pa rin iyan umaabot sa hangganan. “Sa Kanya na makagagawa ng *lalong sagana nang higit sa lahat ng ating hinihingi o iniisip*.” Hindi mo kailangang matakot lumapit sa Diyos tungkol sa anumang bagay.

Nababahala ka ba sa kalagayan mo ngayon? Nagamit mo na ba ang saganang mapagkukunan ng Diyos? Kung tama ang puso mo sa Diyos at lumapit ka sa Kanya at mabisang ginamit ang kapangyarihang mayroon Siya para sa iyo, makatitiyak kang may kahanga-hangang sagot. “Ayon sa kapangyarihang gumagawa sa atin”—ito ang lakas ng Diyos na gumagawa sa pamamagitan ng mga kawawa at mahihinang nilalang na gaya natin. “Sa Kanya ang kaluwalhatian sa iglesya sa pamamagitan ni Cristo Jesus sa lahat ng kapanahunan, magpakailanman. Amen.” Siya ang Isa na kalulugdan ng Diyos sa buong walang hanggan.

Efeso 4

Ang Paglakad na Karapat-dapat sa Ating Pagkatawag (4:1-6)

Sa mga kabanata isa hanggang tatlo, pinag-aralan natin ang bahaging pang-doktrina ng sulat na ito sa mga taga-Efeso. Ngayon naman ay haharapin natin ang bahaging praktikal, ang may kinalaman sa ating pamumuhay bilang mga ginawang bahagi ng katawan ni Cristo sa pamamagitan ng biyaya. Pansinin kung gaano kalambing sumulat ang apostol: “Ako nga, na bilanggo sa Panginoon, ay namamanhik sa inyo na kayo'y magsilakad nang karapat-dapat sa pagkatawag na sa inyo'y itinawag.”

Saanman naghahari ang biyaya sa kaluluwa, ang “Iniuutos ko” ay nagiging “Namamanhik ako.” Hindi mo makikita ang apostol na nagpapasikat ng kanyang tungkulin para pagharian ang pananampalataya ng bayan ng Diyos. Sa halip, magiliw at malambing siyang nakikiusap sa kanila, sa halip na mahigpit na mag-utos kung paano sila dapat kumilos. Nagsalita siya tungkol sa kanyang sarili sa paraang tiyak na umantig sa puso ng bawat bumasa ng sulat na ito noong unang panahon. Nakilala ng mga taga-Efeso ang pag-ibig ng Tagapagligtas sa pamamagitan ni Pablo, at napakatotoo ng ugnayan ng isang mangangaral at ng mga taong nadala kay Cristo sa pamamagitan ng kanyang ministeryo. Napakalapit ng pagkakabigkis ng mga puso kapag ganoon ang kanilang ugnayan. Ano kaya ang naramdaman nila nang maisip nilang ang lingkod ng Diyos na pinagkakautangan nila nang malaki ay nakahiga sa isang bilangguan sa Roma? At naroon siya hindi dahil sa anumang masamang ginawa niya, kundi dahil sa tapat niyang pangangaral ng Ebanghelyo na napakahalaga sa kanila.

Bilanggo siya ng Panginoon, at mula sa kanyang selda ay isinulat niya ang sulat na ito, na namamanhik sa kanila na lumakad nang karapat-dapat sa pagkatawag na sa kanila'y itinawag.

Ang ating “bokasyon” ay, siyempre, ang ating pagkatawag. Tinutukoy ni Pablo ang isinulat na niya bago nito—ang kapalaran at kagalakan ng bagong buhay. Dahil ako'y tinubos para sa Diyos ng mahalagang dugo ni Cristo; dahil ako ngayon ay bahagi ng Kanyang katawan, ng Kanyang laman at ng Kanyang mga buto; dahil ako'y isang buhay na bato na itinayo ng Espiritu Santo sa templong iyon ng Diyos, ang templong Kanyang tinatahanan—ang aking pag-uugali ay dapat pamahalaan ng Diyos. Dapat akong lumakad nang karapat-dapat sa pagkatawag na tinanggap ko. Sa ibang bahagi ng Kasulatan, sinasabi sa atin na lumakad nang karapat-dapat sa Diyos at sa Panginoon (tingnan ang Colosas 1:10 at 1 Tesalonica 2:12).

“Na may buong kababaan at kaamuan, na may pagpapahinuhod, na kayo'y mangagtiisan sa isa't isa sa pag-ibig.” Matagal-tagal akong nagbulay sa talatang ito. Hinahamon ako ng bawat salita rito, at paulit-ulit kong tinatanong ang aking sarili, “Gaano na ba ako nakaabot sa pamantayang nakalagay rito? Kailangan kong ipakita ito sa iba bilang pamantayan ng Diyos para sa pag-uugali ng isang Cristiano. Gaano na ba ako nakatutugon dito?” At habang lalo kong maingat na sinusuri ang bawat salita, sa Ingles man o sa orihinal na Griego, lalo akong napapahiya at nahihiya sa harap ng Diyos nang makita ko kung gaano pa ako kalayo sa pagsasabuhay ng nakasulat dito. Mahalaga ang bawat salita.

“Na may buong kababaan.” Isang beses lamang lumabas ang salitang iyan sa ibang bahagi ng Bagong Tipan, at iyon ay sa Filipos 2:3: “Huwag kayong gumawa ng anuman sa pamamagitan ng pagkakampikampi o sa pamamagitan ng pagmamapuri, kundi sa kababaang-loob ng pagiisip ay ipalagay ng bawat isa ang iba na lalong mabuti kaysa kaniyang sarili.” Ang ibig sabihin ng orihinal na salita ay “kahinhinan,” ibig sabihin, ang lubos na kawalan ng pagmamagaling. Likas na likas sa atin bilang mga nagkasalang nilalang ang kapalaluan. Tayo na wala namang maipagmamalaki, kung minsan ay ipinagmamalaki pa ang mismong kagaspangan at kamangmangan natin.

Isang batang ministro ang tumayo sa isang kumperensiya at nagsabi, “Kontra ako sa edukasyon. Hindi ako naniniwala sa edukasyon. Wala akong binabasang aklat maliban sa Biblia; hindi ko inaangking marunong ako sa literatura o anumang ganoon; isa lang akong mangmang na tao. Pero kinuha ako ng Panginoon at ginagamit Niya ako, at wala akong pakialam sa mga paaralan, o kolehiyo, o edukasyon. Ipinagmamalaki kong ganito lang ako.” Tumayo ang isang matandang mangangaral at nagsabi, “Tama ba ang pagkaintindi ko na ipinagmamalaki ng mahal nating batang kapatid ang kanyang kamangmangan? Kung ganoon, ang masasabi ko lang ay napakarami nga niyang maipagmamalaki.” Ganyan ang karamihan sa atin; ipinagmamalaki natin ang mismong bagay na dapat sana nating ikahiya. Ipinagyayabang natin ang ating mga nagawa at kakayahan, kahit noong mga bata pa tayo. Isa sa mga unang dapat matutuhan ng mga magulang sa pagpapalaki ng kanilang mga anak ay ang pigilan ang likas na hilig na iyan sa pagyayabang. Pero bilang mga Cristiano, gaano tayo dapat lubos na mapalaya rito! Wala tayong anumang hindi natin

tinanggap. Ang bawat pagpapalang taglay natin ay utang natin sa biyaya ng Diyos. Kaya nga, gaano kahinhin dapat ang ating pag-uugali!

Ang salitang *kaamuan* ay ilang beses na makikita sa Bagong Tipan, at ginamit ito para sa ating Panginoon mismo. Sinabi ng apostol, “Namamanhik ako sa inyo alang-alang sa kaamuan at kahinahunan ni Cristo” (2 Corinto 10:1), at sinabi naman ni Cristo, “Pasanin ninyo ang aking pamatok, at mangagaral kayo sa akin; sapagka’t ako’y maamo at mapagpakumbabang puso: at kayo’y mangakakasumpong ng kapahingahan ng inyong mga kaluluwa” (Mateo 11:29). Ang ugat ng orihinal na salita ay talagang nangangahulugang “kababaang-loob,” isang espiritung hindi kailanman nagtatampo o naiinsulto para sa sarili. May nagsabi ng masakit tungkol sa akin. Uminit agad ang ulo ko. Bakit? Dahil hindi ako maamo. Sa Marcos 15 ay mababasa natin na “isinakdal [kay Jesus] ng mga pangulong saserdote ang maraming bagay: datapuwa’t hindi siya sumagot ng anuman.” “Na nang siya’y alipustain, ay hindi gumanti ng alipusta; nang siya’y magbata ay hindi nagbanta” (1 Pedro 2:23). Iyan ang kaamuan.

Ang sumunod na salitang ginamit ni Pablo ay *pagpapahinuhod*. Paboritong salita ito ng apostol, at tatlong beses din itong ginamit ni apostol Pedro. Ang literal na kahulugan nito ay “magtiis nang hindi nagagalit o nababagabag ang loob.” Marami ka bang alam tungkol sa pagpapahinuhod? “Aba,” sabi mo, “hindi ko sana papansinin kung totoo ang sinabi nila tungkol sa akin, pero kapag alam kong hindi totoo, hindi ko matiis.” Kaya nga kailangan ang pagpapahinuhod. Ang laman ang nagsasalita nang ganyan, hindi ang bagong likas kundi ang luma. Maraming taon na ang nakaraan, may kaibigan ako na ang

pangalan ay George. Kung minsan ay bigla siyang nagagalit at nawawalan ng pasensiya. Pero lagi siyang natatauhan kapag may tahimik na tumingin sa kanya at nagsabi, “Si lumang George ba o si bagong George ang nagsasalita?” Sa isang iglap ay tutulo na ang kanyang luha. Kahit ngayon, bagama't tatlumpung taon na siyang pumanaw, naririnig ko pa rin siyang nagsasabi, “Si lumang George iyan; hindi kailanman aasal nang ganyan si bagong George. Dapat kong parusahan ang lumang George na iyan. Wala siyang karapatang umasal nang ganyan.” Oo, ang lumang likas ay madaling magtampo, madaling uminit ang ulo kapag hindi napahalagahan nang husto, pero ang bagong likas ay yumuyuko na lamang sa kaamuan at hinahayaang lumampas ang mga alon at daluyong, at hindi ito nababagabag.

Ang huling salitang titingnan natin sa talatang ito ay *pagtitiisan*: “Na kayo'y mangagtiisan sa isa't isa sa pag-ibig.” Sa iisang aklat lamang ng Bagong Tipan lumalabas pa ang salitang ito, at iyon ay sa Colosas 3:13: “Kayo'y mangagtiisan sa isa't isa, at mangagpatawaran sa isa't isa, kung ang sinoman ay may reklamo laban kanino man; na gaya naman ng pagpapatawad sa inyo ng Panginoon, ay gayon din ang gawin ninyo.” Ang literal na kahulugan ng *pagtitiisan* ay “pagpapasensiyahan.”

Kaya, isinasaalang-alang ang lahat ng iyan, sinubukan kong isalin ang Efeso 4:2 sa sarili kong pananalita: “Na may buong kahinhinan at kababaang-loob ng espiritu, na may kalmadong kalooban, na buong pag-ibig na pinagpapasensiyahan ang lahat ng hindi kanais-nais sa ibang tao.” Iyan ang literal na salin ng orihinal. Iyan ang larawan ng Espiritu ni Cristo. Habang binubulay-bulay natin ito at iniisip ang lahat ng nasasaklaw nito, paano tayo hindi yuyuko sa hiya at ipagtatapat na sa

maraming bagay ay nagkakasala tayo? Nawa'y lubos tayong magpasakop sa pamamahala ng Espiritu Santo ng Diyos upang ang ganitong ugaling tulad ng kay Cristo ay maging tunay sa ating buhay.

Nagpatuloy ang apostol, “Na pinagsisikapang ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu sa buklod ng kapayapaan” (3). Isinalin naman ito ng iba, “Na nagsisikap nang buong sipag na ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu sa buklod ng kapayapaan.” Pansinin, hindi niya sinasabing, “Na nagsisikap nang buong sipag na ingatan *ang pagkakaisa ng katawan*” Wala tayong kinalaman sa pag-iingat ng pagkakaisa ng katawan. Ang Diyos ang nag-aasikaso niyan. Siya ang nagbibigkis sa mga mananampalataya kay Cristo, nagbibigay ng Kanyang Espiritu Santo upang manahan sa kanila, at nag-uugnay sa kanila sa isa't isa at sa kanilang maluwahating Ulo sa Langit. Laging buo ang katawan ni Cristo sa paningin ng Diyos.

Pinag-uusapan ng mga tao ang malulupit na pagkakabaha-bahagi na pumupunit daw sa katawan ni Cristo, pero hindi napupunit ng mga pagkakabaha-bahaging ito ang katawan ni Cristo. Ang katawan ni Cristo ay hindi binubuo ng lahat ng iba't ibang sekta at denominasyon. Kung titipunin mo ang lahat ng iba't ibang sektang Katoliko, ang lahat ng iba't ibang sekta ng Eastern Orthodox, at ang lahat ng sektang Protestante, at pagsasamahin mo sila sa isang malaking iglesya, hindi iyon ang katawan ni Cristo. Marami roon ang nasa katawan ni Cristo, pero marami rin ang wala roon. Sa kabilang banda, matapos mong tipunin ang lahat ng denominasyong ito, marami pa rin sa labas ang bahagi ng katawan ni Cristo. Ang iglesya na Kanyang katawan, at ang iglesya na tinatawag ng ilan na nakikitang katawan ni Cristo, ay hindi iisang bagay. Ang

katawan ni Cristo ay binubuo lamang ng mga binago at ipinanganak na muli ng Espiritu Santo at isinama kay Cristo sa kaluwalhatian sa pamamagitan ng bautismo ng Espiritu. Hindi kayang hatiin ng lahat ng pagkakabaha-bahagi sa Sangkakristiyanuhan ang katawang iyon. Pero ano ang nagawa ng iba't ibang denominasyong ito? Tiyak na itinatwa nila ang pagkakaisa ng Espiritu. Nais ng apostol na kilalanin natin ang pagkakaisang ito na ang Diyos mismo ang nagtatag, kaya sinabi niya, “Na pinagsisikapang ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu sa buklod ng kapayapaan.”

Pinag-iisa tayo ng Espiritu sa katawang Kanyang binuo, at ngayon ay sinasabi Niya, “Gusto kong kilalanin ninyo ito.” Kapag nakikipagtipon ka sa mga kapwa mananampalataya, pinagsisikapan mo bang ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu? Nauunawaan mo bang kabilang ka sa kanila at kabilang sila sa iyo? “Pero,” sabi mo, “hindi pareho ang tingin nila sa mga bagay-bagay gaya ng sa akin.” Kung sila'y kay Cristo, kabilang sila sa iyo at ikaw sa kanila. Dapat natin silang tanggapin sa nagbubuklod na tali ng kapayapaan.

Ilang taon na ang nakararaan, nagkasakit ako sa gitna ng isang serye ng mga pulong sa Minneapolis. Pagkatapos ng ikaapat kong mensahe, lumabas ako isang Linggo ng tanghali para kumain, at pagkatapos na pagkatapos ng kainan ay bumagsak ako. Nang magkamalay ako, may lagnat ako na isandaan at dalawang digri at may sakit akong typhoid. Anim na linggo akong nakaratay. Nang magkalakas na ako nang sapat para umuwi, tinulungan ako ng mga kaibigan ko na makarating sa istasyon ng tren. Napakagalang ng porter sa tren. Inayos niya ang isang higaan, inilagay ang dalawang kutson, at hinayaan akong nakahilig doon buong araw.

Noong unang umaga, habang nakahiga ako roon na maraming unan sa likod ko, inilabas ko ang aking Biblia. (Siyempre, hindi mo kailanman sinisimulan ang araw nang walang kahit kaunting bahagi mula sa Salita ng Diyos, hindi ba? Sinisimulan mo nang wala? Aba, kaya pala napakarami mong masasamang araw.) Nagbabasa ako ng Salita ng Diyos nang may dumaang isang babaeng Aleman, at huminto siya at nagtanong na may makapal na puntong Aleman, “Ano iyan? Piblia?” Sabi ko, “Opo.” “Aba, may pagzamba ka sa umaga nang mag-isa? Teka,” sabi niya, “kukunin ko Piblia ko at magkasama tayo.” Bumalik siya, umupo sa aking higaan, at nagsabi, “Saan ka nagbabasa?” Maya-maya, may dumaang isang matangkad na ginoo, at huminto at nagtanong na may puntong Scandinavian, “Nagbabasa ng Biblia? Aba, kukunin ko rin yata ang akin.” Bumalik siya dala ang kanyang Biblia, at pagkaraan ng ilang minuto ay namangha ako sa dami ng taong nagsiksikan sa paligid.

Ganoon din ang ginawa nila araw-araw, at napakasaya ng aming pagsasama hanggang California. Kukunin ko ang aking Biblia, at saka sila magsisimulang dumating, at kung minsan ay umaabot sa dalawampu't walo ang taong may dalang Biblia. Likot ang konduktor sa lahat ng bagon at sasabihin, “Nagsisimula na ang camp meeting sa bagon bilang ganito-at-ganoon. Inaanyayahan ang sinumang gustong sumali.” Kung minsan ay magsisimula sila ng isang himno; kung minsan ay mananalangin kami nang sandali; at kung minsan ay pagbabasa lamang ng Biblia, at magtatanong sila.

Nagpatuloy ang pakikisamang iyon hanggang makarating kami sa Sacramento, kung saan inihiwalay ang ilang bagon para bumaba sa lambak. Kaya pumasok ang mga tao mula sa ibang

bagon para magpaalam, at lumapit ang mahal na kapatid na babaeng Aleman at nagsabi, “Naku, parang camp meeting talaga ang buong biyahe. Pinakain nito ang aking kaluluwa. Papunta ako sa Turlock, pero gusto kong itanong sa iyo, Anong denominasyon mo?” “Aba,” sabi ko, “kabilang ako sa parehong denominasyon na kinabibilangan ni David.” “Ano iyon? Hindi ko alam na may kinabibilangan pala si David,” tanong niya. “Sinabi ni David, ‘Ako’y kasama ng lahat na nangatatapot sa Iyo, at nagsisitupad ng Iyong mga tuntunin,’” sagot ko. “Ya, ya,” sabi niya; “magandang iglesya iyan na kabilangan.”

Palagay ko, kung tinanong namin ang mga taong iyon, makikita naming kabilang kami sa mga isang dosenang iba’t ibang sekta. Pero natagpuan naming iisa kaming lahat kay Cristo. Naku, nawa’y pagsikapan nating “ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu sa buklod ng kapayapaan,” hindi sa pakikipagtalos, hindi sa pag-aaway, kundi sama-samang naghahangad na luwalhatiin ang Panginoong Jesu-Cristo, ang ating Tagapagligtas.

Sa mga talata 4-6 ng Efeso 4, inilalapit sa atin ng apostol ang pitong-bahaging pagkakaisa. Pansinin, “May isang katawan, at isang Espiritu, gaya rin naman ng pagkatawag sa inyo sa isang pagasa ng inyong pagkatawag; Isang Panginoon, isang pananampalataya, isang bautismo, Isang Diyos at Ama ng lahat, na siyang lubos sa lahat, at sa lahat, at nasa lahat.” Pitong magkakaibang pagkakaisa na pinagbuklod sa iisa. Ang mga talatang ito ay isang dakilang pagpapahayag ng pananampalataya, pero madaling makita na may tatlong magkakaibang saklaw na ipinapakita rito, na palaki nang palaki. Ang talata 4 ay tungkol sa pagkakaisang talagang mahalaga sa buhay, “May isang katawan.” Iyan ang katawan ni Cristo, at gaya ng nakita na natin, ang katawang iyon ay binubuo lamang ng

mga taong hinugasan mula sa kanilang mga kasalanan sa dugo ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Sila'y binago ng Salita at ng Espiritu, at sa gayon ay ginawang bahagi ni Cristo. Pangalawa, “May isang Espiritu,” at ito ang iisang Espiritu Santo na sa pamamagitan ng Kanyang paggawa ay binautismuhan tayo sa katawan ni Cristo. Mababasa natin sa 1 Corinto 12:13, “Sapagka't sa isang Espiritu ay binabautismuhan tayong lahat sa isang katawan, maging tayo'y mga Judio o mga Griego, maging tayo'y mga alipin o mga laya; at tayong lahat ay pinainom sa isang Espiritu.” Pangatlo, binigyan tayo ng iisang pag-asa—“Gaya rin naman ng pagkatawag sa inyo sa isang pagasa ng inyong pagkatawag.” Iisa ang mapalad na pag-asa ng lahat ng mananampalataya, ang pag-asa na balang araw, sa malapit na araw, ay makikita natin ang mukha ng ating Panginoong Jesu-Cristo at babaguhin tayo ayon sa Kanyang larawan. Kasama sa unang saklaw na ito ang lahat ng tunay na mananampalataya—isang katawan, isang Espiritu, isang pag-asa ng inyong pagkatawag.

Pero ngayon, ang ikalawang saklaw ay medyo mas malawak. Hindi lang ito kinakailangang binubuo ng mga ipinanganak na muli. Maaaring kasama rito ang mga nagpahayag ng pananampalatayang hindi naman totoo. “Isang Panginoon, isang pananampalataya, isang bautismo.” Kita ninyo, may mga nagsasabing, “Panginoon, Panginoon,” na hindi kailanman ipinanganak na muli. Sinabi ni Jesus na sa araw ng paghuhukom ay marami ang lalapit sa Kanya at magsasabi, “Panginoon, Panginoon, hindi бага kami nagsipanghula sa iyong pangalan, at sa iyong pangalan ay nangagpalayas ng mga demonio, at sa iyong pangalan ay nagsigawa ng maraming gawang makapangyarihan? At kung magkagayo'y ipahahayag ko sa kanila, Kailan ma'y hindi ko kayo nakilala: magsilayo kayo

sa akin, kayong manggagawa ng katampalasanan” (Mateo 7:22-23). Halimbawa, ang bahaging iyon ng mundo na tinatawag nating “Sangkakristiyanuhan.” Ano ang isinusulat ng mga tao sa itaas ng kanilang mga sulat? Isinusulat nila ang 1936 (ang sermong ito ay ipinangaral noong 1936). At ano ang ibig sabihin niyon? Ang ibig sabihin, sa taon ng ating Panginoon 1936.1 Palagay ko, ganyan din nagpepetsa ng kanilang mga sulat ang bawat raketero at gangster sa Chicago. “At bakit ako’y tinatawag ninyong, Panginoon, Panginoon, at hindi ninyo ginagawa ang mga bagay na aking sinasabi?” (Lucas 6:46) Maraming mapagpaimbabaw sa Sangkakristiyanuhan na tumatawag sa Kanya ng Panginoon, pero ipinapakita naman ng kanilang buhay na hindi pa sila kailanman ipinanganak na muli.

Nasa ikalawang saklaw rin ang iisang pananampalataya. Hindi ito ang pananampalatayang nagliligtas sa atin, kundi ang pananampalataya ng iglesyang Cristiano, “ang pananampalataya na minsan magpakailan man ay ibinigay sa mga banal” (Judas 3). Ito ang iisang pamantayan ng katotohanan na ibinigay ng Diyos upang ipahayag sa sanlibutan; ito ang tinatawag ng apostol na *ang pananampalataya*. Ang pananampalataya kay Cristo ay personal na pagtitiwala kay Jesus, pero ang *pananampalataya* ay ang kabuuan ng doktrinang Cristiano.

Kasunod nito ang bautismo, ang panlabas na pagpapahayag ng katapatan kay Cristo. May nagtatanong, “Sa palagay mo ba, ang bautismo rito ay bautismo sa tubig, o bautismo ng Espiritu?” Sinasabi ko nang walang sandaling pag-aatubili, “bautismo sa tubig,” sapagkat pito ang pagkakaisa. Nabanggit na ang bautismo ng Espiritu—“isang katawan, isang Espiritu”—at hindi na inuulit dito ang Espiritu. Kung bautismo ng Espiritu ito,

anim lamang ang magiging pagkakaisa, pero ang bautismo sa tubig ay ang panlabas na pagpapahayag ng katapatan kay Cristo. Maaaring magpahayag ang isang tao na siya'y kay Cristo at magpabautismo, pero hindi iyon patunay na tunay siyang ipinanganak na muli. Ang tanda ni Cristo ay inilagay sa ilang tao, pero hindi pa nila kailanman tunay na tinanggap Siya sa kanilang puso. Napakaseryosong bagay nito! Iniisip ko kung may ilan sa inyo na nasa mas malawak na bilog. Hindi ka pa kailanman ipinanganak na muli; wala ka sa unang bilog kundi kabilang sa mga nagpahayag nang hindi taos-puso, kaya nasa ikalawang bilog ka. Maaari kayang nailagay na sa iyo ang tanda ni Cristo—na nabautismuhan ka sa pangalan ng Ama at ng Anak at ng Espiritu Santo—pero hindi ka pa kailanman nagtiwala kay Cristo? Napakakilabot para sa isang napahamak na nasa hukay ng walang hanggang kapahamakan na masabing, “Taglay ko ang tanda ni Cristo sa lupa; nabautismuhan ako bilang pagkilala sa Kanyang kamatayan at paghihirap, pero heto ako, napahamak magpakailanman, dahil hindi ako nagtiwala sa Tagapagligtas na iyon na naghirap para sa akin.”

Pansinin ang ikatlong bilog. Mas malawak ito kaysa sa iba, sapagkat saklaw nito ang ugnayan ng Diyos sa buong sangnilikha. “Isang Diyos,” at bilang ganoon ay may ugnayan Siya sa lahat ng Kanyang nilalang. “At Ama ng lahat, na siyang lubos sa lahat, at sa lahat, at nasa lahat.” Hindi ito ang makabagong doktrina ng pangkalahatang pagka-Ama ng Diyos sa lahat at pangkalahatang pagkakapatiran ng lahat ng tao, kundi ang ibig sabihin ay ang Diyos ang Manlilikha ng lahat ng tao. Siya ay isang tiyak na Persona. Hindi ito panteismo, hindi ang Diyos bilang isang prinsipyo lamang, kundi ang Diyos, isang banal na Persona, pero malapit sa biyaya, hindi malayo sa bawat isa sa atin.

Siya ang buhay na Diyos na nakahihigit sa lahat, ang pinakamataas, na namamahala sa lahat ng bagay at lumalaganap sa lahat. Siya ay “nasa inyong lahat.” Iyan ang pagkakaiba ng pakikitungo ng Diyos sa sanlibutan bilang kabuuan at sa mga ipinanganak na muli—”nasa inyong lahat.” Kung tinanggap mo si Cristo, kung nagtiwala ka sa Kanya, ang Diyos ay nananahan sa iyo. Napakagandang katotohanan nito! Sinabi Niya, “Ako’y tatahan sa kanila, at lalakad sa kanila” (2 Corinto 6:16). Habang lumalakad tayo sa sanlibutang ito, mararanasan natin na ang Diyos ay lumalakad na kasama natin, kaya nararapat lamang na balikan natin ang pangaral na pinagsimulan natin: “Magsilakad kayo nang karapat-dapat sa pagkatawag na sa inyo’y itinawag.”

Mga Kaloob mula sa Umakyat na Cristo (4:7-13)

Sa mga talatang ito, lalo tayong pinapapansin sa mga kaloob na ibinigay ng umakyat na Cristo sa Kanyang iglesya para sa ikatitibay nito. Una, pansinin na may mga kaloob para sa lahat —”Datapuwa’t sa bawa’t isa sa atin ay ibinigay ang biyaya ayon sa sukat ng kaloob ni Cristo.” May ilang kaloob na mas kapansin-pansin at nakikita, pero ang bawat bahagi ng katawan ni Cristo ay may maiaambag para sa pagpapala ng kabuuan. Gaano man siya kahina, kaliit, o kahit hindi gaanong kilala, may tinanggap siya mula sa nabuhay na muling Panginoon para makatulong sa lahat ng iba pa.

Maraming bahagi ng ating pisikal na katawan ang hindi nakikita at gumagana nang walang anumang panlabas na palatandaan ng kanilang paggawa. Pero napakahalaga nila sa malusog na paglaki at pagpapanatili ng katawan. Sa ganito ring paraan, ang bawat mananampalataya ay may sariling lugar na dapat punan sa katawan ni Cristo. Kung hindi siya gumaganap

ayon sa kalooban ng Diyos, sa ilang paraan ay nakakaapekto siya nang masama sa buong katawan; pero kung ginagamit niya ang kanyang mga kaloob ayon sa kalooban ng Diyos, nakakaapekto siya nang mabuti sa buong katawan ni Cristo. Ang mga kaloob na ito ay nagmumula sa umakyat na Panginoon.

Ang talata 8 ay sinipi mula sa Awit 68: “Ikaw ay sumampa sa itaas, ikaw ay nagdala ng bihag na bihag.” Ano ba talaga ang ibig sabihin ng medyo kakaibang pananalitang iyan? Ito ay isang Hebraismo, kinuha nang literal mula sa Hebreo. Ganito ang Awit 68:18: “Ikaw ay sumampa sa itaas, ikaw ay nagdala ng bihag na bihag: ikaw ay tumanggap ng mga kaloob para sa mga tao: Oo, pati sa mga mapanghimagsik, upang ang Panginoong Diyos ay manahan sa kanila.” Sinusubukan ng ilang iskolar na ipaliwanag ang pananalitang ito, “bihag na bihag,” sa pamamagitan ng pagsasalin dito bilang “napakaraming bihag.” Pero kapag naunawaan nating ito ay salin lamang ng isang pananalita sa Awit, kailangan nating itanong kung maisasalin ba ang tekstong Hebreo bilang “Napakaraming bihag.” Palagay ko, aaminin ng sinumang iskolar ng Hebreo na hindi maaari. At hindi lang doon makikita ang pananalitang ito.

Sa Mga Hukom 5 ay mababasa natin ang parehong pananalita. Pinupuri ni Debora ang Panginoon dahil sa dakilang tagumpay laban sa Canaan. Sa talata 12 ay mababasa natin, “Gumising ka, gumising ka, Debora; gumising ka, gumising ka, umawit ka ng awit: bumangon ka, Barac, at ihatid mong bihag ang iyong mga bihag, ikaw na anak ni Abinoam.” Ano ang ibig sabihin ng pananalitang iyon doon? Isa lamang ang maaaring kahulugan nito—“Gawin mong bihag ang bumihag sa iyo.” Iyan ang

mukhang kahulugan ng Awit 68:18, at gayundin ng pagsiping ito sa Sulat sa mga taga-Efeso.

Sa Isaias 14 ay may katulad na pananalita na sapat na nagpapaliwanag sa “bihag na bihag.” Mababasa natin, “At kukunin sila ng mga bayan, at dadalhin sila sa kanilang sariling dako: at aariin sila ng sangbahayan ni Israel sa lupain ng Panginoon na pinakaalipin na lalake at babae: at kanilang bibihagin sila na sila nilang mga bumihag; at sila'y magpupuno sa kanilang mga mamimighati” (Isaias 14:2). Tiyak na nililinaw nito ang kahulugan. Sa ating kasalukuyang talata, ito ang aral: ang ating Panginoon, sa Kanyang tagumpay laban sa kamatayan, ay binihag ang may kapangyarihan ng kamatayan hanggang sa panahong iyon, upang mapalaya Niya ang “lahat ng dahil sa takot sa kamatayan ay nangasa pagkaalipin sa buong buhay nila” (Hebreo 2:15). Sa madaling salita, ang ating makapangyarihang kaaway na si Satanas ay isa nang talunang kaaway. Siya'y kinaladkad na bihag sa gulong ng karo ni Cristo, at ang ating Panginoon ay umakyat na bilang tao at umupo sa trono ng Kamahalan sa Langit. Doon, mula sa Kanyang mataas na upuan sa kaluwalhatian, ibinibigay Niya ang mga kaloob na ito sa Kanyang iglesia para sa ikatitibay at ikapagpapala nito.

“Ngayon ito, na siya'y umakyat, ano kundi siya'y bumaba rin naman muna sa mga bahaging lalong mababa ng lupa? Ang bumaba ay siya ring umakyat sa itaas ng lahat ng mga langit, upang kaniyang punuin ang lahat ng mga bagay.” Ipinapaalala sa atin na Siya na umakyat nang mas mataas kaysa sa sinumang tao ay minsang bumaba, para sa ating katubusan, nang mas mababa kaysa sa sinumang tao. Iniisip ko kung talagang nauunawaan ng ating kaluluwa na Siya ay taong katulad natin, pero niluwalhati, walang kasalanan, at banal, na nakaupo

ngayon sa trono ng Diyos. Puso ng tao ang tumitibok sa Kanyang dibdib, at walang kalungkutang dumarating sa Kanyang bayan na hindi Niya dinadamayan nang may pakikiramay at habag. Kaya nga, yamang “wala tayong isang dakilang saserdote na hindi maaaring makiramay sa ating mga kahinaan, kundi isa na tinukso sa lahat ng mga paraan na gaya rin naman natin,” tayo'y “magsilapit na may pagkakatiwala sa luklukan ng biyaya, upang tayo'y magsitanggap ng awa, at mangakasumpong ng biyaya na pangtulong sa panahon ng pangangailangan” (Hebreo 4:15-16).

*May isang Tao sa kaluwalhatian na kilalang-kilala ko,
Matagal ko na Siyang kilala, kabutihan Niya'y masasabi ko;
Isang araw sa Kanyang awa, kumatok Siya sa aking pinto,
At nakiusap na papasukin, kumatok nang paulit-ulit nang husto.*

*Pero nang Siya'y aking lapitan at harap-harapang nakita
At pinakinggan nang sandali ang Kanyang kuwento ng biyaya,
Kung paano Siya naghirap para sa makasalanan at kasalana'y inalis,
Buong puso at pasasalamat, pinapasok ko Siya nang may tamis.*

At ngayon ay may katiyakan ako mula sa Salita ng Diyos na ang Taong iyon ay nakaupo roon sa kanan ng Ama, laging nabubuhay upang mamagitan para sa Kanyang nangangailangang bayan habang sila'y dumaraan sa sanlibutang ito. Lumapit ka sa Kanya sa oras ng pagsubok, “huwag kalahati lang ng kuwento ang sabihin, kundi ang buo,” at makatiyak kang makikinig Siya nang may pakikiramay at

kikilos para sa iyo ayon sa kayamanan ng Kanyang biyaya. Lagi Niyang inaako ang pagkilos para sa Kanyang bayan sa kamangha-manghang paraan.

“At ibinigay niya ang mga iba na mga apostol; at ang mga iba na mga propeta; at ang mga iba na mga evangelista; at ang mga iba na mga pastor at mga guro; Sa ikasasakdal ng mga banal, sa gawain ng ministeryo, sa ikatitibay ng katawan ni Cristo.” Ito ang mga kaloob na si Cristo mismo ang nagbigay. Sa 1 Corinto 12, inilista ni Pablo ang iba't ibang paggawa ng Espiritu Santo sa pamamagitan ng iglesya sa pasimula ng maagang pakikipaglaban nito sa paganismo at Judaismo. Pero sa Efeso, ang mga kaloob ay para sa pagtatayo at pagpapanatili ng iglesya. Ibinigay ang mga ito ng nabuhay na muling Cristo upang makayanan ng iglesya na dalhin ang mensahe sa napapahamak na sanlibutan, at upang patibayin ang bawat kaanib nito sa pagkakilala kay Cristo.

Pumili ang ating Panginoon ng mga apostol noong narito pa Siya sa lupa, pero sinabi Niyang sa maluwalhating panahon ng milenyo ay uupo sila sa mga trono at hahatulan ang labindalawang lipi ng Israel. Bilang umakyat na Cristo, nagbigay Siya ng mga *apostol* at *propeta* sa Kanyang iglesya, pero ibinigay sila mula sa Langit. Kasama rito ang mga apostol ding pinili Niya sa lupa, pero matapos silang mapuspos ng Espiritu Santo noong Pentecostes ay saka sila nakita bilang ibinigay sa iglesya. Ang mga apostol at mga propeta ang naglagay ng pundasyon. Mababasa natin sa Efeso 2:20: “Mga itinayo sa ibabaw ng pundasyon ng mga apostol at ng mga propeta, na si Cristo Jesus din ang pangulong bato sa panulok.” Hindi ka naglalagay ng pundasyon ng isang gusali tuwing ilang palapag; minsanan lamang itinatayo ang pundasyon, at saka

itinatayo ang nasa ibabaw nito. Noon pang unang panahon, labinsiyam na raang taon na ang nakararaan, natupad na ng mga apostol at mga propeta ang kanilang ministryo. Hindi tayo naghahanap ng mga bagong apostol at propeta.

Minsan ay lumapit sa akin ang isang batang Mormon elder at nagtanong, “Saang iglesya ka kabilang?” Alam ko agad kung ano ang nasa isip niya, kaya sumagot ako, “Kabilang ako sa iisang tunay na iglesya na may mga apostol at propeta.”

“Ah,” sabi niya, “kung ganoon ay latter-day saint ka siguro.”

“Hindi, former-day saint ako.”

“Pero ang amin lang ang iglesyang may mga apostol at propeta.”

“Sa palagay ko'y hindi. Ang iglesyang kinabibilangan ko ay nakatayo sa pundasyon ng mga apostol at mga propeta, at bagama't matagal na silang nawala sa entablado ng buhay na ito, kaanib pa rin sila ng iglesyang ito, sapagkat hindi lamang sa lupa ito umiiral. Bahagi sila ng hukbo kahit pumanaw na sila sa mundong ito at nasa presensiya na ng Diyos. Kaanib pa rin sila ng iglesya.”

“Pero may mga apostol at propeta kami sa panahon natin.”

“Pero, kita mo,” sabi ko, “ang mga apostol at mga propeta ay maglalagay ng pundasyon, at kung tama ang pagkaunawa ko sa Salita ng Diyos, ang templo ng buhay na Diyos—ang kahanga-hangang iglesyang ito na Kanyang itinatayo—ay labinsiyam na raang taon nang itinatayo at ngayon ay malapit nang matapos, at hindi ka naglalagay ng pundasyon sa bubong. Nasa malalim na ibaba iyon, labinsiyam na raang palapag sa ilalim, at ang templo ay patuloy na tumataas sa pundasyong iyon sa buong panahong iyon. Ngayon ay inilalagay na lang natin ang mga

huling hagod sa bubong. Tinitipon natin ang mga kaawa-awang makasalanang, isa-isa rito at doon. Hindi sila dumarating nang marami sa panahong ito, pero ang mga dumarating ay idinadagdag sa bubong, at hindi na magtatagal at mabubuo na ito, at saka tayong lahat ay pupunta na sa Langit.”

Ang iba pang mga kaloob na inilista ni Pablo ay kitang-kita sa ngayon. Ano ang *evangelista*? Siya ang tagapagdala ng mabuting balita. Ang ministryo ng evangelista ay lalong ipinadadala sa sanlibutang nasa labas ng Kristiyanismo. Kung binigyan ng Diyos ang isang tao ng kaloob bilang evangelista, pinupuno Niya ang puso nito ng maalab na pag-ibig sa napapahamak na sanlibutan at binibigyan siya ng kakayahang ipangaral ang Ebanghelyo nang may kasariwaan at kapangyarihan. Napakagandang kaloob ng evangelista! Hindi nating lahat ito taglay sa paraang gusto sana natin. Pribilehiyo ang magturo ng Salita at magpatibay sa mga banal, pero kapag naiisip ko ang mga makapangyarihang taong inihanda at isinugo ng Diyos bilang mga evangelista para mahikayat ang mga napapahamak, hinahangad ko ang ganoong kaloob. Kung ikaw ay batang mangangaral at may kaloob na pang-evangelista, pasalamat mo ang Diyos dahil dito, pahalagahan mo ito, huwag mo itong maliitin. Huwag mong sabihing, “Sana makapagturo ako ng Biblia gaya ng ilang tao.” Napakabuti kung binigyan ka ng Diyos ng kaloob para riyang, pero mas gugustuhin ko pang gamitin ako ng Diyos para madala ang mga napapahamak na makasalanang kay Cristo kaysa kahit ang magturo at magtagubilin sa mga Cristiano.

Minsan ay may sumaway kay Duncan Matheson dahil ipinangaral niya ang Ebanghelyo sa isang malaking kumperensiya ng mga mananampalataya, at nagsabi, “Pinaupo

mo ang lahat ng taong ito rito nang isang oras para makinig sa alam na nila, samantalang pumunta sila para makarinig ng kahanga-hangang paglalahad ng bagong katotohanan.”

“Aba,” sabi niya, “wala bang mga makasalanan dito ngayon?”

“Ah, baka may ilan.”

“Mabuti, kung ganoon ay ayos lang. Hindi ako nagkamali, sapagkat kung Cristiano ang mga tao, makakalusot sila papuntang Langit sa anumang paraan kahit wala na silang matutuhang iba pa, pero ang kaawa-awang mga makasalanan ay kailangang maligtas o mapupunta sila sa Impiyerno.”

Huwag mo iyang kalilimutan. At kung ikaw ay isang napapahamak na makasalanan—walang Cristo, walang pag-asa—hayaan mong idiin ko ito sa iyo: Kailangan mong piliin si Cristo o ang Impiyerno, at ang pagpapabaya sa isa ay pagpili sa isa pa. Sana'y maipahayag ko ang mensaheng iyan sa paraang maririnig ng mga taong naghihingalo, at sa pakikinig ay sasampalataya at tatakas sa darating na poot. Iyan ang natatanging larangan ng evangelista. Lumalabas siya sa sanlibutan at nagdadala ng mga kaluluwa kay Cristo, at pagkatapos ay dinadala sila ng Espiritu ng Diyos sa iglesia ng Diyos.

Sa pagpapatuloy natin sa Efeso 4, mababasa natin na nagbigay din Siya ng kaloob na mga *pastor*. Ang ibig sabihin ng salita ay “mga pastol.” Ang tunay na pastor ay isang pastol na may puso para sa mga tupa ng kawan ni Cristo. Hinamon ng ating Panginoon si Pedro sa mga salitang, “Iniibig mo бага ako ng higit kay sa mga ito?” Matapos taimtim na ipahayag ni Pedro, “Panginoon, nalalaman mo ang lahat ng mga bagay; nakikilala mong kita'y iniibig,” sinabi ni Jesus, “Pakanin mo ang aking mga

tupa...Pakanin mo ang aking mga kordero.” Sa mga salitang iyon ay ginawa Niyang pastor si Pedro ng Kanyang kawan. Napakahalagang kaloob iyan! Natatagpuan sila ng evangelista bilang mga nawawalang tupa na gumagala sa ilang at dinadala sila sa kawan. Pagkatapos, sinisikap ng pastor na akayin sila sa luntiang pastulan ng Salita ng Diyos, paglingkuran sila kapag sila’y may sakit, samahan sila kapag sila’y naghihingalo, ituro sila sa krus sa oras na mahina ang pananampalataya, at damayan sila sa kanilang mga kalungkutan: iyan ang gawain ng isang tunay na pastor. Walang seminaryo, walang kolehiyo o unibersidad na makagagawa ng isang pastor. Ang Espiritu Santo ng Diyos lamang ang nagbibigay sa isang tao ng puso ng pastor, at pumupuno sa kanya ng masidhing pag-ibig para sa bayan ng Diyos.

Ang sumunod na kaloob na binanggit ay ang sa *guro*. Ano ang pagkakaiba ng pastor at ng guro? Sa 1 Corinto 12:8 ay mababasa natin, “Sapagka’t sa isa’y ibinibigay sa pamamagitan ng Espiritu ang salita ng karunungan; at sa iba’y ang salita ng kaalaman, ayon din sa Espiritu.” Masasabi nating ang pastor ay may natatanging taglay na salita ng karunungan, at ang guro naman ay ang salita ng kaalaman. Natatanging larangan ng guro ang ipaliwanag ang katotohanan ng Salita ng Diyos sa malinaw at maayos na paraan upang maunawaan ito ng mga tao at makinabang sila rito, upang maintindihan nila ang plano ng Diyos at sa gayon ay maiangkop ang katotohanan sa kanilang sariling pangangailangan. At pananagutan naman ng pastor na idiin ang katotohanan sa budhi sa kapangyarihan ng Espiritu Santo.

Naaalala mo ba ang isang panahon sa buhay mo na dumaraan ka sa isang natatanging pagsubok at kalituhan? Marahil ay

sinabi mo, “Kailangan kong magsimba,” at pumunta ka na may mabigat na pasanin. Sa gitna ng pulong ay may tumayo upang ipaliwanag ang Salita ng Diyos, at napatibay ka. Kinuha niya ang isang bahagi ng Kasulatan at ginawa itong malinaw at maganda, at nakabuti ito sa iyo, pero paglabas mo ay sinabi mo, “Hmm, hindi naman tumama sa kalagayan ko ang mensahe niya. Wala pa rin akong sagot sa problema ko gaya noong pumasok ako. Natutuwa pa rin akong pumunta ako, dahil napagpala ako. Mas mauunawaan ko na ang bahaging iyon ng Kasulatan kaysa dati.” Pero umalis ka na dala pa rin ang parehong pasaning dinala mo. Sa isa pang pagkakataon ay bumalik ka sa iglesia, at muli ay may bumasa ng isang bahagi ng Kasulatan. Nang simulan niyang ipaliwanag ito ay sinabi mo, “Aba, parang alam niya mismo ang pinagdaraan ko. Parang naiintindihan niya mismo kung ano ang problema ko. Iyan mismo ang kailangan ko.” At habang inilalahad ang Salita, naantig ang iyong kaluluwa at napagpala ang iyong puso. Umalis kang nagpupuri sa Panginoon dahil sa pagbibigay ng ganitong mga kaloob sa Kanyang bayan, at nagpapasalamat sa Kanya na sa pamamagitan ng pagpapaliwanag ng Kanyang Salita ay naalis ang iyong kalituhan. Ang guro ang pinakikinggan mo sa unang pagkakataon, at sa ikalawa naman ay ang pastor. Ang isa ay may salita ng kaalaman at ang isa naman ay may salita ng karunungan. Ano ang karunungan? Ito ay kaalamang inilalapat upang tugunan ang isang tiyak at partikular na kalagayan.

Tingnan ang talata 12. Bakit nagbigay si Cristo ng mga apostol, propeta, evangelista, pastor, at guro? “Sa ikasasakdal ng mga banal, sa gawain ng ministeryo, sa ikatitibay ng katawan ni Cristo.” Ang bantas sa King James version ng talatang ito ay magpapaipisip sa atin na tatlo ang layunin—ang ikasasakdal ng

mga banal, ang gawain ng ministeryo, at ang ikatitibay ng katawan ni Cristo. At saan ka dadalhin ng ganyang konklusyon? Na ang gawain ng pagpapasakdal sa mga banal, ang gawain ng ministeryo, at ang pagpapatibay sa katawan ay lubos na nakaatang sa mga ibinukod sa natatanging paraan bilang mga pastor, guro, at evangelista. Iyan ang konklusyong naabot ng marami, at kontentong-kontento na ang mga tao na umasa sa taong nasa pulpito at sabihing, “Hindi ba’t inatasan natin siya na gawin ang gawain ng ministeryo? Hindi ba’t siya ang dapat gumawa ng pagpapatibay sa katawan ni Cristo?” Pero walang mga bantas sa orihinal na teksto; inilagay lamang iyon ng mga editor. Pahihintulutan ko ang aking sarili na alisin ang mga kuwit sa talata 12. Bumalik tayo sa talata 11: “At ibinigay niya ang mga iba na mga apostol; at ang mga iba na mga propeta; at ang mga iba na mga evangelista; at ang mga iba na mga pastor at mga guro; Sa ikasasakdal ng mga banal sa gawain ng ministeryo sa ikatitibay ng katawan ni Cristo.” May nakikita ka bang pagkakaiba? Hindi na ang mga pastor at guro ay isang uri ng saradong samahan na sila lamang ang gagawa ng lahat ng ito. Kundi kapag binigyan ng Diyos ang isang tao ng kaloob bilang mangangaral o guro, gagamitin niya ang kaloob na iyon para sa paghubog sa mga banal upang sila ang gumawa ng gawain ng ministeryo at sa gayon ay patibayin ang katawan ni Cristo. Ibang-iba ito.

Lumapit sa akin ang isang mabait na binata at nagsabi, “May copyright po ba ang alinman sa inyong mga sermon?”

“Wala, talagang wala,” sabi ko.

“Natutuwa po akong marinig iyan, kasi narinig ko kayo isang linggo na ang nakaraan, at umalis ako at ipinangaral ang

sermon ninyo sa isang mission. Iniisip ko po kung may karapatan ba akong gawin iyon.”

Sabi ko, “Kung may tumimo sa kaluluwa mo na maipapasa mo sa iba at magiging pagpapala sa kanila, nagpapasalamat ako sa Diyos dahil diyan. Kung may madala kang isang nanampalataya, ikaw ang magiging ama at ako ang magiging lolo.”

Nabasa ko sa kuwento ng buhay ni Moody na noong unang panahon, pumupunta siya tuwing Linggo ng umaga para makinig sa iba't ibang mangangaral noong panahong iyon, at pagkatapos, sa hapon at gabi, ay nasa mga mission at sa mga kanto ng kalye siya, ipinangangaral ang mga sermong narinig niya. Babalik siya at sasabihin sa isa sa mga ministrong ito, “Doktor, ipinangaral ko ang sermon mo nang limang beses noong nakaraang linggo, at mga apatnapung kaluluwa ang nadala ko.” Titingnan siya ng mangangaral sa kakaibang paraan, sapagkat malamang ay ilang linggo o buwan na itong walang nakitang isang kaluluwang naligtas. Ang ating nabuhay na muling Panginoon ay nagbibigay sa ilan ng kaloob bilang mga apostol, sa ilan bilang mga propeta, sa ilan bilang mga evangelista, sa ilan bilang mga pastor, at sa ilan bilang mga guro, pero ito'y upang makinabang ang lahat, sapagkat ang lahat ng banal ay dapat magpatuloy sa gawain ng ministeryo para sa pagpapatibay ng katawan ni Cristo. Huwag kang makuntento na pumunta lang sa mga pulong at maging isang espirituwal na espongha. Magpakabusog ka, at saka hayaan mong pigain ka nang kaunti ng Panginoon. Ibahagi mo ito sa iba, at sa gayon ay isinasagawa mo ang tunay na prinsipyo ng ministeryo sa Bagong Tipan.

Gaano katagal magpapatuloy ito? “Hanggang sa abutin nating lahat ang pagkakaisa ng pananampalataya, at ng pagkakilala sa Anak ng Diyos, hanggang sa lumaking tao, hanggang sa sukat ng pangangatawan ng kapuspusan ni Cristo” (13). Ano ang ibig sabihin niyon? Ang ibig sabihin ay magpapatuloy ang gawaing ito hanggang ang buong iglesia ay matipon pauwi sa Langit, at si Cristo ay lubos na makita sa bawat isa sa atin. Ano ang kapuspusan ni Cristo? Mababasa natin sa Efeso 1:23: “ang iglesia, Na siyang katawan niya, ang kapuspusan niyaong pumupuspos sa lahat.” Si Cristo ang Ulo sa kaluwalhatian, tayo ang mga bahagi ng Kanyang katawan at bumubuo sa Kanyang kaganapan bilang iisang bagong pagkatao. Kapag sa wakas ay nakauwi na tayo sa Langit, tapos na ang ating araw ng pagpapagal, at tayo’y ganap nang katulad Niya sa lahat ng bagay, matatapos na ang ganitong uri ng ministeryo. Hindi na kakailanganin ang ministeryo ng pastor, ng guro, o ng evangelista sa Langit, sapagkat doon ay pupurihin nating lahat ang pangalan ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Wala nang kailangang magturo sa iba, sapagkat makikilala Siya ng lahat, mula sa pinakamaliit hanggang sa pinakadakila.

Ang Pagpapakita ng Katotohanan sa Pag-ibig (4:14-16)

Hindi ko lubos naunawaan, hanggang sa ako’y naging ama, kung gaano kalalim ang mga salitang nasa isang kilalang himno, “Walang pabagu-bagong saya ng sanggol / Ang katulad ng aking gumagalang isip.” Kung paano lumulundag ang isip ng mga bata mula sa isang bagay papunta sa iba! Kung gaano kahirap para sa kanila ang magtuon ng pansin! At ganyan din ang marami sa mga anak ng Diyos. Madalas, kapag may nagsisikap na magpaliwanag ng isang katotohanan sa mga mananampalataya, napapahiya siya sa mga tanong na

ibinabato, na nagpapakitang hindi nakatuon ang isip ng kanyang mga tinuturuan kaya hindi nila nakuha ang katotohanan. Dahil dito, hindi kailanman tunay na natatatag sa pananampalataya ang mga tao. Upang iligtas tayo sa ganitong bagay ay naglagay ang Diyos sa Kanyang iglesya ng mga may pananagutang magturo at magpatibay sa Kanyang mga banal, upang hindi sila maging gaya ng maliliit na batang pabalik-balik na itinatapon, gaya ng mga dahong tinatangay ng hangin, o, gamit ang larawang nasa isip ng apostol, gaya ng maliliit na bangkang may layag sa tubig, na naililihis sa kanilang landas at itinataboy ng bawat pabagu-bagong hangin.

Pagpapala ang mga Cristianong nakaugat sa katotohanan ng Diyos. Pero napakaraming tao ang parang laging naghahabol sa ilang bagong aral, na parang walang kakayahang tumimbang kung alin ang tama. Hayaan ninyong magbigay ako ng isang katawa-tawang halimbawa. Maraming taon na ang nakaraan, habang nakaupo ako sa aking opisina sa Oakland, may pumasok mula sa tindahan ng aklat na isang lalaking ang hitsura pa lang ay nagsasabi nang erehe siya. Matangkad siya at payat na payat, may mahabang buhok na lumalaylay hanggang balikat, at mahabang balbas na hindi naaayos.

Lumapit siya sa kinauupuan ko habang nagsusulat ako. Ayaw kong maistorbo, dahil pakiramdam ko'y sasayangin lang niya ang oras ko sa isang walang kuwentang pagtatalo tungkol sa relihiyon. Sabi niya, “Sa tingin ko, ginoo, mula sa mga aklat na nakita ko sa bintana, isa kang naghahanap ng katotohanan, kaya naisip kong pumasok at makipagkuwentuhan sa iyo.”

“Nagkakamali ka,” sabi ko; “hindi ako naghahanap ng katotohanan.”

“Ah, hindi pala? Puwede ko bang itanong kung bakit hindi?”

“Aba, dahil, ginoo, natagpuan ko na Siya na Daan, Katotohanan, at Buhay, kaya tapos na ang aking paghahanap. Dati ay naghahanap ako ng katotohanan, pero ngayon ay nakatagpo na ako ng katotohanan, sapagkat kilala ko si Cristo.”

“E, hindi ba't marami ka pang kailangang malaman?”

“Ah, oo; napakarami ko pang kailangang malaman, pero natagpuan ko na ang dakilang Guro, at hindi na ako umiikot para maghanap ng katotohanan. Tinuturuan Niya ako sa pamamagitan ng Kanyang Salita.”

“Well, ako naman, lagi akong naghahanap; pumupunta ako kahit saan at saanman sa tingin ko'y may matututuhan pa ako.”

“Oo,” sabi ko, “nabasa nga kita sa Biblia ko noong isang araw.”

“Ako?”

“Oo.”

“Ano ang sinabi tungkol sa akin?”

“Sinasabi, ‘Laging nangag-aaral, at kailan ma'y hindi makaabot sa pagkaalam ng katotohanan’“ (2 Timoteo 3:7).

“Aba, wala namang kinalaman sa akin iyan,” sabi niya.

“Paumanhin, pero sinabi mong lagi kang naghahanap, at kung lagi nang naghahanap ang isang tao, hindi siya kailanman nakakatagpo. Pero, kita mo, kaming mga nakakakilala kay Cristo ay natagpuan na ang Katotohanan.”

Pagkatapos ay sinimulan niyang ikuwento sa akin ang ilan sa kanyang kakatwang ebanghelyo.

Kay daming tao ang medyo kagaya niya, palipat-lipat lang mula sa isang bagay papunta sa iba at hindi kailanman nakararating kahit saan. Sinabi ng apostol, “Ingatan mo ang huwaran ng mga

salitang wagas” (2 Timoteo 1:13), at ang mga salitang wagas ay makukuha mo sa Aklat ng Diyos at wala nang iba pang lugar.

Sa ating teksto ay mababasa natin, “Upang tayo’y huwag nang maging mga bata, na mga pinapagpapalipatlipat at dinadala ng bawa’t hangin ng aral, sa pamamagitan ng pagdaraya ng mga tao, sa katusuhan, ayon sa mga lalang ng kamalian” (Efeso 4:14). Ang talatang ito ay tungkol sa mga taong may makasariling layunin, at nais gumawa ng mga alagad upang makinabang sa kanila. Kapag may lumapit sa iyo na may kakaiba at bagong mga ideya, humingi ka ng “Ganito ang sabi ng Panginoon.” Hilingin mo sa kanila na ibigay ang kabanata at talata sa Biblia para sa mga kakaibang doktrinang dala nila sa iyo. Kung gagawin lamang ito ng mga Cristiano, hindi sila maghahabol sa mga makabagong usong panrelihiyon na ito. Ang mismong Salita ng Diyos ay nakatagal na sa pagsubok ng labinsiyam na raang taon, at maaasahan mo ito. Mabubuhay ka rito, at habang kumakain ka ng mahalagang katotohanang inihayag sa mga pahina nito, lalago ka sa biyaya at sa pagkakilala sa ating Panginoon at Tagapagligtas na si Jesu-Cristo.

Pero ngayon, bagama’t gusto nating igiit ang isang mabuting pagpapahayag ng pananampalataya, kailangan din nating igiit ang isang maka-Diyos at puspos ng Espiritung pamumuhay. Kaya sa talata 15 ay mababasa natin, “Kundi sa pagsasalita ng katotohanan sa pag-ibig, ay magsilaki tayo sa kaniya sa lahat ng mga bagay, na siyang pangulo, sa makatuwid baga’y si Cristo.” Mahalagang bagay ang manindigan para sa mga pangunahing katotohanan, pero habang sinisikap nating magpatotoo sa mga dakilang pangunahing katotohanan, huwag nating kalimutan kailanman na ang pinakadakilang pangunahing katotohanan sa lahat ay ang pag-ibig.

At kung magkaroon ako ng kaloob na panghuhula, at maalaman ko ang lahat ng mga hiwaga at ang lahat ng kaalaman; at kung magkaroon ako ng buong pananampalataya, na ano pa't mapalipat ko ang mga bundok, datapuwa't wala akong pag-ibig, ako'y walang kabuluhan. At kung ipagkaloob ko ang lahat ng aking mga tinatangkilik upang ipakain sa mga dukha, at kung ibigay ko ang aking katawan upang sunugin, datapuwa't wala akong pag-ibig, ay walang pakinabang sa akin (1 Corinto 13:2-3).

Napakainteresanteng katotohanan na sa orihinal na teksto ay iisa lamang ang salitang Griego para sa tatlong salitang Ingles, *speaking the truth* (“pagsasalita ng katotohanan”). Sa orihinal, ito ay isang present participle na hinango mula sa salitang *katotohanan*, at kung isasalin natin ito nang literal sa Ingles ay kailangan nating isalin sa medyo asiwang paraan —“truthing”—“But truthing in love.” Marahil ang mas mabuting salin kaysa sa “pagsasalita ng katotohanan sa pag-ibig,” at mas bagay sa ating pandinig, ay “pagpapakita ng katotohanan sa pag-ibig.” Sa madaling salita, hindi lamang ito patotoo ng mga labi na nagsasabing ang ilang bagay ay katotohanan ng Diyos, kundi ito ay ang buhay na nagpapakita ng katotohanan. Narinig ko nang sabihin ng mga tao tungkol sa ilan, “Oo, oo; mukhang tama naman lahat ng sinasabi niya, pero wala akong gaanong nakikitang katibayan ng pag-ibig ng Diyos sa buhay niya.” At narinig ko rin kung minsan na nagpapatotoo ang mga tao tungkol sa iba nang ganito: “Naniniwala ako sa sinasabi ni Ginoong ganito-at-ganoon dahil isinasabuhay niya ito araw-araw.”

Minsan ay tinanong ang isang binata, “Ano sa palagay mo ang pinakamahusay na salin ng Bagong Tipan?” Hindi man lang siya nag-atubili at sumagot, “Ang salin ng nanay ko.” Sabi ng mga kaibigan niya, “Ang salin ng nanay mo? Hindi namin alam na iskolar pala siya. Isinalin ba niya ang Bagong Tipan?” Mabilis na sumagot ang binata, “Hindi iskolar ang nanay ko, ni isang salitang Griyego ay hindi niya mabasa, pero isinalin niya ang Bagong Tipan sa kanyang napakagandang buhay, at iyon ang tumatak sa akin nang higit sa anumang bagay na nakilala ko.” Iyan ang tawag sa iyo at sa akin: ang ipakita ang katotohanan sa ating buhay.

Lagi tayong dapat na “nagsasakatotohanan sa pag-ibig.” Ang pag-ibig ng Diyos ay ibinuhos sa ating mga puso ng Espiritu Santo, at dapat nating ipakita ang pag-ibig na ito sa lahat ng pakikitungo natin sa iba. Kahit pa, “Kapag ang katotohana’y nag-uudyok na tayo’y makipaglaban, / Gaano kalaking pag-ibig ang dapat ihalo sa ating pagtatalo.” Kailanman ay walang karapatan ang Cristiano na kumilos nang hindi kagaya ni Cristo, gaano man kabigat ang pang-uudyok sa kanya. Habang namumuhay tayo sa kapangyarihan ng katotohanan ng Diyos at pinaghaharian ng pag-ibig ni Cristo, lumalaki tayo patungo sa Kanya, at araw-araw ay lalo tayong nagiging katulad Niya. Mas nakikita ba ng mga tao si Cristo sa iyo sa bawat araw na lumilipas?

Naaalala ko, maraming taon na ang nakararaan, may isang batang mangangaral na dumating sa lungsod ng Toronto, kung saan ako ipinanganak at kung saan ako nanirahan hanggang sampung taong gulang. Kahit mga walong taon pa lang ako noon, naaalala kong isinama ako ng nanay ko para makinig sa mangangaral na ito, dahil ipinipilit niyang dapat akong makinig

ng Ebanghelyo tuwing Linggo ng gabi. Lagi niyang sinasabi, “Mas mahalaga na marinig ng mga anak ko ang Ebanghelyo kaysa makatulog sila, o kaysa anupamang bagay. Dapat nilang makilala si Cristo mula pagkabata.” Siyempre, sa Canada noon, ang pulong namin para sa Ebanghelyo ay nagsisimula nang 6:30 ng gabi, kaya puwedeng dumalo ang mga bata at makauwi pa rin at makatulog sa tamang oras. Bago pa ako mag-sampung taon, naging “tagatikim ng sermon” na ako, gaya ng sabi ng mga taga-Scotland. Gustung-gusto kong umuwi, tumuntong sa upuan, at gayahin ang mga mangangaral, sinusubukang gayahin ang tono ng kanilang malalalim na boses na Scottish o taga-Northern Ireland, dahil lahat ng mangangaral na narinig ko noong mga araw na iyon ay may punto pa ng lumang bayan.

Isang gabi, nakinig ako sa isang batang mangangaral na Irish, isang matangkad, makisig at guwapong binata. Pagkatapos ng pulong, may maliit na grupong sumama sa amin pauwi para gumugol ng isang oras o higit pa sa pag-awit sa paligid ng makalumang organo. May nagtanong, “Ano sa tingin ninyo ang batang mangangaral na galing Ireland?” Sagot ng isa, “Nakagaan sa loob ko na marinig muli ang lumang punto. Napakaganda talaga.” Sabi naman ng isa pa, “Napakahusay niyang magsalita; ang linaw-linaw mo siyang marinig.” Ang isa pa, “Para sa akin, napakatatas niya.” Isa pa, “Kay husay niyang makaalam ng Biblia. Napakaganda ng pagbubukas niya ng katotohanan.” May isang babaeng tahimik lang na nakaupo, at tinanong siya, “E ikaw, ano ang tingin mo sa kanya?” “Alam ninyo,” sagot niya, “may kung ano sa kanyang pag-uugali na tumimo sa akin. Sa lahat ng mangangaral na napakinggan ko, siya ang pinakakahawig ni Jesus.” Kay gusto nating lahat na makilala nang ganoon, ang maging katulad ni Jesus. Ang ilan sa amin, habang sinisikap naming ipangaral ang Kanyang Salita,

ay lubos na nakadarama na napakalayo namin sa pagiging katulad Niya. Napakaraming bagay sa amin na hindi kailanman makikita sa Kanya. Walang gabing lumilipas na hindi kami lumuluhod sa harap ng Diyos at umaamin ng aming mga pagkukulang. Pero habang lumalakad tayo kasama Niya, habang sinisikap nating “magsakatotohanan” sa pag-ibig, lumalaki tayo patungo sa Kanya, at lalo tayong nagiging katulad Niya habang lumilipas ang mga araw.

Napakagandang bagay ang tumanda nang may biyaya, ang lalong maipakita si Jesus sa bawat araw. Ang ating pinagpalang Ulo ang Siyang pinagkukunan natin ng lahat ng kailangan para sa espirituwal na pagpapatibay. Mababasa natin, “Mula sa Kanya ang buong katawan, na mahusay na pinagdugtong-dugtong at pinagbuklod ng tulong ng bawat kasukasuan, ayon sa mabisang paggawa sa sukat ng bawat bahagi, ay lumalago ang katawan para sa sarili nitong ikatitibay sa pag-ibig” (Efeso 4:16). Ginamit ni Pablo ang larawan ng katawan ng tao, kung saan ang bawat bahagi, bawat organo, bawat kasukasuan at litid, bawat glandula, ay nagtutulungan para sa paglago ng buong katawan. Iyan ang huwarang larawan ng iglesyang Cristiano at ng pakikisamang Cristiano.

Nabasa mo na ba ang “Hebich’s Tub”? Ikinukuwento nito ang isang kakatwang mangangaral na Olandes sa East Indies. Maraming taon na ang nakararaan, nangunguna siya sa mga pagsamba para sa isang grupo ng mga opisyal ng hukbong British. Kilala siya sa matalas at tusong pagpapatawa, at itinuturo niya ang katotohanan sa mga pinakanakamamanghang halimbawa. Nalaman niyang may maliliit na hindi pagkakasundo sa grupo, kaya minsan ay kinuha niyang teksto, “Sa tulong ng bawat kasukasuan, ayon sa

mabisang paggawa sa sukat ng bawat bahagi.” Tiningnan niya ang mga nakikinig, at habang nakapikit nang kalahati ang kanyang mga mata, ginamit niya ang halimbawa ng isang bariles at sinabi, “Nakakita na pa kayo ng ‘tob’? Ano pa ba ang nakakagawa ng mabuting ‘tob’? Kung meron kayong mabuting ilalim, ‘tob’ na pa ba iyon? Hindi. Kung meron kayong mabuting gilid, ‘tob’ na pa ba iyon? Hindi. Kung meron kayong mabuting mga bilog na bakal sa palibot, mabuting ‘tob’ na pa ba iyon? Hindi. Pero kung meron kayong mabuting mga tabla sa ilalim na mahusay na pinagdugsong, at mabuting mga tabla sa gilid na lahat mahusay na pinagdugsong, at mabuting mga bilog na bakal, at lahat ng ito mahusay na pinagdugsong, meron na kayong ‘tob.’ At ganyan din ang iglesyang Cristiano. Dapat nasa kanyang lugar ang bawat mananampalataya, at lahat mahusay na pinagdugsong ng kapangyarihan ng Espiritu Santo. Puwedeng napagdugsong na ninyo ang mga tabla, pero kung may maliit na bato sa pagitan ng dalawang tabla, wala kayong ‘tob’ na makakapaglaman ng tubig. Kung umurong at naghiwalay ang mga tabla, wala na itong silbi. At kung ako ay Cristiano at may konting kasakiman sa akin, kung dahil sa kasakiman o inggit ay wala akong tunay na pakikisamang Cristiano, o kung may maliliit na bagay na pumapasok, wala akong silbi. Kung ang asawa ng Koronel ay may masamang loob sa asawa ng Mayor, at pumunta sila sa iglesya at sumama sa panalangin at sa pag-awit ng mga himno at nakinig sa sermon, pero hindi sila mahusay na pinagdugsong, wala kayong tunay na pakikisamang Cristiano.” Kay daming maliliit na bagay na pumapasok para hadlangan at pigilan ang mga mananampalataya na gumanap nang nararapat!

“Mahusay na pinagdugtong-dugtong at pinagbuklod ng tulong ng bawat kasukasuan.” Kailangan mong iambag ang iyong

bahagi at kailangan ko ring iambag ang akin, lahat para sa ikabubuti ng kabuuan. At ano ang resulta? “Ayon sa mabisang paggawa sa sukat ng bawat bahagi, ay lumalago ang katawan para sa sarili nitong ikatitibay sa pag-ibig.” Nawa’y bigyan tayong lahat ng Diyos ng mas malalim na pagkaunawa sa ating sariling pananagutan na isabuhay ang katotohanan sa pag-ibig, para sa pagpapala ng lahat.

Ang Lakad ng Bagong Pagkatao (4:17-24)

“Kaya nga ito ang sinasabi ko”—maaari nating itanong, “Bakit nga?” Dahil sa lahat ng isinulat ni Pablo sa naunang bahagi ng Sulat na ito, pinaalalahanan niya ang mga bumabasa, “mula ngayon ay huwag na kayong lumakad gaya ng paglakad ng ibang mga Hentil.” Yamang tayong mga Cristiano ay hinirang kay Cristo bago pa itinatag ang sanlibutan upang maging banal, tinubos sa pamamagitan ng Kanyang dugo, ginawang mga bahagi ng Kanyang katawan, inaakay ng Espiritu, at kaisa ng isang nabuhay na mag-uling Cristo sa kaluwalhatian, dapat na kakaiba ang ating buhay sa buhay ng mga nasa paligid natin. Ang mga Cristiano ay mga taong tinawag palabas sa sanlibutan. May karaniwang kasabihan, “Kapag nasa Roma ka, gawin mo ang ginagawa ng mga taga-Roma,” pero hindi iyan para sa Cristiano. Saan mo man siya makita, dapat siyang lumakad bilang isang makalangit na tao, isang taong ang tunay na interes ay nasa ibang daigdig, isang dayuhan at taga-ibang bayan sa sanlibutang ito. Tinatawag siyang umiwas sa lahat ng bagay na sa anumang paraan ay dudungis sa kanyang pagiging manlalakbay.

“Huwag na kayong lumakad gaya ng paglakad ng ibang mga Hentil, sa kawalang-kabuluhan ng kanilang pag-iisip.” Ang salitang isinaling “vanity” (kawalang-kabuluhan) dito ay hindi

nangangahulugan ng karaniwang kahulugan nito, ang “kapalaluan.” Ang orihinal na salita ay mas nangangahulugan ng parang isang malikmata, isang ilusyon, isang bagay na guni-guni lamang pero hindi talaga totoo. Ang mga taong hindi ligtas ay may mga ilusyon sa isip; nakakakita sila ng lahat ng uri ng malikmata at inaakala nilang totoo ang mga ito, pero hindi. Pinaniniwalaan nila ang lahat ng uri ng teorya, matatalinong ideya, at mga katulad nito, at hinahatulan pa nga nila ang Salita ng Diyos ayon sa kanilang mga teorya, sa halip na hatulan ang kanilang mga teorya ayon sa pagsubok ng Salita ng Diyos. Ang kawawang mga taong ito na walang Cristo, anuman ang kanilang talino, kultura o pinag-aralan, ay hindi pa kailanman ipinanganak ng Diyos, kaya nadidiliman ang kanilang pang-unawa at hindi nila kayang unawain ang mga bagay ng Diyos. Dapat mag-ingat ang Cristiano sa panganib na ito, at huwag lumakad sa mga panlilinlang ng makalamang pag-iisip.

“Ang taong likas ay hindi tumatanggap ng mga bagay ng Espiritu ng Diyos” (1 Corinto 2:14). Sana’y maunawaan ito ng ating mga kabataang Cristiano. Marami sa kanila na nag-aaral sa ating mga kolehiyo at unibersidad ay napapasailalim sa pagtuturo ng matatalino pero hindi pa nagbabagong-loob na mga propesor na ginagamit ang kanilang puwesto para sirain ang pananampalataya sa Salita ng Diyos. Sana’y maunawaan ng mga binata at dalagang Cristianong ito na ang taong likas, gaano man kataas ang kanyang talino, ay hindi nakauunawa ng mga bagay ng Diyos; kamangmangan ang mga ito sa kanya dahil espirituwal na nauunawaan ang mga ito (1 Corinto 2:14). Kung walang bagong buhay at bagong kalikasan, walang tunay na pagkaunawa sa mga bagay ng Diyos, kaya ang pinakadakilang iskolar ng sanlibutang ito ay isang mangmang

pagdating sa mga bagay ng Diyos, hangga't hindi pa siya naipanganak na muli.

Inilarawan ni Pablo ang daigdig ng mga Hentil noong kanyang panahon: “Nadidiliman ang kanilang pang-unawa, hiwalay sa buhay ng Diyos dahil sa kamangmangang nasa kanila, dahil sa pagkabulag ng kanilang puso” (Efeso 4:18). Sa madaling salita, wala silang buhay na mula sa Diyos. May nagsasabing may banal na kislap ang bawat tao, pero hindi iyan totoo. “Ang may Anak ay may buhay, at ang wala ng Anak ng Diyos ay walang buhay.” Hangga't hindi tinatanggap si Cristo sa pananampalataya, hangga't hindi Siya tinatanggap ng tao bilang kanyang sariling Tagapagligtas at Panginoon, walang anumang buhay maliban, siyempre, sa materyal at likas na buhay na ito. Ipinagpatuloy ni Pablo ang paglalarawan, “Hiwalay sa buhay ng Diyos dahil sa kamangmangang nasa kanila.” Marunong sila sa mga bagay ng sanlibutang ito, pero lubos na mangmang sa mga bagay ng Diyos “dahil sa pagkabulag ng kanilang puso.” Ang salitang *pagkabulag* ay mas mabuting isalin na “pagkamanhid” o “pagtigas,” pero hindi pa rin iyon sapat na naipapahayag ang kaisipan. Ang ibig sabihin nito ay isang pusong nasa ilalim ng pampamanhid o anestisya. Maaaring buhay ang isang tao at nanginginig sa sakit, pero kapag nilagyan siya ng pampamanhid, hindi na niya nararamdaman ang tunay niyang kalagayan. Ang mga lalaki at babae ay napasailalim sa nakakakilabot at nakamamanhid na kapangyarihan ng kasalanan, at tumigas ang kanilang mga puso. Nabulag sila, at hindi nila nauunawaan ang sarili nilang kalagayan, ang kalagayan ng kanilang bansa, o ng sanlibutan sa paligid nila. Ang kasalanan ay may kakila-kilabot na epekto sa tao: nagpapatigas, nagpapabulag, at nagpapamanhid.

Pansinin ang napakalinaw at nakakakilabot na larawan ng sinaunang daigdig at ng daigdig ngayon. “Na nang mawalan na sila ng pakiramdam ay ibinigay nila ang kanilang sarili sa kahalayan, upang gawin ang lahat ng karumihan nang may kasakiman” (19). Ang “mawalan na ng pakiramdam” ay maaaring isaling “hindi na nakadarama ng sakit.” Naaalala mo ba kung gaano ka nasaktan noong unang beses kang gumawa ng kasalanang tumusok sa iyong budhi? Dumating ang oras ng tukso, at nag-atubili ka at nagsabi, “Gagawin ko ba ang kasalanang ito o hindi?” Nagising ang iyong budhi at hindi mo makita kung paano mo itutuloy at pagbibigyan ang masama at maruming bagay na iyon. Pero marahil, dahil inudyukan ng mga kaibigang walang Diyos na nanunuya sa iyong pag-aalinlangan ng budhi, sinabi mo, “Sige na nga, susubukan ko kahit minsan lang,” at ginawa mo ang nakamamatay na hakbang—ginawa mo ang kasalanang iyon at dinungisan mo ang iyong kaluluwa. Pero naaalala mo ang sakit na dumating pagkatapos; naaalala mo habang naglalakad ka pauwi, o marahil ay sa loob mismo ng iyong tahanan, hindi mo matiis ang isiping haharapin mo ang mga pinakamalapit at pinakamamahal mo. Marahil ay hindi ka gaanong nabahala na nakita ka ng Diyos, pero nabahala ka kung ano ang iisipin ng iba tungkol sa iyo. Dumating ang tukso sa ikalawang pagkakataon at muli kang lumusong sa kasalanan, mas pabaya na ngayon, at pagkatapos ay mas kaunti na ang sakit. At nang paulit-ulit pa, at ngayon ay nagpapatuloy ka na sa kasalanang iyon, sa masamang landas na iyon, at halos wala nang anumang palatandaan ng isang sensitibong budhi. Mababasa natin ang tungkol sa mga taong ang budhi ay parang sinunog ng nagbabagang bakal. Sa Efeso 4:19 ay may paglalarawan ng isang taong hindi ligtas na sumasalungat sa bawat utos ng Diyos

hanggang sa hindi na siya nakadarama ng sakit. Iyan ang ginagawa ng kasalanan sa tao. Ay, napakalaking awa kapag pumasok ang Espiritu ng Diyos at ginising ang isang tao upang makita niya ang kaunti man lang ng kakila-kilabot na kasalanan niya sa paningin ng isang banal na Diyos. Saka inaakay ng Espiritu ang nagsisising makasalanan kay Cristo, at mula sa kailaliman ng isang pusong nagdurusa ay sumisigaw siya, “Ano ang dapat kong gawin upang maligtas? Diyos ko, maawa Ka sa akin, ang makasalanan.” Nagkaroon ng ganitong mga krisis sa buhay ng mga taga-Efesong ito. Marami sa atin ang nakaaalam kung ano ang ibig sabihin nito, at ngayon ang mga salitang ito ng pagtuturo ay dumarating sa atin, gaya ng sa kanila, tungkol sa uri ng pamumuhay na dapat makita sa atin.

Hindi na tayo dapat maging gaya ng dati at gaya pa rin ng mga taong, dahil nawalan na ng pakiramdam sa sakit, ay ibinigay ang sarili sa mahahalay na pagnanasa at sa lahat ng uri ng maruruming kaisipan na humahantong sa maruruming gawa. Napakalaking awa na para sa marami sa atin ay nakaraan na ito. May kinakausap ba ako na namumuhay pa rin sa mga bagay na ito? Sumisigaw ba kung minsan ang puso mo sa pananabik para sa kalinisan, para sa kabanalan, para sa kabutihan? Sinasabi mo ba kung minsan:

*Sabihin Mo sa akin paano magiging dalisay
Sa paningin ng matang nakakakita ng lahat. Sabihin Mo,
wala bang lunas na tunay,
Walang takas sa kasalanang kinasusuklaman ko?
Dadaan lamang ba ang Tagapagligtas,
Ipapakita lamang kung gaano ako nagkulang?*

Hindi ba Niya pakikinggan ang aking daing?

Hindi ba ako maaaring malinis ngayon din?

Ay, oo; may paglilinis para sa iyo. “Halikayo ngayon, at tayo’y mangatwiranan, sabi ng Panginoon; bagaman ang inyong mga kasalanan ay maging gaya ng iskarlata, ang mga iyon ay magiging kasimputi ng niyebe; bagaman ang mga iyon ay mapula gaya ng karmesi, ang mga iyon ay magiging gaya ng lana” (Isaias 1:18). Napakalinaw ng paanyaya ng Diyos. Ang puso ng makasalanan ay maaaring maging dalisay. Posibleng mahugasan ang lahat ng madilim at pulang mantas ng kasalanan, dahil nasusulat, “Ang dugo ni Jesu-Cristo na Anak [ng Diyos] ay naglilinis sa atin sa lahat ng kasalanan.” At ang taong nilinis ng dugo ay dapat makitaan ng isang buhay na lubos na kakaiba sa karaniwang buhay ng mga hindi ligtas.

Nagpatuloy ang apostol, “Ngunit hindi ganyan ang pagkakilala ninyo kay Cristo; kung tunay ngang narinig ninyo Siya, at tinuruan kayo Niya, ayon sa katotohanang nasa kay Jesus” (20-21). Gusto kong pansinin mo lalo na ang paraan ng paggamit niya ng mga banal na titulo. Alam nating si Jesus ay si Cristo at si Cristo ay si Jesus. Hindi tayo pumapayag kahit sandali sa kahabag-habag na teoryang pinaniniwalaan ng marami ngayon, na pinasikat ng Christian Science, na sinisikap pagbukurin si Jesus at si Cristo. Ayon sa sistemang iyon, si Jesus ay isang tao lamang, ang likas na anak ni Maria, pero si Cristo raw ay isang banal na Espiritu na dumating at sumanib kay Jesus noong bautismuhan Siya sa Jordan. Iyan ay isang lumang erehiyang gnostiko na kinokondena ng bawat Cristianong may tamang pag-iisip. Si Jesus ang Cristo. “Ang sinumang sumasampalatayang si Jesus ang Cristo ay ipinanganak ng Diyos.” Pero bagaman totoo iyan, totoo rin ito—

si Jesus ang Kanyang pangalan bilang tao dito sa lupa; hindi Niya taglay ang pangalang iyon hanggang sa dumating Siya sa lupa. Sabi ng Kasulatan, “Tatawagin mo ang Kanyang pangalan na Jesus; sapagkat ililigtas Niya ang Kanyang bayan mula sa kanilang mga kasalanan” (Mateo 1:21). Pero Siya ay Cristo na mula pa sa walang hanggan. Sa ikawalong kabanata ng Kawikaan, ang karunungan ay inilalarawan bilang isang persona, at mababasa natin, “Inari ako ng Panginoon sa pasimula ng Kanyang daan, bago pa ang Kanyang mga gawa noong una. Ako’y itinalaga mula pa sa walang hanggan, mula sa pasimula, bago pa nagkaroon ng lupa” (22-23). Ang salitang Hebreo na isinaling *itinalaga* ay siya ring salita para sa *pinahiran*: “Ako ang Pinahiran mula pa sa walang hanggan.” Nang bautismuhan si Cristo sa Jordan, bumaba sa Kanya ang Espiritu ng Diyos, na nagpapatunay na Siya ang Pinahiran, ang Cristo mula pa sa walang hanggan. At nang ibangon Siya ng Diyos mula sa mga patay, mababasa nating ginawa Niya ang Jesus ding iyon na kapwa Panginoon at Cristo (Mga Gawa 2:36). Siya ang Pinahiran ngayon bilang ang nabuhay na mag-uli at niluwalhati.

Iniisip ni Pablo si Cristo bilang ang nabuhay na mag-uli, na nakaupo sa kanan ng Diyos, at natututo tayo tungkol sa Kanya habang naglalaan tayo ng panahon para tunay Siyang tingnan. “Ngunit tayong lahat, na may mukhang walang talukbong na nakikita na parang sa salamin ang kaluwalhatian ng Panginoon, ay binabago sa gayunding larawan, mula sa kaluwalhatian tungo sa kaluwalhatian, gaya ng mula sa Espiritu ng Panginoon” (2 Corinto 3:18). Pero ano ang ibig sabihin ni Pablo sa “ang katotohanang nasa kay Jesus”? Ang ibig niyang sabihin, noong nasa lupa Siya bilang ang mababang-loob na taong tinatawag na Jesus, Siya ang pagpapakita ng katotohanan. Kaya

nga nasabi Niya, “Ako ang daan, ang katotohanan at ang buhay.” Halimbawa, gusto kong malaman ang katotohanan tungkol sa inaasahan ng Diyos sa tao; saan ko ito makikita? Kay Adan? Ay, hindi. Kay Adan, nakikita ko ang isang taong nakinig sa kanyang asawa, matapos makinig ang asawa sa diyablo, at ginawa ang sinabi nito sa kanya. Si Adan ay taong walang gulugod, isang taong lubos na hindi mapagkakatiwalaan. Kapag binalikan natin ang kasaysayan ng tao, nakikita nating ang buong sangkatauhan ay pag-uulit lamang ng unang taong iyon. Pero kung gusto kong malaman ang katotohanan tungkol sa tao at sa kanyang kaugnayan sa Diyos, nasusulat, “May...isang tagapamagitan sa Diyos at sa mga tao, ang taong si Cristo Jesus.” Habang binabasa natin ang Salita ng Diyos at pinapansin ang saloobin at pag-uugali ni Cristo noong nasa lupa Siya, nakikita natin ang lahat ng nararapat na maging tao para sa Diyos. Siya ang ganap na pamantayan ng pagkatao.

Kung gusto kong malaman ang katotohanan tungkol sa Diyos, saan ko ito makikita? Pupunta ba ako sa mga unibersidad ng sanlibutang ito? Hindi; wala silang alam tungkol sa Diyos. Wala silang masasabi sa akin tungkol sa Kanya. Kung gayon, saan ako pupunta? Sa mga modernistang iglesya, kasama ng kanilang mga mangangaral na hindi pa nagbabagong-loob? Wala silang higit na alam tungkol sa Diyos kaysa sa mga propesor sa kolehiyo na hindi pa nagbabagong-loob. Kung gayon, saan ako pupunta? Sa Paglalang? Sa kagubatan? Hindi, hindi mo matututunan ang tungkol sa Diyos doon; makakakita ka ng ilang patunay ng Kanyang kapangyarihan at karunungan, pero wala kang makikitang anuman tungkol sa Kanyang pag-ibig at kabanalan doon. Saan ka natututo tungkol sa Kanya? Kay Cristo. “Ang nakakita sa Akin ay nakakita sa Ama.” Ang katotohanan ay ipinakilala kay Jesus.

Halimbawa, gusto kong malaman ang tungkol sa kasalanan; saan ako pupunta? Sa ilan sa ating makabago at makataong pilosopiya, na ang mga guro ay nagsasalita tungkol sa behaviorism at talagang sinisikap paniwalain ang mga lalaki at babae na ang bawat hilig ng puso ay ganap na naaayon sa batas at ganap na tama? Hindi, hindi roon. Kung gayon, saan? Sa krus ni Jesus. Doon, habang tinitingnan ko ang aking pinagpalang Tagapagligtas na pumapalit sa lugar ng makasalanan, nakikita ko kung ano ang nararapat sa kasalanan. Ang katotohanan ay nasa kay Jesus, at itinuturo ako ng Cristo na nasa kaluwalhatian pabalik kay Jesus noong nasa lupa Siya at sinasabi, “Kung gusto mong malaman kung paano ka dapat lumakad habang dumaraan ka sa sanlibutang ito, diyan mo iyon makikita.” “Si Cristo man ay nagdusa para sa atin, na nag-iwan sa atin ng halimbawa, upang sundan ninyo ang Kanyang mga yapak” (1 Pedro 2:21).

Pero paano ako makapamumuhay nang ganito? May lumang kalikasan ako; dati ay may bulok at makasalanang buhay ako; paano ako mamumuhay na gaya ni Jesus? Ito ang itinuturo ni Jesus: “Na inyong hubarin, tungkol sa dating pamumuhay, ang dating pagkatao, na nabubulok ayon sa mapanlinlang na mga pagnanasa; at kayo’y magbago sa espiritu ng inyong pag-iisip; at inyong isuot ang bagong pagkatao, na ayon sa Diyos ay nilalang sa katuwiran at tunay na kabanalan” (Efeso 4:22-24). Ano ang ibig kong sabihin kapag binabanggit ko ang dating pagkatao? May mga taong nalilito sa pagitan ng dating pagkatao at ng lumang kalikasan. Alam mo, ang dating pagkatao ay higit pa sa lumang kalikasan. Ang dating pagkatao ay kung ano ka noon bago ka nagbagong-loob. Ngayon ay tapos ka na sa dating pagkatao. Kung ikaw ay Cristiano, hindi ka na dapat mamuhay gaya ng taong iyon, kundi dapat ka nang

mamuhay ngayon sa katuwiran at kabanalan ng bagong pagkatao. At sino ang bagong pagkatao? Ang bagong pagkatao ay ang taong binabanggit ni apostol Pablo sa 2 Corinto 12: “May kilala akong isang tao kay Cristo... Tungkol sa ganyang tao ay magmamapuri ako.” Isang tao kay Cristo—iyan ang bagong pagkatao na ako ngayon dahil sa walang hanggang biyaya. Tapos na ako sa dating pagkatao, ang tao ayon sa laman. Hinubad ko na siya, ang kanyang panlasa, ang kanyang mga gana, ang lahat ng dati niyang kinagigiliwan, at natututo ako ng katotohanan ayon sa nasa kay Jesus.

Ang dating pagkatao ay “nabubulok ayon sa mapanlinlang na mga pagnanasa,” at noong mga araw na hindi pa tayo nagbabagong-loob, namuhay tayo para bigyang-kasiyahan ang mapanlinlang na mga pagnanasang ito. Pero ngayon ay may malaking pagbabagong naganap; ipinanganak na tayong muli. Hindi ito nangangahulugang naabot na natin ang kasakdalan. Sabi ni apostol Pablo:

Hindi sa naabot ko na, o naging sakdal na: kundi nagpapatuloy ako, baka sakaling maabot ko iyon na siyang dahilan kung bakit ako inabot ni Cristo Jesus. Mga kapatid, hindi ko ibinibilang ang aking sarili na nakaabot na: ngunit isang bagay ang ginagawa ko, kinalilimutan ang mga bagay na nasa likuran, at inaabot ang mga bagay na nasa unahan, nagpapatuloy ako tungo sa hangganan para sa gantimpala ng mataas na pagtawag ng Diyos kay Cristo Jesus (Filipos 3:12-14).

“At kayo’y magbago sa espiritu ng inyong pag-iisip” (Efeso 4:23). Mas mabuting salin ang, “Binabago sa espiritu ng inyong pag-iisip.” Sa anong paraan ako binabago sa espiritu ng aking

pag-iisip? Paano ba ako binabago sa aking lakas ng katawan? Lumalakas ang aking katawan sa pagkain ng masusustansiyang pagkaing magpapalakas dito. Kung gayon, paano ako binabago sa espiritu ng aking pag-iisip? Lumalakas ako sa espiritu sa pagpapakain sa Kanyang Salita, sa pagtatamasa ng pakikipag-isa sa Kanya at ng pakikisama sa Kanyang minamahal na bayan. Sa lahat ng paraang ito ay binabago tayo sa espiritu ng ating pag-iisip. Wala ka pang nakitang matibay na Cristiano na hindi mapagmahal sa Biblia. Wala ka pang nakitang matibay na Cristiano na hindi nagagalak sa pakikipag-isa sa kapwa mananampalataya. Ang mga taong ayaw makisangkot sa ibang Cristiano, at palakad-lakad na may saloobing “Mas mabuti ako kaysa sa iyo,” ay hindi nagpapakita ng gaanong tunay na kabanalan sa kanilang buhay.

Mababasa natin na ang bagong pagkatao ay “nilalang sa katuwiran at tunay na kabanalan.” Ang katuwiran ay ang pag-uugali ko sa iba. Dapat akong maging matuwid sa pakikitungo ko sa aking kapwa. Bilang bagong pagkatao, hindi ako puwedeng maging maingat sa aking debosyon kay Cristo habang pabaya naman ako sa aking pamumuhay kasama ng iba. Minsan ay may lalaking tumayo sa isang pulong at nagsabi, “Gusto kong sabihin sa inyo na nakatayo ako kay Cristo sa lupa ng katubusan.” May isa pang lalaking tumayo at nagsabi, “Gusto kong sawayin ang taong iyan. Sabi niya, nakatayo raw siya kay Cristo sa lupa ng katubusan. Hindi ako naniniwala kahit isang salita. Nakatayo siya sa isang pares ng sapatos na binili niya sa akin ilang buwan na ang nakararaan, at hindi pa niya iyon nababayaran.” Ang katuwiran ay tamang pakikitungo sa pagitan ng mga tao. Ang taong nagpapahayag na siya ay Cristiano pero hindi maingat sa kung ano ang tama ay isang kahihiyan sa pangalan ng Panginoong Jesu-Cristo.

Ang kabanalan ay may kinalaman sa aking saloobin sa Diyos. Nasa puso ito; ito ang panloob na buhay, ang kabanalan ng kaisipan. Makikita ang kabanalan bilang isang pusong nakabukod para sa Diyos ayon sa katotohanan ng Kanyang banal na Salita. Ito ang praktikal na Cristianismo, at ganito tayo tinatawag na ipakita ang bagong buhay, upang ihayag na tayo ay kabilang sa isang bagong paglalang.

Masyado bang mataas ang pamantayang inilalagay ko? Hindi ako ang naglagay nito. Ipinapakita ko lamang sa inyo ang pamantayang itinakda sa Salita ng Diyos.

Ikaw na hindi pa ligtas, sinasabi mo ba, “Gusto kong maabot ang pamantayang ito, pero hindi ko makita kung paano ko iyon maaabot kailanman”? Hindi mo kaya. Sa lahat ng pagsisikap mo, hindi mo iyon maaabot kailanman. Lumapit ka sa Diyos bilang isang kawawa at naliligaw na makasalanan, itigil mo na ang iyong pagsisikap, ilagak mo ang iyong tiwala sa Panginoong Jesu-Cristo, at bibigyan ka Niya ng bagong puso, bagong kalikasan, at bibigyan ka Niya ng kakayahang mamuhay para sa Kanyang kaluwalhatian.

Huwag Ninyong Pighatiin ang Espiritu Santo (4:25-32)

Ang pinakamahalagang bahagi ng buong seksiyong ito ay ang talatang 30, “At huwag ninyong pighatiin ang Espiritu Santo ng Diyos, na sa Kanya kayo tinatakan hanggang sa araw ng katubusan.” Ang salitang *pighatiin* ay nangangahulugang “bigyan ng sakit.” Huwag ninyong bigyan ng sakit ang Espiritu Santo ng Diyos. Paano natin Siya nasasaktan? Sa paglakad nang may pagsuway sa alinman sa mga paalalang ibinigay sa atin sa bahaging ito. Narito ang pag-uugaling dapat makita sa isang mananampalataya. Nakita na natin ang ilan sa ating kahanga-

hangang mga pribilehiyo, ang ating mga dakilang pagpapala kay Cristo sa mga dakong makalangit, at ngayon ay pinag-aaralan natin ang bahagi ng Sulat na nagbibigay-diin sa ating praktikal na mga pananagutan.

Kawawang bagay ang magsalita tungkol sa pamumuhay sa mga dakong makalangit kung lumalakad naman tayo kasama ng sanlibutan. Lubhang hindi tugma ang magmapuri sa ating mga pribilehiyo kay Cristo kung namumuhay naman tayo ayon sa laman. Kaya sa mga talatang ito ay binigyang-diin ng apostol ang kahalagahan ng tunay na pamumuhay Cristiano. Isinulat niya, “Kaya nga, iwaksi ang kasinungalingan, at magsalita ang bawat isa ng katotohanan sa kanyang kapwa; sapagkat tayo’y mga bahagi ng isa’t isa” (25). Nakita natin na habang tinitingnan natin ang dakilang Cristo sa kaluwalhatian, bumabalik ang ating mga puso upang pag-isipan ang halimbawang iniwan sa atin ni Jesus noong namuhay Siya sa sanlibutang ito at isinakatawan ang buong katotohanan. Minsan ay lumapit sa Kanya ang mga Judio at nagsabi, “Sino Ka ba sa palagay Mo?” (Juan 8:53) At sinabi Niya (sa eksaktong salin), “Lubos na kung ano ang sinasabi Ko sa inyo.” Napakadakilang pahayag! Wala Siyang tinakpan; wala Siyang itinago. Sa Kanya ay walang pagkukunwari, walang pagpapanggap; Siya ay eksaktong pareho sa harap ng Diyos at sa harap ng mga tao. Ito nga ang katotohanan sa buhay, at ikaw at ako na nagtiwala sa Kanya ay tinatawag na iwaksi ang lahat ng bagay na hindi totoo.

Ang salitang isinaling “kasinungalingan” ay ang salitang Griyego mismo na hiniram natin sa Ingles, *pseudo*—“ang hindi totoo.” Dapat nating iwaksi ang lahat ng pagkukunwari o pagpapanggap lamang, at magsalita ng katotohanan sa ating kapwa. Tinatawag ang Cristiano na maging maingat sa bawat

detalye, na maging tapat kahit sa maliliit na bagay, at huwag makipagkasundo sa mga bagay na hindi naman niya tutuparin. Ang Cristianong negosyante ay hindi dapat magpalabis sa kanyang sinasabi kapag may ibinebenta siya. Sa Kawikaan ay mababasa natin, “Walang kuwenta, walang kuwenta, sabi ng mamimili: ngunit pag-alis niya, saka siya nagmamalaki” (Kawikaan 20:14). Ang panlilinlang ng mamimili ay salungat din sa Espiritu Santo ng Diyos. Tinatawag ang Cristiano na maging tapat sa lahat ng bagay; tapat sa kanyang pag-uugali, tapat sa kanyang pananalita.

Pansinin ang dahilang ibinigay para magsalita ng katotohanan, “Sapagkat tayo’y mga bahagi ng isa’t isa.” Lalo nang iniisip ni Pablo ang ating kaugnayan sa kapwa mananampalataya, na para bang sinasabi niya, “Bakit mo pa sinusubukang linlangin ang isang kapwa mananampalataya? Bakit ka nagsisinungaling sa isa pang anak ng Diyos? Bakit ka nagkukunwari ng bagay na hindi totoo sa pakikitungo mo sa isa pang Cristiano? Bakit ka hindi tapat sa isang bahagi ng iisang katawan na kinabibilangan mo rin?” Maiisip mo ba na ang iba’t ibang bahagi ng ating likas na katawan ay hindi tapat sa isa’t isa? Kung ano ang ikabubuti ng isa ay ikabubuti ng lahat; at ganoon din sa katawan ni Cristo, kung ano ang ikabubuti ng isang bahagi ay ikabubuti ng lahat. Tinatawag ang Cristiano na tiyaking hindi siya kailanman magkukulang sa anumang paraan sa pakikitungo niya sa isang kapwa Cristiano.

Pagkatapos ay mababasa natin sa talatang 26, “Magalit kayo, at huwag magkasala: huwag lumubog ang araw sa inyong galit: ni bigyan man ng puwang ang diyablo.” Maraming tao ang naguluhan sa talatang ito. May mga nag-aakalang laging mali ang magalit. Pero may mga kalagayan na lubhang mali kung

hindi ka magagalit. Ang ating Panginoon, bagaman ganap na sakdal sa Kanyang pagkatao, ay nagalit nang higit sa isang beses. Nakita Niya ang mapagkunwaring mga Pariseo na labaspasok sa templo ng Diyos na may malaking anyo ng kabanalan. Pero alam Niyang ang ilan sa kanila ay may hawak na sangla sa mga bahay ng mga balo, at kapag nagkaroon ng pagkakataon ay kinukuha nila ang mga ito at pinalalayas ang mga balo sa lansangan dahil hindi nila mabayaran ang kanilang utang. Nagalab ang matuwid na galit ng ating Panginoon, sumiklab ang Kanyang poot, at sinabi Niya, “Sa aba ninyo, mga eskriba at mga Pariseo, mga mapagpaimbabaw! sapagkat inyong nilalamon ang mga bahay ng mga balo, at sa pagkukunwari ay nananalangin kayo nang mahahaba: kaya tatanggap kayo ng lalong mabigat na hatol” (Mateo 23:14). Kung hindi naaantig ang aking espiritu sa matuwid na galit sa ganitong uri ng pag-uugali ngayon, hindi ako ang uri ng Cristiano na dapat kong kalagyan. Kung hindi ako nagagalit kapag nakikita kong inaapi ang walang kalaban-laban, hindi ako Cristiano. May galit na matuwid. Mababasa natin na minsan ang ating Panginoong Jesus ay “lumingap sa kanila nang may galit, na nalulungkot dahil sa katigasan ng kanilang mga puso.” Kung gayon, paano ako magagalit at hindi magkakasala? Ganito ito sinabi ng isang Puritano, “Ipinasiya kong magalit sa paraang hindi ako magkakasala, kaya’t wala akong kagagalan kundi ang kasalanan lamang.”

Nakikita mo, sa sandaling pumasok ang *sarili* sa sitwasyon, nagiging makasalanan ang aking galit. Gumawa ka sa akin ng mali at sumiklab ako sa galit. Iyan ay makasalanang galit. Pero kapag nilapastangan mo ang pangalan ng aking Tagapagligtas at hindi ako nagalit, iyan ay kasalanan. Kung ako ay nakipagkasundo sa Diyos gaya ng nararapat, mag-aalab ang

aking galit kapag naririnig kong nilalapastangan ang Kanyang pangalan, o nakikita kong kinakaladkad sa alikabok ang Kanyang katotohanan. Pero pagdating sa sarili ko, dapat kong tiisin ang lahat ng bagay, dapat kong batahin ang lahat ng bagay. Maaaring ituring ako ng mga tao na basura ng lupa, maaari nilang gawin sa akin ang pinakamasama, pero kung magagalit ako, nagkakasala ako, dahil ang sarili ang pinagtutuunan doon.

Sino nga ba ang walang kasalanan? Wala; kaya nga sinabi ni Pablo, “Huwag lumubog ang araw sa inyong galit.” Kung naudyukan ka sa makasalanang galit, kung sumiklab ka, tiyakin mong hindi ka matutulog sa gabi hangga’t hindi mo naipapahayag ang iyong kasalanan. Kung nawalan ka ng pagpipigil sa harap ng iba, tiyakin mong ipagtapat mo iyon sa kanya at humingi ka ng tawad. Maraming tao ang nagsabi sa akin, “Napakainitin ng ulo ko. Pinagsikapan kong mapagtagumpayan ito, pero nagagalit ako at may nasasabi akong pinagsisisihan ko pagkatapos. Saka ako nagpapasiya na hindi ko na iyon uulitin, pero lagi akong nabibigo.” Karaniwan ay itinatanong ko ito, “Ugali mo bang, kapag may nasabi kang galit na salita, puntahan ang taong nagawan mo ng kasalanan at ipagtapat ito?” Kung minsan ay ganito ang sagot na natatanggap ko, “Hindi, hindi ako nagkikimkim ng anuman sa puso ko; sumisiklab ako, at pagkatapos ay tapos na ang lahat.” Maaaring tapos na iyon para sa iyo, pero hindi pa tapos ang alaala ng galit na iyon. Naaalala pa iyon ng ibang tao. Kung sa bawat pagkakataong nagkakasala ka dahil sa galit ay pupuntahan mo agad ang nagawan mo ng kasalanan, at ipagtapat mo at hihingi ka ng tawad, mapapagod ka rin agad sa madalas na pagpunta at pipigilan mo na ang sarili mo. Hindi na magiging ganoon kadali ang biglang mag-init ng ulo. Pero

hangga't puwede kang sumiklab nang hindi pinapansin iyon, o kahit ipagtapat mo pa iyon sa Diyos pero hindi mo ginagawa sa inyong kapatid, makikita mong lalong lumalalim sa iyo ang ugaling iyon.

Ang pananalitang ito, “Magalit kayo, at huwag magkasala,” ay tuwirang sinipi mula sa salin ng Septuagint ng Awit 4:4. Ganito ang King James Version, “Manginig kayo, at huwag magkasala: makipag-usap kayo sa inyong sariling puso sa inyong higaan, at manahimik.” Ang salitang Hebreo na isinaling “stand in awe” ay salitang nangangahulugang “manginig”—manginig sa harapan ng Diyos. Pero hindi lamang iyon ang kahulugan nito.

Malamang na isinulat ang mga salitang ito noong panahong tumatakas si David mula kay Absalom, ang sarili niyang anak, at naantig ang kanyang puso habang iniisip niya ang kawalang-galang na pag-uugali ng kanyang anak. Ang anak na iyon na madalas niyang ipinanalangin ay nagdadala ng kahihiyan sa pangalan ng Panginoon, at nag-alab sa matuwid na galit ang kanyang puso. Pero sinabi niya, “Hindi ako matutulog ngayong gabi hangga't hindi humuhupa ang lahat ng galit na iyon —‘Manginig kayo, at huwag magkasala: makipag-usap kayo sa inyong sariling puso sa inyong higaan, at manahimik.’” Sa madaling salita, lumapit ka lang nang tahimik sa harapan ng Diyos at makikita mo ang mga bagay mula sa tamang pananaw. Habang iniisip mo ang sarili mong mga pagkukulang, ang napakarami at paulit-ulit na pagkakataong kinailangan kang patawarin ng Diyos dahil sa biyaya, magiging mapagpaumanhin ka kapag iniisip mo ang mga pagkukulang ng iba. Sa halip na humatol sa isang kapwa mananampalataya, aakayin ka nito sa paghatol sa sarili, at magdudulot iyon ng pagpapala. Ang galit at ang pagtanggong magpatawad ay makasasama lamang sa sarili mong espirituwal na buhay.

“Huwag lumubog ang araw sa inyong galit: ni bigyan man ng puwang ang diyablo.” Bakit? Dahil ang galit na kinikimkim ay nagiging poot, at kumikilos si Satanas sa pamamagitan ng isang mapagkimkim na espiritu. Sinisikap niyang kontrolin ang mga Cristiano at gawin silang mapaghiganti sa kapwa mananampalataya. Ang lahat ng ito ay nagpapapighati sa Espiritu Santo ng Diyos. Ito ay mga katotohanang sumisiyasat sa puso, at dapat itong tanggapin ng bawat isa para sa kanyang sarili, “ang Salita ng Diyos ay buhay, at makapangyarihan, at matalas pa kaysa sa alinmang tabak na magkabila ang talim, na tumatagos hanggang sa paghihiwalay ng kaluluwa at espiritu, at ng mga kasukasan at utak ng buto, at nakakikilala ng mga pag-iisip at mga hangarin ng puso” (Hebreo 4:12). Huwag nating iwasang harapin nang tapat ang ating galit.

“Ang nagnanakaw ay huwag nang magnakaw: kundi bagkus ay magpagal, na gumagawa ng mabuti sa pamamagitan ng kanyang mga kamay, upang may maibigay siya sa nangangailangan.” Maraming taong nagnanakaw na ayaw namang matawag na magnanakaw. May mga tawag tayo sa pagnanakaw na mas magandang pakinggan, gaya ng *pangungupit* at *pandaraya*. Pareho lang ang ibig sabihin ng mga ito pero hindi kasingsama pakinggan ng *pagnanakaw*. Pero sakop ng Espiritu ng Diyos ang lahat ng iyan sa utos na, “Ang nagnanakaw ay huwag nang magnakaw.” Ang kumuha ng bagay na wala siyang karapatan ay huwag nang magnakaw. Ang Cristiano ay dapat tapat hanggang sa kaibuturan.

Madaling maging pabaya sa mga bagay na ito. Halimbawa, kung nagtatrabaho ka sa isang opisina, maaari mong sabihin sa sarili mo, “Naku, hindi naman nila ako binabayaran nang halos katumbas ng halaga ko, kaya may karapatan akong kumuha ng

ilang maliliit na bagay dito sa opisina.” May kilala akong isang binata na nakaugaliang magnakaw ng lapis hanggang sa nakaipon siya ng isang gross (144 na piraso), at saka siya inusig ng kanyang budhi. Isang araw, kinailangan niyang bumalik sa amo dala ang mga lapis at sabihing, “Isa po akong Cristiano at ibinabalik ko po sa inyo ang mga lapis na ito.” Tinatawag ang mga Cristiano na maging tapat sa napakaliliit na bagay, mga bagay na maaaring hindi man lang pinapansin ng iba. Nakalulungkot na kung minsan ay hindi mapagkatiwalaan ang mga Cristiano. Ang anak ng Diyos ang dapat na mapagkatiwalaan saanman, isang taong magiging tapat sa mga bagay ng ibang tao gaya rin ng sa sarili niyang mga bagay.

Pero hindi sapat na umiwas tayo sa pagnanakaw. Sinasabi ng kautusan, “Huwag kang magnanakaw,” pero pumapasok ang biyaya at nagtatakda ng pamantayang mas mataas pa kaysa roon sa ilalim ng kautusan! Hindi lamang, “Ang nagnanakaw ay huwag nang magnakaw,” kundi idinagdag ni Pablo, “kundi bagkus ay magpagal, na gumagawa ng mabuti sa pamamagitan ng kanyang mga kamay, upang may maibigay siya sa nangangailangan.” Maaari kong matupad ang katuwiran ng kautusan kung iiwas ako sa pagnanakaw, pero hindi ko matutupad ang kabanalan ng biyaya hangga’t hindi ko ibinabahagi sa iba ang ibinibigay sa akin ng Diyos sa Kanyang kabutihan. Napakagandang pamantayan ang sa Cristianismo!

Sumunod ay pinaalalahanan ni Pablo ang mga bumabasa tungkol sa kanilang paraan ng pananalita: “Huwag lumabas sa inyong bibig ang anumang bulok na salita” (29). Sabi ng Mang-aawit, “Maglagay Ka, O Panginoon, ng bantay sa aking bibig; ingatan Mo ang pintuan ng aking mga labi” (Awit 141:3). At sabi ni Santiago, “Kung ang sinuman ay hindi natitisod sa salita, siya

ay taong sakdal, at may kakayahang rendahan din ang buong katawan” (Santiago 3:2). Nakakilala na ako ng ilang taong “sakdal”; alam kong sakdal sila dahil sinabi nila iyon sa akin. Pero nang makasama ko sila nang ilang panahon at napakinggan ko ang kanilang pananalita—narinig ko ang kanilang pabaya at makamundong daldal, napansin ko kung gaano sila kapintasero sa ibang tao, narinig ko ang masasakit at mapanirang salitang kaya nilang sabihin tungkol sa iba—nalaman kong guni-guni lamang ang kanilang kasakdalan. “Kung sinasabi nating wala tayong kasalanan, dinadaya natin ang ating sarili at wala sa atin ang katotohanan.”

Ano ang ibig sabihin ni Pablo sa “bulok na salita”? Ang bulok na salita ay nagmumula sa lumang bulok na kalikasan. Ang bagong kalikasan ay nagbubunga ng banal na pananalita. “Huwag lumabas sa inyong bibig ang anumang bulok na salita, kundi ang mabuti para sa ikatitibay [ibig sabihin, para sa pagpapatibay ng mga kinakausap ninyo], upang makapagbigay ito ng biyaya sa mga nakikinig.” “Ay,” sabi ng isa, “diyan nga ako may problema. Lagi akong napapahamak dahil sa dila ko. Nagpapasiya akong hindi na magsasalita ng anumang masakit, pero sa sumunod na minuto ay parang nakapihit na naman ang dila ko.” Sige, kapag naramdaman mong kailangan mo talagang magsalita at hindi mo mapigilan, sabihin mo, “Panginoon, gusto na namang umandar ng dila kong ito; tulungan Mo akong magsabi ng mabuti.” At saka ka bumanggit ng Kasulatan at magsalita tungkol sa biyaya ng Panginoong Jesu-Cristo. Magsalita ka ng makapagpapatibay sa mga nakikinig sa iyo, at hindi ka aalis na may pagsisisi, at sa pagtatapos ng araw ay hindi mo na kailangang lumuhod at magsabi, “O Panginoon, patawarin Mo ako sa aking pabayang daldal at sa mga salitang hindi Cristiano ngayong araw.” Hindi tayo nilikha para

manahimik; ang ilan sa atin ay mahilig magsalita. Pero dapat tayong magsalita tungkol sa mabubuting bagay. Dapat nating gawing sentro ng ating pananalita si Cristo, at ipakilala Siya sa iba.

May mga kilala akong tao na isang kagalakan ang makasama kahit sandali, dahil hindi ako kailanman umalis sa kanila nang hindi natututo ng higit pa tungkol sa Panginoong Jesus. Naiisip ko ang isang kaibigan ko na hindi pa ako nakakasama nang higit sa sampung minuto bago niya sabihin sa akin, “Alam mo, iniisip ko ang ganito at ganitong talata, at habang binubulay-bulay ko ito, ibinigay sa akin ng Espiritu ang ganito at ganitong kaisipan.” Napakalaki ng pagkakaiba sa iba kung minsan. Napakalaki ng pagkakaiba nang maraming, maraming beses sa sarili kong dila. Kay daming kalungkutan ang idinulot nito sa akin nang magsalita ako nang hindi nag-iisip.

At ngayon ay narating na natin ang pinakamahalagang talata —“At huwag ninyong pighatiin [huwag bigyan ng sakit] ang Espiritu Santo ng Diyos, na sa Kanya kayo tinatakan hanggang sa araw ng katubusan.” Gaya ng nakita na natin, ang Espiritu ng Diyos ay nananahan sa bawat mananampalataya. Bilang isang banal na Persona at makalangit na panauhin, pinakikinggan Niya ang lahat ng sinasabi mo at tinatandaan ang lahat ng ginagawa mo. Ang lahat ng sinasabi at ginagawa na salungat sa kabanalan ni Cristo at sa katuwiran ng Diyos ay nagpapapighati sa Espiritu Santong iyon na nananahan sa atin. Naranasan mo na bang may kasama ka sa bahay na hindi sang-ayon sa isang bagay na ginagawa mo? Marahil ay walang sinabi, pero ramdam mong hindi natutuwa ang taong iyon. Ganyan din ang Espiritu ng Diyos kapag ang isang mananampalataya ay hindi lumalakad ayon sa katotohanan.

Mababasa ba natin, “Huwag ninyong pighatiin ang Espiritu Santo ng Diyos, baka mapalayas ninyo Siya sa inyong pagpapapighati”? Hindi, hindi mo Siya mapapalayas. Sinabi ni Jesus, “Ako’y mananalangin sa Ama, at bibigyan Niya kayo ng ibang Mang-aaliw, upang manatili Siyang kasama ninyo magpakailanman” (Juan 14:16). Kapag dumating Siya para manahan sa isang mananampalataya, hindi na Siya umaalis kailanman. Si David, sa panahon ng Lumang Tipan, ay nagsabi, “Huwag Mong bawiin sa akin ang Iyong banal na espiritu.” Pero sa maluwalhating panahon ng biyaya, hindi na kailangan ang panalanging iyon, dahil kapag dumating Siya para manahan sa atin, hindi na Niya tayo iiwan hanggang sa maiharap tayong walang kapintasan sa harapan ng Panginoong Jesu-Cristo. Ito lamang ang punto: bagaman nananahan Siya sa atin at hindi umaalis, napipighati Siya sa buong panahong lumalakad tayo nang may pagsuway sa Salita. Kaya marami sa atin ang hindi kailanman lubos na masaya; kaya hindi natin natatamasa ang pakikipag-isa sa Diyos at hindi tayo umaawit ng mga awit ng tagumpay. Hangga’t ang Espiritu Santo ay nananahan sa akin nang hindi napipighati, malaya Siyang ihayag sa akin ang mga bagay ni Cristo, at pinupuno nito ng kagalakan ang aking puso. Pero sa sandaling simulan ko Siyang pighatiin, itinitigil Niya ang gawaing kinagagalakan Niyang gawin; hindi na Siya malayang buksan sa akin ang mga bagay na ito. Kailangan Niya akong sumbatan sa sarili kong pagkukulang at kasalanan hanggang sa ipagtapat ko ito.

Kaya may kagalakan ako na malamang ako ay tinatakan—hanggang kailan? “Hanggang sa araw ng katubusan.” Ano ang ibig sabihin ni Pablo roon? Hindi ba ang araw ng katubusan ay ang araw na namatay si Cristo sa krus ng Kalbaryo? Iyon ang panahong namatay si Jesus para tubusin ang aking kaluluwa.

Pero may darating pang araw ng pagtubos sa katawan, kapag bumalik ang Panginoon para baguhin ang mga makalupang katawang ito at gawin itong katulad ng Kanyang sariling maluwalhating katawan. Ito ang katubusang binabanggit sa Roma 8:22-23:

Sapagkat alam nating ang buong sangnilikha ay sama-samang dumaraing at naghihirap na parang nanganganak hanggang ngayon. At hindi lamang sila, kundi pati tayo, na mayroong mga unang bunga ng Espiritu, maging tayo mismo ay dumaraing sa ating sarili, na naghihintay sa pagkaampon, samakatuwid ay ang pagtubos sa ating katawan.

Tayo ay tinatakan hanggang sa pagtubos sa ating mga katawan. Kapag natubos na ang ating mga katawan, mawawala na ang lumang kalikasan, at hindi na natin kailangang magbantay laban sa pagpapapighati sa Espiritu Santo. Dito at ngayon, sa katawang ito, natin kailangang magbantay laban dito.

Tinapos ni Pablo ang bahaging ito ng Efeso 4 sa pagsasabing, “Alisin sa inyo ang lahat ng kapaitan, at poot, at galit, at sigawan, at paninirang-puri, pati ang lahat ng masamang hangarin.” Sana, bilang mga Cristiano, ay sundin natin ang salitang ito ng Diyos! May kapaitan ba sa puso mo laban kaninuman sa lupa? Sinasabi mo ba, “Pero hindi mo alam kung paano ako sinubok, kung paano ako pinahirapan, ininsulto, at sinaktan ang loob”? Kung hindi ka nasaktan ang loob, wala sanang dahilan para sa kapaitan, pero sinabi ni Pablo, “Alisin sa inyo ang lahat ng kapaitan, at poot, at galit, at sigawan, at paninirang-puri, pati ang lahat ng masamang hangarin.” Kung hindi mo ito isinasabuhay, hindi ka namumuhay ng tunay na

buhay Cristiano. Ito ang Cristianismong isinasabuhay sa kapangyarihan ng Espiritu Santo.

Hindi lamang tayo sinasabihang alisin ang makasalanang mga bagay na ito; mayroon ding positibong panig ang utos: “At maging mabait kayo sa isa’t isa, mahabagin, nagpapatawaran sa isa’t isa, gaya ng pagpapatawad sa inyo ng Diyos alang-alang kay Cristo.” Hanggang saan ako dapat magpatawad? “Paulit-ulit na akong nagpatawad, at hindi ko na kayang magpatawad magpakailanman,” sabi mo. Sandali lang. Ano ang sinasabi ng apostol tungkol sa hangganan ng ating pagpapatawad? “Gaya ng pagpapatawad sa inyo ng Diyos alang-alang kay Cristo.” Makapagpapatawad ka ba sa iba nang higit pa sa pagpapatawad sa iyo ng Diyos? May nagkasala na ba sa iyo nang kasimbigat ng pagkakasala mo sa Diyos? Pero kung nagtiwala ka sa Tagapagligtas, pinatawad ka na ng Diyos kay Cristo sa lahat ng iyong pagsalangsang. Ito ngayon ang pamantayan para sa mga Cristiano: dapat tayong magpatawaran sa isa’t isa gaya ng pagpapatawad sa atin ng Diyos kay Cristo.

Efeso 5

Malilinis na Cristiano (5:1-7)

Ang lungsod ng Efeso ay punung-puno ng kasamaan na pinakamarumi ang uri. Kaya napakahalaga na mabigyan ng babala ang mga unang Cristiano tungkol sa panganib ng pagsunod sa mga lakad ng mga taong nasa kanilang mga kasalanan pa. At ganoon din kahalaga ngayon. Hindi nagbago ang puso ng tao, at sa kabila ng lahat ng ating pakitang-taong sibilisasyon, makikita sa buong bayan natin ang kasamaang hindi man lang masabi. Sapat na ang kasamaan ng sanlibutan para manginig ang puso ng bawat Cristiano at maunawaan niya kung gaano kahalagang mamuhay nang napakalapit sa Panginoong Jesu-Cristo upang maingat tayo sa masasamang bagay na ito.

Pansinin na ang pinagbabatayan ng panawagan ng apostol sa malinis na pamumuhay ay nasa huling mga salita ng Efeso 4: "gaya naman ng Diyos na kayo'y pinatawad alang-alang kay Cristo." Ganoon tayo pinahalagahan ng Diyos kaya isinugo Niya ang Kanyang bugtong na Anak sa sanlibutan upang ipagkasundo tayo sa Kanyang sarili. Pinalitan Niya tayo sa ating lugar at pinasan Niya ang ating kahihiyan. Tiniis Niya ang hatol na nararapat sa ating mga kasalanan—kaya naman, lumakad tayo ngayon sa paraang nagpapakita ng pasasalamat ng ating puso sa dakilang kaligtasang ito. "Kayo nga'y maging mga tagasunod ng Diyos, gaya ng mga minamahal na anak."

Ang salitang isinalin na "mga tagasunod" ay talagang nangangahulugang "mga tumutulad." "Kayo nga'y maging mga tumutulad sa Diyos." Sa anong paraan natin tutularan ang Diyos? Naaalala ko ang isang talata sa Lumang Tipan kung saan

iniutos ng Diyos sa Kanyang bayan, "na kanilang palabasin sa kampamento [ng Israel] ang bawat ketongin"—ibig sabihin, ang sinumang may anumang uri ng nakahahawang sakit. Ginawa ito hindi lamang para sa kaligtasan ng mga hindi pa nahahawa, kundi para rin ingatan ang kabanalang iniuutos ng kautusan: "Kayo'y magpakabanal: sapagka't akong Panginoon ninyong Diyos ay banal." At kung paanong sa panahon ng kautusan ang lahat ng karumihan ng katawan ay itinuring na sumpa, na ginagawang hindi karapat-dapat ang maruming tao na humarap sa banal na presensya ng Diyos, gayundin ngayon, dapat alisin ang lahat ng kasalanan ng laman at ng espiritu kung nais nating lumakad na may pakikisama sa Banal. Tinawag tayo upang tularan Siya sa kabanalan ng buhay, tularan Siya sa kalinisan ng isip, at tularan Siya sa kalinisan ng pananalita, bilang Kanyang mga minamahal na anak na Kanyang kinalulugdan.

Kayong mga magulang, alam ninyo na may mga pagkakataong ang sarili ninyong mga anak, gaano man ninyo sila kamahal, ay nagdudulot sa inyo ng lungkot at dalamhati kapag sila'y lumalakad sa pagsuway at nagdadala ng kahihyan sa pangalan ng pamilya. Ganoon din sa mga anak ng Diyos. Ang pinakamaliit na kasalanang pinagbibigyan ng Kanyang mga anak ay nagpapalungkot sa Espiritu Santo. Kung nais nating maging Kanyang mga minamahal na anak, mga anak na Kanyang kinatutuwaan, dapat tayong maging mga tumutulad sa Diyos at "magsilakad sa pagibig, gaya naman ni Cristo na umibig sa inyo, at ibinigay ang kaniyang sarili dahil sa atin, na handog at haing mabangong amoy sa Diyos." Ang tinutukoy ng talatang ito ay ang handog na susunugin na inilalarawan sa Levitico 1. Lumalapit ang naghahandog sa Diyos na may dalang hain, hindi lamang upang tubusin ang kasalanang kanyang

nagawa, kundi dahil ang puso niya'y puno ng pasasalamat at nais niyang mag-alay ng pagpapahayag ng kanyang mapagmahal na pagsamba. At gayundin, may isang bahagi ng gawa ng ating Panginoong Jesu-Cristo sa krus na higit na mataas kaysa sa pagtugon lamang sa ating pangangailangan; ang layunin nito ay luwalhatiin ang Diyos sa sanlibutang ito kung saan Siya ay labis na nilapastangan.

Sinabi ng Panginoong Jesus sa Kanyang mga alagad noong huling gabi bago Siya ipinagkanulo, habang sila'y nakaupong kasalo Niya sa hapag, "Datapuwa't upang makilala ng sanglibutan na ako'y umiibig sa Ama, at kung ano ang iniutos sa akin ng Ama ay gayon ang ginagawa ko. Magsitindig kayo, tayo na mula rito" (Juan 14:31). At lumabas Siya upang mamatay. Bakit Niya tiniis ang kamatayang iyon sa krus? Ang una Niyang layunin ay ang kaluwalhatian ng Ama. Labis na nilapastangan ang Diyos ng unang tao at ng lahat ng sumunod sa kanya, ngunit narito na sa wakas ang isang Taong lumakad sa sanlibutang ito sa ganap na kabanalan. Sinabi Niya, "Hindi ko hinahanap ang aking sariling kalooban, kundi ang kalooban ng Ama na nagsugo sa akin" (Juan 5:30), at upang gawin ang kalooban ng Diyos ay nagtungo Siya sa krus na iyon. Nagtungo Siya roon upang lutasin para sa atin ang usapin ng kasalanan, ngunit higit sa lahat ay upang ipakita na may natagpuan kahit isang Tao na para sa Kanya ang kaluwalhatian ng Diyos ay higit kaysa anupaman. Ang kalooban ng Diyos ay higit na mahalaga kay Cristo kaysa anumang pansariling naisin na maaaring mayroon Siya. Kaya sa halamanan ng Getsemani ay naririnig natin Siyang nagsasabi, "Gayon ma'y huwag ang ayon sa ibig ko, kundi ang ayon sa ibig mo." Ito ang dakilang handog na susunugin. Inihandog Niya ang Kanyang sarili na walang dungis sa Diyos bilang haing "mabangong amoy." Ngunit hindi

tayo naiwan. Inihandog Niya ang Kanyang sarili *dahil sa atin*. At yamang tayo'y tinubos nang ganito, nararapat tayong mamuhay nang banal at maka-Diyos.

"Datapuwa't ang pakikiapid, at ang lahat ng karumihan [kahalayan], o kasakiman, ay huwag man lamang masambit sa inyo, gaya ng nararapat sa mga banal" (Efeso 5:3). Nagugulat ang sensitibong kaluluwa sa mga salitang ito na naglalarawan ng pinakamaruming kabulukang kayang gawin ng puso ng tao. Ibinigay ang mga ito upang maunawaan natin na dapat hatulan ang lahat ng kasalanang ito kung nais nating lumakad ngayon kasama Niya na tumubos sa atin para sa Diyos. Ang salitang isinalin na "kasakiman" ay hindi tumutukoy rito sa pagkagahaman sa pera, kundi sa kahalayan ng laman. Ito ay nakasusuklam na pagkagahaman sa makalamang kaluguran, ang pinakamaruming bagay na kayang gawin ng puso ng tao. Posible bang kailangang bigyan ng babala ang mga banal ng Diyos laban sa mga bagay na ito? Oo, dahil sa bawat mananampalataya ay naroon pa rin ang parehong bulok na likas na nasa lalaki o babae ng sanlibutan. Totoo na ang banal ay tumanggap ng likas na mula sa Diyos at ang Espiritu Santo ng Diyos ay nanahan na sa kanya, ngunit gayunman, dapat siyang laging magbantay laban sa pinakamaliit na paggalaw ng lumang likas na iyon upang hindi siya mahulog sa kasalanan.

Ang imoralidad sa sekswal ay nasa mismong hangin sa paligid natin. Punung-puno nito ang makabagong panitikan, at ang pinakamasama ay ipinagmamalaki pa ng mga tao ang kanilang karumihan. Pero sinasabi ng ilan, "Aba, napakatapat ng ating mga makabagong manunulat; ipinapakita nila ang kasalanan kung ano talaga ito." Oo, nakasusuklam ang kanilang pagkaprangka sa paraan ng pagsasalita nila tungkol dito,

ngunit para bang nilalagyan pa nila ito ng korona ng kaluwalhatian, na para bang ang maruruming bagay na ito ay likas na likas sa tao at hindi dapat ikahiya ninuman. At mabilis nang nararating ng sanlibutan ang kalagayang inihula ng ating Panginoong Jesu-Cristo na mangyayari bago ang Kanyang ikalawang pagdating. Sinabi Niya, "At kung paano ang nangyari sa mga araw ni Noe, ay gayon din ang mangyayari sa mga araw ng Anak ng tao" (Lucas 17:26). Ang mga araw ni Noe ay mga araw ng matinding kabulukan at karahasan, at tayo'y namumuhay sa mga panahong halos kapareho niyon. Ang lahat ng ating ipinagmamalaking sibilisasyon ay hindi nakapagbago kahit katiting sa hilig ng puso ng tao, at ang anak ng Diyos ay dapat magbantay laban sa bawat masamang hilig. Ang unang paglapit ng kasalanan ay laging sa isip, kaya nagbababala ang Diyos laban sa pagpapaubaya sa maruruming kaisipan. Dapat tayong mag-ingat laban sa lahat ng uri ng masamang pita. May maiisip ka bang kasakimang mas kakila-kilabot o mas nakasusuklam kaysa sa magtutulak sa isang tao na magbalak sirain ang buhay ng isang inosenteng kabataan? Nadudurog ang puso ng mga magulang na nagsikap palakihin nang tama ang kanilang mahal na mga anak, kapag may umaakit sa mga ito palayo sa landas ng kabutihan at kalinisan. May maiisip ka bang mas kakila-kilabot kaysa sa pagtatangkang sirain ang isang masayang tahanan sa pamamagitan ng pagpagitna sa mag-asawa, at paglihis sa isa sa kanila mula sa landas ng katapatan? Gayunman, laganap ang mga bagay na ito saanman. Ito ang kasakimang ibinababala sa atin ng apostol. Ang nakalulungkot ay tinitingnan ng mga tao ang mga bagay na ito nang may ganoong pagwawalang-bahala.

Pagkatapos magbabala laban sa imoralidad, nagpatuloy ang apostol, "Huwag man lamang masambit sa inyo, gaya ng

nararapat sa mga banal." Nakapagpaparumi kahit ang pag-usapan ito, kahit ang ipasa pa ang balita na may ibang taong nahulog sa mga kasalanang iyon. Kung bilang mga lingkod ng Diyos ay kailangan nating harapin ang ganitong mga bagay, nakikita nating kailangan nating lumapit sa presensya ng Diyos sa panalangin, sapagkat nag-iiwan ang mga ito ng bakas sa ating puso at isip.

Pansinin ang mababasa natin sa talatang 4, "Ni ang kahalayan, ni ang mga walang kabuluhang salita, ni ang mga pagbibiro, na mga bagay na hindi nararapat: kundi bagkus ang pagpapasalamat." Bawat salita sa talatang ito ay kailangang pag-isipang mabuti. Hindi tayo binabalaan ng apostol laban sa masigla at masayang usapan na kung minsan ay nagbubunsod sa mga tao na magpalitan ng magagandang kaisipan at masigla at malinis na pagpapatawa. Hindi Niya tayo tinatawag na maging mga taong laging nakasimangot at malungkot na hindi nangangahas magkuwento ng anumang magpapatawa nang inosente. Sa totoo lang, medyo natatakot ako sa mga taong sobrang banal na hindi na makatawa. Ang masarap at buongpusong pagtawa ay nakabubuti sa kalusugan. Nilayon ng Diyos na tumawa ang tao. Iyan ang isang bagay na nagbubukod sa atin sa lahat ng iba pang nilalang. Nagagalak ang Diyos sa Kanyang bayan. Ang iniisip dito ng apostol ay ang uri ng pagpapatawa na mas tuso at mapanganib. Kailangang magbantay laban dito ang bawat Cristiano.

"Ni ang kahalayan," ibig sabihin, kabastusan—huwag pag-usapan ang mga bastos na bagay. "Ni ang mga walang kabuluhang salita," na talagang nangangahulugang magaspang na pagbibiro, pagsasalitang parang hangal tungkol sa maruruming bagay. Kilala ninyo ang mga taong akala nila'y

matalino at nakatatawa ang magkuwento ng mga bastos na biro at gumamit ng mga salitang may dobleng kahulugan, mga salitang nagpapapula sa mukha ng inosenteng tao o pumapasok sa isip bilang katitisan. Ang *walang kabuluhan* *salita* ay literal na nangangahulugang "salita ng hangal," at ang taong nagsasalita nang ganito ay nagpapakitang siya'y hangal. Ang salitang *pagbibiro* ay talagang *malaswang biro*, at isa pang salita na sa mas malalim na kahulugan ay tumutukoy sa pagbibiro tungkol sa mga bagay na hindi man lang dapat pag-usapan. Ang mga Cristiano ay dapat maging malinis gaya ng kanilang pinagpalang Panginoon—malinis sa isip, sa salita, at sa gawa.

Kapalit ng mga bagay na ito, ano ang dapat na laman ng dila ng Cristiano? "Kundi bagkus ang pagpapasalamat." May magandang paglalaro ng salita sa wikang Griego na hindi lumalabas sa Ingles. Ang salitang isinalin na "pagbibiro" at ang salitang "pagpapasalamat" ay magkaparehong-magkapareho ang simula. Ang Griego para sa isa ay *eutrapalia*, ang Griego para sa isa pa ay *eucharistia*. Pinagtatapat ng apostol ang isang salita laban sa isa pa. Hindi *eutrapalia* kundi *eucharistia*; ibig sabihin, hindi malaswang biro kundi pagpapasalamat, hindi maruming salita kundi pagpupuri sa Panginoon, hindi maruming usapan kundi yaong nagdadala ng kaluwalhatian sa Panginoong Jesu-Cristo.

Minsan ay dumalo ako sa isang kumperensya ng mga Cristiano at ilan sa amin ay naging panauhin sa tahanan ng isang napakatapat na mananampalataya. Isang araw, habang nagtitipon kami sa pagitan ng mga pulong sa magandang sala, biglang sinabi ng isang ginang, "Tara, lumabas tayo at tingnan kung gusto ng ating punong-abala ng tulong sa paghahanda ng

hapunan." Nang makaalis na ang mga babae sa silid, mga labinlimang lalaki ang naiwang magkakasama. Isang lalaking kararating lang ang nagsabi, "Yamang umalis na ang mga babae, may kuwento akong narinig ngayong araw na gusto kong ikuwento sa inyo." Bago pa makapagsalita ang iba, sinabi ng isang kaibigan ko, "Sandali lang, kapatid; wala ngang mga babae rito, pero narito ang Espiritu Santo at mas maselan Siya kaysa sa pinakamaselang ginang. Angkop ba ang kuwento mo para sa Kanya?" May sapat na kababaang-loob ang lalaki para sabihing, "Salamat, G. B—, tinatanggap ko ang pagsaway. Hindi na ako magkukuwento ng ganoong kuwento kailanman." Tandaan, nalulungkot ang Espiritu Santo ng Diyos kung ang mga mananampalataya ay bumababa sa alinman sa mga bagay na binanggit sa talatang ito.

Sumunod, nagbabala ang apostol na kung may tumanggi sa turong ito at mamuhay sa karumihan, ipinapakita lamang nila na hindi talaga sila Cristiano. Sila'y mga anak ng diyablo, na nakasuot lamang ng uniporme ng Cristiano. "Sapagka't ito'y talastas ninyo, na walang mapakiapid, o mahalay, o masakim, na siya'y mapagsamba sa diosdiosan, ay may anomang mana sa kaharian ni Cristo at ng Diyos" (5). Bakit niya isinasama ang mga mapagsamba sa diyus-diyosan sa ibang mga taong ito? Sapagkat ang ganitong uri ng tao ay sarili lamang niya ang sinasamba. Ano bang pakialam niya kung madurog ang puso ng ibang tao? Ano bang pakialam niya kung masira niya ang buhay ng mga kabataan o mawasak ang mga tahanan? Kailangan lang niyang mabigyang-kasiyahan ang sarili niyang mababang pita. Iisang diyos ang sinasamba niya; ang diyos na iyon ay ang kanyang sarili. Kahangalan para sa ganoong tao ang magpanggap na siya'y Cristiano.

Kaming mga ministro ni Cristo ay nakarinig na ng mga kuwento ng daan-daang dalagang wasak ang puso na lumapit sa amin. Ikinuwento nila sa amin kung paano sila nilinlang, kung paano unti-unting giniba ang kanilang matataas na mithiin, at ang pagkasirang dumating sa kanila. Sa palagay ko, ang pinakamabigat na parusang maaaring pasanin ng mga nanlinlang sa kanila ay ang mapilitang makinig magpakailanman sa malulungkot na kuwentong ito at malaman na sila ang may pananagutan dito. May mga ama at inang lumapit sa akin at umupong umiiyak habang ikinukuwento ang isang anak na dati'y kagalakan ng kanilang tahanan, ang mahal ng kanilang puso, at isinalaysay kung paano naakit ang anak na iyon sa kasalanan. Wasak ang kanilang puso at hindi na nila matagpuan sa kanilang anak ang dating kagalakan. Sinabi ko, "Kung ang mga nanlilinlang na ito sa mga inosente ay kailangan lamang umupo at makinig sa ganitong mga kuwento taun-taon, iyon ay angkop na parusa." At ang ilan sa mga nanlilinlang na ito ay nagpapanggap pang mga Cristiano! Kung minsan ay nasa iglesya pa sila. Lalo silang dapat mahiya, sapagkat nagtatago sila sa ilalim ng iglesya at nagpapanggap na sila'y hindi naman sila, habang nagpapatuloy sa kanilang bulok at makasalanang paraan! Ang mga Cristiano ay dapat maging malinis at dalisay sapagkat sila'y mga anak ng Banal, ng banal na Diyos.

"Kaya nga huwag kayong makibahagi sa kanila" (7). Bagaman maaari natin silang ipanalangin, hindi tayo dapat makisama sa kanila, ni kunsintihin ang kanilang makasalanang mga gawa. Dapat nilang madama na sila'y maruruming ketongin hanggang ang kanilang mga kasalanan ay maipahayag at mahatulan, at maipakita nilang sila'y naligtas na mula sa mga ito. Bilang mga Cristiano, dapat tayong lumakad sa pag-ibig, ang pag-ibig na

hindi kailanman magtutulak sa atin na saktan ang sinuman, kundi laging hanapin ang ikabubuti ng iba, na si Cristo ang ating halimbawa. "Gaya naman ni Cristo na umibig sa inyo, at ibinigay ang kaniyang sarili dahil sa atin, na handog at haing mabangong amoy sa Diyos."

Maaaring sabihin mo, "Pero paano kung may mga nahulog na sa ganitong mga kasalanan; wala na bang pag-asa?" Walang pag-asa hangga't hindi nahahatulan ang kasalanan; walang pag-asa hangga't hindi ito naipahahayag. Walang pag-asa hangga't, na may tapat na pagnanais na lubos na maligtas mula rito, ay hindi sila bumabaling sa Kanya na Banal at Totoo, at isinusuko ang kanilang sarili sa pagsisisi at pananampalataya sa Kanyang gawang pantubos. Kung magkagayon, sa pagtitiwala kay Cristo, matutuklasan nilang binibigyan Niya sila ng bagong puso at bagong buhay, at ginagawa Niya silang mga mangingibig ng kalinisan at kabutihan.

Ang Bunga ng Liwanag (5:8-14)

Ang bahaging ito ay agad na sumusunod sa pangaral tungkol sa pansariling kalinisan. Ang maliwanag na ilaw ng kabanalan ng Diyos ang dapat nating pamantayan. "Sapagka't kayo'y dating kadiliman, datapuwa't ngayo'y kayo'y liwanag sa Panginoon: magsilakad kayong gaya ng mga anak ng liwanag" (8). Pansinin na hindi niya sinasabing, "Kayo'y dating nasa dilim," kundi, "Kayo'y dating kadiliman." Ang kadiliman ay ang hindi pagkakilala sa Diyos, at noong araw, noong hindi pa tayo nagbabalik-loob, hindi natin kilala ang Diyos, kaya sinasabing tayo'y "kadiliman." Wala sa atin ang Liwanag ng buhay. Ganyan ang kalagayan ng bawat taong likas. Tinanong ni Zofar si Job, "Masusumpungan mo бага ang Diyos sa pagsaliksik?" (Job 11:7) At ang sagot ay hindi, sapagkat ang lahat ng pamimilosopo o

pangangatwiran tungkol sa mga bagay ng Diyos ay nauuwi sa kalituhan, dahil ang mga tao sa kanilang likas na kalagayan ay kadiliman.

"Ang taong ayon sa laman ay hindi tumatanggap ng mga bagay ng Espiritu ng Diyos: sapagka't ang mga yao'y kamangmangan sa kaniya" (1 Corinto 2:14). Ang mga ito'y nauunawaan lamang sa espirituwal na paraan. Nasa ganoong kalagayan tayo noon, at habang nasa madilim na kalagayang iyon, lumakad tayo sa kadiliman at gumawa ng mga bagay na ikinahihiya natin ngayon. Ngunit yamang naging mga anak na tayo ng liwanag, ipinanganak ng Diyos at ginawang liwanag sa Panginoon, dapat tayong lumakad gaya ng mga anak ng liwanag.

Sa unang kabanata ng Juan ay mababasa natin tungkol sa ating Panginoon: "Nasa kaniya ang buhay; at ang buhay ay siyang ilaw ng mga tao." Huminto ka na ba kahit minsan para bulay-bulayin ang mga salitang iyon? Ang buhay na mula sa Diyos ay lubos na nahayag sa ating Panginoong Jesu-Cristo, sapagkat Siya ang "buhay na walang hanggan, na kasama ng Ama, at nahayag sa amin" (1 Juan 1:2). Sinabi ni Juan, "Ang buhay ay siyang ilaw ng mga tao," o, gaya ng pagkakasabi niya sa ibang lugar, "Iyon ang tunay na ilaw na, sa pagdating sa sanlibutan, ay nagliliwanag sa bawat tao" (Juan 1:9, literal na salin). Kahit wala Siyang binigkas na kahit isang salita, ang Kanyang dalisay at banal na buhay, na laging masunurin sa Ama, ay sa ganang sarili nito ay hatol na sa lahat ng makasalanang tao. "Ang buhay ay siyang ilaw." Ikaw at ako ay mga anak ng liwanag, at taglay natin ang mismong buhay na iyon na siyang ang ating Panginoong Jesu-Cristo. Siya ang buhay na walang hanggan at ibinahagi Niya sa atin ang buhay na walang hanggan. Ang buhay na iyon ay dapat ngayong maipakita bilang liwanag.

Ilang panahon na ang nakalipas, may isang ginang na nagsabi sa akin, habang binabanggit ang isang lingkod ni Cristo, "Nakilala ninyo ba si Ginoong ganito?" "Ay, oo," sabi ko, "kilalang-kilala ko siya." "Aba," sabi niya, "alam ninyo, isang buwan siyang tumira sa aming tahanan at ang presensya pa lamang niya roon ay parang nagpabago na sa lahat para sa amin. Naku, napakamaka-Diyos niya. Magalang siya pero hindi nakasimangot. Makikita ang kabanalan niya pero hindi siya malungkutin. Mahal na mahal siya ng aming mga anak, at gayunman ay napakatindi ng kanyang pagka-maka-Diyos kaya hindi nagtagal ay nawala ang maliliit na bagay na dati'y basta na lang nilang ginagawa at sinasabi. Ayaw nilang sabihin sa harap niya ang sinasabi nila kapag wala siya; kapag nakatingin siya, ayaw nilang gawin ang mga bagay na karaniwan nilang ginagawa nang walang pakundangan. Talagang kahanga-hanga ang epekto ng kanyang presensya sa aming tahanan, pero kailanman ay hindi niya pinagsabihan ang sinuman sa salita dahil sa anumang ginawa o sinabi nila; ipinakita lamang niya ang buhay, at ang buhay ay siyang ilaw." Nakilala rin natin ang ibang uri ng tao.

Nagkaroon ako ng pribilehiyong patuluyin sa aming tahanan ang lahat ng uri ng Cristiano. Ang ilan sa kanila ay minahal ng aming mga anak at laging malugod na tinatanggap dahil sa kanilang pagiging katulad ni Cristo at sa kanilang katapatan. Ang iba naman ay nagpagigil sa mga bata nang makita nilang paparating ang mga ito sa daanan. Naaalala ko ang isang mabuting lalaki na parang inakala niyang trabaho niyang pamahalaan ang aming bahay habang naroon siya. Kung medyo mabagal sumunod ang isang bata o medyo pilyo, gaya ng mga bata kung minsan, sa halip na iwan ang pagdidisiplina sa kanyang mga magulang, bubulalas siya, "Dapat paluin ang

batang iyan!" Maiisip ninyo ang epekto nito sa mga bata. Maiisip ninyo kung gaano nila kagustong marinig na mangaral ang ganoong lalaki, kung gaano nila siya kagustong makitang bisita sa aming tahanan! Hindi ang taong laging naghahanap ng mali sa ibang tao ang nakagagawa ng pinakamabuting resulta. Ginigising lamang niya ang laman at pinupukaw ang pagkamuhi ng likas na puso sa mga bagay na dalisay at mabuti. Ngunit ang lalaking ipinamumuhay si Cristo, ang babaeng nagpapakita ng buhay na walang hanggan sa tahanan, sa gitna ng mga kaibigan, sa iglesia, sila ang mga taong ang patotoo ay talagang may halaga para sa Diyos. "Ang buhay ay siyang ilaw."

Naaalala ninyo kung paano idiniin ni apostol Pedro ang kalinisan ng buhay nang kausapin niya ang mga asawang babae na may mga asawang hindi pa nagbabalik-loob. Sinabi niya sa kanila sa 1 Pedro 3:1-4:

Gayon din kayo, mga babae, pasakop kayo sa inyo-inyong sariling asawa; upang, kung ang ilan ay hindi tumatalima sa salita, ay mahikayat sila ng walang salita sa pamamagitan ng pakikipag-ugali ng kanilang mga asawa; Pagkamasid nila ng inyong malinis na pakikipag-ugali na may takot. Ang inyong maging kagayakan ay huwag ang panlabas na kagayakan na ang pagtirintas ng buhok, at ang pagsusuot ng mga hiyas na ginto, o ang pagsusuot ng mga damit; Kundi ang maging kagayakan ay ang lihim na pagkatao ng puso, na may damit na hindi nasisira, ng isang espiritung maamo at payapa, na ito'y sa paningin ng Diyos ay may malaking halaga.

Iniisip ko kung napansin na ba ng mga kababaihan sa panahong ito ang talatang ito. Ang tinutukoy ni Pedro ay isang babaeng

nadala na kay Cristo, at ang kanyang asawa ay nasa paganismo o Judaismo pa, alinman sa dalawa, at labis siyang nababahala sa pagbabalik-loob nito. Ano ang dapat niyang maging saloobin? Walang tigil na pagbubunganga, pagsasalita, at pagsaway? Naku, hindi. Ang kanyang pag-uugali ay dapat maging napakatamis, katulad ni Cristo at mapagbiyaya, kaya habang tinitingnan siya ng kanyang asawa ay sasabihin nito, "Aba, may bagay na ngayon ang asawa ko na wala sa kanya noon. Dati ay napakabilis niyang sumagot at sumagot pabalik, pero ngayon ay napakatamis at napakabait niya. Ano kaya itong taglay niya ngayon na salungat na salungat sa dati niyang likas na ugali?"

"Kung ang ilan ay hindi tumatalima sa salita, ay mahikayat sila ng walang salita." Sa unang bahagi, ang *salita* ay ang Salita ng Diyos ang tinutukoy. Sa ikalawa naman, ang ibig sabihin nito ay pagbubunganga sa salita. Maaaring isalin nang ganito ang talata: "Gayon din kayo, mga babae, pasakop kayo sa inyo-inyong sariling asawa, upang kung ang ilan ay hindi tumatalima sa Salita ng Diyos, ay mahikayat sila nang walang pagbubunganga sa pamamagitan ng mabuting pag-uugali ng kanilang mga asawa." At ang parehong prinsipyo ay para sa bawat isa sa atin. Hindi lamang ito bagay na dapat isaalang-alang ng mga babae. Tayong mga lalaki ay tinatawag ding ipamuhay ang katotohanang ating ipinahahayag, hindi sa walang tigil na paghahanap ng mali sa mga tao, hindi sa pamumuna at pagtatangkang ituwid ang lahat ng tao at lahat ng bagay sa pamamagitan ng mga salita ng ating bibig, kundi sa pagpapakita ng buhay ni Cristo, ng kalinisan ni Cristo, ng pag-ibig ni Cristo sa ating buhay. Ito ang ibig sabihin ni Pablo nang isulat niya, "magsilakad kayong gaya ng mga anak ng liwanag."

"Sapagka't ang bunga ng liwanag" (sa King James version ay "Ang bunga ng Espiritu," ngunit ang ilang ibang salin ay "liwanag") "ay nasa lahat ng kabutihan at katuwiran at katotohanan" (Efeso 5:9). Narito nga ang mga biyayang dapat makita sa mga anak ng liwanag. Hindi sapat na sabihing sumasampalataya tayo sa Panginoong Jesu-Cristo, na magpabautismo bilang Cristiano, na makibahagi sa hapag ng Panginoon, na maging kaanib ng isang Cristianong kapulungan o kongregasyon; hinihingi sa atin na ipakita ang bunga ng liwanag sa ating buhay. Kung saan may buhay ay may bunga. Kung saan patay na pagpapanggap lamang ang naroon ay hindi ka makakakita ng bunga, ngunit kung saan ang mga tao ay tunay na ipinanganak ng Diyos ay magkakaroon ng bunga. "Sa kanilang mga bunga ay makikilala ninyo sila." "Pati ng bata ay napakikilala sa kaniyang mga gawa, kung ang kaniyang gawa ay malinis, at kung matuwid" (Kawikaan 20:11). Ang mga batang nagpahayag ng pananampalataya kay Cristo ay may pananagutang magbunga ng bunga ng liwanag, at kung sila'y kumikilos nang matigas ang ulo o suwail, dapat silang agad na lumapit sa Panginoon at ipahayag ito. Ang kanilang buhay ay dapat maiba sa buhay ng ibang mga batang hindi pa tumatanggap kay Cristo. Bata man o matanda, dapat nating ipakita ang bunga ng liwanag.

Ano ba ang bungang ito ng liwanag? "Sapagka't ang bunga ng [liwanag] ay nasa lahat ng *kabutihan*" Ang salita ay literal na nangangahulugang "kagandahang-loob, mabait na pagmamalasakit sa ibang tao." Kung ikaw ay talagang ipinanganak ng Diyos, taglay mo ang bago at banal na likas, susundan mo ang mga yapak ng Panginoong Jesu-Cristo, at tungkol sa Kanya ay mababasa natin, "Ang Anak ng tao ay hindi naparito upang siya'y paglingkuran, kundi upang maglingkod,

at upang ibigay ang kaniyang buhay na pangtubos sa marami" (Mateo 20:28). "Ibinigay niya ang kaniyang buhay dahil sa atin: at tayo'y nararapat ding magbigay ng ating buhay dahil sa mga kapatid" (1 Juan 3:16). "Tayo'y *nararapat*." Iyan ay salitang nagsasalita ng tungkulin. "Magbigay ng ating buhay dahil sa mga kapatid"—iyan ang kabaligtaran ng pagkamakasari. Sinasabi ng sanlibutan, "Ako muna," ngunit tinawag tayo ng Diyos na unahin ang kapakanan ng iba. Mahusay ang pagkakasabi ng isang tao na ang balarila ng Langit ay iba sa balarila ng sanlibutan. Sa karaniwang anyo ng wika, ang tatlong panauhan ay: unang panauhan, *ako*; ikalawang panauhan, *ikaw*; ikatlong panauhan, *siya*. Ngunit sa Cristianismo ay ganito: unang panauhan, *siya*; ikalawang panauhan, *ikaw*; at ikatlong panauhan, *ako*. Sa Cristianismo, ako ang huli; hindi ko dapat unahin ang aking sarili. Kapag iniisip ko ang mga kaginhawahan, dapat kong isipin muna ang iba. Ngunit kay laking pagkakaiba nito sa marami sa atin. Kontento na tayo kung paminsan-minsan ay may nagagawa tayong kaunti para maibsan ang paghihirap ng iba, samantalang tinawag tayo upang mamuhay para kay Cristo araw-araw at ipakita nang walang tigil ang *kabutihan* ng liwanag.

At sa ikalawa, "Ang bunga ng [liwanag] ay nasa lahat ng... katuwiran." Ang *katuwiran* ay ang paggawa lamang ng tama. Kay gandang halimbawa ng kalikuan ng puso ng tao ang nakita natin nitong nakaraang ilang taon! Mga pinagkakatiwalaang opisyal sa mga bangko, malalaking negosyanteng iginagalang at itinuturing na lubos na maaasahan, sa maraming pagkakataon ay napatunayang mga taong hindi matuwid, na hindi tapat sa paghawak ng pera ng ibang tao, at nagtaksil sa tiwalang ibinigay sa kanila. Kay daming nagpakamatay pagkatapos bumagsak ang ating mga bangko. Kay bilis

napupuno ang ating mga bilangguan ng mga lalaking hanggang kamakailan ay itinuturing na maaasahan. Gayunman, nangangarap pa rin ang ating mga makabagong teologo na hindi bulok ang likas ng tao, at na "bawat pagkahulog ay pagkahulog paitaas."

Isang kaibigan ko na nakasakay sa streetcar ang nag-abot sa konduktor ng isang tract ng Ebanghelyo. Nang matapos ang abalang oras ng konduktor, lumakad ito sa pasilyo ng sasakyan papunta sa aking kaibigan at nagsabi, "Ikaw ang nag-abot nito sa akin?"

"Oo."

"Bakit mo ito ibinigay sa akin? Wala akong interes sa mga bagay na ito."

"Pero mensahe iyan ng Ebanghelyo."

"Hindi ko kailangan ang Ebanghelyo. Para iyan sa mga makasalanan, pero hindi ako naniniwala sa kasalanan, at hindi ako naniniwala na ang tao ay nilalang na nahulog."

"Kakatwa iyan," sabi ng kaibigan ko. "Bakit may makinang iyan sa pinto ng sasakyan?"

"Ah, iyan ay pambilang ng pera."

"Pero bakit pa nila kailangan iyan para sa mga taong gaya mo na walang kasalanan?"

Maaaring magsalita ang mga teologo tungkol sa isang lahing umuunlad at lahing walang kasalanan at itanggi ang pagkahulog ng tao, ngunit iba ang alam ng mga negosyante. Ang patakaran ngayon ay, "Huwag magtiwala sa sinuman hangga't hindi niya napapatunayang hindi siya manloloko." Cristiano, mag-ingat ka sa pagtatangkang magpatotoo para

kay Cristo sa pamamagitan ng bibig kung hindi mo ipinapakita ang bunga ng liwanag sa iyong buhay. Tiyak mong sa likod ng iyong patotoo ay may matuwid na buhay.

Sa huli, "Ang bunga ng [liwanag] ay nasa lahat ng..

.katotohanan." Ang katuwiran ay may kinalaman sa iyong mga gawa sa iba. Ang katotohanan ay may kinalaman sa sarili mong panloob na katapatan. "Narito, ikaw ay nagnanasa ng katotohanan sa mga lihim na bahagi: at sa kubling bahagi ay ipakikilala mo sa akin ang karunungan" (Awit 51:6). Maraming taon na ang nakalipas, noong ako'y batang opisyal pa ng Salvation Army, minsan ay dumating ang aming koronel upang magsalita sa amin. Isang malaking grupo ang dumating mula sa buong estado para sa isang pulong ng mga opisyal. Hindi ko nakalimutan sa lahat ng mga taong ito ang tapat na mga salita ng koronel. Sinabi niya, "Ngayon tandaan ninyo, mga kaibigan, patatawarin kayo ng mga tao kung hindi kayo nakapag-aral; patatawarin nila kayo kung hindi pinakamataas ang inyong kultura, kung hindi kayo mahusay magsalita, kung hindi kayo marunong umawit nang maganda. Pero hinding-hindi nila kayo patatawarin kung matuklasan nilang hindi kayo tapat, na nagpapanggap kayong kayo ang hindi naman kayo." Kapag si Cristo ay nananahan sa atin, tayo'y magiging totoo, tayo'y magiging tapat sa pakikitungo sa Diyos at sa mga tao.

"Na sinisiyasat kung ano ang kalugodlugod sa Panginoon." Sa ibang salita, "Sinusubok kung ano ang kalugod-lugod sa Panginoon." Hindi tayo dapat maging napakabilis makipagkompromiso at magsabing, "Sa palagay ko ay ayos lang ito; wala akong nakikitang masama ryan," at tumakbo para gawin ang gusto natin. Ang una nating isipin ay dapat, "Ako'y Cristiano at ang Espiritu Santo ng Diyos ay nananahan sa akin.

Ito ba ang nais ni Cristo na gawin ko? Magdadala ba ito ng kaluwalhatian sa aking Panginoon? Kung sasabihin ko ito, kung gagawin ko iyon, kung pupunta ako rito, tunay ko bang pinarangalan ang aking Tagapagligtas?" Sa ganoong paraan ay "sinusubok natin kung ano ang kalugod-lugod sa Panginoon."

Pagkatapos ay pinapayuhan tayong "huwag kayong makisama sa mga gawang walang bunga ng kadiliman, kundi bagkus ay inyong sawayin" (11). Gaya ng nakita na natin, pinatutunayan natin ang ating pananampalataya sa buhay na ating ipinamumuhay. Hindi maaasahan ng Cristiano na maiingat siya sa pagkahawa sa kasalanan at kasamaan kung patuloy siyang nakikisama sa kalikuan. Para mo na ring inaasahan na ang isang batang naglalaro sa dumi at putik ng kalye ay hindi madudumihan, kung inaasahan mong ang isang Cristiano ay patuloy na makikisama sa kasalanan at hindi maapektuhan nito.

Ang talatang ito, kasama ng marami pang iba, ay gumising sa aking budhi sa loob ng maraming taon at nag-iwas sa akin sa napakaraming samahang kung hindi ay natural kong papasukin. Nang maraming taon na ang nakalipas ay pinag-isipan kong sumali sa ilang lihim na samahan at lodge, agad na bumangon ang tanong: Binubuo ba ang mga ito ng mga taong ipinanganak na muli? Kung sasali ako sa kanila, makikisama ba ako sa "mga gawang walang bunga ng kadiliman"? Lalakad ba ako sa landas na itinakda sa akin ni Cristo? Sapagkat sinabi ng Panginoon, "Kaya nga, magsilabas kayo sa gitna nila, at kayo'y magsihiwalay,... at huwag kayong magsihipo ng bagay na marumi; at kayo'y aking tatanggapin, At ako'y magiging sa inyo'y Ama, at kayo'y magiging sa akin ay mga anak na lalake at

babae" (2 Corinto 6:17-18). Ang Kasulatang iyon ang nag-iwas sa akin sa maraming kahina-hinalang samahan. Ngunit napakalaki ng aking napakinabang, sapagkat ang panahong sana'y ginugol ko sa ilan sa mga samahang iyon ay pinahintulutan akong gugulin kasama ng bayan ng Diyos o sa pag-aaral ng Salita ng Diyos. Huwag kang matakot na malulugi ka kailanman sa pagsunod sa banal na Salita ng Diyos. Ang lakas ng Cristiano ay nasa kanyang paghiwalay sa sanlibutan at sa kanyang pagtatalaga ng sarili kay Cristo.

Sinabi ni Pablo na dapat nating sawayin ang mga gawa ng kadiliman. Hindi niya ibig sabihin dito ang basta mapamunang paghahanap ng mali, gaya ng malinaw sa mga salita ng talatang 13: "Datapuwa't ang lahat ng mga bagay kung sinasaway ay nahahayag sa pamamagitan ng liwanag." Iyan ang kailangan. Buksan mo lang ang ilaw at ipapakita nito ang lahat ng salungat dito. Sa ibang salita, ipamuhay mo ang dalisay, banal, at katulad ni Cristong buhay, at iyon na mismo ay sapat nang pagsaway sa kasalanang laganap sa ating sanlibutan ngayon. "Datapuwa't ang lahat ng mga bagay kung sinasaway ay nahahayag sa pamamagitan ng liwanag: sapagka't ang bawa't bagay na nahahayag ay liwanag." Isinulat ni Juan sa kanyang unang Sulat, "Ang Diyos ay ilaw, at sa kaniya'y walang anomang kadiliman." Ang liwanag ay ang mismong likas ng Diyos, at sa sandaling lumapit ang isang tao sa presensya ng Diyos ay nalalantad siya bilang makasalanan. Ngunit doon sa presensya ng Diyos ay nakikita niya ang mahalagang dugo sa luklukan ng awa na nagbibigay-katiyakan sa kanya na ang kanyang kasalanan ay natubos na at naalis na. Kaya tinatamasa niya ang kapayapaan sa Diyos habang lumalakad siya sa liwanag nang walang takot sapagkat siya'y nasa kay Cristo.

Ang panganib ay baka maging kaalaman na lamang sa ulo ang lahat ng ito. "Kaya't sinasabi niya, Gumising ka, ikaw na natutulog, at magbangon ka sa mga patay, at liliwanagan ka ni Cristo" (14). Walang matatagpuang iisang Kasulatan sa Lumang Tipan na eksaktong naglalaman ng mga salitang ito. Ang mga ito ay malayang salin ng Isaias 60:1. Doon ay sinasabi ng Espiritu ng Panginoon sa pamamagitan ng propeta, "Bumangon ka, sumilang ka; sapagka't ang iyong ilaw ay dumating, at ang kaluwalhatian ng Panginoon ay sumikat sa iyo." Kinuha ng apostol ang salitang *bumangon* upang mangahulugang, "gumising ka mula sa iyong pagkakatulog." Tinatawag niya ang mga Cristiano na gumising, gaya ng pagpasok mo sa silid ng iyong anak sa umaga at pagsasabing, "Oras na para gumising!" Marami sa mga nagpapahayag na Cristiano ay parang mga taong natutulog sa sementeryo, natutulog sa gitna ng mga patay na ang mga ulo ay nakaunan sa mga lapida! Kayong mga anak ng liwanag (hindi ito mensahe para sa mga hindi pa ligtas kundi para sa mga ligtas na at nakatulog): "Gumising ka...at magbangon ka sa mga patay, at liliwanagan ka ni Cristo." "Magsilabas kayo sa gitna nila, at kayo'y magsihiwalay." Ipakita mo sa iyong buhay na iba ka sa mga taong makamundo at hindi pa ligtas sa paligid mo.

Gusto mo ba ng pagpapala? Gusto mo bang madama ang liwanag ng Kanyang mukha na sumisinag sa iyong buhay? Huwag mong pabayaang anumang nakatagong kamalian; ipahayag mo ito at talikuran. Baka may sulat na dapat mong isulat, baka may pag-amin na dapat mong gawin, baka may perang dapat mong ibalik. Sinasabi mo ba, "Hindi ko kaya"? Pero hindi naman sa iyo iyon. Ituwid mo ang mga bagay at pagkatapos ay ipagkatiwala mo sa Diyos ang iba pa. Katuwiran muna, at susunod ang ibang mga bagay. "Gumising ka, ikaw na

natutulog, at magbangon ka sa mga patay, at liliwanagan ka ni Cristo."

Ang Pagkapuspos ng Espiritu Santo (5:15-21)

Sa mga talatang ito ay patuloy nating isinasaalang-alang ang paglakad ng mananampalataya: "Tingnan nga ninyong maingat kung paano kayo nagsisilakad, huwag gaya ng mga mangmang, kundi gaya ng marurunong." Ito ang ikapitong talata sa Sulat na ito kung saan lumalabas ang salitang *lumakad* (KJV). Sa palagay ko ay makabubuting balikan at pansinin ang mga paglitaw ng salitang ito.

Sa kabanata 2:2 ay mayroon tayong nakaraang panahunan: "Na inyong dating *nilakaran* ayon sa takbo ng sanlibutang ito." Sa talatang iyon ay sinasabi ng apostol kung paano tayo namuhay noon nang tayo'y nabibilang pa sa sanlibutan. Ngunit tayong mga ligtas na ay iniligtas mula roon, kaya mababasa natin sa talatang 10 ng kabanata ring iyon, "Sapagka't tayo'y Kaniyang gawa, na nilalang kay Cristo Jesus para sa mabubuting gawa, na mga inihanda ng Diyos nang una upang ating *lakaran*." Hindi tayo naliligtas sa pamamagitan ng mabubuting gawa, ngunit dapat tayong gumawa ng mabubuting gawa pagkatapos nating maligtas. Sa kabanata 4:1 ay mababasa natin, "Ako nga, na bilanggo sa Panginoon, ay namamanhik sa inyo na kayo'y *magsilakad* nang nararapat sa pagkatawag sa inyo." Yamang tinawag tayo ng makalangit na pagtawag, dapat na tayong lumakad ngayon—umasal—bilang isang makalangit na bayan. Kasunod nito, sa talatang 17 ng kabanata ring iyon ay mababasa natin, "Ito nga ang aking sinasabi, at pinatototohanan sa Panginoon, na kayo'y huwag nang *magsilakad* na gaya ng paglakad ng mga Gentil, sa kawalang kabuluhan ng kanilang pagiisip." Noong mga araw na hindi pa tayo nagbabalik-loob,

lumakad tayo sa kapalaluan at kahangalan ng isip ng tao na salungat sa Diyos, ngunit bilang mga mananampalataya ay hindi na natin ito dapat gawin. Dapat tayong mamuhay nang may kababaang-loob, masunurin sa Salita ng Diyos.

Pagkatapos, sa kabanata 5:2 ay sinasabi sa atin, "*Magsilakad kayo sa pagibig, gaya naman ni Cristo na umibig sa inyo, at ibinigay ang kaniyang sarili dahil sa atin, na handog at haing mabangong amoy sa Diyos.*" Sa talatang 8 ay mababasa natin, "*Sapagka't kayo'y dating kadiliman, datapuwa't ngayo'y kayo'y liwanag sa Panginoon: magsilakad kayong gaya ng mga anak ng liwanag.*" At ngayon ay isinasaalang-alang natin ang talatang 15 kung saan sinabi ng apostol, "*Tingnan nga ninyong maingat kung paano kayo nagsisilakad, huwag gaya ng mga mangmang, kundi gaya ng marurunong.*"

Ang salitang Ingles na *circumspectly* ay nangangahulugang "tumitingin sa buong paligid," gaya ng isang taong naglalakad sa napakadelikadong lugar. May mga hukay sa gilid na ito ng daan, may putikang lulubugan sa kabilang gilid, at may mga bitag at silo sa buong paligid. Kaya ang taong naglalakad sa daang iyon ay laging nagmamasid kung saan niya susunod na itatapak ang kanyang paa. Iyan ang lakad na *maingat*—isang lakad na tumitingin sa buong paligid. Kapatid na Cristiano, ang daan mo ay dumaraan sa isang sanlibutan ng kasalanan at kahangalan, isang sanlibutang naglalantad sa iyo sa lahat ng uri ng tukso at maruming impluwensiya. Nakalatag sa lahat ng dako ang mga silo at bitag para sa mga paang hindi nag-iingat. Kaya lumakad ka nang maingat, mag-ingat ka kung saan mo itatapak ang iyong paa; mag-ingat ka sa mga kasama mo. Mag-ingat ka sa iyong pag-uugali saanmang samahan, upang magdala ka ng karangalan sa Panginoong Jesu-Cristo. Huwag kang lumakad na gaya ng mga mangmang, hindi gaya ng mga

musmos sa pag-iisip, hindi gaya ng mga nasa kadiliman pa, kundi lumakad kang gaya ng marurunong—pinarunong ng karunungan ng Diyos.

“Samantalahin ang panahon, sapagkat masasama ang mga araw.” Ginamit din ng apostol ang pananalitang ito sa isa pa niyang sulat (Colosas 4:5). Sa bawat pagkakataon, ang literal na kahulugan nito ay, “Bilhin ang mga pagkakataon.” Gaya ng mga taong lumalabas para maghanap ng mura, at kapag may nakitang naka-sale ay sinasabi nila, “Ang ganda ng presyo nito. Dapat ko na itong bilhin ngayon habang ganito ang presyo. Mas mabuti ito kaysa maghintay pa.” Ganyan din dapat kasabik at kataos—puso ang Cristiano sa pagkuha ng mga pagkakataong magpatotoo para kay Cristo, maglingkod sa Panginoon, at maging daan ng pagpapala sa ibang taong nakakasalamuha niya. Dapat nating bilhin ang mga pagkakataong magdala ng karangalan sa ating Panginoong Jesus, sapagkat alam nating masasama ang mga araw at mabilis na lumilipas ang panahon ng paglilingkod kay Cristo. Ang pagkakataong nawala na ay hindi na kailanman babalik, kaya mahalagang bilhin natin ito habang kaya pa natin.

“Kaya nga huwag kayong maging mangmang, kundi unawain ninyo kung ano ang kalooban ng Panginoon.” Mahalagang tandaan na ang tanging paraan upang tayo ay mailigtas sa sarili nating likas na kahangalan ay ang maliwanagan tayo ng Diyos. Hindi natin mauunawaan kung ano ang kalooban ng Panginoon hangga’t hindi natin ibinibigay ang ating sarili sa maingat at taimtim na pag-aaral ng Kanyang Salita. Noong mga nakaraang taon, madalas akong humihinto sa gitna ng aking pangangaral at itinatanong sa lahat ng nakikinig kung sino sa kanila ang nakabasa na ng buong Biblia kahit minsan, at pinapataas ko

ang kanilang kamay. Nang huli kong gawin iyon, nahiya ako nang husto kaya nagpasya akong hindi ko na iyon uulitin. May limandaang tao akong tagapakinig, at lahat sila ay nagsasabing sila ay mga Cristiano, pero nang itanong ko iyon sa kanila, dalawa lang ang nagtaas ng kamay, at nahiya akong makita iyon ng diyablo. Parang hindi na gaanong pinahahalagahan ng mga Cristiano ang kanilang Biblia ngayon.

Naaalala ko ang isang nangyari sa Chicago. May isang bukas na pagtitipon sa downtown kung saan pinag-uusapan ang relihiyon. Naroon si Clarence Darrow bilang kinatawan ng mga ateista, may isang kumatawan sa mga Protestante, may isa sa mga Romano Katoliko, at may isa sa mga Judio. Tumayo ang Katoliko at sinabi kung bakit siya Katoliko; tumayo ang Protestante at sinabi kung bakit siya Protestante; at ang Judio kung bakit siya Judio. Pagkatapos ay tumayo si Clarence Darrow, ang ateista, para magsalita, at sinabi niya, “Mga ginoo, may isang bagay na talagang pumukaw sa aking pansin. Napansin kong ni ang Protestante, ni ang Katoliko, ni ang Judio ay hindi man lang bumanggit sa Biblia. Maliwanag na hindi na nila pinahahalagahan ang tinatawag nilang banal na Aklat na iyon gaya ng dati.” At sinabi pa niya na siya ay ateista dahil wala siyang pakinabang sa aklat na hindi man lang nila binanggit. Nakakaawa talaga na ang mga nagsasabing sila ay Cristiano ay nagpaliwanag kung bakit sila Katoliko o Protestante nang hindi man lang minsang bumabanggit sa Biblia! O, sana tayo ay maging tunay na mga Cristianong nakasandig sa Biblia!

May kaibigan ako noon na tinatawag na “naglalakad na Biblia,” at naisip ko, *Napakagandang paglalarawan!* Kapag may lumapit sa kanya at nagsabing, “G. Ganito-at-ganoon, ano po ang palagay ninyo tungkol sa ganitong bagay?” sasabihin niya,

“Tingnan natin kung ano ang sinasabi ng Diyos tungkol diyan,” at ilalabas na niya ang kanyang Biblia. “Aba,” sasabihin ng tao, “hindi ko alam na may sagot pala ang Biblia sa tanong na iyan.” Hindi ko kailanman narinig ang kaibigang ito na nagsabing, “Sa palagay ko,” kundi laging, “Ang sabi ng Salita ng Diyos ay ganito at ganoon.” Kung nais nating maging marunong sa karunungan nagmumula sa itaas, kailangan nating saliksikin ang mga Kasulatan. Gustung-gusto ko ang maikling awiting ito:

*Sa puso ko, sa puso ko,
Magpadala ng muling pagsigla;
Turuan akong magbantay at manalangin
At ang Biblia ko’y basahin.*

Ang nakakalungkot ay napakaraming Cristiano ang abalang-abala sa ibang mga bagay kaya kakaunti na lang ang oras nila sa pagbabasa ng Biblia. Bagaman 45 taon na akong buong-panahong naglilingkod sa gawain ng Panginoon, hindi ako nangangahas na umakyat sa pulpito o simulan ang trabaho ko sa maghapon nang hindi muna lumalapit sa Salita ng Diyos para mamulot ng sariwang mana. Kung minsan, sa sobrang pagmamadali ko sa umaga dahil gabing-gabi na akong nakauwi, o may biglang tawag na kailangan kong puntahan kaya nagmamadali akong lumabas nang hindi nag-iisip at hindi nakalapit sa Aklat, napapaisip ako, *Ano ba ang nangyayari sa akin ngayon? Pakiramdam ko’y tuyung-tuyo ako at halos gutom sa espiritu. Wala ako sa kalagayang maglingkod sa ibang tao. At saka darating ang sagot, “Aba, hindi ka nag-almusal sa espiritu kaninang umaga. Umalis ka nang walang kahit isang subo mula sa Salita ng Diyos,” at kailangan kong sabihin, “Panginoon,*

patawarin Mo po ako sa pag-aakalang may bagay na mas mahalaga kaysa sa oras na kasama Ka.”

Kung hindi mo nakaugaliang basahin ang iyong Biblia nang may kaayusan at may panalangin, nakikiusap ako sa iyo, lumapit ka sa harapan ng Diyos at ipahayag mo sa Kanya ang kasalanan ng pagpapabaya sa Kanyang Banal na Salita. Sinasabi Niya, “Saliksikin ninyo ang mga Kasulatan,” at kapag sinuway mo ang isang utos, kasalanan iyon. Kung ikaw ay naging masuwayin, lumapit ka sa Kanya, ipahayag mo ito at sabihin, “Panginoon, turuan Mo po akong sabihin kasama ng Iyong lingkod, ‘Hindi ako humiwalay sa utos ng kanyang mga labi; pinahalagahan ko ang mga salita ng kanyang bibig nang higit kaysa aking kinakailangang pagkain” (Job 23:12). Ibigay mo sa Diyos ang unang dako sa iyong buhay, ibigay mo sa Kanyang Salita ang dakong nararapat dito, at mauunawaan mo kung ano ang kalooban ng Panginoon.

Nagpatuloy ang apostol, “At huwag kayong maglasing sa alak, na doo’y may kalabisan; kundi kayo’y mangapuspos ng Espiritu” (Efeso 5:18). Mapapansin mong pinagtapat niya ang dalawang bagay—ang paglalasing sa alak at ang pagkapuspos ng Espiritu Santo. Bakit niya pinagkukumpara ang dalawang kalagayang ito? Ang mga taong uminom nang labis at nalasing sa alak ay kontrolado ng isang espiritung hindi kanila. Kapag nasa ilalim sila ng impluwensiya ng alak, may ginagawa at sinasabi sila na hindi nila kailanman gagawin sa normal nilang kalagayan. Nagmumukha silang katawa-tawa, bumababa sa lahat ng uri ng kabastusan at kalokohan. Ipinagtatanggol sila ng iba at sinasabing, “Hayaan mo na, huwag mo nang isipin iyon; lasing sila; wala sila sa sarili.” Sinasabi ng apostol na ang kalagayang iyon ay hindi dapat kailanman makita sa isang Cristiano; sa

halip, ang Cristiano ay dapat pinangungunahan at kontrolado ng Espiritu Santo ng Diyos. Sa kapangyarihan ng Espiritu Santo, nagagawa ng isang tao na sabihin at gawin ang hindi niya masasabi at magagawa sa kanyang likas na kalagayan lamang. Kaya ang pagkapuspos ng Espiritu Santo ay dapat maging karaniwang karanasan ng bawat mananampalataya —“Huwag kayong maglasing sa alak, na doo’y may kalabisan; kundi kayo’y mangapuspos ng Espiritu.” Ang huling bahagi ay mas tumpak na maisasalin na, “Lagi kayong mapuspos ng Espiritu Santo.”

Ano ang pagkapuspos ng Espiritu Santo? Akala ng napakaraming tao, ito ay isang kakaiba, nakakalunod-damdamin at emosyonal na karanasan na dumarating sa kanila sa isang sandali, at pagkatapos ay lumilipas at kailangang maulit muli. Pero hindi iyon iyon. Ang pagkapuspos ng Espiritu Santo ay ang karaniwang karanasan ng buhay Cristiano. Mababasa natin tungkol sa mga alagad na “silang lahat ay napuspos ng Espiritu Santo, at kanilang sinalita ang salita ng Diyos nang may katapangan” (Mga Gawa 4:31). Sila ay kontrolado ng Espiritu Santo ng Diyos, at hindi ito kinakailangang humantong sa anumang kakaibang pagbuhos ng damdamin, kundi sa halip ay iniingatan nito ang tao sa landas ng kaayusan at matinong pag-iisip. Sa 2 Timoteo 1:7 ay mababasa natin, “Hindi tayo binigyan ng Diyos ng espiritu ng takot; kundi ng kapangyarihan, at ng pag-ibig, at ng matinong pag-iisip.” Nakarating na ako sa ilang lugar kung saan madalas pag-usapan ng mga tao ang kapuspusan ng Espiritu, at may nakita akong mga asal na hindi ko inakalang posible ilang taon na ang nakararaan maliban sa loob ng ospital ng mga baliw—mga taong gumugulong sa sahig at nagsisisigaw na parang mga nasisiraan ng bait—at gayon pa man ay tinatawag nila ang

karanasang iyon na kapuspusan ng Espiritu. Hindi iyan ang espiritu ng matinong pag-iisip. Ang taong puspos ng Espiritu Santo ay hindi nawawala sa sarili sa isang ligaw at panatikong kalagayan, kundi lumalakad nang may pag-iisip at maingat na kasama ng Diyos, at ang kanyang patotoo ay may kapangyarihan sa mga tao.

Sa Colosas 3:16 ay mababasa natin, “Manahan nang sagana sa inyo ang salita ni Cristo sa buong karunungan; na kayo’y mangagturuan at mangagpaalalahanan sa isa’t isa sa pamamagitan ng mga salmo at mga himno at mga awit na ukol sa espiritu, na nagsisiawit na may biyaya sa inyong mga puso sa Panginoon.” Pansinin mo ang bunga ng salita ni Cristo kapag ito ay nananahan nang sagana sa kaluluwa. Kapag pinagkumpara natin ang talatang ito sa Efeso 5:18-19, makikita natin na ang bunga sa Colosas kapag ang salita ni Cristo ay nananahan nang sagana sa inyo ay siya ring bunga sa Efeso kapag kayo ay puspos ng Espiritu. Ano ngayon ang mahihinuha natin? May lumang tuntunin sa matematika na “ang mga bagay na katumbas ng iisang bagay ay magkakatumas din sa isa’t isa.” Kung ang mapuspos ng Salita ay katumbas sa bunga ng mapuspos ng Espiritu, dapat maging malinaw na ang Cristianong puspos ng Salita ay siya ring Cristianong puspos ng Espiritu. Habang lumalakad tayo sa pagsunod sa salita ni Cristo, pinupuspos, pinangungunahan, at kinokontrol tayo ng Espiritu ng Diyos sa ikaluluwalhati ng Panginoong Jesu-Cristo. Kaya kung nais mong mapuspos ng Espiritu at may alam kang anumang bagay sa iyong pribadong buhay na salungat sa Salita ng Diyos, ayusin mo ang lahat ng iyon sa harapan Niya. Kung may anumang bagay sa iyong mga pakikisalamuha sa labas, sa iyong pag-uugali sa harap ng sanlibutan na salungat sa Kanyang Salita, pumasok ka sa Kanyang harapan at ipahayag

mo ang iyong mga kasalanan—mga kasalanan ng hindi paggawa ng dapat at mga kasalanan ng paggawa ng hindi dapat. Kapag nailantad na at hinarap ang lahat sa Kanyang harapan, mangahas kang manalig sa Kanyang pangako, “Kung ipinahahayag natin ang ating mga kasalanan, Siya ay tapat at banal na tayo’y patatawarin sa ating mga kasalanan, at tayo’y lilinis sa lahat ng kalikuan” (1 Juan 1:9). Humingi ka ng Kanyang biyaya upang makalakad sa pagsunod sa Kanyang katotohanan. Sumigaw ka mula sa kaibuturan ng iyong puso gaya ng ginawa ng mang-aawit, “Itatag Mo ang aking mga hakbang sa Iyong salita” (Awit 119:133), at habang lumalakad ka sa pagsunod sa Salita ng Diyos, mapupuspos ka ng Espiritu.

Hindi mo kailangan ng kakaibang panlabas na pagpapakita o kamangha-manghang tanda na talagang inangkin ka na ng Espiritu ng Diyos. Tandaan mong Siya ay nananahan sa bawat mananampalataya, at habang binibigyan mo Siya ng puwang, nililinis Niya sa iyo ang lahat ng hahadlang sa Kanyang presensiya. Habang hinahayaan mo Siyang lubos na angkinin ka, napupuspos ka ng Espiritu. Ano ang magiging katibayan nito? Isang katibayan ay ang kapuspusan ng kagalakan. Ang Espiritu Santo ay Espiritu ng kasiyahan, ang Espiritu ng kagalakan. Ngayon, huwag mo sana akong mamalian ng intindi; may pagkakaiba ang banal na kagalakan at ang basta likas na pagsasaya. Bilang halimbawa, tingnan natin ang buhay ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Kahit Siya ay ang Taong may kapighatian at bihasa sa dalamhati, habang binabasa natin ang kasaysayan ng Kanyang buhay sa apat na Ebanghelyo, hindi natin maiwasang mapansin na hindi natin binabasa ang buhay ng isang malungkuting tao kundi ng isang taong may kagalakan. “Nang oras ding iyon ay nagalak si Jesus sa espiritu, at sinabi, Nagpapasalamat Ako sa Iyo, O Ama” (Lucas 10:21). Ang

kagalakang iyon ay katangian ng ating Panginoon. Sa kabila ng lahat ng dalamhati at kapighatiang dinala Niya, Siya ay may kagalakan. Pero pagkasabi ko niyan, ipaaalala ko rin sa iyo na sa mga talaang ito ay hindi mo makikita ang tinatawag ng sanlibutan na isang taong palabiro at palatawa. Ang sa Kanya ay hindi basta makamundong pagsasaya, kundi isang malalim na kagalakang nakaugat sa walang patid na pakikipag-isa sa Ama, at iyan ang kagalakang dapat nating taglayin. Ang taong puspos ng Espiritu ay magiging isang masaya at nagagalak na mananampalataya.

“Na nagsasalita sa inyong sarili sa pamamagitan ng mga salmo at mga himno at mga awit na ukol sa espiritu, na nagsisiawit at nagsisipagpuri ng inyong puso sa Panginoon.” Kapag nagkikita-kita tayo at nagbabatian nang masaya at may galak, bumubukal sa ating kaluluwa ang mga papuri sa Panginoon. Ang mga salmo ang paraan ng pagpapahayag sa kapulungan ng Diyos noong panahon ng Biblia. Ang aklat ng Mga Awit ang aklat-awitan ng kapulungan ng Panginoon, at may mga kahanga-hangang pananalita roon na angkop sa bawat damdamin ng puso ng tao. Bagaman hindi natin naaabot sa aklat ng Mga Awit ang kataasan ng pribilehiyo ng Cristiano, makakakita pa rin tayo roon ng maipapahayag sa bawat kalagayan ng ating kaluluwa habang lumalapit tayo sa harapan ng Diyos. Ang himno ay isang pag-aalay ng papuri na direktang iniuukol sa Diyos. “Banal, Banal, Banal! Panginoong Diyos na Makapangyarihan! / Sa maagang umaga’y aakyat sa Iyo ang aming awit” (Reginald Heber).

Likas na lumalapit ang pusong Cristiano sa Diyos sa mga himno ng pagsamba at pagpupuri. Wala nang makamundong awit para sa Cristiano. Lumipas na ang panahon, o dapat

sanang lumipas na, na kaya pa niyang awitin ang mga makamundong awit. Lagi kong naiisip na bumaba na ang isang Cristiano mula sa mataas na antas na kinabibilangan niya kapag naririnig ko siyang umaawit ng ganoong mga awit, sapagkat may mas mabuti siya—mga awit na ukol sa espiritu na nagsasalaysay ng pag-ibig ni Cristo at ng Kanyang biyayang tumutubos. Sino pa ang aawit ng mga lumang awit kung natutuhan na natin ang bago?

*Aawitin natin ang Pastol na namatay,
Na namatay alang-alang sa kawan,
Ang pag-ibig Niya'y sinubok nang lubusan,
Ngunit tumagal na matatag gaya ng bato.*

*Siya at ang pag-ibig Niya ang aawitin namin,
Mga papuri sa Kanya ang sasambitin ng aming dila,
Hanggang mga awit ng Langit ay aming dalhin,
Doon sa maliwanag na lupain ng ligaya.*

Thomas Kelly

Isang dahilan kung bakit napakababa ng espirituwalidad ng iglesya ngayon ay dahil napakapabaya ng mga tao sa musikang pumupuno sa kanilang isipan. Napakadali nilang bumaba mula sa mataas at banal na kalagayang dapat makita sa mga puspos ng Espiritu ng Diyos.

“Na nagsisiawit at nagsisipagpuri ng inyong puso sa Panginoon.” Hindi lahat sa atin ay marunong tumugtog ng instrumento, pero ang puso ng bawat mananampalataya ay parang isang alpa. Habang hinihipan ng Espiritu ng Diyos ang mga kuwerdas ng puso, tunay na himig ang umaakyat sa pandinig ng Diyos.

“Na nagpapasalamat kayong lagi dahil sa lahat ng mga bagay sa Diyos at Ama sa pangalan ng ating Panginoong Jesu-Cristo.” Ang mananampalatayang puspos ng Espiritu ay magiging mapagpasalamat na mananampalataya. “Pero,” sasabihin mo, “may mga bagay na hindi ko kayang ipagpasalamat. May mga bagay na napakahirap at napakabigat pasanin, mga bagay na humihiwa sa mismong kaluluwa ko.” Sandali lang. Naoperahan ka na ba nang malubha, at dahil doon ay naligtas ka sa isang kalagayang unti-unting umuubos sa iyong buhay? Noong kailangan mo itong pagdaanan, parang napakahirap, pero ngayong binabalikan mo ito, hindi ba nagpapasalamat ka sa kutsilyo ng siruhano? Hindi ba nagpapasalamat ka pa nga sa mismong mga hirap na kinailangan mong tiisin dahil sa pinagpalang bunga nito pagkatapos? Balang araw, “Kapag tayo’y nakatayo na kasama ni Cristo sa kaluwalhatian, / Binabalikan ang natapos na kuwento ng buhay,” mas malinaw nating makikita kung bakit pinahintulutan ang lahat ng mahihirap na bagay. Mauunawaan natin kung paanong ang Diyos na ating Ama ay naghahangad na palayain tayo sa mga hadlang at pasanin sa pamamagitan ng pagpupungos sa mga sanga upang mamunga ang mga ito para sa Kanya. Sa araw na iyon, pasasalamatan natin Siya sa lahat ng kalungkutan gayundin sa lahat ng kagalakan. Sa pananampalataya, gawin na natin ito ngayon.

Walang anumang darating sa akin maliban sa pinahihintulutan ng Kanyang pag-ibig. “Ang lahat ng mga bagay ay nagkakalakip na gumagawa sa ikabubuti,” kaya ang mananampalatayang puspos ng Espiritu ay magiging tapat at mapagpasakop, hindi yaong uri na umiiling nang may pagmamataas at nagsasabing, “Walang sinumang maghahari sa akin; gagawin ko ang sa palagay ko at ang gusto ko.” Iyan ang lumang buhay noong mga

araw na hindi pa tayo nagbabalik-loob; iyan ang lumang likas, hindi ang bago.

“Na pasakop kayo sa isa’t isa sa takot kay Cristo,” ayon sa mas mahusay na salin. Si Cristo ay ang Diyos na nahayag sa laman. Ang mananampalatayang puspos ng Espiritu ay makikilala sa tatlong bagay na ito: kagalakan, pagpapasalamat, at kababaang-loob. Puspusin nawa ng Diyos ang bawat isa sa atin ng Kanyang Espiritu.

Ang Pamilyang Cristiano (5:22-33)

Kapansin-pansin na sa sulat sa mga taga-Efeso, sinimulan ni Pablo sa pinakamataas na kataasan ng kapahayagan ng Diyos, at pagkatapos sa huling bahagi ay parang bumaba siya sa mga bagay na maaaring ituring nating pangkaraniwan. Binuksan niya ang kanyang sulat sa mga bagay na nagpapakilig sa ating kaluluwa—ang ating pagtatalaga ayon sa kayamanan ng biyaya ng Diyos sa isang dakong hindi kailanman nakilala ng mga anghel. Isinulat niya ang tungkol sa ating mataas na kalagayan bilang mga tinanggap sa Minamahal, pinagpala ng lahat ng pagpapalang espirituwal sa mga dakong makalangit kay Cristo. Pagkatapos ay inilapat niya ang kahanga-hangang katotohanang ito sa pag-uugali ng isang pamilyang Cristiano. Mahinang patotoo ang magsalita ng matataas na katotohanan habang namumuhay naman sa mababang antas sa tahanan. Natatakot ako na may mga taong napakadaling makabigkas ng mga pahayag sa unang kalahati ng Sulat sa mga taga-Efeso at natutuwa sa mga kahanga-hangang pribilehiyo ng bayan ng Diyos, pero lubhang nabibigo pagdating sa pagsasabuhay ng praktikal na katotohanan ng huling kalahati ng Sulat na ito sa kanilang pang-araw-araw na buhay.

Mapapansin mo kung gaano kalapit ang pagkakaugnay ng talatang 22 sa talatang 21: “Na pasakop kayo sa isa’t isa sa takot sa Diyos.” Ito ay isang prinsipyo ng pamumuhay Cristiano na angkop sa mga mananampalataya sa bawat ugnayan sa buhay, at ngayong bumabaling ang apostol sa pamilyang Cristiano, ipinapakita niyang angkop din ito roon. Napag-isip mo na ba kung gaano kahanga-hanga ang pamilyang Cristiano? Nang basahin ko ang sulat ng isang misyonero sa isang lupaing pagano, tumimo sa akin ang isang talata na ganito halos ang sinasabi:

Gaano namin kanais na may mga Cristianong pumarito at manirahan kasama namin, kahit hindi para gumawa ng gawaing misyonero. Iba’t iba ang paraan para maghanapbuhay ang isang tao sa gitna ng mga taong ito na hindi pa lubos na sibilisado. Halimbawa, maaaring magkaroon kami ng isang Cristianong dentista at ang kanyang asawa, o isang Cristianong manggagawa sa katad—ising sapatero o gumagawa ng mga gamit pangkabayo—kasama ang kanyang asawa at pamilya. Malaking bagay sa amin kung may isang pamilyang nagkakasundo na sasama sa amin dito, sapagkat wala kaming maisip na bagay na mas magpapakilala nang mabuti sa Kristiyanismo sa aming mga tao kundi ang makakita lamang sila ng isang pamilyang Cristiano na namumuhay ayon sa Bagong Tipan: isang Cristianong asawang lalaki na nagmamahal at nagpaparangal sa kanyang asawa, isang Cristianong asawang babae na namumuhay nang may matamis at magandang pagpapasakop at katapatan sa kanyang tahanan, mga Cristianong anak na talagang natutuwang sumunod sa kanilang mga magulang, mga magulang na

nagmamahal sa kanilang mga anak at nagsisikap na palakihin sila sa disiplina at aral ng Panginoon. Ibang-iba ito sa anumang nakilala ng aming mga tao.

Sa maraming lupaing pagano, walang makikitang pamilyang namumuhay ayon sa mga prinsipyo ng Biblia. Ang pagkakilala kay Cristo ang lumilikha ng tahananang Cristiano, at gaano natin dapat buong-ingat na bantayan ang pinagpala at kaaya-ayang kaayusang ito.

Matapos paalalahanan ang kanyang mga mambabasa na magpasakop “sa isa’t isa sa takot sa Diyos,” agad na inilapat ng apostol ang prinsipyong iyon sa ugnayan ng asawang lalaki at asawang babae: “Mga babae, pasakop kayo sa inyu-inyong sariling asawa, na gaya ng sa Panginoon.” Ang mga salitang “pasakop kayo” sa talatang 22 ay wala sa pinakamahuhusay na manuskrito. Basahin natin ang mga talatang 21-22 ayon sa Griego: “Na pasakop kayo sa isa’t isa sa takot sa Diyos, ang mga babae sa inyu-inyong sariling asawa.” Hindi niya hinihiling sa asawang babae na kunin ang lugar ng isang alipin—na kadalasang lugar niya sa mga lupaing pagano—kundi nananawagan siya ng katapatan sa isa’t isa, paggalang sa isa’t isa, pagpapasakop sa isa’t isa. Laktawan mo ang mga salita sa pagitan hanggang sa talatang 25, “Mga lalaki, ibigin ninyo ang inyu-inyong asawa, gaya naman ni Cristo na umibig sa iglesya, at ibinigay ang Kanyang sarili dahil dito.” Ganyan nagpapasakop ang mga asawang lalaki sa kanilang mga asawa, kaya ito ay magkabilaan. Ang nagpapaging tunay sa tahananang Cristiano ayon sa nararapat ay ang katapatang ito sa isa’t isa—ng asawang babae sa asawang lalaki, ng asawang lalaki sa asawang babae. Kahanga-hangang prinsipyo ito kapag pinag-isipan mo.

Halimbawa, may nakikita tayong isang dalagang halos nasusunod ang sarili niyang gusto; siya ang gumawa ng sarili niyang landas sa mundo. O maaaring galing siya sa isang tahanang maingat siyang inalagaan at pinalaki. Isang araw ay may nakilala siyang lalaki at naantig ang kanyang puso na mahalin ito. Sinasabi niya, “Kaya kong pumunta kahit sa dulo ng mundo para sa kanya. Kaya kong mag-asikaso ng bahay para sa kanya, alagaan ang aming mga anak, at magpasakop sa kanya.” O may nakikita tayong isang malayang binata na siya ang gumawa ng sarili niyang landas sa mundo. Sinusuportahan niya ang kanyang sarili at nagagawa niya ang gusto niya sa kanyang pera at oras. Pero isang araw ay may nakilala siyang babae at naantig siyang mahalin ito. Sinasabi niya, “Kaya kong magtrabaho para buhayin siya kahit pa kailangan kong baguhin ang buhay ko para sa kanya. Gusto kong makasama siya habambuhay.” Iyan ang huwarang Cristiano. Kapag ang Espiritu ng Diyos ay nananahan sa bawat puso, ang ugnayang ito ay nagiging magandang larawan ng ugnayan ni Cristo at ng iglesya sa isa’t isa

Ganito rin ang nangyayari sa espirituwal na daigdig. May nakikita tayong isang taong namumuhay nang lubos na hiwalay sa Diyos. Pagkatapos isang araw ay hinarap siya nang mukhaan kay Cristo, at sinasabi ng kanyang puso, “Alang-alang sa Kanya, isinusuko ko ang sarili kong lakad; ibinibigay ko sa Kanya ang pamamahala sa aking buhay; ipinagkakatiwala ko ang sarili ko sa Kanya. Handa akong pumunta at gawin, alang-alang sa Kanyang pangalan, ang anumang nais Niyang ipagawa sa akin.” Si Cristo naman, sa Kanyang bahagi, ay nag-alay ng Kanyang buhay para mabili ang Kanyang minamahal, at ngayon ay natutuwang ibuhos ang mga pagpapala sa isang ito na ginawa Niyang Kanya. Hindi natin lubos na mauunawaan ang

ugnayang ito hangga't hindi tayo nakararating sa Langit. Itinakda Niya na ang bawat tahanang Cristiano ay maging halimbawa ng mismong bagay na ito.

Tugma ba ang ating mga tahanan sa magandang larawang inilalahad dito ng apostol? Suriin natin nang medyo maingat ang bawat talata. “Na pasakop kayo sa isa’t isa sa takot sa Diyos, Mga babae...sa inyu-inyong sariling asawa, na gaya ng sa Panginoon.” Tandaan mo na ang mga tagubiling ito ay ibinigay ng apostol sa mga pamilyang Cristiano. Ito ay pag-aasawa hindi lamang sa laman kundi sa Panginoon. Nakakalungkot kung ang isang Cristiano ay mag-iisip man lang mag-asawa nang hiwalay sa pagpapasakop sa Panginoon. “Huwag kayong makipamatok nang kabilan sa mga di sumasampalataya,” ay isang paalalang angkop dito gayundin sa marami pang ibang ugnayan sa buhay.

“Sapagkat ang lalaki ay ulo ng babae, gaya naman ni Cristo na ulo ng iglesya: at Siya ang tagapagligtas ng katawan.” Ang ating Panginoon bilang ulo ng iglesya ay naglalaan at nag-aalaga sa lahat ng pangangailangan nito. Kaya ang Cristianong asawang lalaki ay hindi dapat magmataas sa kanyang asawa sa malupit at mapag-utos na paraan, kundi ipakita ang magiliw na pag-aalaga ng Panginoong Jesu-Cristo bilang tagapagligtas ng katawan. Kaya inaako ng Cristianong asawang lalaki ang pananagutang buhayin ang kanyang asawa at pamilya. Handa siyang magtrabaho nang husto upang magkaroon sila ng kaunting ginhawa at kapanatagan. Dahil dito, kung paanong ang iglesya ay nagpapasakop kay Cristo, gayundin ang asawang babae sa sarili niyang asawa.

Sa bahagi naman ng asawang lalaki, mababasa natin sa talatang 25: “Mga lalaki, ibigin ninyo ang inyu-inyong asawa, gaya

naman ni Cristo na umibig sa iglesya at ibinigay ang Kanyang sarili dahil dito.” Isang binatang kakakasal lang ang lumapit sa akin isang araw na balisang-balisa at nagsabing, “Brother Ironside, kailangan ko po ang tulong ninyo. Napakasama po ng kalagayan ko. Unti-unti po akong nahuhulog sa pagsamba sa diyus-diyosan.”

“Ano ang problema?” tanong ko.

“Kasi po, natatakot ako na masyado kong itinataas ang asawa ko. Natatakot po ako na sobra ko siyang mahal, at hindi na ito nakalulugod sa Panginoon.”

“Ganoon ba?” tanong ko. “Mas mahal mo ba siya kaysa sa pagmamahal ni Cristo sa iglesya?”

“Hindi naman po siguro.”

“Kung gayon, iyan ang hangganan, sapagkat mababasa natin, ‘Mga lalaki, ibigin ninyo ang inyu-inyong asawa, gaya naman ni Cristo na umibig sa iglesya, at ibinigay ang Kanyang sarili dahil dito.’ Hindi ka maaaring magmahal nang higit pa riyan. Iyan ay pag-ibig na tumatanggi sa sarili, isang pag-ibig na nagpapahanda sa isang tao na ialay pa nga ang kanyang buhay para sa iba.”

Naaalala natin ang kapansin-pansing kuwento tungkol sa asawa ng isa sa mga heneral ni Ciri na pinagbintangang nagtaksil sa hari. Ipinatawag siya sa harap nito at matapos litisin ay hinatulang mamatay. Ang kanyang asawa, na walang kaalam-alam sa nangyari, ay nabalitaan ito at nagmamadaling pumasok. Nang marinig niya ang hatol na kamatayan sa kanyang asawa, nagpatirapa siya sa harap ng hari at nagsabi, “O Mahal na Hari, kunin Mo na po ang buhay ko kapalit ng sa kanya. Hayaan Mo pong ako ang mamatay sa halip na siya!”

Labis na naantig si Ciro kaya sinabi niya, “Ang ganitong pag-ibig ay hindi dapat sirain ng kamatayan,” at ibinalik niya sila sa isa’t isa at pinalaya ang asawang babae. Habang masaya silang naglalakad palayo, sinabi ng asawang lalaki, “Napansin mo ba kung gaano kabait ang tingin sa atin ng hari nang bigyan ka niya ng ganap na kapatawaran?” “Wala akong mata para sa hari,” sabi ng babae; “ang nakita ko lamang ay ang lalaking handang mamatay para sa akin.” Ang pag-ibig na handang magsakripisyo ang larawang nasa Efeso. Iyan dapat ang katangian ng Cristianong asawang lalaki—handang ibigay pati ang kanyang buhay para sa ikabubuti ng kanyang mga mahal sa buhay.

Halos hindi makapagsalita ang apostol tungkol sa pag-aasawa nang hindi naaalala ang Isang umagaw ng kanyang puso, at kailangan niyang magsabi pa sa atin ng tungkol sa Kanya. Ang pinagpalang Asawang ito, ang maluwalhating Ulo ng iglesya, ang huwaran ng bawat Cristianong asawang lalaki, ay nag-alay ng Kanyang sariling mahalagang buhay para sa nobya ng Kanyang puso, ang iglesya, “upang ito’y mapakabanal Niya, na nilinis sa paghuhugas ng tubig sa pamamagitan ng salita.” Akala ng ilan, tumutukoy ito sa bautismo, isang uri ng sakramental na paghuhugas. Pero ang pagkaunawa ko sa mga salitang ito ay nang matagpuan Niya tayo sa ating mga kasalanan at karumihan, hindi karapat-dapat makisama sa Kanya, inilapat Niya sa atin ang tubig ng Salita ng Kanyang katotohanan at tayo ay pinabanal ng katotohanan. Ginawa tayong karapat-dapat na pumasok sa pakikipag-isa sa Kanya, ang Banal. Kapag dumumi ang kamay ko, hinuhugasan ko ito ng tubig at nawawala ang dumi. Gayundin, nang ang aking budhi, ang aking puso, at ang aking buhay ay pawang nadungisan, inilapat sa akin ng Panginoon sa pamamagitan ng Espiritu Santo ang

katotohanan ng Kanyang Salita. Ako ay ipinanganak na muli sa paghuhugas ng tubig, at sa gayon ay nilinis sa Kanyang paningin, at naging handa sa pakikiisa at pakikipag-isa sa Kanya.

Ang ganap na pagbabagong ito ay makikita sa kaluwalhatian kapag iniharap na Niya sa Kanyang sarili ang Kanyang nobya, isang maluwalhating iglesya na walang dungis na dulot ng kasalanan, o kulubot na dulot ng katandaan. Sa Apocalipsis 21:2 ay mababasa natin, “At akong si Juan ay nakakita ng bayang banal, ang bagong Jerusalem, na bumababa mula sa Langit buhat sa Diyos, na nahahanda na gaya ng isang nobyang nagagayakan para sa kanyang asawa.” Ito ang maluwalhating larawan ng iglesya kung ano ito sa lahat ng darating na panahon—“walang dungis o kulubot, o anumang gayong bagay.” May ilan sa aking mga kapatid na sa kanilang sobra-sobrang pagtuturo tungkol sa mga dispensasyon ay bumabasa sa kabanatang ito at itinatanging ang iglesya ang nobya ng Kordero. Sinasabi nila sa atin na ang Israel ang nobya. Pero sa Efeso, sinabi ni Pablo na ang Lalaking ikakasal ay ang ating Panginoon; ang iglesya, ang Kanyang tinubos na kabiya, at ang dalawa ay pinag-isa magpakailanman. Pagkatapos ay inilapat niyang muli ang prinsipyong ito sa ating buhay, “Gayundin naman dapat ibigin ng mga lalaki ang kani-kanilang asawa na gaya ng kanilang sariling katawan. Ang umiibig sa kanyang asawa ay umiibig sa kanyang sarili.” Ang dalawa ay naging isa, kaya ang lalaking magmamalupit sa kanyang asawa ay parang taong sumisira o sumasakit sa sarili niyang laman. Maaari rin nating baligtarin ang paghahambing. May nabalitaan tayong mga asawang babae na napakabagsik ng ugali kaya pati ang mabubuti at tapat na asawang lalaki ay labis na nagdurusa. Ang dalawa ay iisang laman, at kailangan nilang

matutuhan na, “Walang taong napoot kailanman sa kanyang sariling laman; kundi pinakakain at inaalagaan ito, gaya naman ng Panginoon sa iglesya.” Sapagkat napakalapit ng ating pakikiisa sa Kanya kaya “tayo’y mga sangkap ng Kanyang katawan, ng Kanyang laman, at ng Kanyang mga buto.”

Kung ipipilit ng ilan na ang iglesya ay ang katawan pero hindi ang nobya, sinasalungat sila ng mismong pangangatwirang ginamit ng apostol. Ang iglesya ay kapwa katawan at nobya, gaya ng asawa ng isang lalaki na kapwa kanyang katawan at kanyang nobya. Kaya sumipi ang apostol mula sa aklat ng Genesis: “Dahil dito [dahil sa pagkakaisang ito] ay iiwan ng lalaki ang kanyang ama at ina, at makikisama sa kanyang asawa, at ang dalawa ay magiging isang laman.”

Napakagandang pagkakaisa kapag ang dalawa ay pinagsama sa pamamagitan ng biyaya ng Diyos, kung saan unang pinag-isa ng Panginoon ang kanilang mga puso sa Kanya at pagkatapos ay sa isa’t isa, at sa gayon ay nagtayo sila ng isang tahananang Cristiano.

Ang tahanan mo ba ay gaya ng inilalarawan dito ng apostol, kung saan ang mag-asawa ay lumalakad nang magkasama sa pag-ibig at pagpapasakop sa isa’t isa, at kung saan pinarangalan si Cristo? Kung hindi, mabuting itanong kung bakit hindi. Baka matuklasan mo na ang tunay na ugat ng problema ay ang pagpapabaya sa pagsamba ng pamilya. Sa 1 Pedro 3:7 ay mababasa natin, “Gayundin naman, kayong mga lalaki, makisama kayo [sa inyong mga asawa] ayon sa kaalaman, na pinarangalan ang babae, na gaya ng sa mahinang sisidlan, at palibhasa’y kayo’y kapwa tagapagmana ng biyaya ng buhay; upang huwag mahadlangan ang inyong mga panalangin.” Pansinin ang mga salitang, “upang huwag mahadlangan ang

inyong mga panalangin.” Kapag ang isang tahananang Cristiano ay nasa dapat nitong kalagayan, ang panalangin ay aakyat nang walang hadlang sa Diyos Ama mula sa dambana ng pamilyang iyon, gaya ng mabangong insenso. Pero kapag ang tahanan ay wala sa dapat nitong kalagayan, kapag ang mag-asawa ay hindi nagpapasakop sa Diyos at sa isa’t isa, kapag wala ang kaaya-ayang ugnayang iyon, agad na nahahadlangan ang panalangin. Ang dambana ng pamilya ay ang termometrong nagpapakita ng kalagayan sa tahanan. Napakalaking pagpapala kapag ang mag-asawa ay masayang nakaluluhod nang magkasama at dinadala sa Panginoon ang iba’t iba nilang problema, o magkasamang itinataas ang kanilang puso sa Kanya kapag maayos ang lahat. Pero kapag may pag-iilag ang isa o ang isa pa, makatitiyak kang may paparating na bagyo, o may nangyari na na humahadlang sa kanilang pakikisama at pakikipag-isa.

Kung sa iyong tahanan ay walang oras na inilalaan para sa dambana ng pamilya, tiyakin mong hindi na lilipas ang isa pang araw hangga’t hindi magkasamang nagbabasa ng Salita ang mag-asawa at magkasamang lumuluhod sa harapan ng Diyos, ipinagkakatiwala ang isa’t isa at ang mga anak sa Panginoon. Makikita mong malaki ang magiging pagbabago, at araw-araw, anumang bagay na hahadlang sa panalangin ay mahahatulan sa dambana ng pamilya.

Sa pagtatapos ng bahaging ito ng Efeso 5, sinabi ng apostol, “Dakila ang hiwagang ito.” Paulit-ulit siyang nagsalita tungkol sa mga hiwaga sa Sulat na ito. Sa kabanata 1:9 ay sinabi niya, “Na ipinakilala sa atin ang hiwaga ng Kanyang kalooban.” Sa kabanata 3:3-5 ay sinabi niya, “Sa pamamagitan ng pahayag ay ipinakilala sa akin ang hiwaga...Na sa ibang mga panahon ay hindi ipinakilala sa mga anak ng tao, gaya ng pagkahayag

ngayon sa Kanyang mga banal na apostol at mga propeta sa pamamagitan ng Espiritu.” At sa kabanatang ito ay isinulat niya, “Dakila ang hiwagang ito.” Dito ay nagsasalita siya tungkol sa ugnayan ng mag-asawa sa isa’t isa. Ang ugnayang ito ay larawan ng mismong hiwagang tinatalakay niya sa mga naunang kabanata: “Dakila ang hiwagang ito: ngunit ang sinasalita ko ay tungkol kay Cristo at sa iglesia.” Nariyan ang hiwagang ipinaliwanag: si Cristo bilang asawang lalaki, ang iglesia bilang asawang babae; si Cristo bilang ulo, ang iglesia bilang katawan. Ito ang kahanga-hangang hiwaga na hindi ipinakilala sa ibang mga panahon, pero ngayon ay lubos nang nahayag sa mga pahina ng Bagong Tipan.

Siyempre, nauunawaan natin na ang salitang *hiwaga* na ginamit dito ay hindi kailanman nangangahulugang isang bagay na mahirap unawain. Hindi ito hiwaga sa diwang isang bagay na misteryoso at mahirap intindihin. Sa halip, ito ay isang banal na lihim na hindi kailanman matutuklasan ng isip ng tao kung walang kapahayagan mula sa Diyos. Noong panahon ng Lumang Tipan, walang nakaisip ng kahanga-hangang katotohanang ito, ang hiwaga ni Cristo at ng iglesia, kundi ito ay unang ipinahayag kay apostol Pablo at pagkatapos ay sa iba pa sa mga taong Bagong Tipan. Ito ang dakilang katotohanan na tinatawag tayong ipahayag at kilalanin sa panahong ito ng biyaya ng Diyos.

Hindi tayo dapat madala nang husto ng simbolikong katotohanan sa likod ng ugnayan ng pag-aasawa hanggang sa makalimutan natin ang hayag na katotohanan tungkol sa ugnayan ng mag-asawa. Kaya muling bumaba ang apostol mula sa hiwaga mismo patungo sa mga pangkaraniwang bagay ng buhay at nagsabi, “Gayunman, ibigin naman ng bawat isa sa

inyo ang kanyang asawa na gaya ng kanyang sarili; at tiyakin ng asawang babae na igalang niya ang kanyang asawa.” Dapat may pag-ibig, paggalang, at katapatan sa isa’t isa. Ang asawang babae, habang iginagalang ang kanyang asawa, ay maglilingkod sa sarili niyang tungkulin upang maging tunay ang tahanang Cristiano ayon sa nararapat. Ang asawang lalaki, habang iniibig ang kanyang asawa, ay aakuin ang pananagutang maglaan para sa pamilya bilang kinikilalang ulo ng tahanang iyon. Kapwa sila dapat kumilos sa takot sa Diyos. Ang mga tahanang Cristiano sa buong lungsod, sa buong bansa, ang magpapalakas sa Ebanghelyong ipinangangaral mula sa pulpito. Kailangang makita ng mga tao na isinasabuhay ang mga katotohanan ng Kasulatan, at maunawaan ang kapangyarihan ni Cristo na pag-isahin ang dalawang puso sa paraang maipapakita nila ang ugnayan ni Cristo at ng iglesya sa isa’t isa.

Efeso 6

Ang Sambahayang Cristiano (6:1-9)

Sa siyam na talatang ito ay makikita natin ang pagtatapos ng bahaging iyon ng Sulat na nagsimula sa talatang 22 ng naunang kabanata. Natalakay na natin ang tagubiling ibinigay sa mga Cristianong asawang babae at asawang lalaki sa kabanata 5, at ngayon ay tatalakayin naman natin ang iba pang miyembro ng pamilya, o ang mga taong iyon din sa iba pang ugnayan.

Unang kinausap ng apostol ang mga anak. Siyempre, direkta niyang kinausap ang mga anak na Cristiano sapagkat sila lamang ang maaasahang sumunod sa Salita ng Diyos. Ito ay isang paraan upang maluwalhati ng mga bata ang Diyos at magdala ng karangalan sa pangalan ng Panginoong Jesu-Cristo sa kanilang mga unang taon ng paghubog. Habang sila ay lumalaki, lumalabas sila sa mundo upang magkaroon ng sariling lugar at makibahagi sa hayag na paglilingkod para kay Cristo. “Mga anak, magsitalima kayo sa inyong mga magulang sa Panginoon: sapagkat ito’y matuwid.” Itinuring ng apostol na ang pagsunod ay tama at nararapat— “ito’y matuwid.” Sinasabi mong ikaw ay Cristiano, binata o dalaga; kung gayon, narito ang unang paalala sa iyo ng iyong Panginoon at Tagapagligtas, “Sumunod ka sa iyong mga magulang.” Bakit? Sapagkat iyon ang tamang gawin. Sa Sulat sa mga taga-Colosas, kung saan naroon din ang ganitong paalala, ibang batayan ang ibinigay. “Mga anak, magsitalima kayo sa inyong mga magulang sa lahat ng mga bagay: sapagkat ito’y lubhang nakalulugod sa Panginoon” (Colosas 3:20). Sinasabi mo ba kung minsan, gaya ng sinasabi ng ilang batang Cristiano, “Gusto kong gumawa ng malaking bagay para kay Cristo. Gusto kong talagang may

kabuluhan ang buhay ko para sa Kanya”? Kung gayon, ang pagsunod, ang pagkilala sa awtoridad ng magulang at ang mapagmahal na pagpapasakop ay lubhang nakalulugod sa Kanya. Sa Lucas 2:51 ay mababasa natin na si Jesus ay “lumusong na kasama nila, [ibig sabihin, nina Maria at Jose] at naparoon sa Nazaret; at Siya’y napasakop sa kanila.” Dito ay makikita mo ang ating pinagpalang Panginoong Jesus, ang walang hanggang Anak ng Diyos, na naging halimbawa ng lahat ng batang Cristiano. Napakagandang bagay! Kung ikaw ay batang lalaki o babae sa tahanan at nagtiwala na sa Panginoong Jesus, masasabi mo, “Ang Panginoon ko ay naging bata ring gaya ko noon. Nasa ganito ring kalagayan Siya noon sa Kanyang tahanan gaya ko, at ginampanan Niya ito nang mahusay. Siya ay masunurin at mapagpasakop sa Kanyang mga magulang sa lahat ng bagay.” Ang kamangha-mangha ay Siya, ang Lumikha ng sansinukob, ay pumuwesto sa lugar na iyon ng pagpapasakop, at nagbigay sa atin ng halimbawa upang sundan natin ang Kanyang mga yapak. Paglaki mo at pagpasok mo sa buhay, Siya pa rin ang magiging halimbawa mo sa iba pang bahagi ng iyong buhay, pero ngayon ay Siya ang halimbawa mo sa tahanan. Dapat itong isapuso ng mga batang Cristiano.

Napaka-hindi-tugma na ang isang bata ay magsabing siya ay Cristiano, nakasulat ang pangalan niya sa listahan ng isang iglesya, nakikisama sa isang kapulungan ng mga banal, nakikibahagi pa nga sa Hapunan ng Panginoon, pero kilala naman sa katigasan ng ulo at pagsuway sa tahanan. Wala nang mas nakakalungkot, at sa isang diwa ay mas nakakasuklam, kaysa makakita ng isang batang nagsasabing siya ay Cristiano sa labas ng tahanan pero kumikilos at umaasal na para bang hindi Cristiano sa loob ng kanyang tahanan. Ang pagsuway sa magulang ay isa sa mga bagay na pinakamahigpit na tinutuligsa

ng Salita ng Diyos. Sa Roma 1, kung saan inilalarawan ng apostol ang mga kasalanang laganap sa sanlibutang pagano, makikita mong ang pagsuway ay kasama sa pinakamasasamang uri ng kasalanan. Sa mga talatang 29-30 ay mababasa natin:

Na puspos ng lahat ng kalikuan, pakikiapid, kasamaan, kasakiman, kahalayan; puspos ng inggit, pagpatay, pagtatalo, pandaraya, masamang ugali; mga mapaghatid-dumapit, Mga mapanirang-puri, mga napopoot sa Diyos, mga mapang-alipusta, mga palalo, mga mapagmapuri, mga mapag-imbento ng masasamang bagay, mga suwail sa magulang.

Pansinin mong ang pagsuway sa magulang ay kasama ng pinakamasasamang imoralidad, pati na ng krimen ng pagpatay ng tao. Ang dahilan nito ay kung hindi natuturuang sumunod ang mga bata habang sila ay bata pa, hindi sila susunod sa Diyos, at hindi sila susunod sa mga kapangyarihang itinalaga ng Diyos kapag lumabas na sila sa mundo. Tama ang hukom na iyon sa Gary, Indiana na, nang hatulan niya ang ilang batang nagkasala, ay nagsabi, “Sana ay maaari kong ikulong sa bilangguan ang mga magulang ng mga batang ito dahil hinayaan nilang lumaki sila nang ganito.” Bilang mga Cristianong magulang, pananagutan nating tiyaking masunurin ang ating mga anak. At bilang mga Cristianong anak, pananagutan nating sumunod sa ating mga magulang.

Kapag binuksan natin ang Ikalawang Timoteo 3, mababasa natin ang paglalarawan ng apostol sa pagtalikod sa pananampalataya sa mga huling araw. Muli niyang binanggit ang pagsuway sa magulang bilang isa sa mga hayag na kasamaan ng panahon: “Datapuwat talastasin mo ito, na sa

mga huling araw ay darating ang mapapanganib na panahon. Sapagkat ang mga tao ay magiging maibigin sa kanilang sarili, mapag-imbot, mapagmapuri, palalo, mapamusong, suwail sa magulang, walang utang na loob, walang kabanalan” (2 Timoteo 3:1). Sa Roma 1 ay makikita natin ang mga kasalanang naging katangian ng sanlibutang pagano nang magsimula ang Kristiyanismo; sa 2 Timoteo 3 ay makikita natin ang mga kasalanang magiging katangian ng Sangkakristiyanuhan sa pinakadulo, bago dumating ang ating Panginoong Jesu-Cristo, at sa bawat isa ay nakalista ang pagsuway sa magulang.

Sa Efeso 6:3 ay ipinaalala sa atin ng apostol na ang ikalimang utos ng kautusan, na nag-uutos ng pagsunod sa magulang, ay may natatanging tanda. Sa kautusan ay mababasa natin, “Igalang mo ang iyong ama at ang iyong ina: upang ang iyong mga araw ay tumagal sa ibabaw ng lupa na ibinibigay sa iyo ng Panginoon mong Diyos” (Exodo 20:12). Sa pagbasa mo ng sampung utos, mapapansin mong ang apat sa mga ito ay walang natatanging pangakong kalakip, at pagkatapos ay darating ka sa ikalima at makikita mong nagdagdag ang Diyos ng natatanging pangako. Ipinapakita nito kung gaano kahalaga sa Kanya ang pagsunod sa magulang.

Kung gayon, gaano kahalaga na isapuso ito ng mga batang Cristiano. Huwag kang makuntento sa paglilingkod ng labi; huwag kang makuntento sa pagdalo sa Sunday school, sa iglesia at sa mga pulong ng kabataan, at isiping ang mga bagay na ito na ang bumubuo sa Kristiyanismo. Matuto ka munang magpakita ng kabanalan sa tahanan. Sa loob ng tahanan pinakamalapit na sinusuri ang iyong buhay, at doon ka tinatawag na magpakita ng katibayan ng iyong pagkapanganak na muli sa pamamagitan ng pagsunod sa iyong mga magulang.

Pagkatapos, sa talatang 4, ang mga ama naman ang kinausap ng apostol. Hindi niya partikular na kinausap dito ang mga ina. Sinabi niya, “At kayong mga ama, huwag ninyong pukawin sa galit ang inyong mga anak.” Mas madaling mainip ang mga ama at maging labis na mabagsik at hindi mabait sa kanilang mga anak. Gayunman, agad kong ituturo ang Hebreo 11:23: “Sa pananampalataya si Moises, nang ipanganak, ay itinago na tatlong buwan ng kanyang mga magulang.” Ang salitang *magulang* doon ay eksaktong ang salitang Griego ring isinalin na “mga ama” sa Efeso 6:4. Ang mga ama at mga ina ay magkasamang kinakausap sa diwang ito, kaya ang paalala ay para sa lahat ng magulang, at marahil ay may natatanging diin sa mga ama. Bilang mga Cristianong magulang, isipin ninyo ang kapakanan ng inyong mga anak, at huwag kayong humingi sa kanila ng higit sa nararapat. Huwag ninyong ipapasan sa kanila ang mga pasaning napakabigat para sa kanila. Tandaan ninyo na kung paanong ang mga anak ay may Panginoong Jesus bilang kanilang halimbawa, kayo naman ay may Diyos mismo bilang halimbawa ninyo.

Mababasa natin, “Kung paanong naaawa ang ama sa kanyang mga anak, gayon naaawa ang Panginoon sa mga natatakot sa Kanya” (Awit 103:13). Hayaan mong ang pakikitungo mo sa iyong mga anak ay umayon sa pakikitungo Niya sa iyo, at tungkol sa Kanya ay nasusulat, “Sapagkat hindi Siya kusang nagdadalamhati ni nagpapahirap sa mga anak ng tao” (Panaghoy 3:33). Gaano natin kailangang seryosohin ang paalalang ito. Nagpatuloy si Pablo, “kundi inyong palakihin sila sa disiplina at aral ng Panginoon.” Ang mga magulang ay dapat magpakita ng halimbawa kung ano talaga ang isang Cristiano, nagtuturo ng Salita ng Diyos sa kanilang mga anak,

nananalanging kasama nila, at lumalakad sa harap nila nang tapat at walang pagbabago, sa takot sa Panginoon.

Naaalala ko ang kapaitan ng isang dalagang lumapit sa akin at nagsabing, “Nasa napakatinding paghihirap po ako sa espiritu, at ang pinakamalungkot ay hindi ako makasangguni sa sarili kong ama na isang ministro ng Ebanghelyo. Hindi ko po kailanman naaalalang nanalangin siyang kasama ang kanyang pamilya, at hindi ko kailanman nakitang binasahan niya kami ng Salita ng Diyos. Itinabi niya ang lahat ng kanyang relihiyon para sa pulpito, at hindi namin kailanman nakita ang alinman sa kanyang kabanalan sa aming tahanan.” Sa tahanan tayo unang tinatawag na magpakita ng kabanalan, at ibigay sa panalangin at sa Salita ng Diyos ang kanilang nararapat na lugar. Hayaan mong makita ang biyaya ni Cristo sa iyong buhay, at kahit mawala man ang lahat ng iba pa, magkakaroon ang iyong mga anak ng alaala ng makadiyos na pagmamagulang at banal na pagpapalaki. Naging angkla na iyan sa napakaraming kabataang humaharap sa buhay.

Sa talatang 5, bumaling ang apostol sa isa pang ugnayan. Kinausap niya ang mga alipin o lingkod, sila man ay nasa loob ng tahanan o mga empleyado sa labas ng tahanan. Ang salitang *doulos*, na isinalin dito na “mga alipin,” ay nangangahulugang “mga alipin”—mga taong binili. Pero mapapansin mong sa talatang 8 ay hindi lamang ang mga biniling alipin ang nasa isip niya, “Na nalalaman na ang anumang mabuting gawin ng sinuman, ay siya ring tatanggapin niya sa Panginoon, maging alipin o malaya.” Kaya ang tagubiling noong una ay ibinigay sa mga alipin ay angkop na ngayon sa lahat ng empleyado. Ang mga alipin noon ay binibili ng isang panginoon, o ipinanganak sa bahay at pinalaki ng panginoon. Pero ngayon, pumapasok

tayo sa isang kasunduan ng amo at empleyado. Ipinagbibili natin ang ating paggawa, at sa ganoong paraan ay tinatanggap natin ang isang ugnayang nagpapanagot din sa atin na sundin ang utos na ibinigay sa Efeso. Hindi kailanman magkakaroon ng gulo sa pagitan ng pamunuan at mga manggagawa kung mas pinahalagahan ang Salita ng Diyos sa ating mga puso at buhay. Gayunman, hindi inaasahang susundin ng mga taong hindi ligtas ang paalalang ito; ang kinakausap ni Pablo ay ang mga Cristianong empleyado. “Mga alipin, magsitalima kayo sa mga panginoon ninyo ayon sa laman, na may takot at panginginig, sa katapatan ng inyong puso, na gaya ng kay Cristo.” Ang takot na dapat nating taglayin ay ang takot na hindi makapagbigay ng wastong serbisyo sa ating amo, at sa gayon ay mapighati ang Espiritu Santo ng Diyos.

Napakalaking dangal ang ibinibigay nito sa paggawa! Nagtatrabaho man ang isang tao sa pabrika, o sa opisina, minero man siya sa kailaliman ng lupa, o magsasakang nagbubungkal sa ibabaw ng lupa, masasabi ng bawat isa sa kanyang sarili, “Si Cristong Panginoon ang aking pinaglilingkuran.” Nang mag-aplay si Carey para maging misyonero sa ibang bansa, may nagtanong sa kanya, “Ano ang trabaho mo?” Pang-iinsulto ang pakay nila roon, sapagkat hindi siya ministro. Sinabi niya, “Ang trabaho ko ay maglingkod sa Panginoon, at gumagawa ako ng sapatos para matustusan ang mga gastos.” Kaya ang bawat isang may anumang hanapbuhay ay dapat masabing, “Ang trabaho ko ay maglingkod sa Panginoon, at ang hanapbuhay ko ang tumutustos sa aking mga gastos.”

“Hindi sa paglilingkod na pakitang-tao, na gaya ng mga nagbibigay-lugod sa tao.” Hinanap ko ang salitang *eyeservice*

(paglilingkod na pakitang-tao) at nakita kong napakainteresante nito. Galing ito sa eksaktong salita ring isinalin na “mga alipin” sa talatang 5, na sa wastong pagsasabi ay “isang alipin.” Kaya ang paglilingkod na pakitang-tao ay pagkaalipin sa mata. May kilala ka bang taong alipin ng mata? Ang lalaking nagkukunwaring nagtatrabaho kapag may nagsabing, “Parating na ang boss!” Ang dalagang sinasayang ang oras ng kanyang amo hanggang may magsabing, “Ingat, dadaan ang manager sa opisina.” At bigla siyang nagiging abala at kumakalampag ang makinilya na hindi nangyari nang ilang oras. Iyan ang pagkaalipin sa mata. Huwag sanang magkaroon ng ganyan sa mga Cristiano. Anuman ang aking trabaho, dapat ko itong gawin na gaya ng sa Diyos mula sa aking puso. Ang trabaho ko ay ang lugar kung saan Niya ako inilagay at naroon ako upang magpagal para sa Kanya. Itinataas ako nito nang malayo sa lahat ng pag-aalala tungkol sa hindi pagkilala ng amo sa tunay kong halaga. Kapag alam kong nagtatrabaho ako para sa Panginoon at alam Niya ang lahat, naliligtas ako sa lahat ng ganoong pag-aalala. “Kayo’y binili sa halaga; huwag kayong maging mga alipin ng mga tao” (1 Corinto 7:23).

Maaaring may amo ako na parang hindi man lang ako pinahahalagahan, na ang gusto lamang ay makuha sa akin ang lahat ng makakaya at magbayad nang kakaunti hangga’t maaari. Pero ipinagbili ko na sa kanya ang aking paggawa, kaya nagpapatuloy ako at nagtatrabaho nang masigasig. Sinasabi ko sa sarili ko, *Hindi bale, may Isang nagpapahalaga, at alam Niyang ginagawa ko nang mahusay ang gawaing ito at ginagawa ko ito para sa Kanyang kaluwalhatian. Balang araw ay tatanggapin ko ang aking gantimpala mula sa Kanya.* “Ay, oo, oo,” sasabihin mo, “maganda ang lahat ng iyan. Ang relihiyon ang pampatulog sa mga tao.” Sinasabi ng mga taong may hilig

sa Komunismo, “Sinasabihan ng mga Cristiano ang mahihirap na tanggapin na lang ang kanilang kalagayan. Sinasabi nila sa kanila na gaano man kahirap ang buhay nila rito, magiging maayos ang lahat pagdating nila sa Langit, para lang manatili silang kuntento rito.” Hindi ganoon, hindi iyan ang sinasabi ng apostol. “Huwag kayong padaya; ang Diyos ay hindi napabibiro: sapagkat ang lahat na ihasik ng tao, ay siya rin namang aanihin niya” (Galacia 6:7). Totoo ito sa buhay na ito gayundin sa sanlibutang darating, na ang taong tapat na naglilingkod sa Panginoong Jesu-Cristo ay ginagantimpalaan dahil dito. Maraming tao ang makapagpapatotoo riyan! May nagpagal nang maraming taon na parang hindi pinahahalagahan, hanggang sa biglang sa kamay ng Diyos ay nagbago ang kalagayan, kaya siya ay kinilala, pinarangalan at iginalang sa lahat ng kanyang pagsisikap. Madalas itong tinitiyak ng Panginoon kahit sa buhay na ito; at marami pang darating sa buhay na kasunod.

Sumunod ay bumaling si Pablo sa mga panginoon, mga Cristianong panginoon, kailangan nating sabihing muli. “At kayong mga panginoon, gayundin ang gawin ninyo sa kanila, na iwan ninyo ang pagbabala: yamang nalalaman ninyo na ang kanilang Panginoon at ang inyo ay nasa Langit, at sa Kanya’y walang pagtatangi ng mga tao” (Efeso 6:9). Kayong mga amo, inaasahan ninyong pararangalan kayo ng inyong mga empleyado at kikilalanin nila ang kanilang pananagutang paglingkuran kayo nang wasto. Kung gayon, mga amo, pananagutan naman ninyong pahalagahan nang wasto ang kapakanan ng inyong mga empleyado. Ipinagkatiwala sa inyo ang kayamanan o inilagay kayo sa isang posisyon kung saan pinangangasiwaan ninyo ang kayamanan ng iba—tiyakin ninyong hindi ninyo itinuturing ang inyong mga empleyado na

basta mga “kamay” lamang. Huwag ninyo silang tratuhin nang malupit, pinipiga sila upang makuha ang pinakamarami sa kanila habang ibinibigay sa kanila ang pinakakaunti. Tandaan ninyo na kung paanong sila ay may pananagutang maglingkod kay Cristong Panginoon, gayundin kayo, at dapat ninyo itong gawin sa Kanyang kaluwalhatian.

“Na iwan ninyo ang pagbabala.” Walang anumang bagay na hindi mabait, malupit, o bastos ang dapat makita sa Cristianong amo. Tandaan ninyo “na ang inyong Panginoon ay nasa Langit din,” kaya kailangan ninyong magsulit sa lahat ng pakikitungo ninyo sa inyong mga empleyado. Kung babawasan ninyo ang kanilang sahod kahit hindi kailangan, kung pipilitin ninyo silang magtrabaho sa mga kalagayang hindi malusog at hindi malinis, nakatingin ang Diyos at isinusulat Niya ang lahat sa Kanyang aklat ng mga talaan. Nakikita Niyang hindi Cristiano ang pakikitungo ninyo sa mga taong lubos na umaasa sa inyo. Pinapantay ng Kristiyanismo ang lahat. Narito ang tunay na sosyalismo, hindi ang pagpapapantay sa lahat ng pagkakaiba, kundi ang mga lalaki at babae sa bawat antas na nagpapasakop kay Cristo. Iyan ang nagtatama sa lahat. Walang magagawa ang inyong kayamanan kung hindi ninyo ito hahawakan nang wasto; mawawalan ng kabuluhan ang inyong awtoridad kung hindi ninyo ito gagamitin para sa Kanyang kaluwalhatian. “At sa Kanya’y walang pagtatangi ng mga tao.” Hinahatulan ng Diyos ang bawat isa ayon sa kanyang sariling mga gawa.

Napakalaking tulong ng mga tagubiling narito! Gaano kahalaga na ang bawat Cristiano, anuman ang kanyang ugnayan, ay kumilos ayon sa katotohanang ito. Sa simula ng Sulat na ito ay makikita natin ang pinakamataas na uri ng espirituwal na

kapahayagan. Doon natin natutuhan na tayo ay sama-samang ibinangon at sama-samang pinaupo sa mga dakong makalangit kay Cristo. “Kung gayon,” sabi ng apostol, “kung ikaw ay taong makalangit, babaeng makalangit, isang sangkap ng katawan ni Cristo, mamuhay ka ngayon sa lupa gaya ng gagawin ni Cristo kung Siya ang nasa iyong kalagayan sa buhay, anuman ang iyong hanapbuhay. Hayaan mong makita sa iyo ang Espiritu ni Cristo.” Ito ang magpapakilala nang mabuti sa Kristiyanismo sa isang sanlibutang naliligaw.

Sobra na ang pagsasalita natin ng matataas na katotohanan na sinasabayan ng mababang pamumuhay. Sobra na ang ating pagkagalak sa maluluwalhati at walang hanggang katotohanan pero hindi naman umaabot ang katotohanang iyon sa ating mga paa. “Itatag Mo ang aking mga hakbang sa Iyong salita,” panalangin ng mang-aawit. Ipagkaloob nawa ng Diyos na maging asawang lalaki man o asawang babae, anak man o magulang, empleyado man o amo, bawat isa sa ating tumatawag sa pangalan ni Cristo ay magpakita ng Kanyang biyaya sa bawat ugnayan sa buhay. Ang ating mga tahanan nawa ay maging mga lugar kung saan ang mag-asawa ay magkasamang naghahangad na luwalhatiin ang Panginoong Jesu-Cristo, na nagbibigay-dangal sa isa’t isa at nagsisikap na gampanan ang kani-kanilang lugar sa pamilya, at kung saan ang mga anak ay lumalaki sa disiplina at aral ng Panginoon. Kilalanin nawa ng mga amo at mga lingkod ang kanilang pananagutan sa dakilang Panginoon sa Langit na minsan ay naging isang Lingkod dito sa lupa.

Sa pagbasa natin sa unang 9 na talata ng Efeso 6, napapasok tayo sa isang kapaligiran ng kapayapaan at pagpapala na hindi nakikilala ng mga hindi pa nagbabalik-loob. Nang isulat ni

Pablo ang sulat na ito, kakaunti lamang ang mga tahanang Cristiano sa mundo. Pero salamat sa Diyos, bunga ng pagpapahayag ng katotohanan sa loob ng labinsiyam na siglo, sa buong bansang ito at sa iba pang mga lupain ay may matatagpuang mga tahanang sumusunod sa huwarang inilatag dito sa Efeso.

Kung ngayon ay hindi ka pa ligtas at kung minsan ay natisod ka sa hindi pagkakatumaga ng sinasabi at ginagawa ng mga Cristiano, hayaan mong sabihin ko na ipinapalagay ng Salita ng Diyos na kailangan ng mga Cristiano ang palagiing paalala. Pero inaanyayahan kang lumapit kay Cristo kung ano ka ngayon, magtiwala sa Kanya bilang iyong Tagapagligtas, tanggapin ang buhay na mula sa Diyos sa pamamagitan ng pananampalataya, at pagkatapos ay mamuhay gaya ng nararapat sa isang Cristiano, at ipakita sa ating lahat kung ano ang dapat na maging isang tunay na Cristiano. Huwag kang maging hangal na matisod sa hindi pagkakatumaga ng buhay ng iba at tanggiin ang alok ng Diyos na kaligtasan. Tandaan mo, may kapangyarihang gagawa sa iyo kung ano ang nararapat sa iyo—isang Cristiano hindi lamang sa salita kundi sa gawa at sa katotohanan.

Ang Pakikibaka ng Cristiano (6:10-12)

Sa pagtalikod natin sa magandang paglalarawan ng sambahayang Cristiano, agad tayong napapasok sa isang lubos na naiibang kapaligiran. Halos kakatapos pa lamang ng apostol sa kanyang paalala sa mag-asawa, sa mga magulang at mga anak, sa mga amo at mga lingkod, nang magsalita na siya tungkol sa digmaan at labanan, sapagkat hindi natin laging matatamasa ang tamis at katahimikan ng isang tahanang Cristiano. Kailangan nating lumabas sa sanlibutan. Kailangan

nating lumabas sa isang buhay kung saan ang malulupit na kaaway ay naghahangad na guluhin at sirain ang ating karanasang Cristiano at nagsisikap sa lahat ng paraan na akayin tayong gumawa o magsabi ng mga bagay na magdadala ng kahihiyan sa pangalan ng ating Panginoon. Mula sa tahanan ay tumutungo tayo sa larangan ng digmaan.

Noong una sa ating pag-aaral ay napansin natin ang pagkakaugnay ng sulat sa mga taga-Efeso at ng aklat ng Josue sa Lumang Tipan (tingnan ang Panimula). Sa aklat ng Josue ay makikita natin ang mga Israelita, isang bayang tinubos, na pumapasok sa kanilang pag-aari, ang lupain ng Canaan. Sa Sulat sa mga taga-Efeso ay makikita natin ang mga mananampalataya, na kinikilos ng Espiritu ng Diyos, na pumapasok upang angkinin ang kanilang makalangit na mana kay Cristo. Ang manang ito ay hindi lamang isang bagay na magiging atin kapag tayo ay namatay at umalis sa mundong ito o kapag nagbalik ang ating Panginoon; sinasabi sa atin na dito at ngayon ay pinagpala na tayo “ng lahat ng pagpapalang espirituwal sa mga dakong makalangit kay Cristo.” May isang dakila at kahanga-hangang larangan ng pagpapala na nais ng Diyos na pasukin natin sa espiritu habang tayo ay nasa pisikal na mundong ito pa.

Nakasanayan ng maraming tao na isiping ang Canaan ay larawan ng Langit pagkatapos ng kamatayan, kaya iniisip nilang ang ilog Jordan ay laging larawan ng kamatayan mismo. Kung hihinto ka at mag-iisip sandali, mapagtatanto mo na sa isang diwa ay halos hindi maaaring maging larawan ng Langit ang Canaan, sapagkat nang makapasok na ang bayang Israel sa lupaing iyon ay doon nagsimula ang tunay nilang labanan. Natuklasan nilang ito ay okupado na ng mga bansang kaaway

na agad na sumugod sa kanila at naghangad na pigilan silang matamasa ang lupaing ibinigay sa kanila ng Diyos. Kapag tayong mga ligtas ay tinawag na sa wakas mula sa mundong ito, hindi tayo pupunta sa kabilang panig para makipaglaban—hindi tayo makikipagdigma sa masasamang espiritu sa Langit. Pero bilang mga mananampalataya sa Panginoong Jesu-Cristo, kapag hinahangad natin dito sa lupa na angkinin ang mga pagpapalang atin na sa Kanya, agad nating natutuklasan na may napakaraming masasamang kapangyarihan na naghahangad na pigilan tayong matamasa ang tagumpay na atin sa karapatan ng ating ugnayan sa Panginoong Jesu-Cristo. Kaya makikita natin kung paanong ang Canaan ay pangunahing larawan ng kasalukuyan nating dako ng pagpapala sa mga dakong makalangit. Ang mga hukbo ng Canaan, na tumututol sa pag-aari ng Israel, ay larawan ng nasa Efeso 6:12—ang mga pamunuan at mga kapangyarihan, ang mga tagapamahala ng sanlibutan ng kadilimang ito, na ginagawa ang lahat ng kanilang makakaya upang manatiling namumuhay ang mga Cristiano sa mababa at makamundong antas.

Sa pagtatapos ng apostol ng kanyang sulat sa mga taga-Efeso, ipinaaalala sa atin na wala pa tayo sa Langit. Hindi pa natin naaabot ang kapahingahang nalalabi para sa bayan ng Diyos, kaya isinulat niya, “Sa katapus-tapusan, mga kapatid ko, kayo’y magpakalakas sa Panginoon, at sa kalakasan ng Kanyang kapangyarihan.” Marahil ay maisasalin ito na, “Mga kapatid ko, magpalakas kayo araw-araw,” sapagkat ito ay nasa panahunang tuluy-tuloy; ibig sabihin, “laging tumanggap ng lakas mula sa Panginoon at humayo sa kalakasan ng Kanyang kapangyarihan.” Mahalagang mapagtanto na kahit marami nang taon tayong nagbalik-loob, wala tayong higit na kapangyarihan sa ating sarili upang matiyak ang tagumpay

laban sa kaaway kaysa noong una tayong naligtas. Ang kapangyarihan ay wala sa atin kundi nasa Diyos, kaya kailangan nating mamuhay sa palagiang pakikipag-isa sa Kanya. Hindi magagawa nang mabisa ng mangangaral at ng koro ang kanilang gawain kung wala sila sa pakikipag-isa sa Diyos. Hindi matatalo ng Cristianong manggagawa, sekretarya, tindero, o magsasaka ang kaaway kung wala sila sa pakikipag-isa sa Diyos. Kailangan nating lahat ang Kanyang makapangyarihang kapangyarihang nagbibigay-buhay upang makapagtagumpay tayo sa kani-kanyang larangan, gaya rin ng sinumang misyonerong pupunta sa ibang bansa upang dalhin ang Ebanghelyo sa mga taong naliligaw. Narito ang hamong kailangang harapin ng bawat isa sa atin, sapagkat hindi tayo makapagtatagumpay sa sarili nating lakas. Kaya ipinaaalala sa atin ang kahalagahan ng pamumuhay nang malapit sa Panginoon, na pinalalakas sa Panginoon at sa kalakasan ng Kanyang kapangyarihan.

“Isuot ninyo ang buong baluti ng Diyos, upang kayo’y makatayo laban sa mga lalang ng diyablo” (11). Ito ang baluting inilalarawan sa atin isa-isa sa susunod na bahagi ng Sulat. Ang baluti ay mula sa Diyos; walang anuman dito ang galing sa ating sarili, sapagkat wala tayong anuman sa ating sarili na maipanlalaban sa kaaway. Hindi lamang sa Efeso kundi pati sa iba pang bahagi ng Kasulatan, iginigiit ng apostol sa pamamagitan ng Espiritu na magbihis tayo nang angkop para sa labanan. Sa Roma 13:11-14 ay mababasa natin:

At ito, yamang nalalaman ninyo ang panahon, na ngayon ay oras na upang gumising kayo sa pagkakatatulog: sapagkat ngayon ay lalong malapit na ang ating kaligtasan kaysa nang tayo’y unang sumampalataya. Ang gabi ay malalim

na, at ang araw ay malapit na: kaya nga iwaksi natin ang mga gawa ng kadiliman, at isuot natin ang mga sandata ng kaliwanagan. Lumakad tayo nang marangal, na gaya ng sa araw; hindi sa kalayawan at paglalasing, hindi sa kahalayan at kalibugan, hindi sa pagtatalo at inggit. Kundi isuot ninyo ang Panginoong Jesu-Cristo, at huwag kayong mangagsiganyak sa laman, upang masunod ang mga pita nito.

Gaano karaming Cristiano ang nakalimot sa mga salitang ito at natagpuan ang kanilang sarili na lubos na walang lakas sa oras ng tukso, walang sandata, lantad sa bawat pakana ng isang malupit na kaaway. “Isuot ninyo ang buong baluti ng Diyos.”

Muli, sa 2 Corinto 10, isinulat ng apostol ang tungkol sa digmaan ding ito. Mababasa natin na hindi ito pakikipaglaban sa laman. Hindi tayo sinasabihang labanan ang laman kundi ituring ang ating sarili na patay na sa kasalanan sa laman. Ang ating pakikibaka ay laban sa mga nahulog na espiritung naghahari sa kasalukuyang masamang panahong ito. Siyempre, hindi maaaring manahan ang mga espiritung ito sa mga mananampalataya, pero marami silang magagawa upang akitin ang mga mananampalataya sa mga landas na doo’y madudungisan nila ang pangalan ng Panginoon. Sa mga talatang 3-5 ay mababasa natin:

Sapagkat bagaman kami’y lumalakad sa laman, ay hindi kami nakikipagbaka [laban sa] laman: (Sapagkat ang mga sandata ng aming pakikipagbaka ay hindi ukol sa laman, kundi makapangyarihan sa Diyos sa ikagigiba ng mga kuta;) Na iginigiba ang mga haka [o pangangatwiran ng tao, sapagkat gumagawa si Satanas sa pamamagitan ng

isip, inaakay ang mga tao na pagdudahan sa halip na paniwalaan ang ipinahayag ng Diyos sa Kanyang banal na Salita], at ang bawat bagay na mataas na nagmamataas laban sa pagkakilala sa Diyos, at binibihag ang bawat pag-iisip sa ikapagtatalima kay Cristo.

Narito, kung gayon, ang ating pakikibaka. Lantad tayo sa masasamang espiritung ito na mga napopoot sa Diyos at sa ating Tagapagligtas. Kaya naghahangad silang hiyain ang banal na pangalang itinatawag sa atin, sa pamamagitan ng pag-akay sa atin sa mga bagay na nagpapapighati sa Espiritu Santo at sumisira sa ating patotoo. Gaano nga kailangan ang paalalang, “Isuot ninyo ang buong baluti ng Diyos, upang kayo’y makatayo laban sa mga lalang ng diyablo.”

Napakadali sana kung ang kaaway ng ating mga kaluluwa ay lalapit sa atin nang tapat at magsasabing, “Magandang umaga. Ako ang diyablo, at gusto kong pasukin mo ang isang bagay na magdudulot sa iyo ng matinding paghihirap at kalungkutan, at magdadala ng kahihiyan sa iyong Tagapagligtas. Kung makikinig ka lang sa akin at susunod, magagawa ko ito.” Hindi tayo mahihirapang sabihin sa kanya, “Lumagay ka sa likuran Ko, Satanas: sapagkat hindi mo pinag-iisip ang mga bagay ng Diyos, kundi ang mga bagay ng tao” (Marcos 8:33). Pero hindi siya dumarating sa ganoong paraan. Nagkukunwari siyang anghel ng kaliwanagan, at naghahangad siyang dayain tayo. Isinulat ni Pablo ang tungkol sa mga *lalang* ng diyablo. Ang salitang *lalang* ay galing sa salita ring pinagmulan ng salitang Ingles na *method* (paraan), pero ang ipinahihiwatig nito ay isang tusong paraan o katusuhan. Si Satanas ay isang beteranong mandirigma; anim na libong taon na siyang nanlililang ng mga lalaki at babae, at alam na alam niya kung

paano lalapitan ang bawat kaluluwa sa kanyang tusong paraan. Sa bawat maisip na paraan ay hahadlangan niya ang ating pagsulong sa ating buhay at karanasang Cristiano, kaya kailangan nating laging magbantay. May halimbawa nito sa Josue 9.

Sinabi ng Diyos kay Josue na tumawid sa Jordan at doon ay matatagpuan niya ang pitong bansa ng Canaan. Sila ay masasama at kasuklam-suklam, lulong sa lahat ng uri ng karumihan at pagsamba sa diyus-diyosan, at inutusan ang mga Israelita na huwag makipagtipan o makipag-asawahan sa kanila, kundi lubos silang lipulin. Malinaw ang mga salita, at sa loob ng ilang panahon ay sinunod ito nang lubos ni Josue at ng bayan. Pero isang araw, may isang grupo ng mga kakaibang anyong lalaki, nakasuot ng basahan, na paika-ikang lumapit sa daan. Sira-sira na ang kanilang mga sandalyas, at may dala silang mga lumang sako na may lamang inaamag na tinapay. Basag-basag at tuyo na ang kanilang mga sisidlan ng tubig na yari sa balat ng kambing. Lumabas ang ilang tagamanman ni Josue para tingnan sila at nagtanong, “Sino kayo, at ano ang kailangan ninyo?”

“Gusto sana naming makita ang inyong heneral,” sabi nila.

Kaya dinala sila sa harapan ni Josue, na nagtanong, “Ano ba ang kailangan ninyo sa amin? Saan kayo nanggaling?”

“Sa isang napakalayong lupain,” sabi nila. “Tingnan ninyo itong mga damit namin. Bagong-bago pa ang mga ito noong araw na umalis kami sa bahay, kaya makikita ninyong napakalayo ng nilakbay namin. Ang mga sandalyas na ito ay binili namin sa tindahan ng sapatos noong araw ng aming pag-alis. Ang tinapay na ito ay mainit-init pa nang hanguin namin sa hurno, pero ngayon ay inaamag na lahat. Napakalayo ng

pinanggalingan namin dahil nabalitaan namin kayo at kung paanong ang Diyos ay sumasainyo. Gusto sana naming makipagkasundo sa inyo. Maging magkaibigan tayo.

Ipagmamalaki namin nang husto na maging kaugnay ninyo, at umaasa kaming papayag kayong makipagtipan sa amin.”

“Napakainteresante nito,” sabi ni Josue; “sinasabi ninyong galing kayo sa napakalayong lugar. Paano ninyo nabalitaan ang tungkol sa amin?”

“Naku, kumakalat na ang balita sa buong lupain. Nabalitaan namin ang tagumpay ninyo nang pumasok kayo sa lupain, kung paanong bumagsak sa harap ninyo ang Jerico at ang Ai. Magkaisa tayo at magkasundo.”

At mababasa natin na nakipagtipan sa kanila ang mga Israelita at hindi sumangguni sa Panginoon. Sa gayon ay nadaya sila ng mga lalang ng mga Gibeonita. Isa o dalawang araw matapos silang makipagtipan, nang wala nang pagkakataong sirain ito, natuklasan nilang ang mga lalaking ito ay galing sa isang kalapit na nayon at sabik na makisama sa kanila upang mailigtas ang sarili nilang buhay.

Gaano kadalas dinaya ng diyablo ang bayan ng Diyos sa paglipas ng mga taon! Isa sa mga una niyang pagtatangkang dungisan ang iglesya ng Diyos ay ang pagpasok ng mga taong hindi pa nagbabalik-loob sa pakikisama nito. Ngayon, ang mga kaanib ng iglesya ay kadalasang binubuo ng maraming lalaki at babaeng hindi ligtas. Pagdating sa hayag na paglilingkod sa Panginoon, isang malaking katiwalian sa iglesya ngayon ang pagsasama-sama ng mga taong hindi pa nagbabalik-loob sa isang koro upang kunwari ay umawit ng mga papuri sa Panginoon. Ang mga miyembro ng koro na nakikipaglandian sa sanlibutan ay tunay na hadlang sa gawain ng Diyos gaya rin ng

mangangaral na nakikipaglandian sa sanlibutan. Isa sa mga lalang ng diyablo ang pagsikapang paghaluin ang ligtas at ang hindi ligtas. Siyempre, walang pagpapala kapag ganito ang kalagayan. O, sana ang mga iglesya ngayon ay lubos na nakatalaga sa Diyos!

Dapat nating kilalanin na hindi tayo nakikipagbuno laban sa laman at dugo. Wala tayong kaaway sa ating kapwa tao, kundi tayo ay nakikipagbuno “laban sa mga pamunuan, laban sa mga kapangyarihan, laban sa mga namamahala sa kadiliman ng sanlibutang ito, laban sa espirituwal na kasamaan sa matataas na dako” (Efeso 6:12). Maaari itong isalin na, “Laban sa mga tagapamahala ng sanlibutan ng kadilimang ito.” Ito ang mga pamunuan ng mga nahulog na anghel na nakahanay sa ilalim ng bandilang bungo at magkakrus na buto ni Satanas mismo. Sila ang malalaking masasamang kapangyarihan—masasamang anghel na naghahangad na kontrolin ang puso ng mga pinuno ng mundo, upang hadlangan ang mga lalaki at babae na magpasakop sa katotohanan ng Diyos. Halimbawa, tingnan ang mga pinuno noong Unang Digmaang Pandaigdig. Sino ang mga tagapamahala ng mundo noong panahong iyon? Nariyan si Presidente Wilson, si Haring George ng Inglatera, si Kaiser Wilhelm ng Alemanya, si Haring Victor Emmanuel ng Italya. Gayunman, hindi sila ang tunay na mga tagapamahala ng mundo; para lamang silang mga piyon sa ahedres. Ang mga tagapamahala ng sanlibutan ay ang masasamang espiritung nagsisikap na impluwensiyahan ang puso ng mga tao sa pagtatangkang wasakin ang sangkatauhan. Napakasama ng espiritu ng masasamang nilalang na binabanggit dito sa Salita ng Diyos kaya hindi natin sila kayang harapin hangga’t hindi natin naisusuot ang buong baluti ng Diyos. Hindi natin mahaharap ang kaaway na ito at mapagtatagumpayan ang

labanan malibang humugot tayo ng lakas araw-araw mula sa ating Panginoon mismo, at gamitin ang tabak ng Espiritu na siyang Salita ng Diyos.

Pagdating natin sa ating tahanan sa Langit, tapos na ang ating pakikibaka. Sa Apocalipsis 12 ay mababasa natin ang isang labanan sa Langit sa pagitan ni Miguel at ng kanyang mga hukbo at ng dragon at ng kanyang mga hukbo. Pero kapag umakyat na tayo sa Langit, ang makapangyarihang kaaway na sa loob ng maraming siglo ay naging tagapagsakdal ng bayan ng Diyos ay ihahagis pababa sa lupa. Ang ating pakikibaka ay habang tayo ay nasa mundong ito pa. Natatakot ako na napakaraming Cristiano ang hindi kailanman nakauunawa nito. Hindi sila kailanman humihinto para isiping araw-araw ay ginagawa ni Satanas at ng kanyang mga hukbo ang lahat ng kanilang makakaya upang pigilan silang parangalan ang Panginoong Jesus. Nakikipagdigma siya upang ilayo ang mga Cristiano sa panalangin at pag-aaral ng Biblia upang sila ay mahulog at magdala ng kahihyan sa pangalan ng Tagapagligtas. Kaya ngayon ay nakikita natin ang isang iglesyang lubhang hati-hati dahil lamang hindi alam ng mga mananampalataya kung ano ang tunay na pakikibaka.

Pansinin ang huling pananalitang iyon sa talatang 12, “Laban sa espirituwal na kasamaan sa matataas na dako.” Parang hindi nangahas ang mga tagasalin ng ating magandang King James version na tanggapin ang tunay na itinuturo ng talatang ito. Ang mas malinaw na salin ay, “Laban sa masasamang espiritu sa mga dakong makalangit.” Mali ang isiping si Satanas at ang kanyang mga hukbo ay nakakulong na sa Impiyerno. Ang totoo ay kabaligtaran; nasa mga dakong makalangit pa sila. Hindi ibig sabihin nito na nasa mismong harapan sila ng Diyos.

Binabanggit ng Kasulatan ang tatlong langit: ang langit kung saan lumilipad ang mga ibon o ang himpapawid, ang langit ng mga bituin, at higit pa sa lahat ng iyon ang Langit ng mga langit—ang ikatlong langit, ang mismong harapan ng Diyos. Inilalarawan ng Kasulatan si Satanas at ang kanyang mga hukbo na nasa mga mababang langit. Ang diyablo ay “ang prinsipeng ng kapangyarihan ng hangin.” At yamang ang mga mata ng Panginoon ay nasa lahat ng dako, inilalarawan siya na nasa mismong harapan ng Diyos bilang tagapagsakdal ng mga kapatid (Apocalipsis 12:10). Ang ating pakikibaka ay laban sa masasamang espiritung ito.

Nararapat lamang na awitin natin:

*May tungkulin akong iingatan,
Isang Diyos na luluwalhatiin,
Isang kaluluwang walang kamatayan na ililigtas,
At ihahanda para sa Langit.*

Charles Wesley

Tayo ay ligtas na kung tungkol sa pagkaligtas sa kasalanan ng ating pagkakasala, pero ngayon ay dapat tayong maligtas sa praktikal na paraan sa pamamagitan ng pagkakahubog kay Cristo at pagsunod sa Salita ng Diyos. Sa ganitong paraan tayo ay maihahanda sa pinakaganap na diwa para sa pakikipag-isa sa Kanya. Tulungan nawa tayo ng Diyos na maging laging handa at nagbabantay, na tandaang hindi natin maaaring bitawan ang tabak o mamahinga sa mga nakaraang tagumpay habang tayo ay nasa mundong ito. “Kaya’t ang nag-aakalang siya’y nakatayo ay mag-ingat na baka mabuwal” (1 Corinto 10:12). Gayunman, walang dahilan upang panghinaan ng loob sapagkat, habang ang ating pananampalataya at pagtitiwala ay

nakasentro kay Cristo, malalaman natin na “lalong dakila Siya na nasa inyo kaysa sa nasa sanlibutan.”

Ang Buong Baluti ng Diyos (6:13-17)

Sa pagtalakay natin sa pakikibaka ng Cristiano, natuklasan natin na yamang ito ay hindi laban sa laman at dugo, at hindi rin laban sa sarili nating makalamang likas, kailangan nating magbihis ng buong baluti ng Diyos. Ibang-iba ang baluting ito sa mga kasuotang suot natin sa harap ng Diyos dahil sa biyaya. Ang bawat isa sa atin na nagtiwala sa Panginoong Jesu-Cristo ay dinamtan ng katuwiran ng Diyos— “Dinamtan Niya ako ng mga kasuotan ng kaligtasan, tinakpan Niya ako ng balabal ng katuwiran” (Isaias 61:10). Ang pinakamagandang balabal ay sa Kanya. Nakatayo tayo sa harap ng Diyos kay Cristo, pero hindi tayo ang nagsusuot ng balabal na ito sa ating sarili. Ang Diyos ang nagdamit sa atin. Pero pagdating sa baluti para sa digmaan, tayo mismo ang kailangang magsuot ng bawat piraso upang makatayo nang matatag sa masasamang araw kapag sinasalakay ng mga hukbo ng Impiyerno ang ating kaluluwa at parang matatalo na tayo. Hindi tayo dapat tumalikod at tumakas sa kaaway. Hindi tayo dapat kumilos ayon sa palagay ng tao na “ang lumalaban at tumatakbo ay mabubuhay pa upang lumaban sa ibang araw.” Sa halip, dapat nating harapin ang kaaway, sapagkat walang baluting inilaan para sa likod. Kapag tumalikod tayo at umatras, inilalantad natin ang ating sarili sa nag-aapoy na mga palaso ng masama. Pero habang hinaharap natin ang kaaway nang hindi umaatras, sa kapangyarihan ng natapos na gawa sa Kalbaryo, tayo ay makatatayo.

“At pagkatapos ninyong magawa ang lahat, ay makatayo.” Saan at paano tayo tumatayo? Sa sarili lang ba nating pagpupursige,

sa kung anong kabutihang galing sa atin? Hindi po. Tumatayo tayo sa kasakdalan ng natapos nang gawa ni Cristo. Doon, hindi tayo kayang saktan ng kaaway. Hinaharap natin ang kaaway sa pangalan ni Cristo na nagtagumpay, at inaangkin natin ang tagumpay dahil tinalo na Niya ito sa krus. Doon, sinugatan ni Satanas ang *sakong* ng ating banal na Manunubos, pero ang sarili niyang *ulo* ang nadurog, kaya ngayon may karapatan tayong ituring ang diyablo na talunan na. Pero kahit alam niyang talo na siya at tiyak na ang kanyang hatol, gagawin niya ang lahat ng makakaya niya para guluhin at pahirapan ang Cristiano habang nasa sanlibutang ito pa siya. Kaya kailangan nating tumayong matatag sa pananampalataya, at labanan ang diyablo sa kapangyarihan ng krus ni Cristo.

“Kaya nga magsitayo kayo, na nabibigkisan ang inyong mga baywang ng katotohanan.” Ang talatang ito ay tumutukoy sa mahahaba at maluluwag na damit na isinusuot sa maraming kultura sa Silangan. Komportable ang mga damit na iyon kapag nagpapahinga, pero kailangan itong higpitan sa baywang at bigkisan ng sinturon kapag mabigat ang galaw o may labanan, para hindi ito makasagabal. Ganoon din, ikaw at ako bilang mga mananampalataya ay dapat mabigkisan ang baywang ng katotohanan. Ano ang ibig sabihin nito? Sa ibang bahagi ay mababasa natin, “Bigkisan ninyo ang mga baywang ng inyong pag-iisip” (1 Pedro 1:13). Kung paanong ang maluluwag na damit ng taga-Silangan ay kailangang itali nang mahigpit para hindi tangayin ng hangin, ganoon din, ang ating isip ay dapat napapalibutan ng katotohanan para ang ating mga guni-guni ay hindi “madala ng bawat hangin ng aral, sa pamamagitan ng daya ng mga tao, sa katusuhan, ayon sa mga lalang ng kamalian” (Efeso 4:14). Kailangan nating ihanda ang ating isip sa pagkilos, “na binibihag ang bawat pag-iisip sa pagtalima kay

Cristo” (2 Corinto 10:5). Sa madaling salita, ang isip natin ay dapat pinamamahalaan ng sinabi ng Diyos, hindi ng ating iniisip o naririnig sa sanlibutan. Ang mga pag-iisip natin ay dapat ipasakop sa Kanyang banal na Salita.

Sana bumalik ang mga Cristiano sa Biblia. Madalas akong nalulungkot kapag may nagtatanong sa akin, “Ano po ang palagay ninyo rito, o ano ang palagay ninyo riyan?” Kailangan kong sabihin sa kanila, “Walang halaga kung ano ang iniisip ko. Walang kuwenta ang mga iniisip ko. Ang malaking tanong ay, Ano ang sinabi ng Diyos? Ano ang nakasulat sa Salita?” Kung walang sinasabi ang Salita ng Diyos tungkol sa isang bagay, wala tayong karapatang magsalita tungkol dito, pero kung saan ito ay nagbigay ng malinaw at tiyak na pahayag, dapat tayong maging matibay at sigurado sa ating pananampalataya. Napakahalaga na ang mga iniisip natin ay kaayon ng Salita ng Diyos kapag hinaharap natin ang diyablo. Kumikilos si Satanas sa pamamagitan ng tusong kamalian, naghaharap ng lahat ng uri ng huwad na sistema at pananaw, at nilalapastangan ang pangalan ni Cristo. Kapag ang isip lang natin ay pinamamahalaan ng Salita, saka natin malalabanan ang mga huwad na aral na ito. Habang mas kilala mo ang Biblia, lalo kang handa sa mga pagsalakay ng kaaway, pero ang ilan sa inyo ay hindi pa nababasa ang Biblia ninyo mula umpisa hanggang dulo kahit minsan. Baka hindi ka pa nakalampas sa mga talaan ng angkan. Pagdating mo roon, huminto ka na. Hindi ka na tumuloy. Hindi mo alam na nakatago sa mga kabanatang iyon ng talaan ng lahi ang ilan sa pinakamagagandang hiyas na makikita mo saanman sa Biblia. Malalampasan mo ang mga iyon kung hindi ka mag-iingat.

May kaibigan ako na madalas magkuwento tungkol sa pakikinig niya kay Andrew Bonar maraming taon na ang nakalipas. Nangangaral si Dr. Bonar tungkol sa Langit at sa dakilang muling pagkikita ng mga mahal sa buhay doon. Sa kanyang mahusay na paraan, inilarawan niya ang isang mananampalatayang kararating lang mula sa lupa na naglalakad sa gintong lansangan at biglang nakasalubong ang isang grupo ng mga propeta ng Lumang Tipan. Agad niya silang nakilala at sinabi, “Aba, si Ezekiel ito, hindi ba?”

“Oo,” sabi ni Ezekiel, “tuwang-tuwa akong makilala ka.”

“At ito naman sina Mikas, Zacarias at Amos.”

At saka sinabi ni Ezekiel, “Ay, kilala mo pala ako? Nagustuhan mo ba ang aklat na isinulat ko?”

“Aklat? Anong aklat po iyon?”

“Naku, siguradong naaalala mo ang aklat ko! Nasiyahan ka ba rito?”

“Nahihiya po akong sabihin, pero hindi ko po iyon nabasa kahit kailan.”

At saka sinabi ni Mikas, “E ano naman ang masasabi mo sa aklat ko?”

“Teka po; nasa Lumang Tipan po ba iyon o nasa Bagong Tipan? Parang naaalala ko po na may ganoong aklat.”

Nagpatuloy si Bonar, “Ano kaya ang mararamdaman mo kapag nakaharap mo ang mga taong ito pero hindi mo man lang nabasa ang mga aklat nila?”

Ang ilan sa inyo ay mabuting magsimula na. Sobrang daming oras ang nauubos sa pagbabasa ng mga nobela at diyaryo, at

kaunting-kaunti ang oras na ibinibigay sa Salita ng Diyos. Mabuti ang magagandang babasahin, ayos lang ang magbasa ng diyaryo, pero hindi dapat agawin ng mga ito ang oras para sa pagbabasa ng Salita ng Diyos. Tandaan, ang Biblia lang ang Aklat na mananatili magpakailanman, at anumang makuha mo rito ngayon ay mapapasaiyo sa lahat ng panahong darating.

Ang susunod na bahagi ng baluti na dapat nating isuot ay “ang baluti sa dibdib na katuwiran.” Dalawang uri ng *katuwiran* ang binabanggit ng Biblia. Ang una ay ang katuwirang ibinibilang sa bawat mananampalataya sa Panginoong Jesus.

Napakaluwalhating katotohanan na tayo ay ginawang katuwiran ng Diyos kay Cristo (2 Corinto 5:21). Pero hindi iyon ang katuwirang tinutukoy dito. Hindi ikaw at ako ang nagsusuot ng katuwiran ng Diyos. Ang Diyos ang gumagawa niyon para sa atin. Pero ang baluti sa dibdib na katuwiran ay isang bagay na tayo ang dapat magsuot. Malinaw na nasa isip ng apostol ang Isaias 59, na tumutukoy sa praktikal na katuwiran:

At nakita Niya na walang tao, at namangha na walang namamagitan: kaya't ang Kanyang sariling bisig ang nagdala ng kaligtasan sa Kanya; at ang Kanyang katuwiran ang umalalay sa Kanya. Sapagkat isinuot Niya ang katuwiran na parang baluti sa dibdib, at ang helmet ng kaligtasan sa Kanyang ulo; at isinuot Niya ang mga damit ng paghihiganti bilang kasuotan, at nabalot ng sigasig na parang balabal (Isaias 59:16-17).

Sa mga talatang ito, ang tinutukoy ni Isaias ay ang Mesiyas, ang ating pinagpalang Panginoon. Pumarito Siya sa sanlibutang ito bilang tao at sumunod sa kalooban ng Diyos. Isinuot Niya ang

katuwiran na parang baluti sa dibdib, at ngayon ikaw at ako ay tinatawag na tularan Siya sa pagsusuot ng baluti sa dibdib na katuwiran.

Tinatakpan ng baluti sa dibdib ang puso ng tao, at kapag puso ang pinag-uusapan, budhi ang naiisip natin. Malibang ikaw bilang Cristiano ay mag-ingat ng malinis na budhi sa araw-araw na pamumuhay, hindang-hindi mo matatalo ang iyong kaaway. Kapag sinalakay ka ng diyablo, at alam mong may nakatagong kasalanan sa buhay mo na hindi mo pa naikukumpisal, babagsak ka at hindi ka makakatayo laban sa kanya. Marami nang tao ang nabigo nang salakayin sila ni Satanas nang matindi. Sabi ng mga tao, “Nakakalungkot, ano?—ganoon kalaking pagbagsak, at biglang-bigla pa.” Pero hindi iyon biglaan, dahil ilang linggo, ilang buwan, at baka ilang taon nang may unti-unting pagguho—maliliit na kasalanang pinagbibigyan dito at doon, maruruming pag-iisip, masasamang bagay na nangyayari na hindi inayos sa harapan ng Diyos. Sa wakas, nang buong lakas na sumalakay ang kaaway, nakalantad ang puso dahil hindi isinuot ang katuwiran bilang baluti sa dibdib. Kung nagpapatotoo ka sa mga hindi pa ligtas, at alam nilang wala kang suot na baluti sa dibdib na katuwiran, hindi magiging gaanong mabisa ang iyong patotoo. Puwede mong sabihin sa isang kaibigan, “Gusto sana kitang isama sa iglesia,” at puwede niyang sabihin sa iyo, “Ewan ko, Jack! Parang wala namang gaanong nagawa iyan para sa iyo.” Araw-araw ka niyang pinagmamasdan sa trabaho at nakita niyang kasing-mainitin ng ulo, kasing-inipin, at kasing-bastos ka rin ng iba, at sinasabi niya, “Puwede mong ikuwento ang magagandang pagtitipon sa iglesia ninyo, pero wala akong nakikitang gaanong nagawa ng mga iyon para sa iyo.” Hindi mo suot ang baluti sa dibdib na katuwiran. Kung gusto mong

manalo sa labanang ito, kailangan mong isabuhay ang katuwiran. Dapat malinis ang buhay mo— walang nakatagong kasalanan, o maruming pag-iisip—kung gusto mong magtagumpay sa labanan. Huwag mong ipagmalaki na ginawa kang katuwiran ng Diyos kay Cristo kung hindi ka namumuhay nang matuwid, dahil kapag inaring-ganap ng Diyos ang isang tao, ginagawa Niya siyang matuwid. Inaaring-ganap Niya tayo sa pamamagitan ng pananampalataya, pero pagkatapos tayong ariing-ganap, ginagawa Niya tayong matuwid sa pakikitungo natin sa ibang tao. Iyan ang ibig sabihin ng “suot ang baluti sa dibdib na katuwiran.”

Pagkatapos, kailangan ng ilan sa atin ng bagong pares ng sapatos: “At ang inyong mga paa ay may panyapak na paghahanda ng Ebanghelyo ng kapayapaan.” Ibig sabihin nito, dapat tayong lumakad nang ayon sa Ebanghelyo. Sinasabi mo sa mga tao na naligtas ka sa biyaya ng Diyos, na may kapayapaan ka sa Diyos. Napakabuti, hayaan mong ipakita iyan ng buhay mo. Sa larawang ito ay may pahiwatig din ng mga paang mabilis magdala ng Ebanghelyo ng kapayapaan. Ganito ang isang salin sa Kastila ng talatang ito: “Na ang inyong mga paa ay may panyapak na masayang kahandaang ipalaganap ang Ebanghelyo ng kapayapaan.” Pero hindi tayo dapat maglibot na ipinapalaganap ang Ebanghelyo ng kapayapaan sa salita lang malibang namumuhay tayo sa kapangyarihan ng mensaheng iyon ng Ebanghelyo. Kung hindi, kahihiyan lang ang dala natin sa pangalan ng Panginoong Jesu-Cristo.

At pagkatapos, ang nagsasanggalang sa iba pang bahagi ng baluti, “ang kalasag ng pananampalataya, na sa pamamagitan nito ay inyong mapapatay ang lahat ng nagniningas na palaso ng masama.” Ito ang kalasag ng pagtitiwala sa Diyos. Iyan ang

pananampalataya. Hindi ito *ang* pananampalataya—hindi *kung ano* ang pinaniniwalaan mo, kundi *kung paano* ka naniniwala. Pananampalataya ito sa diwa ng pagtitiwala at pag-asa—pagharap sa kaaway na ang tiwala mo ay nasa Diyos na buhay, hindi sa sarili mo. Halimbawa, may isang mangangaral na inanyayahang mangaral sa isang pagtitipon ng Ebanghelyo. Sabi niya sa sarili, “Ay, may luma akong sermon dito. Nagamit ko na ito nang 72 beses. Halos gasgas na, pero sa tingin ko puwede pa ito sa mga tagapakinig na ito. Oo, gagamitin ko ulit. Noong ipinangaral ko ang sermong ito maraming taon na ang nakalipas, 18 ang nagbalik-loob. Siguradong maganda pa ito.” Naririnig ng diyablo ang lahat ng iyon, at sinasabi niya, “Ipapakita ko sa iyo na mas malakas na kaaway ang kaharap mo kaysa sa akala mo.” Lubhang bigo ang pagtitipon, at sinasabi ng mangangaral, “Hindi ko maintindihan. Ilang ulit ko nang ipinangaral ang sermong iyon. Ano kaya ang naging problema?” Ang problema ay nasa sarili niya at sa sermon niya ang tiwala ng mangangaral sa halip na sa Diyos na buhay. Kahit ilang beses ka nang nangaral sa isang talata, kung mangangahas kang tumayo at ipangaral ang Salita nang hindi mo kinukuha ang mensahe mo nang sariwa mula sa Diyos na buhay at humaharap nang may tiwala sa Kanya sa halip na sa sarili mo, mabibigo ka. Gusto kong tumatak ang aral na iyan sa sarili kong puso, kaya ganito kalakas ko itong sinasabi sa inyo.

Ang susunod na bahagi ng baluti ay para sa ating ulo: “At kunin ninyo ang helmet ng kaligtasan.” Ibig sabihin, dapat akong humayo nang buong tapang, dala ang katiyakan ng aking kaligtasan sa pamamagitan ng natapos na gawa ni Cristo. Kung may alinlangan ako tungkol sa sarili kong kaligtasan, wala akong tunay na tapang pagdating sa pagharap sa kaaway.

Ang huling bahagi ng baluti ay “ang tabak ng Espiritu, na siyang Salita ng Diyos.” Huwag kayong magkamali rito; ang tabak ng Espiritu ay hindi ang Biblia. Ang Biblia ang taguan ng mga sandata, o imbakan ng armas. Libu-libo ang tabak sa Salita ng Diyos at bawat isa sa mga ito ay makapangyarihan at may dalawang talim. May dalawang magkaibang salita sa Griyego na isinasaling “salita.” Nariyan ang *logos*, ang karaniwan nating ginagamit, pero ang isa pang salita, *rhema*, ang ginamit dito. Ang ibig sabihin nito ay “isang sinabi”—ibig sabihin, “At ang tabak ng Espiritu, na siyang sinabi ng Diyos.” Kung salakayin ka ng diyablo at ibato mo sa kanya ang Biblia, hindi iyon ang magpapaalis sa kanya. Puwede mong gawin iyon, at ikaw pa ang bumagsak. Pero kapag dumating siya, at sinabi mo, “ito ang sinasabi ng Diyos,” at may tiyak kang sinabi ng Diyos na ipanlalaban sa pagsalakay, matatalo mo siya.

Tingnan ang halimbawa ng ating Panginoon sa ilang (Lucas 4). Napakatusong dumating ang diyablo at nagsabi, “Kung ikaw ang Anak ng Diyos, iutos mong maging tinapay ang mga batong ito.” Sumagot si Jesus, “Nasusulat, na hindi sa tinapay lamang mabubuhay ang tao, kundi sa bawat salita ng Diyos.” Hinugot Niya ang tabak mula sa taguan ng sandata. Kailangan mong kilalanin ang Biblia mo para kaya mong harapin ang diyablo tuwing darating siya na may ganoong mga mungkahi. Pagkatapos, ipinakita ng diyablo kay Jesus ang lahat ng kaharian ng sanlibutan, at sinabi, “Ibibigay ko sa iyo ang lahat ng kapangyarihang ito... kung sasambahin mo nga ako.” Lumabas ang isa pang tabak at sinalubong ng Panginoon ang diyablo gamit iyon. Sumagot Siya, “Nasusulat, Ang Panginoon mong Diyos ang iyong sasambahin, at Siya lamang ang iyong paglilingkuran.” Pagkatapos ay sinubukan ng diyablo na gamitin mismo ang sinabi ng Diyos. Dinala niya si Jesus sa

taluktok ng templo at sinabi, “Nasusulat, Uutusan Niya ang Kanyang mga anghel tungkol sa iyo, upang ingatan ka: At sa kanilang mga kamay ay aalalayan ka nila, baka sa anumang oras ay matisod ang iyong paa sa bato.” Isipin mo ang kapangahasan ng diyablo na sumipi ng Kasulatan, at sa mismong Panginoon pa ng buhay at kaluwalhatian! Pero inalis niya ang isang napakahalagang bahagi ng talata. Sa Awit 91:11-12 ay mababasa natin, “Sapagkat uutusan Niya ang Kanyang mga anghel tungkol sa iyo, upang ingatan ka *sa lahat ng iyong mga lakad*. Aalalayan ka nila ng kanilang mga kamay, baka matisod ang iyong paa sa bato” (idinagdag ang *italiko*). Hindi bahagi ng karaniwang *mga lakad* ni Jesus ang tumalon mula sa templo para makita ng mga tao na binubuhay Siya ng mga kamay ng anghel. Sinagot ito ng Panginoon ng isa pang “sinabi” mula sa Aklat ng Diyos; sinabi Niya, “Sinabi, Huwag mong tutuksuhin ang Panginoon mong Diyos.” Ang tabak ng Espiritu ay ang mga sinabi ng Diyos. Kilalanin mo ang Biblia mo, at kapag sinalakay ka ng diyablo, masasabi mo, “Pero ganito at ganoon ang sinasabi ng Aklat,” at may Salita kang isasagot sa kanya. Kung gusto natin ang pagpapala ng Diyos, kailangan nating lumakad sa pagsunod sa Kanyang Salita. Dapat kilalang-kilala natin ang ating Biblia kaya makakakuha tayo mula sa lubos na sapat na taguang ito ng sandata ng partikular na sinabi ng Diyos na kailangan natin sa isang tiyak na sandali.

Panalangin at Pagsamo sa Espiritu Santo (6:18-24)

Kapag nakasuot na ang iba't ibang bahagi ng baluti, may isang bagay na hinding-hindi dapat kaligtaan. Binabanggit ito ni Bunyan na para bang bahagi talaga ng baluti. Sabi niya, “Bukod sa lahat ng iba pa, may isang bahagi na tinatawag na ‘lahat ng panalangin’”—“Na magsipanalangin sa lahat ng panahon ng

buong panalangin at pagsamo sa Espiritu.” Ang mananampalatayang nakabaluti ay hindi umaasa sa diyablo dahil lubos siyang umaasa sa Diyos, at ang panalangin ang pinagmumulan ng pag-asang iyon. Dapat niyang panatilihin bukas ang linya ng komunikasyon sa pagitan niya at ng kanyang Diyos.

Noong Unang Digmaang Pandaigdig, may isang rehimyento ng mga sundalo na pumasok sa Argonne Forest at naligaw. Ilang araw silang walang ugnayan sa punong-himpilan at isinulat ng mga diyaryo ang tungkol sa “nawawalang rehimyento.” Nang sa wakas ay matagpuan sila, nakakalungkot na marami na sa kanila ang nalagas. Kapag ang isang Cristiano na nasa labanan kay Satanas ay nawalan ng ugnayan sa punong-himpilan, napakasamang bagay iyon. Ang paalala ng apostol ay “manalangin sa lahat ng panahon.” Ang problema sa marami sa atin ay nananalangin lang tayo kapag may gipit tayo, kapag mahirap ang panahon at laban sa atin ang mga pangyayari. Saka natin naaalala ang talata, “Tumawag ka sa Akin sa araw ng kabagabagan: ililigtas kita, at luluwalhatiin mo Ako” (Awit 50:15). Pero maiiwasan natin ang napakaraming kaguluhan kung, noong maayos ang lahat sa atin, kasing-tapat din tayo sa panalangin gaya noong laban sa atin ang mga bagay. “Na magsipanalangin sa lahat ng panahon ng buong panalangin.”

Ipinapahayag ng Diyos sa Kanyang Salita na hindi Niya pakikilingan ang panalangin ng masama. Kasuklam-suklam ito sa Panginoon. Sabi ni David, “Kung pinakaiingatan ko ang kasamaan sa aking puso, hindi ako pakikilingan ng Panginoon.” Pero kung hinatulan ko na ang lahat ng kasalanang alam ko at namumuhay ako nang may praktikal na katuwiran, nasa

ganoong saloobin ako, sa ganoong kalagayan, na makakapanalangin ako nang may pagtitiwala.

Ang lahat ng panalangin ay paglapit sa Diyos, pero pansinin ang idinagdag na salita, *pagsamo*. Ipinapahiwatig nito ang tiyak na kahilingan. Iba ang lumapit sa Diyos sa panalangin na may pusong puno ng papuri at pasasalamat at sa pangkalahatang paraan ay ipagkatiwala sa Kanya ang mga bagay-bagay sa buhay. Iba rin ang lumapit na may napakatiyak na kahilingan para sa isang partikular na bagay o natatanging problema sa isang tiyak na oras. Mababasa natin:

Huwag kayong mabalisa sa anumang bagay; kundi sa lahat ng bagay, sa pamamagitan ng panalangin at pagsamo [narito na naman ang parehong salita, ito ay panalangin at kahilingan] na may pasasalamat, ipaalam ninyo sa Diyos ang inyong mga kahilingan. At ang kapayapaan ng Diyos, na higit sa lahat ng pang-unawa, ay mag-iingat ng inyong mga puso at ng inyong mga pag-iisip kay Cristo Jesus (Filipos 4:6-7).

Walang problemang kailangan kong harapin na masyadong malaki para sa Diyos, at walang bagay na bumabagabag sa akin na masyadong maliit para sa Kanyang pagkalinga.

Minsan ay nakaupo si Arthur T. Pierson kasama si George Mueller, at ikinukuwento sa kanya ni G. Mueller ang ilan sa kamangha-manghang mga bagay na ginawa ng Diyos para sa bahay-ampunan sa Bristol. Habang nagkukuwento siya, nagsusulat siya, at napansin ni Dr. Pierson na nahihirapan siya sa dulo ng kanyang pluma. Sa kalagitnaan mismo ng usapan, parang nakalimutan ni G. Mueller ang kanyang bisita, iniyuko niya ang ulo nang isa o dalawang saglit sa panalangin, at saka

nagsulat ulit. Sabi ni G. Pierson, “G. Mueller, tungkol saan po ang ipinanalangin ninyo kanina?” “Ay,” sagot ni G. Mueller, “baka hindi mo napansin na nahihirapan ako sa dulo ng plumang ito. Wala na akong iba, at mahalaga ang sulat na ito, kaya hiniling ko sa Panginoon na tulungan ako para maisulat ko ito nang malinaw.” “Naku po,” sabi ni Dr. Pierson, “ang taong nagtitiwala sa Diyos para sa milyun-milyong libra ay nananalangin din tungkol sa isang gasgas na dulo ng pluma.” Oo, puwede kang lumapit sa Kanya tungkol sa lahat ng bagay.

Pansinin, dapat nating gawin ang ating mga panalangin at kahilingan “sa Espiritu.” Ang paalalang iyan ay dapat magtulak sa marami sa atin na suriin kung gaano kabisa ang ating buhay-panalangin. Ang panalangin sa Espiritu ay panalanging ayon sa isip ng Espiritu Santo ng Diyos na nananahan sa atin. Siyempre, walang taong hindi pa nagbabalik-loob ang makakapanalangin sa Espiritu, pero may mga Cristiano pa nga na nasa napakababa at makalamang kalagayan ng kaluluwa kaya imposible para sa kanila na manalangin sa Espiritu. Hindi ako makakapanalangin sa Espiritu kung may kinikimkim akong sama ng loob sa aking kapatid. Hindi ako makakapanalangin sa Espiritu kung may isang tao na ayaw kong patawarin dahil sa isang tunay o inaakala kong pagkakamaling ginawa niya sa akin. Hindi ako makakapanalangin sa Espiritu kung makasarili ang motibo ko, o kung sarili ko lang na kaluwalhatian o ginhawa ang hinahanap ko. Hindi ako makakapanalangin sa Espiritu kung mapag-imbot ang puso ko.

Naaalala ninyo na sinabi ni apostol Santiago, “Kayo'y humihingi, at hindi kayo tumatanggap, sapagkat masama ang inyong paghingi, upang gugulin ninyo sa inyong mga kalayawan” (Santiago 4:3). Makakapanalangin ako sa Espiritu

kapag namumuhay ako sa Espiritu. Kung magkagayon, Siya, ang mapagbiyayang ikatlong persona ng Trinidad na nananahan sa bawat mananampalataya, ang gagabay sa aking mga pag-iisip habang lumalapit ako sa Diyos sa panalangin. Madalas, kapag ang isang tao ay nasa hindi espirituwal na kalagayan, lumalapit siya sa Diyos na humihingi ng ilang bagay. Pero kapag naibalik na siya sa pakikisama, napagtatanto niya na mas mabuti pala kung wala ang mga iyon, kaya hindi na niya hinihingi. Sa Awit 37:4 ay mababasa natin, “Magpakaligaya ka rin naman sa Panginoon; at ibibigay Niya sa iyo ang mga nasa ng iyong puso.” Kung talagang nagpapakaligaya ako sa Panginoon, ang gugustuhin ko lang ay ang mga bagay na magpaparangal sa Diyos; hindi ako hihingi mula sa makasariling pananaw. Gugustuhin kong gawin ng Diyos para sa akin ang magdadakila kay Cristo sa aking buhay at gagawin Siyang lalong mahalaga sa aking kaluluwa.

“Na magsipanalangin sa lahat ng panahon ng buong panalangin at pagsamo sa Espiritu, at magsipagpuyat dito na may buong pagtitiyaga.” “Magpuyat at manalangin,” sabi ng ating Panginoong Jesu-Cristo, “upang hindi kayo pumasok sa tukso,” at siyempre, lalo lang nitong idinidiin ang nakita na natin. Kung gusto kong manalangin sa Espiritu, kailangan kong mamuhay sa Espiritu, kaya dapat akong magbantay laban sa anumang bagay na papasok sa buhay ko na magpapalungkot sa Espiritu ng Diyos at sa gayon ay hahadlang sa tunay na panalangin.

Sa pagpapatuloy ng ating pag-aaral ng Efeso 6:18, napapansin natin na ayaw ng Panginoon na sariling mga bagay ko lang ang aking pinagkakaabalahan. Sinabi Niya, “At pagsamo para sa lahat ng mga banal.” Sabi sa akin ng isang kapatid, “Sa loob ng maraming taon, ang interes ko ay halos nasa gawaing ako

mismo ang kasangkot, o kaugnay ng ilang institusyon na may bahagi ako. Pero nitong huli, nakikita kong pinag-iisip ako ng Panginoon tungkol sa Kanyang gawain saanman, at tungkol sa Kanyang bayan sa bawat lugar.” Tiyak na palatandaan ito ng paglago sa biyaya. Hilig nating paliitin ang ating mga iniisip sa sarili nating maliliit na grupo. Baka hindi tayo nananalangin nang gaya ng lalaking nagsabi, “Diyos ko, pagpalain Mo ako, at ang asawa ko, ang anak naming si John, at ang asawa niya. Kaming apat lang, wala nang iba,” pero buong taimtim tayong nananalangin para sa mga malapit na kaugnay natin. Dapat nga nating gawin iyon, pero bukod doon, isipin din natin ang buong iglesya ng Diyos. Isipin natin ang lahat ng taong mahal Niya sa buong mundo, at itaas natin sila sa harap ng trono ng Diyos sa mga bisig ng pananampalataya at pag-ibig. Kung ganito tayo lalapit sa Diyos, hindig-hindi tayo mauubusan ng mga bagay na sasabihin sa Kanya.

Maraming taon na ang nakalipas, dinalaw ko ang isang napakatapat na grupo ng mga Cristiano sa isang estado sa kanluran. Medyo kakaiba ang ilan sa mga ideya nila. Nagtitipon sila linggu-linggo para mag-aral ng Biblia, para sa pangangaral at para sa Hapunan ng Panginoon, pero wala silang pulong-panalangin. Sabi ko sa kanila, “Hindi ba kayo nagkakaroon ng pulong-panalangin kahit kailan?”

Sabi ng isang kapatid, “Ay hindi po, wala naman kaming ipapanalangin.”

“Paano nangyari iyon?” tanong ko.

“Kasi po, pinagpala na kami ng Diyos ‘ng lahat ng pagpapalang espirituwal sa mga dakong makalangit kay Cristo,’ kaya hindi na namin kailangang ipanalangin ang mga pagpapalang espirituwal. Hindi rin namin kailangang ipanalangin ang mga

pagpapalang pang-araw-araw, dahil nasa amin na ang lahat ng kailangan namin. Maayos ang kalagayan namin; nasa amin ang lahat ng lupang kaya naming sakahin. Hindi namin kailangang ipanalangin ang pera, dahil marami kami para mabuhay. Hindi namin kailangang ipanalangin ang mapapangasawa, dahil may asawa na kaming lahat. Hindi namin kailangang ipanalangin ang mga anak; labintatlo ang anak ko, at labinlima naman ang kay Kapatid na si ganito. Wala kaming ipapanalangin, kaya nagpapasalamat na lang kami sa Diyos.”

“Mahal kong kapatid,” sabi ko, “sana man lang, kahit para sa wala nang iba, magtipon kayo para ipanalangin ako.”

“Magagawa po namin iyon sa bahay,” sabi niya. “Kung magtitipon kami para manalangin, wala kaming masasabi.”

“Pero paano naman ang salitang, ‘At pagsamo para sa lahat ng mga banal?’ Halimbawa, kahit wala kayong ibang gawin kundi magtipon para ipaalala sa isa’t isa ang mga mahal na anak ng Panginoon na kilala ninyo, at gumugol ng isang oras sa pagsasabi sa Diyos tungkol sa kanila.”

Pero hindi niya iyon makita. Parang wala silang ideya kung ano talaga ang panalangin. Pagkalipas ng ilang panahon, nasa Minneapolis ako. Isang araw, nagkasakit ako nang malubha at nakaratay ako sa typhoid fever nang anim na linggo. Nang sa wakas, makalipas ang isang taon, nakabalik ulit ako sa estadong iyon sa kanluran, sinabi sa akin ng mga tao sa iglesyang iyon, “Nang mabalitaan naming malubha ang sakit ninyo, labis na nabigatan ang aming puso at dalawang beses kaming nagkaroon ng pulong-panalangin bawat linggo para ipanalangin kayo. Pero nang mabalitaan naming malakas na kayo para umuwi ulit, tumigil na kami.” “Bakit kayo tumigil?” tanong ko. “Noong nakaratay ako, hindi ako ginugulo ng

diyablo. Pero kapag malakas at malusog ako, kailangan kong lumabas para harapin ang kaaway at mas lalo kong kailangan ang panalangin.” Tumingin sila sa akin nang manghang-mangha at nagsabi, “Hindi namin naisip iyon sa ganoong paraan.”

Hindi lang hinikayat mismo ni apostol Pablo ang mga banal na ipanalangin ang isa't isa, kundi sinabi rin niya, “At para sa akin, upang mabigyan ako ng pananalita, upang maibuka ko ang aking bibig nang may katapangan” (Efeso 6:19). Sigurado ako na kaming mga tumatayo sa harap ng madla at nangangaral kay Cristo ay hindi kailanman malalaman hanggang makarating kami sa Langit kung gaano kalaki ang utang namin sa mga panalangin ng bayan ng Diyos. Madalas itong dumarating na parang pagpapala kapag ang isang mahal na banal, na baka hindi na makalabas ng bahay, ay sumusulat sa akin at nagsasabi, “Mahal kong kapatid, araw-araw sa panalangin ay naaalala kita at ang gawaing ibinigay sa iyo ng Diyos.”

Napakalaking bagay na malaman na sa buong bansang ito at sa ibang bansa ay may mga mandirigma sa panalangin na dumadaing sa Diyos, “Ingatan Mo ang kapatid na iyon na huwag magkamali, ingatan Mo siya sa kasalanan.”

Napapaligiran tayo ng mga tukso, at gaano kalaki ang pangangailangan ng taong tumatayo sa pulpito ng tulong ng Diyos para maingatan siya sa anumang makakasira sa kanyang patotoo.

Minsan, ang mahal na mga anak ng Diyos ay mas handang pumuna sa mga mangangaral kaysa ipanalangin sila. Sinasabi nila, “Ewan ko ba; pero si G.— ay parang walang gaanong kapangyarihan. Parang wala siyang kaloob na magpaliwanag nang malinaw.” At madalas ay gusto kong sabihin,

“Ipinapanalangin mo ba siya kahit minsan na magkaroon siya ng kapangyarihan, na magkaroon siya ng linaw para maipangaral niya ang katotohanan nang sa gayon ay maniwala ang mga lalaki at babae?”

Sa Mga Gawa 14:1 ay mababasa natin na ang mga apostol ay “nagsalita nang gayon, na ang napakaraming tao... ay nanampalataya,” na nagpapahiwatig na puwede ring magsalita ang isang tao nang gayon na walang maniniwala. Ang kailangan ay hindi lang ang salita ng mangangaral, kundi ang mensaheng iyon na sinusuportahan ng mga banal sa panalangin.

Nakakaaliw malaman na may mga Cristianong nananalangin para sa iyo. Pinahalagahan ito ni Pablo, at siya ang pinakadakila sa lahat ng apostol sa kanyang ministeryo. Sigurado ako na sa Hukuman ni Cristo, kapag ginagantimpalaan na ng ating Panginoon si apostol Pablo, tatawagin Niya ang marami sa mga banal na hindi pa natin naririnig at patatayuin sila kasama ni Pablo, dahil sila ang mga kamanggagawa niya sa kanyang ministeryo. At sasabihin Niya, “Inalalayan ninyo ang kanyang mga kamay sa panalangin, at dapat kayong makibahagi sa gantimpala.”

Humiling si Pablo ng panalangin upang kanyang “maipakilala ang hiwaga ng Ebanghelyo.” Hindi ibig sabihin nito na ang mensahe ng Ebanghelyo ay mahirap unawain, kundi ito ay isang banal na lihim na hindi kailanman mauunawaan ng tao kung hindi mismo ipinakilala ng Diyos. Isang dahilan kung bakit lubos akong nakatitiyak na ang mensahe ng Ebanghelyo ay galing sa Diyos ay dahil walang taong, kung pababayaang sa sarili niya, ang mangangarap man lang na sabihin sa atin na ang Diyos ay naging tao para iligtas tayo sa ating mga kasalanan. Lahat ng relihiyong gawa ng tao ay kabaligtaran ang

pananaw. Sinusubukan nilang sabihin sa atin kung paano maililigtas ng tao ang kanyang sarili at sa bandang huli ay makamit ang kalagayang kahawig ng pagka-Diyos. Pero wala ni isa sa kanila ang nagsasabi sa atin na ang Diyos ay naging tao para iligtas tayo sa ating mga kasalanan. Ito ang hiwaga ng Ebanghelyo, ang banal na lihim na tinatawag tayong ipahayag sa mga tao.

“Ako ay sugong nakatanikala.” Napakagandang pahayag! Ang embahador ng England ay dumarating sa Washington na suot ang maraming medalya at parangal. Pero si Pablo, ang sugo ng pinakamataas na hukuman ng Langit, ay nagsasabi, “Gusto mo bang makita ang mga parangal ko?” At itinuturo niya ang kanyang mga posas at sinasabi, “Ako ay sugong nakakadena.” May nagsabi nang napakahusay, “Hindi tayo susuriin ng Diyos para sa mga medalya at parangal kundi para sa mga peklat, para makita kung ano ang tiniis natin alang-alang kay Cristo.” Si Pablo ay isang nagdurusa, pinahihirapan, at nakakulong na sugo, at sinabi niya, “Ipanalangin ninyo ako, upang makapagsalita ako nang may katapangan, gaya ng nararapat kong pagsasalita.” At doon mismo sa bilangguan ay nagpatotoo siya para kay Cristo. Ang mismong mga sundalong nagbabantay sa kanya ay nakarinig ng kuwento ng kaligtasan. Mababasa natin sa isa pa sa kanyang mga Sulat, “Binabati kayo ng lahat ng mga banal, lalo na ang mga nasa sambahayan ni Cesar.” Mas mainam na salin ang “mga bantay ni Cesar” dahil hindi ang mga katulong sa bahay ni Cesar ang tinutukoy niya, kundi ang kanyang mga sundalo. Malamang na mga pagano sila nang ipadala para bantayan siya, pero mga Cristiano na nang iwan nila siya. Ipinangaral niya sa kanila ang hiwaga ng Ebanghelyo at naligtas ang kanilang mga kaluluwa. Hindi natin malalaman kung gaano kalaki sa tagumpay ng ministryo ni

Pablo ang sagot sa panalangin hangga't hindi binubuksan ang mga talaan sa Langit.

Sa mga talata 21-22, isinulat niya ang nag-iisang personal na tala sa Sulat na ito kung saan may binanggit siyang pangalan bukod sa kanyang sarili at sa Panginoon.

Ngunit upang malaman din naman ninyo ang aking mga kalagayan, at kung paano ako, si Tiquico, ang minamahal na kapatid at tapat na lingkod sa Panginoon, ang magpapakilala sa inyo ng lahat ng bagay: na siya kong sinugo sa inyo dahil din dito, upang malaman ninyo ang aming mga kalagayan, at upang aliwin niya ang inyong mga puso.

Sa Mga Gawa 20:4 ay mababasa natin ang tungkol kay Tiquico. Taga-Asia siya. Ang Efeso ay nasa Asia, at malamang na kilalang-kilala si Tiquico ng mga mananampalataya sa Efeso, kaya pinabalik siya ni Pablo para magbigay ng ulat kung ano ang kalagayan niya. Pansinin ang mga salitang ginamit niya para ilarawan siya, “Ang minamahal na kapatid at tapat na lingkod sa Panginoon.” Sa Colosas 4:7 ay isinulat niya, “Ang lahat ng aking kalagayan ay ipapahayag sa inyo ni Tiquico, na minamahal na kapatid at tapat na lingkod at kapwa alipin sa Panginoon.” Siguradong napakasayang makilala si Tiquico. Hindi madalas na pinagsasama ang dalawang bagay sa iisang tao—minamahal at tapat. Kadalasan, ang minamahal na kapatid ay napakabait, napakaamo at napakadaling pakisamahan kaya gusto siya ng lahat dahil wala siyang pinupuna kahit kanino. Sabi nila, “Ang bait niya, ano?” Para itong ang babaeng, matapos makinig sa isang mangangaral na taga-Scotland, ay tinanong, “Ano ang masasabi mo sa sermon? Hindi ba ang

ganda?” “Oo, maganda,” sabi niya; “pero hindi man lang nito masasaktan ang isang pulgas.” Gusto ng mga tao ang mangangaral na walang sinasaktan, na gumuguhit ng magagandang larawan sa salita, pero hindi kailanman sumasaway sa kasalanan. “Magaling makisama,” tawag nila sa kanya ngayon. Iyan mismo ang sinabi ni Pablo na hindi tayo dapat maging. “Magsilabas kayo sa gitna nila, at kayo’y magsihiwalay.” Pero kadalasan, sila ang uri ng mga mangangaral na minamahal. Sa kabilang banda, ang tapat na kapatid ay madalas na napakahigpit kaya nagiging medyo legalistiko at naglilibot na pinapalo ang mga tao ng Salita, at nagsasabi, “Wala akong pakialam kung ano ang isipin ng mga tao sa akin; magiging tapat ako.” Medyo hindi siya kaaya-aya at walang gustong lumapit nang husto sa mga ganoong tao. Pero pinagsama ni Tiquico sa kanyang sarili ang minamahal na pastor at ang tapat na tagapagpayo. Napakagandang kombinasyon iyan, masyadong mataas para maabot ng karamihan sa atin.

At pagkatapos, sa mga talata 23-24 ay naroon ang mga pangwakas na salita ng sulat ni Pablo. Mapapansin ninyo na walang personal na pagbati sa Efeso. Ang dahilan siguro ay dahil ang Sulat sa mga taga-Efeso ay isang sulat na ipinapaikot, na hindi lang para sa mga banal sa Efeso, kundi ipinadala sa isang ikot ng mga kapulungan hanggang makarating sa Laodicea. Sa pagsulat ni Pablo sa mga taga-Colosas, sinabi niya, “Basahin ninyo ang sulat na mula sa Laodicea.” Akala ng ilan ay tumutukoy ito sa isang nawalang sulat, pero walang duda na ito ang sulat na ito sa mga taga-Efeso. At dahil pangkalahatan ang katangian nito, walang personal na pagbati para sa mga indibiduwal sa iglesya sa Efeso.

“Kapayapaan nawa ang sumainyo, mga kapatid, at pag-ibig na may pananampalataya, mula sa Diyos Ama at sa Panginoong Jesu-Cristo.” Ipinanalangin ni Pablo na tanggapin ng mga taga-Efeso ang kapayapaang ibinibigay sa lahat ng natutong ipagkatiwala ang lahat ng bagay sa pagkalinga ng ating Tagapagligtas. Pagkatapos ay pinagsama niya ang pag-ibig sa mga banal at ang pananampalataya sa Panginoong Jesu-Cristo, na siyang kaloob ng Diyos Ama sa pamamagitan ng Kanyang Anak.

Nagtapos siya sa pagbating likas kay Pablo, “Ang biyaya nawa ay sumalahat ng umiibig sa ating Panginoong Jesu-Cristo.” At saka siya nagdagdag ng isang tumatagos na parirala sa pinakadulo, “nang tapat,” o gaya ng sabi ng ibang salin, “nang walang kasiraan.” Sa madaling salita, ang mga umiibig sa ating Panginoong Jesu-Cristo ay magpapakita ng kanilang pag-ibig sa pamamagitan ng banal na pamumuhay. Ganito natin ipinapakita sa praktikal na paraan na tayo ay kaisa Niya sa mga dakong makalangit.

Tungkol sa May-akda

Si Henry Allan Ironside, isa sa pinakadakilang mangangaral sa siglong ito, ay ipinanganak sa Toronto, Canada, noong October 14, 1876. Namuhay siya sa pananampalataya; ang kanyang mga pangangailangan sa mahahalagang sandali ay natugunan sa pinakakamangha-manghang paraan.

Kahit hanggang elementarya lang ang kanyang pag-aaral sa paaralan, dahil sa hilig niya sa pagbabasa at sa kanyang di-pangkaraniwang tibay ng memorya, nagamit niya nang husto ang kanyang natutunan. Kinilala ang kanyang karunungan sa mga akademikong samahan: ginawaran siya ng Wheaton College ng honorary Litt.D. noong 1930 at ng Bob Jones University ng honorary D.D. noong 1942. Itinalaga rin si Dr. Ironside sa mga lupon ng maraming Bible institute, seminaryo, at samahang Cristiano.

Nabuhay si “HAI” para mangaral, at ginawa niya ito nang malawakan sa buong Estados Unidos at sa ibang bansa. Ibinunyag ni E. Schuyler English, sa kanyang talambuhay ni Ironside, na noong 1948, nang 72 taong gulang na si HAI, at kahit humihina na ang kanyang paningin, siya ay “nagbigay ng 569 na mensahe, bukod pa sa pakikibahagi sa marami pang ibang paraan.” Sa kanyang labingwalong taon sa Moody Memorial Church sa Chicago, ang tangi niyang pinastoran, bawat Linggo maliban sa dalawa ay may kahit isang taong nagpahayag ng pananampalataya kay Cristo.

Umuwi si H. A. Ironside sa piling ng Panginoon noong January 15, 1951. Sa buong ministeryo niya, sumulat siya ng mga paliwanag sa 51 aklat ng Biblia, at sa napakalinaw niyang mga mensahe ay naakay niya ang daan-daang libong tao sa buong

mundo sa pagkakilala sa Salita ng Diyos. Ang kanyang mga salita ay kasing-sariwa at kasing-makahulugan ngayon gaya noong una itong ipinangaral.

Ang opisyal na talambuhay ni Dr. Ironside, H. A. Ironside: *Ordained of the Lord*, ay mabibili sa tagapaglathala.

Sa Diyos ang lahat ng kaluwalhatian.